

Programmabegroting

2023

Inhoudsopgave

Dit is een uitgave van de
gemeente Hellendoorn:
oktober 2022

Willem Alexanderstraat 7
7442 MA Nijverdal
Postbus 200
7440 AE Nijverdal

Telefoon: (0548) 630 000
Fax: (0548) 610 505
Email: gemeente@hellendoorn.nl
Website: www.hellendoorn.nl

Inleiding	4
Financieel meerjarenbeeld 2023-2026	7
Programma's	
Programma 1: Werk, economie, recreatie en inkomen	28
Programma 2: Jeugd en Wmo	35
Programma 3: Cultuur, onderwijs en sport	44
Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid	51
Programma 5: Woon en leefomgeving	58
Programma 6: Bestuur, veiligheid en dienstverlening	66
Programma: Overhead	73
Paragrafen	
Paragraaf 1: Lokale Heffingen	77
Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	92
Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen	103
Paragraaf 4: Financiering	112
Paragraaf 5: Bedrijfsvoering	118
Paragraaf 6: Verbonden partijen	123
Paragraaf 7: Grondbeleid	130
Paragraaf 8: Informatieveiligheid en privacy	136
Paragraaf 9: Duurzaamheid	139
Paragraaf 10: Trends en Ontwikkelingen	143
Bijlagen	
Bijlage 1: Kerngegevens	146
Bijlage 2: Overzicht baten en lasten per product	149
Bijlage 3: Autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en vervangingsinvesteringen	156
Bijlage 4: Overzicht baten en lasten per taakveld	160
Bijlage 5: Beleidsindicatoren	163
Bijlage 6: Reserves en voorzieningen	165
Bijlage 7: Lijst specifieke subsidies 2023	169

Inleiding

Inleiding

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2023 aan. De eerste begroting van ons college in de nieuwe raadsperiode 2022-2026. Een begroting met veel onzekerheden door allerlei ontwikkelingen in de wereld, maar zeker ook een begroting met mogelijkheden. Mogelijkheden om onze gemeente nog mooier te maken, samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke instanties.

In mei 2022 ging een volledig nieuw college enthousiast aan de slag. De coalitiepartijen sloten een akkoord op hoofdlijnen: Het Helder(s) Akkoord. Nog niet alles ligt daarin vast. We hebben bewust gekozen voor ruimte voor dialoog en debat. De uitwerking van het Helder(s) Akkoord zal vorm krijgen in het Helders Uitvoeringsprogramma (HUP). Volgens planning werken we daaraan tot en met februari 2023.

Dat betekent overigens niet dat we in deze begroting geen nieuw beleid opnemen. Bij de samenstelling van de begroting 2023 hebben wij voortgebouwd op het bestaand beleid. Daarnaast zijn diverse voorstellen voor nieuw beleid en financiële ruimte voor concrete invulling van het nog op te stellen Helders uitvoeringsprogramma opgenomen. Verder zijn in de begroting 2023 zoals gebruikelijk autonome ontwikkelingen verwerkt.

Wij vragen u om een financiële goedkeuring voor het nieuwe beleid, voor zover dat logisch voortvloeit uit de richting die is ingezet door de vorige raad. Voor dekking van de beleidsmaatregelen van het nog uit te werken HUP stellen we voor € 600.000,- te reserveren voor 2023 en voor volgende jaren € 1 miljoen structureel, in de vorm van zogenaamde “envelop” gelden.

U ziet dat we de begroting in een nieuw jasje hebben gegoten. Met name de programma's hebben we op een andere manier vormgegeven door minder in te gaan op het bestaande beleid en nadrukkelijk aandacht te hebben voor ontwikkelingen en nieuw beleid.

Ontwikkelingen

Voordat de corona-wintergolf 2021-2022 was verdwenen, begon de oorlog in Oekraïne. Na het luwen van de coronapandemie nam de gestokte stroom vluchtelingen uit oorlogsgebieden weer toe. Vanuit Oekraïne kwam een nieuwe vluchtelingenstroom op gang.

De effecten van klimaatverandering werden in 2022 verder voelbaar en zichtbaar. Wereldwijd ondervinden we problemen met voedsel- en energievoorziening. De wereldwijde, logistieke aanvoer van grondstoffen kampt met lange levertijden. We ervaren schaarste op dat vlak. De krapte op de nationale arbeidsmarkt, deels structureel en deels conjunctureel, zorgt ervoor dat de economische groei onder druk staat. Dit loopt samen met een inflatieniveau dat we lang niet hebben meegemaakt. De kosten van de primaire levensbehoeften voeding en energie zijn enorm gestegen. Armoede ligt op de loer.

Binnen de agrarische sector neemt de onrust toe. Wet- en regelgeving, kabinetsplannen en recente gerechtelijke uitspraken maken het voor agrarisch ondernemers steeds moeilijker toekomstperspectief te behouden voor hun bedrijf. Dit heeft ook invloed op de leefbaarheid van het platteland en haar sociale structuren.

Voor jongeren en mensen met een laag- of middeninkomen is het lastig een betaalbare huur- of koopwoning te vinden. Bij ongewijzigd beleid zal onze bevolking de komende jaren vergrijzen en afnemen. Deze vergrijzing heeft ook effect op hoe we zorg- en welzijnswerk richting de toekomst anders moeten gaan organiseren, zodat de benodigde zorg geboden kan blijven worden.

De Omgevingswet is per 1 januari 2023 een feit. Althans dat is de situatie op het moment van schrijven. De ambitie van het Rijk dat de vergunningen sneller, beter, integraal en flexibel moeten, moeten we waarmaken.

In de gemeente Hellendoorn raken al deze ontwikkelingen ons. Ze doen een beroep op ons als inwoners, (agrarisch) ondernemers, zorg- en welzijnsorganisaties, maatschappelijke organisaties, raadsleden, ambtenaren en bestuurders. Het vertrouwen in de overheid staat al enige tijd onder druk. Polarisatie en intolerantie nemen helaas toe.

Wij zien het als een belangrijke opgave het vertrouwen van onze inwoners in elkaar en in onze gemeente te behouden en verder te verstevigen. Wij hebben te maken met dilemma's en daarin zullen we afwegingen maken.

Nog niet alles ligt vast

In onze plannen ligt nog niet alles vast, en dat is maar goed ook, gezien alle ontwikkelingen en onzekerheden. Voor onze ambtelijke organisatie betekenen de nieuwe uitdagingen dat we flexibeler moeten werken dan we tot nu toe gewend waren. Sneller, wendbaarder, voortdurend prioriteiten stellen, afwegen en handelen. Dit alles onder de voorwaarde dat we zorgvuldig blijven en dienstverlenend zijn.

In 2023 zal onze vergaande ondersteuning worden gevraagd om vluchtelingen op te vangen, statushouders te huisvesten en te begeleiden. In de veranderde context hebben wij gerichte aandacht voor armoedebeleid en schuldhulpverlening, waarbij-voor zover mogelijk- de nadruk ligt op preventie. We blijven oog houden voor het stimuleren van de ontwikkeling van onze jongeren in alle lagen van de bevolking.

We gaan (verder) aan de slag met de dilemma's binnen de ruimtelijke ordening: ruimte voor natuur en recreatie, voor (agrarisch) ondernemers; en voor woningen ten behoeve van starters, middeninkomens en senioren. De behoefte aan nieuw bedrijventerrein is nog groot en we bekijken hoe we daarin kunnen voorzien.

We zien dat niet elke inwoner mee kan doen aan de maatschappij. Het vergroten van de toegankelijkheid van onze voorzieningen is daarom een belangrijke pijler. We willen passende zorg en ondersteuning blijven bieden en voorzien in eenvoudige en begrijpelijke informatie.

We komen met plannen om zowel het kwalitatieve als het kwantitatieve rendement van onze sportaccommodaties/-voorzieningen te vergroten en deze toekomstbestendig in te richten. We werken aan het verbeteren van de mobiliteit, de veiligheid, verduurzaming en vergroening van de leefomgeving in onze gemeente.

Daarbij blijft een goede dienstverlening aan onze inwoners, bedrijven en organisaties een belangrijk uitgangspunt. In het hoofdlijnenakkoord is onder andere afgesproken: Vertrouwen is het uitgangspunt in ons contact met inwoners, bedrijven en organisaties. Regels dienen ter ondersteuning, niet als belemmering. Overbodige regels schaffen we af. Wij werken klantgericht en hebben oog voor de menselijke maat. Wij willen dat de inwoners, ondernemers en organisaties in Hellendoorn zich nauw betrokken voelen bij de gang van zaken in onze gemeente.

We hebben de ambitie om al deze vraagstukken geïntegreerd aan te pakken vanuit een bestuurlijk en democratisch vernieuwende visie, waarin participatie en dialoog een belangrijke plek innemen.

2023 zal in meerdere opzichten een uitdagend jaar worden!

**Financieel
meerjarenbeeld
2023-2026**

De Sallandse Heuvelrug
wc Henri Dunant
Bus-/Station

Politiebureau
Memory

huis
Bibliotheek

Theater

P Nijveldserf

Inleiding

De Programmabegroting 2023 is de eerste begroting van een nieuwe raadsperiode 2023-2026. Het Helder(s) Akkoord vormt de bestuurlijke leidraad voor de komende vier jaar. De uitwerking van dit akkoord op hoofdlijnen vindt plaats in de tweede helft van 2022 en begin 2023 samen met de burgers van de gemeente Hellendoorn en de gemeenteraad.

De Programmabegroting 2023 is financieel sluitend tot en met 2025. Door de extra middelen uit het gemeentefonds tot en met 2025 kunnen de eerdere tekorten van de begroting 2022 opgevangen worden. De financiële ontwikkelingen vanaf 2026 zijn onzeker door onduidelijkheid over het gemeentefonds en de huidige crises op het gebied van klimaat, energie, mondiale politiek, de oorlog in Oekraïne en vluchtelingen.

In dit hoofdstuk gaan we in op het financiële beeld voor dit begrotingsjaar en de komende meerjarenperiode. We gaan eerst in op de uitgangspunten voor de programmabegroting 2023. Vervolgens laten we met het budgettair perspectief voor de periode 2023-2026 zien welke wijzigingen er zijn ten opzichte van de programmabegroting 2022.

Bij de financiële positie van de gemeente staan we onder andere stil bij de investeringen, ontwikkeling van de gemeentelijke reserves en de schuldenpositie. Ook staan we kort stil bij wetgeving omtrent de vennootschapsbelasting. De uiteenzetting van de incidentele baten en lasten is van belang voor de provincie en leidend voor de toezichtsvorm die in 2023 van toepassing is. Ten slotte worden de verwachte landelijke ontwikkelingen beschreven welke nog niet in onze begroting zijn opgenomen.

Uitgangspunten programmabegroting 2023

Het vertrekpunt van de programmabegroting 2023 is de programmabegroting 2022 en het Helder(s) Akkoord. Naast het bestaande beleid zijn de verwachte autonome ontwikkelingen, vervangingsinvesteringen en nieuw beleid opgenomen. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd en verwerkt in de programmabegroting:

- Raadsbesluiten t/m september 2022 met structurele effecten, waaronder de najaarsrapportage 2021, de jaarrekening 2021 en de bestuursrapportage 2022.
- De effecten uit de meicirculaire gemeentefonds 2022.
- Prijsstijgingen. Voor de gemeentelijke materiële uitgaven is 4,5% meegenomen. De inflatiecorrectie voor de budgetten zorg die vallen onder het contract van het Twents model is berekend op 5,76%.
- Loonontwikkelingen. De basis is de huidige Cao Gemeenten die is ingegaan op 1 april 2022. Deze loopt t/m 2022. Er is rekening gehouden met 3% voor loonstijging, 2% voor stijging pensioenpremie en 1,5% voor stijging sociale lasten.
- De Cao Sociaal Werk, Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening is nog niet afgesloten. Ook voor deze loonontwikkeling is een autonome stijging van 3% meegenomen.
 - Voor gesubsidieerde instellingen met beroepskrachten zijn de budgetten geïndexeerd op 3,5%.
 - voor gesubsidieerde instellingen zonder beroepskrachten 4,5%.
- Verhoging tarieven, leges, heffingen en belastingtarieven 4,5%.
 - Bij de OZB woningen wordt ook 4,5% gehanteerd.
 - Bij de OZB niet-woningen 0% en daarnaast wordt het laatste deel van de ombuigingen uit 2019 van 2,5% terug gedraaid.
- De renteomslag bedraagt 1,9%.
- Ter versterking van de financieringspositie is er een jaarlijkse storting van € 600.000,- in de financieringsreserve.
- Voor onvoorziene uitgaven is € 75.000,- opgenomen.

Meerjarenperspectief 2023-2026

Voor de jaren 2023 t/m 2025 kunnen we een sluitend beeld hanteren. Deze positieve ontwikkeling ontstaat door de extra middelen uit de meicirculaire gemeentefonds 2022 (door de hogere accessen en het opschorten van de opschalingskorting). Hierdoor is er meer ruimte om de tekorten op te lossen en onze beleidswensen op te voeren. Helaas geldt dit niet voor 2026 en volgende jaren. De kabinetsplannen reiken tot en met 2025. Hierdoor vallen de inkomsten uit het gemeentefonds flink terug waardoor er een tekort ontstaat.

Onderstaand overzicht geeft de specifieke baten en lasten per programma weer. De algemene dekkingsmiddelen en overhead presenteren we, conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), apart van deze lasten en baten. De vennootschapsbelasting is op netto € 12.000,-- geraamd. Dit betreft het onderdeel Vpb over reclame-opbrengsten op lichtmasten, rotondes enabri's. De Vpb over de fiscale winst op grondexploitaties komt ten laste van de bufferreserve.

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Programma's						
Lasten						
01 Werk, Economie en Inkomen	- 16.391	- 23.658	- 16.447	- 16.292	- 16.022	- 15.645
02 Jeugd en WMO	- 25.244	- 26.249	- 26.467	- 25.788	- 25.560	- 25.585
03 Onderwijs Cultuur en sport	- 11.356	- 11.746	- 12.734	- 12.675	- 12.550	- 12.177
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 9.636	- 10.480	- 11.229	- 12.224	- 11.854	- 11.798
05 Woon en leefomgeving	- 22.932	- 20.922	- 12.540	- 12.524	- 11.774	- 10.368
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	- 6.947	- 8.712	- 8.301	- 9.137	- 9.383	- 9.684
Totaal Lasten	- 92.506	- 101.766	- 87.717	- 88.640	- 87.143	- 85.256
Baten						
01 Werk, Economie en Inkomen	8.578	14.023	7.740	7.742	7.712	7.644
02 Jeugd en WMO	1.238	1.366	560	560	731	737
03 Onderwijs Cultuur en sport	4.197	4.021	4.097	3.820	3.828	3.828
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	4.372	4.469	4.633	4.895	5.012	5.035
05 Woon en leefomgeving	22.788	16.379	8.743	8.555	8.068	6.670
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	1.588	1.404	721	1.107	1.107	1.171
Totaal Baten	42.760	41.662	26.494	26.680	26.459	25.084
Totaal Programma's	- 49.746	- 60.104	- 61.223	- 61.960	- 60.685	- 60.172
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien						
Lasten						
OZB woningen	- 438	- 437	- 442	- 442	- 443	- 444
OZB niet-woningen	-	- 18	- 1	- 1	- 1	- 1
Belastingen overig	- 48	- 51	- 9	- 9	- 9	- 9
Treasury	- 80	- 37	25	289	357	350
Overhead	- 11.971	- 13.687	- 14.001	- 14.037	- 14.029	- 14.043
Onvoorzien	-	- 36	- 75	- 75	- 75	- 75
Heffing Vpb	176	- 12	- 12	- 12	- 12	- 12
Totaal Lasten	- 12.361	- 14.277	- 14.514	- 14.286	- 14.211	- 14.233
Baten						
Uitkeringen Gemeentefonds	60.014	63.908	65.713	67.450	69.419	63.382
OZB woningen	6.217	5.579	5.830	5.830	5.830	5.830
OZB niet-woningen	3.561	3.398	3.323	3.323	3.323	3.323
Belastingen overig	174	-	100	100	100	100
Treasury	536	569	569	566	562	559
Overhead	166	134	98	99	100	100
Totaal Baten	70.668	73.588	75.632	77.367	79.334	73.294
Totaal Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	58.307	59.311	61.118	63.081	65.123	59.060
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 11.283	- 9.867	- 1.199	- 1.262	- 1.271	- 1.174
Onttrekkingen	6.807	12.356	1.303	994	150	112
Totaal Mutatie reserves	- 4.477	2.489	104	- 267	- 1.121	- 1.062
Resultaat	4.085	1.696	- 0	854	3.317	- 2.173

De opbouw van het budgettair perspectief voor de jaren 2023-2026 is hieronder weergegeven. Vervolgens lichten we de achtergronden van de verschillende ramingen kort toe.

Meerjarenperspectief	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Bestaand beleid				
a Meerjarenschijven begroting 2022	- 2.354	- 2.747	- 2.357	- 2.357
b Structurele doorwerking najaarsrapportage 2021	1.203	1.167	1.279	1.420
c Structurele verlaging OZB 2022	- 1.009	- 1.009	- 1.009	- 1.009
d Meicirculaire 2022: Herijking gemeentefonds	269	808	1.347	1.347
Meicirculaire 2022: Bevroren opschalingskorting	747	994	1.247	-
Meicirculaire 2022: Jeugd commissie van Wijzen	733	33	27	16
Meicirculaire 2022: Accres en overige budgettaire effecten	5.187	7.135	8.260	3.449
e Structurele doorwerking bestuursrapportage 2022	- 631	- 465	- 419	- 365
f Vervangingsinvesteringen	-	- 138	- 156	- 33
Totaal bestaand beleid	4.145	5.778	8.219	2.468
Autonome ontwikkelingen - Nieuw beleid				
g Loonontwikkeling 2023	- 572	- 587	- 585	- 583
h Indexatie materiële budgetten (4,5%)	- 1.281	- 1.269	- 1.267	- 1.264
i Indexatie zorgbudgetten (5,72%)	- 718	- 712	- 702	- 684
j Inflatie gesubsidieerde instellingen (cao en inflatie)	- 213	- 213	- 213	- 213
k Aanpassing voorzieningen riool en afval	- 193	- 106	- 116	- 178
l Vrijval afschrijvingslasten ivm doorschuiving bestuursrapportage	300			
m Autonome ontwikkelingen	- 597	- 674	- 696	- 597
n Nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen	- 1.086	- 1.207	- 1.164	- 1.087
o Diverse mutaties in de loonsom	17	42	179	346
Diverse kleine mutaties	97	116	146	139
Totaal Autonome ontwikkelingen- Nieuw beleid	- 4.246	- 4.610	- 4.418	- 4.121
Belastingmaatregelen				
p Inflatiecorrectie OZB (4,5%)	380	380	380	380
Aanpassing OZB niet woningen (geen inflatiecorrectie)	- 153	- 153	- 153	- 153
Aanpassing OZB niet woningen (terugdraaien taakstelling)	- 75	- 75	- 75	- 75
q Inflatiecorrectie overige tarieven (4,5%)	721	716	719	719
Totaal belastingmaatregelen	873	868	871	871
Uitvoeringsprogramma raad / college				
r Stelpost uitvoeringsprogramma raad / college	- 600	- 1.000	- 1.000	- 1.000
Totaal uitvoeringsprogramma raad / college	- 600	- 1.000	- 1.000	- 1.000
Bovenmatige inflatie				
s Stelpost voor bovenmatige inflatie (onderhoud vastgoed)	- 110	-	-	-
t Stelpost voor overige bovenmatige inflatie	- 90	-	-	-
u Verhoging voorz. onderhoud wegen door bovenmatige inflatie	- 400	- 400	- 400	- 400
v Stelpost prijzen gas en elektra	pm	pm	pm	pm
Totaal bovenmatige inflatie	- 600	- 400	- 400	- 400
Dekkingsvoorstellen				
w Dekking incidentele voorstellen begroting uit VAR	228	217	45	8
Dekking stelposten bovenmatige inflatie uit VAR	200			
Totaal dekkingsvoorstellen	428	217	45	8
Totaal meerjarenperspectief	-	854	3.317	- 2.173

Bestaand beleid

Het vertrekpunt van deze begroting is de meerjarenraming bij de programmabegroting 2022 met een nadelig begrotingssaldo van € 2.354.000,-- in 2023, € 2.747.000,-- in 2024, € 2.357.000,-- vanaf 2025 (a).

De najaarsrapportage 2021 laat een positief meerjarig effect van € 1.203.000,-- in 2023, € 1.167.000,-- in 2024, € 1.279.000,-- in 2025 en € 1.420.000,-- vanaf 2026 zien, met name veroorzaakt door de uitkomsten van de september-circulaire gemeentefonds 2021, de afwaardering Dunantblok en de vrijval van de stelpost restant rijksmiddelen TONK (b).

Op 1 februari 2022 heeft de gemeenteraad de OZB tarieven verlaagd door de oorspronkelijke verhoging bij woningen en niet-woningen met 10% terug te brengen. Dit zorgt voor minder inkomsten, en een structureel nadeel van € 1.009.000,-- (c).

Gemeentefonds (d)

Voor de jaren 2023 t/m 2025 zien we een positieve ontwikkeling door de extra middelen uit de meicirculaire gemeentefonds 2022. Een substantieel onderdeel hiervan is de uitkomst van de herijking van het gemeentefonds: met ingang van 2023 groeien we in 3 stappen naar € 1,3 miljoen extra middelen per jaar.

Het grootste voordeel in de gemeentefondsuitkering wordt veroorzaakt door de hogere accressen. Hierdoor ontstaat ruimte om de meerjarige tekorten uit de begroting 2022 op te vangen. Ook levert dit mogelijkheden om beleidswensen uit te voeren. In het jaar 2026 valt het accres fors terug, dit heeft meerdere oorzaken. In het regeerakkoord zijn specifieke afspraken gemaakt hoe wordt omgegaan met de accresstijgingen voor 2026 en verder. Vanaf 2026 worden geen accresstijgingen meer gedaan door het kabinet, behalve een bedrag van € 1 miljard voor 2026. De algemene accresontwikkeling laat daarom een enorme val zien ten opzichte van 2025. Dit is het zogenaamde 'Ravijn' in de gemeentefondsontwikkeling.

Ook de toegezegde bevrozing van de opschalingskorting is meegenomen voor de jaren t/m 2025. In 2026 wordt de opschalingskorting weer volledig meegerekend, waardoor ook op dat punt een lager accres ontstaat.

Voor het jaar 2023 zijn de extra middelen voor Jeugd naar aanleiding van het onderzoek van de commissie van Wijzen definitief toegezegd. Voor de jaren erna hebben we vooralsnog de 75%-regel gehanteerd. Ten opzichte van een vorige versie zijn er relatief geringe wijzigingen voor 2024 en latere jaren. Bij de septembercirculaire 2022 worden wellicht nieuwe afspraken hierover definitief.

Hierdoor vallen de inkomsten uit het gemeentefonds lager uit in 2026, waardoor er een tekort ontstaat in de laatste jaarschijf van deze meerjarenraming. De financiële ontwikkelingen vanaf 2026 zijn onzeker. Onzekerheid of de middelen vanuit het gemeentefonds aan de gemeenten toegekend worden. Maar er is ook onzekerheid in de samenleving, denk daarbij aan de huidige crisissen op het gebied van bijvoorbeeld energie, mondiale politiek, de oorlog in Oekraïne en vluchtelingen.

Met deze onzekerheden houden we een behoedzame koers aan in de begroting waarbij we op dit moment nog geen rekening houden met meer middelen dan in de meicirculaire is toegekend. De algemene verwachting is dat er op landelijk niveau nadere afspraken worden gemaakt over onder meer het belastinggebied van gemeenten. Het Rijk werkt met de VNG en IPO in een gezamenlijk proces met een onafhankelijk begeleider om te komen tot een nieuwe financieringssysteem voor 2026 en verder. Ook de toegezegde bevrozing van de opschalingskorting is via het accres meegenomen voor de jaren t/m 2025. Vooralsnog verwachten we dat het Rijk deze bevrozing voortzet. In de Programmabegroting 2023 houden we geen rekening met deze te verwachten middelen. Onder 'te verwachten landelijke ontwikkelingen' is een tabel opgenomen met het mogelijke effect op de meerjarenraming als de extra middelen in het accres wel worden toegekend.

De effecten van de meicirculaire 2022 en de verlaging van de OZB zijn in de bestuursrapportage 2022 verwerkt. Deze zijn hierboven afzonderlijk toegelicht.

Los van deze effecten is de structurele doorwerking van de bestuursrapportage € 631.000,-- in 2023, € 465.000,-- in 2024, € 419.000,-- in 2025 en € 365.000,-- va 2026 (e).

Vervangingsinvesteringen (f)

Voor deze begroting stellen we voor om € 4.075.000,-- aan vervangingsinvesteringen op te nemen bovenop de al bestaande besluitvorming van de investeringsbudgetten. Hierin zijn de volgende grote vervangingsinvesteringen (> € 100.000,--) opgenomen: uitvoering mobiliteits- en fietsvisie 2026 (€ 400.000,--), klimaatadaptieve maatregelen 2026 (€ 486.000,--), rioolrenovatie 2026 (€ 245.000,--), vervanging gemalen 2026 (€ 150.000,--), vervanging riolering 2026 (€ 852.000,--), vervanging wegen 2026 (€ 340.000,--), vervanging openbare verlichting 2026 (€ 125.000,--), vervanging veegmachine Ravo 2026 (€ 215.000,--), vervanging behuizing verzamelcocons hoogbouw 2024 (€ 124.000,--), renovatie groen openbare ruimte wijk De Höfte (€ 200.000,--), vervanging tractiemiddelen 2026 (€ 375.000,--) en renovatie en verduurzaming dienstgebouw Vrugteveen (€ 100.000,--).

In het jaar van investeren bekijken we of de investering daadwerkelijk nodig is en voor welk bedrag. De kapitaallasten van een investering starten met ingang van het jaar volgend op de investering.

bedragen x € 1.000

Vervangingsinvesteringen	Investering (nieuw)	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Totaal vervangingsinvesteringen	4.075	-	- 138	- 156	- 33

In bijlage 3 is het volledige overzicht van de vervangingsinvesteringen opgenomen.

Autonome ontwikkelingen

Dit zijn ontwikkelingen die niet direct door het gemeentelijk beleid te beïnvloeden zijn, maar die wel invloed hebben op de gemeentelijke financiën.

De verschillende loon- en prijsontwikkelingen (g t/m j) zijn doorberekend conform de uitgangspunten van de programabegroting 2023. Ten aanzien van de loonontwikkeling houden we rekening met een stijging van de cao van 3%, en 2% voor stijging pensioenpremie en 1,5% voor stijging sociale lasten. We hebben een voordeel in de loonsom door het wegvallen van de IVP (Inkoop voorwaardelijk pensioen) premie, maar we reserveren hiervan een groot gedeelte voor een verwachte extra stijging van de pensioenpremie.

Als gevolg zijn ook de voorzieningen egalisatie riool- en afvalstoffenheffing herberekend (k).

Bij de bestuursrapportage 2022 is een aantal investeringen doorgeschoven naar de volgende jaren waardoor er een vrijval in de afschrijvingslasten ontstaat (l).

Daarnaast zijn er bij het actualiseren van de budgetten diverse voorstellen tot autonome ontwikkelingen ingediend (m).

bedragen x € 1.000

Autonome ontwikkelingen	Investering (nieuw)	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Totaal autonome ontwikkelingen	-	- 597	- 674	- 696	- 597

In bijlage 3 is het volledige overzicht van de autonome ontwikkelingen opgenomen. De belangrijkste autonome ontwikkelingen (> groter dan € 50.000,--) zijn hieronder toegelicht:

- *Loonkosten Wsw en bijbehorende opbrengsten (1.01)*
Er ontstaat een financieel effect doordat het aantal medewerkers in de Wsw krimpt. Er is namelijk geen nieuwe instroom in de Wsw mogelijk is, maar er vindt wel uitstroom plaats door (soms vervroegde) pensionering of andere redenen. Jaarlijks wordt een nieuwe inschatting gemaakt van het verloop van het aantal Wsw'ers in de komende jaren. Deze doorrekening heeft zowel effect op de geraamde loonkosten als ook op de geraamde inkomsten vanuit detacheringen. In de jaren 2023 t/m 2025 leidt deze herziene prognose tot een negatief resultaat, vanaf 2026 is er sprake van een voordeel.
- *Schuldhelpverlening en diensten Stadsbank (0,4 fte) (1.04)*
Voor de uitvoering van de schuldhelpverlening wordt samengewerkt met de Stadsbank Oost Nederland. De extra formatie wordt ingezet voor vroegsignalering van schulden, hetgeen een wettelijke verplichting is vanaf 1 januari 2021. De kosten bedragen structureel € 75.000.--
- *Begeleiding en dagbesteding en huishoudelijke ondersteuning (2.01)*
Naar aanleiding van gewijzigde aantallen cliënten, indicatiewaardes en verzilveringspercentages. Het budgettaire effect kan ten laste van de stelpost groeivraag zorg (vergrijzing) worden gebracht.
- *Cao-stijging gesubsidieerde instellingen (2.04)*
Bij de gesubsidieerde instellingen is geïventariseerd welke cao-consequenties ze verwachten voor 2023. In onze reguliere begroting houden wij rekening met een stijging van 3,5%. Het verschil van € 91.000.-- in 2023 en vanaf 2024 € 61.000.-- is opgenomen als autonome ontwikkeling.
- *Stelposten onderwijshuisvesting De Veenbrug en Pr. Beatrix (3.01/3.02)*
Beide voorstellen zijn aangevraagd door de schoolbesturen en maken onderdeel uit van het integraal huisvestingsprogramma onderwijs. In dit huisvestingsprogramma wordt gekeken naar de staat waarin de onderwijsgebouwen verkeren en de uitwerking van nieuwe ontwikkelingen voor de benodigde ruimte. Dit wordt begin 2023 afgerond en dan is definitief duidelijk met welke investering wij rekening moeten houden. Vooralsnog worden er stelposten van € 78.000.-- en van € 35.000.-- vanaf 2024 opgenomen in afwachting van de uitwerking van het programma.
- *Voorstellen ICT (99.01-99.11)*
Door autonome ontwikkelingen in de licenties, informatieveiligheid en applicaties is extra structureel budget van ± € 230.000.-- noodzakelijk.

Nieuw beleid (n)

Naast het bestaande beleid en autonome ontwikkelingen zijn er voorstellen voor nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen.

bedragen x € 1.000

Nieuw beleid	Investering (nieuw)	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Totaal nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen	2.689	- 1.086	- 1.207	- 1.164	- 1.087

In bijlage 3 is het volledige overzicht van de voorstellen nieuw beleid opgenomen. Hieronder worden de voorstellen kort toegelicht. Deze zijn ook terug te vinden onder de programma's in deze begroting.

- *Structurele formatie beleidsmedewerker agrarische zaken (1.05)*
Vanaf 2021 hebben we tijdelijke formatie ingezet voor een beleidsmedewerker agrarische zaken. Gezien de meerwaarde die deze inzet oplevert en de uitdagingen op dit gebied, stellen we voor deze formatie structureel te maken (€ 52.000.-- in 2023, vanaf 2024 € 73.000.--).
- *Toekomstgerichte Erven-Erfcoaches (1.06)*
Sinds 2019 vervullen twee erfcoaches een belangrijke rol als het gaat om ondersteuning op erven in ons buitengebied. Vanaf 2023 wijzigt de financiering van deze ondersteuning vanuit de provincie Overijssel. Er is € 23.000.-- nodig voor cofinanciering; hiervoor kunnen we de ervencoaches 18 uur per week inzetten.

- *Cofinanciering LEADER programma (1.07)*
Per 1 januari 2023 start de nieuwe LEADER periode die duurt tot en met 2027. De jaarlijkse kosten voor LEADER (€ 55.000,--) bestaan uit zogenaamde beheerskosten en projectkosten. In de nieuwe periode zal LEADER zich ook moeten inzetten op klimaat, water, milieu en biodiversiteit.
- *Verlengen inzet makelaars Sociaal domein (1,58 fte) (2.06)*
Sinds medio 2019 kennen wij de functie Makelaar Sociaal Domein binnen de Gemeente Hellendoorn. Deze makelaars houden regie op de ondersteuning en zorg die door externe verwijzers (zoals de gecertificeerde instellingen) wordt ingezet. De huidige inzet is tijdelijk tot 1 januari 2023. De meerwaarde van deze inzet is aangetoond. We vragen structureel budget van € 129.000,-- voor 1,58 fte makelaars sociaal domein.
- *Coördinator Sociaal domein (1 fte) (2.07)*
Bij het vaststellen van de programmabegroting 2021 is ervoor gekozen om de functie van coördinator sociaal domein/jeugd in eerste instantie voor twee jaar in te vullen. In de praktijk zien we de toegevoegde waarde van de invulling van deze coördinatorrol. Voorgesteld wordt om hiermee in structurele zin verder te gaan. De jaarlijkse kosten bedragen € 95.000,--.
- *Integraal huisvestingsplan / calamiteitenbudget (3.05)*
Een investeringsbudget (€ 80.000,--) in 2026 is benodigd voor spoedaanvragen in het kader van onderwijshuisvesting en voor bouwkundige gebreken waarvoor de gemeente in het kader van de onderwijshuisvesting financieel een wettelijke verantwoordelijkheid heeft.
- *Koeling receptie en kantoren het Ravijn (3.06)*
De receptie en de kantoren bij het Ravijn worden niet gekoeld. Dit resulteert in veel klachten bij het personeel. Genoemd probleem kan worden opgelost door het plaatsen van een lucht/lucht warmtepompinstallatie (investeringsbedrag 2023 € 15.000,--).
- *Onderzoeken verkeerslichten en regeling kruisingen De Joncheerlaan-Trompweg, Smidsweg-Grotestraat, Wierdensestraat-Boomcateweg (4.02/4.03)*
Voorafgaand aan de geplande vervanging van de verkeerslichten en regeling op de kruisingen dient er een nut en noodzaakonderzoek (o.a. verkeersstellingen) plaats te vinden. De kosten per onderzoek bedragen € 10.000,--.
- *Reconstructie Wierdensestraat en kruispunt Wierdensestraat met Boomcateweg (4.04)*
Het wegdek en het kruispunt Wierdensestraat-Boomcateweg verkeren in zeer slechte staat. Grootschalig reconstructiewerk is noodzakelijk om dit punt weer in voldoende conditie te brengen waarbij ook de verkeerssituatie wordt meegenomen. Er volgt nog een apart kredietvoorstel over de definitieve uitwerking. Op basis van de geraamde investering van € 1.800.000,-- in 2026 wordt alvast ruimte gereserveerd door een structurele stelpost voor de kapitaallasten van € 106.000,-- (ingande 2027).
- *Werkbudget invulling bodembeheer (5.01)*
Vanaf 2023 wordt de gemeente bevoegd gezag voor bodemtaken die voorheen bij de provincie Overijssel lagen. Om dit goed te kunnen uitvoeren is werkbudget nodig van € 12.500,-- per jaar.
- *Uitbreiding volumecontainers afvalbrengpunt (5.02)*
Door de toename van het aantal afvalstromen op het afvalbrengpunt en door forse stijging van de hoeveelheid afval die wordt aangeboden is er een tekort ontstaan aan transportcontainers. Om dit op te lossen stellen we € 100.000,-- investeringskrediet voor 2026 beschikbaar.
- *Speelplaatsenbeleid (5.03)*
Voor de vertaling van het nieuwe speelplaatsenbeleid naar een beheer en uitvoeringsplan stellen we, voor zowel 2023 als 2024, een werkbudget beschikbaar van € 20.000,--. Voor de daadwerkelijke vervanging van speeltoestellen stellen we, voor zowel 2025 als 2026, een vervangingskrediet beschikbaar van € 163.000,--.
- *Programma Samen Doen! (99.12)*
In 2020 t/m 2022 is een incidenteel budget ingezet voor het programma Samen Doen!. Om structureel meer aandacht te kunnen besteden aan verbinding met elkaar, onderlinge samenwerking én de dienstverlening naar onze klanten is structureel budget nodig van € 25.000,--.

- *Cawler (nieuwstool) (99.13)*
Doel is een toekomstbestendige profilering van de gemeente Hellendoorn. Voor het up-to-date brengen van onze communicatie is het nodig het nieuws goed te volgen. De structurele kosten zijn € 4.000,--.
- *Video en foto graaf (99.14)*
Om communicatie strategisch in te zetten, is professionele inzet/ondersteuning noodzakelijk voor een deel van de video en foto producties. De structurele kosten zijn € 12.000,--.
- *Verduurzaming (+locatie) gemeentewerf Kerkstraat (99.15)*
Een forse investering is noodzakelijk om de gemeentewerf energieneutraal te maken. Voordat we dit willen uitvoeren stellen wij voor nader onderzoek (€ 50.000,-- in 2023) uit te voeren naar een mogelijke verplaatsing van de gemeentewerf naar een meer passende locatie.
- *Schrappen personele taakstelling (99.16)*
In de begroting van 2020 is, na de aanzienlijke ombuigingsoperatie, een structurele taakstelling op het personeel opgenomen die oploopt naar € 720.000,--. We stellen voor het restant van deze taakstelling (€ 448.000,-- in 2023, € 438.000,-- in 2024 en vanaf 2025 € 437.000,--) te schrappen, omdat de druk op het ambtelijk apparaat is toegenomen. Deels doordat er verschillende taken en ambities bij zijn gekomen, deels doordat vanwege Corona dingen zijn vooruitgeschoven en er achterstanden zijn ontstaan.
Daarnaast zien we in de benchmark Berenschot dat de formatie en kosten op onderdelen lager zijn dan de referentiegroep. Hier is ondertussen op een aantal plekken iets opgelost omdat we onze (wettelijke) taak niet meer goed konden uitvoeren. Op een aantal andere onderdelen kunnen we concluderen dat we het werk efficiënt uitvoeren. Daar waar we opvallend hoog zitten, is de verklaring vaak te vinden in de omvang van de kapitaallasten (parkeergarage, zwembad, HvCB). Op geen van deze onderdelen is sprake van een opvallend grotere formatie in vergelijking tot de referentiegroep. Zie voor nadere toelichting de paragraaf bedrijfsvoering.
- *Herziening functiewaardering (99.17)*
We willen het huidige functieboek (1998) passend maken voor de huidige organisatie. Hiervoor is eenmalig budget nodig, daarnaast is budget nodig voor het actueel houden van het functieboek (€ 50.000,-- in 2023, vanaf 2024 € 10.000,-- per jaar).
- *Uitvoeren verbeterplan informatie- en archiefbeheer (99.18)*
Het verbeterplan voor het informatie- en archiefbeheer zorgt ervoor dat we voldoen aan wettelijke verplichtingen. Er is een investeringsbedrag benodigd van € 300.000,-- in 2023. Daarnaast is er jaarlijks budget benodigd van € 160.000,-- in 2023, € 200.000,-- in 2024, € 95.000,-- in 2025 en vanaf 2026 € 50.000,--.
- *Investeringen ICT 2023-2026 (99.19)*
Het op orde brengen van de financiën bij ICT waarmee in 2020 gestart is wordt verder voortgezet. Er zijn middelen (totale investeringsbedrag € 798.000,--) nodig voor het hybride werken, vervanging werkplekken en vervanging hardwarematige deel van de IT-omgeving.
- *Gasloos maken HvCB (99.20)*
Gezien de huidige ontwikkelingen in de gasmarkt en de wens tot verduurzaming willen we het Huis voor Cultuur en bestuur zo snel mogelijk omzetten naar een warmtepomptechniek. Op basis van de gehanteerde energieprijzen in de begroting kan dit budgettair neutraal: de extra lasten worden volledig gecompenseerd door de lagere energielasten.

Diverse mutaties (o)

Bij het opstellen van de begroting ontstaan er financieel-technische mutaties door de doorverdeling op de diverse onderdelen. Daarnaast zijn er mutaties in de loonsom die ontstaan door de wijzigingen in de loonschalen door bijvoorbeeld doorgroei en pensionering. Daarnaast zijn er mutaties door extra toerekening van loonkosten naar investeringen vanwege grote projecten.

Belastingmaatregelen (p, q)

De inflatie is berekend op 4,5% voor de verschillende tarieven. In deze begroting stellen we voor de OZB tarieven voor woningen met de reguliere indexatie te verhogen. Voor de niet-woningen geldt dat Hellendoorn van de plattelands-gemeenten in Overijssel relatief duur is. Dat is voor ons aanleiding geweest om de inflatiecorrectie van 4,5% achterwege te laten en ook het laatste deel van de ombuigingen uit 2019 van 2,5% terug te draaien.

Ook de inflatiecorrectie voor de overige tarieven, inclusief rioolheffing en afvalstoffenheffing is 4,5%.

Uitvoeringsprogramma raad/college (r)

De uitwerking van het Helder(s) Akkoord vindt plaats in de periode tot en met februari 2023 en krijgt vorm in het Helder(s) Uitvoeringsprogramma (HUP) waarbij gekozen is voor ruimte voor dialoog en debat. Voor dekking van de maatregelen uit het HUP reserveren wij € 600.000,-- voor 2023 en € 1 miljoen structureel in de vorm van zogenaamde 'envelop' gelden.

Bovenmatige inflatie (s t/m u)

De coronacrisis en de energiecrisis als gevolg van de oorlog in Oekraïne hebben geleid tot minder beschikbare producten op de wereldmarkt en minder beschikbaar personeel in Nederland. De gestegen energiekosten leiden tot hogere productiekosten, die zich weer vertalen in hoge prijzen. Vooral nog komen vooral de hogere kosten in het onderhoud wegen naar voren wegens hoge prijzen voor asfalt en straatklinkers. Ook het gebouwenonderhoud kan niet toe met de reguliere prijscompensatie van 4,5%. We verwachten ook op andere terreinen nog extra middelen nodig te hebben wegens de hoge inflatie. Omdat nog niet duidelijk is of dit op lange termijn doorzet of dat de prijzen weer omlaag zullen gaan, hebben we voor 2023 de extra budgetten vastgoedonderhoud en overig incidenteel meegenomen. De hogere prijzen voor onderhoud wegen worden structureel gereserveerd in de voorziening.

We zien op dit moment ook op breder terrein een hoge inflatie, forser dan waarmee we nu gerekend hebben. We mogen er echter van uitgaan dat het Rijk via de gemeentefondsuitkering hier ook mee gaat rekenen en dat er bij de komende circulaire extra middelen worden ontvangen voor loon- en prijscompensatie.

Stelpost prijzen gas en elektra (v)

Bij de bestuursrapportage 2022 zijn de budgetten voor aardgas verhoogd (ongeveer verdubbeld). De huidige situatie voor energieprijzen op de wereldmarkt is zo volatiel dat geen duidelijk inzicht kan worden gegeven voor de ontwikkelingen in de komende jaren. De levering van gas uit Rusland staat op het moment van schrijven onder druk. Er is inmiddels een vervangende gasleverancier voor Gazprom gevonden in Vattenfall. Naar aanleiding van de gestelde eisen van het Rijk kunnen we nog gedurende 2022 gebruik maken van de oude energieleverancier. Vanaf 2023 kan Vattenfall de gaslevering voor ons verzorgen. De prijzen hiervan liggen op het moment van schrijven nog niet vast. Ook de elektraprijzen zullen op termijn stijgen ten opzichte van de huidige – grotendeels al op een voordelig moment vastgeklitte – tarieven voor 2023 en 2024. De intentie is om vanaf 2025 elektra af te nemen via Twence.

Ook onze gesubsidieerde instellingen en sportverenigingen zullen waarschijnlijk bij ons aan de bel trekken voor een hogere bijdrage. Het financieel effect van al deze ontwikkeling is helemaal nog niet in te schatten en worden voornamelijk pro memorie opgenomen.

Dekkingsvoorstellen (w)

In de aangedragen ontwikkelingen zijn een aantal posten als incidenteel aangemerkt. Dit zijn: OZJT: projectfinanciering, vervanging bladblazers/rugmaaiers, vervanging zitmaaier ligweide Het Ravijn, speelplaatsenbeleid (advieskosten), implementatiekosten voor vervanging zwembad-automatisering, MyLex legacy en vervanging applicatie voor afvalcontainers (AfvalRIS) en verbeterplan informatie- en archiefbeheer. Totaal gaat het om incidentele kosten van € 228.000,-- in 2023, € 217.000,-- in 2024, € 45.000,-- in 2025 en € 8.000,-- in 2026 welke we dekken vanuit de VAR.

Tevens dekken we de incidentele kosten van € 200.000,-- van de stelposten bovenmatige inflatie uit de VAR.

Financiële positie

Een gezonde financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar bestaat uit drie componenten: een sluitende begroting en meerjarenraming, een goede liquiditeits- en solvabiliteitspositie en voldoende weerstandsvermogen. Om meer zicht te krijgen op de liquiditeits- en solvabiliteitspositie, is de begroting en meerjarenraming vertaald naar een geprognosticeerde meerjarenbalans. Net als de balans in de jaarrekening geeft deze inzicht in de ontwikkeling van onze bezittingen en schulden over de diverse jaren.

Geprognosticeerde meerjarenbalans 2023-2026

bedragen x € 1.000

Prognose meerjarenbalans	Realisatie	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026
Activa						
Vaste Activa						
Immateriële vaste activa	1.228	1.641	1.477	1.315	1.210	1.114
Materiële vaste activa	117.921	122.516	130.981	130.467	126.602	123.648
Financiële vaste activa	4.822	5.011	4.869	4.728	4.587	4.446
Totaal vaste activa	123.972	129.168	137.327	136.510	132.399	129.208
Vlottende Activa						
Voorraden	62	- 1.449	- 1.345	- 104	25	25
Uitzettingen met rentetyp. looptijd < 1 jaar	40.671	25.862	11.963	7.069	9.919	6.538
Liquide middelen	296	475	475	475	475	475
Overlopende activa	4.512	4.400	4.400	4.400	4.400	4.400
Totaal vlottende activa	45.540	29.288	15.493	11.840	14.819	11.438
Totaal activa	169.511	158.456	152.820	148.350	147.218	140.646
Passiva						
Vaste Passiva						
Eigen Vermogen	26.752	24.263	24.159	24.426	25.547	26.609
Begrote exploitatieoverschotten en -tekorten (cumulatief)				854	4.171	1.998
Voorzieningen	9.156	9.648	9.671	9.632	9.615	9.708
Langlopende schulden	119.997	114.444	108.891	103.338	97.785	92.231
Totaal vaste passiva	155.905	148.355	142.720	138.250	137.118	130.547
Vlottende Passiva						
Netto vlott. schulden met rentetyp. looptijd < 1 jaar	6.259	4.900	4.900	4.900	4.900	4.900
Overlopende passiva	7.347	5.200	5.200	5.200	5.200	5.200
Totaal vlottende passiva	13.606	10.100	10.100	10.100	10.100	10.100
Totaal passiva	169.511	158.455	152.820	148.350	147.218	140.647

Vaste activa

Als we de cijfers vergelijken met de laatst vastgestelde balans van de jaarrekening 2021, dan zien we de boekwaarde van de vaste activa stijgen met ruim € 13 miljoen tot € 137,3 miljoen eind 2023. Deze stijging is lager dan wij hadden begroot bij de begroting 2022. Door de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne konden veel investeringen de afgelopen jaren niet worden uitgevoerd: materiaal en menskracht zijn schaars. De investeringen zijn vooral doorgeschoven naar de periode 2022 en 2023. We proberen de uitvoering van deze projecten in te halen. Ook de uitvoering van de aanleg van de Noord-zuidverbinding tussen Hulslen en Hellendoorn valt in deze jaren. Door de huidige hoge energiekosten willen we ook een aantal verduurzamingsmaatregelen zo snel mogelijk uitvoeren, zodat prijsstijgingen van gas en elektra ons minder treffen. Ook nu zijn we afhankelijk van de beschikbaarheid van arbeidskrachten en materiaal, want de arbeidsmarkt is krap en beschikbaarheid van middelen is op onderdelen lastig.

De jaren na 2023 zien we een daling in met name de materiële vaste activa: er wordt in deze jaren minder geïnvesteerd dan afgeschreven. Dit lijkt niet wenselijk omdat we de voorzieningen in stand willen houden. Een oorzaak hiervan ligt ook in het eenmalige karakter van enkele strategische projecten die niet (volledig) vervangen hoeven worden. We monitoren de komende jaren wel de volledigheid van de vervangingsinvesteringen. De stijging in de immateriële vaste activa wordt veroorzaakt door de bijdragen aan de projecten van de N35.

Er is in de meerjarenbegroting exploitatieruimte, middels een stelpost kapitaallasten, gereserveerd voor enkele projecten die nog niet ter besluitvorming worden voorgelegd bij deze begroting. Deze zijn ook niet opgenomen in de investeringen. Het betreffen de mogelijke projecten Prinses Beatrix (2025), Basisschool De Veenbrug (2023) en het Kruispunt Boomcateweg-Wierdensestraat (2026).

Investeringsplafond 6,35 miljoen

Op basis van het beleid om de financieringspositie te verbeteren, houden we het gemiddelde investeringsplafonds van € 6,35 miljoen (netto) per jaar nog als leidraad. Dit betekent dat we terughoudend zijn met het aangaan van nieuwe investeringen. In 2023 investeren we ruim € 15 miljoen netto, dat een stuk hoger ligt dan het gemiddelde. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door doorgeschoven projecten uit voorgaande jaren en anderzijds door het naar voren halen van investeringen in verduurzaming, zoals de aanschaf van warmtepompen voor 't Ravijn. Ook willen we de aanleg van de Noordzuidverbinding, het fietspad Helmkruidlaan en diverse projecten vanuit het beleidsplan 'Samenleven met water 2021-2025' aanleggen, evenals een nieuw kunstgras op sportvelden De Voordam. Er zijn voor het uitvoeren en begeleiden van deze projecten extra projectleiders ingezet.

De afgelopen jaren en vooral in de coronajaren 2020 en 2021 hebben we minder geïnvesteerd dan het gemiddelde van € 6,35 miljoen. En ook in de jaren 2025-2026 ligt het investeringsniveau lager. Doordat in eerdere jaren projecten niet konden worden uitgevoerd zien we een boeg golf aan investeringen in nieuwe begrotingsjaar (2023) en het jaar daarvoor (2022).

Op dit moment hebben we te maken met enorme prijsstijgingen die zich ook laten gelden in de investeringssfeer. Jarenlang hebben we te maken gehad met aanbestedingsvoordelen. De huidige crises zorgt dat we de komende jaren te maken zullen krijgen met aanbestedingsnadelen. Omdat onduidelijk is in hoeverre de prijsstijgingen structureel doorzetten zijn de meerjarige investeringen niet (allemaal) aangepast aan de actuele situatie. Ook de versnelde verduurzaming van de gemeentelijke eigendommen zal op korte termijn extra investeringen vergen, die echter wel weer terugverdiend worden. Een en ander heeft effect op het investeringsplafond. Gezien de huidige stand van het eigen vermogen in relatie tot de langlopende schulden en schatkistsaldo heroverwegen we de komende periode de nut en noodzaak van het in stand houden van het investeringsplafond.

De totale investeringen voor de jaren 2023 tot en met 2026, inclusief investeringen die bij vorige begrotingen al beschikbaar zijn gesteld, zijn:

Investerings 2023-2026	bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Uitgaven				
Begraafplaats	-	- 28	- 118	-
Rioleringen (VGRP)	- 3.655	- 1.741	- 1.745	- 1.733
Noordzuidverbinding	- 4.077	-	-	-
Rijksweg 35 c.a.	- 5.207	- 550	-	-
Mobiliteitsvisie	- 614	- 321	- 332	- 400
Kruispunten Constantijnstraat	- 110	-	-	-
Herinrichting Willem Alexanderstraat, Keizerserf en Grotestraat Noord	- 418	- 350	-	-
Fietspad Helmkruidlaan	- 1.069	-	-	-
Verkeersregelinstallaties	- 125	- 125	- 170	- 160
Openbare verlichting	- 125	- 125	- 125	- 125
Investeringsprogramma wegen	- 1.046	- 275	- 313	- 340
Straatreiniging	-	-	-	- 280
Parkeergarage	-	- 250	-	-
Groenrenovatie De Höfte	- 100	- 100	-	-
Speelvoorzieningen	-	-	- 163	- 163
Onderwijshuisvesting	-	-	-	- 80
Ravijn	- 1.587	- 22	-	-
Sport -overig	- 1.105	- 206	- 150	- 155
Afvalinzameling	- 65	- 450	- 103	- 100
Automatisering	- 993	- 681	- 454	- 360
Huisvesting	- 65	- 1.065	- 65	- 65
Interne uren	- 767	- 226	- 173	- 173
Budget renovatie onderzoek gemeentewerf en renovatie Vrughtenveen	- 50	- 355	-	- 100
Aanschaf tractiemiddelen	- 375	- 635	- 375	- 375
Subtotaal uitgaven	- 21.554	- 7.505	- 4.286	- 4.609
Inkomsten				
Opbrengst NZV omleiding Hulsen	850	-	-	-
Rijksweg 35 c.a.	5.173	525	250	-
Kruispunten Constantijnstraat	-	-	-	-
Ravijn	3	-	-	-
Subtotaal inkomsten	6.026	525	250	-
Totaal	- 15.528	- 6.980	- 4.036	- 4.609

Voorraden

De boekwaarden van de voorraden zijn in 2020, 2021 en 2022 sterk gedaald. Het gaat hierbij om de voorraden bouwgrond, zowel voor de woningbouwlocaties als voor bedrijventerrein 't Lochter III. Inmiddels zijn er in 't Lochter III geen kavels meer beschikbaar en ook de woningkavels zijn in de meeste grondexploitaties allemaal verkocht. Alleen in Hellendoorn Noord komen binnenkort kavels op de markt. Doordat bijna alles al is verkocht, maar er nog wel kosten komen voor het woonrijp maken, zijn de boekwaarden negatief. De komende jaren zullen nieuwe grondexploitaties worden opgepakt. Welke investeringen hiervoor benodigd zijn is nog niet bekend en/of zijn nog niet vastgesteld en komen hierdoor niet voor in de meerjarenbalans.

Reserves en voorzieningen

bedragen x € 1.000

Reserves en voorzieningen	Realisatie Ultimo 2021	Begroting Ultimo 2022	Begroting Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024	MJR Ultimo 2025	MJR Ultimo 2026
Reserves						
Rekeningsaldo	4.085	0	0	854	4.171	1.998
Algemene Reserve	19.594	21.336	21.312	21.882	22.802	23.661
Bestemmingsreserves	3.074	2.928	2.846	2.545	2.745	2.947
Totaal Reserves	26.752	24.263	24.159	25.280	29.718	28.607
Voorzieningen						
Voorzieningen personeel	5.177	5.819	5.741	5.670	5.693	5.822
Voorzieningen van derden verkregen middelen	2.637	2.579	2.549	2.452	2.282	2.117
Onderhoudsvoorzieningen	672	796	926	1.055	1.185	1.314
Overige voorzieningen	670	455	455	455	455	455
Totaal Voorzieningen	9.156	9.648	9.671	9.632	9.615	9.708
Totaal	35.909	33.912	33.830	34.913	39.333	38.315

Algemene reserves

Ten opzichte van de begroting 2022 (eindstand 13,5 miljoen) zijn de algemene reserves met € 7,8 miljoen gestegen naar € 21,3 miljoen. De grote stijging wordt veroorzaakt door het positief rekeningresultaat 2021, winstnemingen op de grondexploitaties en boekwinsten verkoop vastgoed.

In 2020 en 2021 is de bufferreserve toegenomen door de vele winstnemingen op de grondexploitatie, die conform beleid in de bufferreserve worden gestort. Doordat de afronding van diverse grondexploitaties al vordert, worden de risico's minder. De omvang van de bufferreserve was meer dan toereikend voor het doel. Daarom is bij de jaarrekening 2021 besloten € 3 miljoen naar de financieringsreserve over te zetten ter verbetering van de financiële positie. Deze mutatie blijft binnen de algemene reserves.

In de jaren erna groeien de algemene reserves door naar € 23,7 miljoen door de reguliere stortingen ter verbetering van de financieringspositie en de toevoegingen vanuit het generatiepact.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves zijn, ten opzichte van de begroting 2022 met € 0,7 miljoen gestegen naar € 2,9 miljoen en ontstaat door o.a. mutaties in de Reserve wachtgelden huidige wethouders, Reserve Co-financieringsfonds N35, Reserve invoeringskosten omgevingswet en de Reserve revolverend fonds energiewerkgroepen

Voorzieningen

De hoogte van de verschillende voorzieningen bedraagt begin 2023 € 9,7 miljoen.

Stortingen en onttrekkingen reserves 2023

bedragen x € 1.000

Reserves	Begroting Ultimo 2022	Stortingen	Onttrekkingen	Begroting Ultimo 2023
Rekeningsaldo				
Rekeningsaldo te bestemmen	0	-	-	0
Totaal Rekeningsaldo	0	-	-	0
Algemene Reserve				
Vrij aanwendbare Reserve	10.861	293	- 916	10.238
Financieringsreserve	7.320	600	-	7.920
Bufferreserve grondexploitatie	3.155	-	-	3.155
Totaal Algemene Reserve	21.336	893	- 916	21.312
Bestemmingsreserves				
Reserve Salomonsonhuis / zorgpunt	164	-	-	164
Reserve bijzondere bijstand	286	-	-	286
Reserve WWB	0	-	-	0
Reserve groenrenovaties	7	-	-	7
Reserve 1/3-regeling accommodatiebeleid	162	50	-	212
Reserve kunst	41	-	-	41
Reserve rood-voor-rood	80	-	-	80
Reserve reconstructie platteland vernieuwing	136	-	-	136
Reserve wachtgelden huidige wethouders	45	100	-	145
Reserve duurzame energiemaatregelen	366	156	- 148	375
Reserve Co-financieringsfonds N35	741	-	- 240	501
Reserve invoeringkosten omgevingswet	779	-	-	779
Reserve revolverend fonds energiewerkgroepen	120	-	-	120
Totaal Bestemmingsreserves	2.928	306	- 387	2.846
Totaal	24.263	1.199	- 1.303	24.159

In bovenstaande tabel staan de stortingen en onttrekkingen in de verschillende reserves weergegeven voor het begrotingsjaar 2023. De grootste mutaties (> € 50.000,-) lichten we hieronder toe.

VAR

In de VAR storten we in 2023 de volgende bedragen:

- € 58.000,- terugbetaling centrumplan Nijverdal
- € 185.000,- generatiepact
- € 50.000,- verbeteren financieringspositie

Uit de VAR onttrekken we in 2023 de volgende bedragen:

- € 141.000,- dekking lokale uitvoering WSW
- € 267.000,- dekking integraal plan sociaal en maatschappelijk domein
- € 428.000,- incidentele onttrekkingen voorstellen begroting 2023

Financieringsreserve

Jaarlijks wordt € 600.000,- in de financieringsreserve gestort ter verbetering van onze financieringspositie.

Reserve 1/3-regeling accommodatiebeleid

In de 1/3-regeling accommodatiebeleid wordt de reguliere storting in de reserve gedaan van € 50.000,-.

Reserve wachtgelden huidige wethouders

De structurele storting van € 100.000,- in de reserve is bedoeld voor toekomstige wachtgeldverplichtingen.

Reserve duurzame energiemaatregelen

De storting in de reserve energiemaatregelen bestaat uit de (verwachte) besparing, de onttrekking bestaat uit de verwachte kosten die worden gemaakt (kapitaallasten). Tevens wordt een deel van de middelen aangewend voor de uitvoering duurzame energievisie.

Reserve Co-financieringsfonds N35

Een bedrag van € 240.000,-- wordt ingezet ter dekking van de kosten voor de oversteekbeveiliging kruispunt Haarle met de Rijksweg 35.

Geactiveerde voorzieningen

Naast de voorzieningen, die we als passiva presenteren, zijn er ook voorzieningen die we aan de activa kant in mindering brengen op het betreffende onderdeel. Om u een beeld te schetsen, vermelden wij deze geactiveerde voorzieningen.

	Realisatie	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
Geactiveerde voorzieningen	Ultimo	Ultimo	Ultimo	Ultimo	Ultimo	Ultimo
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Geactiveerde voorzieningen						
Voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie	1.071	1.026	907	925	1	1
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	402	401	385	369	352	336
Voorziening dubieuze debiteuren WWB	730	730	730	730	730	730
Voorziening dubieuze debiteuren BBZ	1	1	1	1	1	1
Totaal Geactiveerde voorzieningen	2.204	2.158	2.022	2.024	1.084	1.067
Totaal	2.204	2.158	2.022	2.024	1.084	1.067

Op de geactiveerde voorzieningen wordt aanspraak gemaakt indien de verwachte verliezen daadwerkelijk worden gerealiseerd.

De voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie is eind 2025 volledig ingezet doordat de grondexploitaties zijn afgerond en de verliezen zijn genomen.

Voor de voorzieningen dubieuze debiteuren kan meerjarig nog geen inschatting gemaakt worden.

Langlopende geldleningen

Het bedrag aan opgenomen langlopende geldleningen daalt vanaf 2016. In 2020 zijn de oude leningen die bij de Bank Nederlandse Gemeenten waren afgesloten, omgezet in één nieuwe lening met een lagere rente. De aflossingstermijn van deze lening is 25 jaar. Hierdoor is de jaarlijkse aflossing een stuk lager dan voorheen. De komende meerjarenperiode verwachten we geen extra leningen te hoeven aantrekken, mede door de vertraging in de uitvoering van investeringen, die mede samenhangen met de coronacrisis.

Ook de voorfinanciering van de nieuwbouw van Reggesteyn verwachten we vanuit de bestaande leningen te kunnen financieren. De huidige doorkijk geeft aan dat we ultimo 2026 een langlopende schuld hebben van circa € 92 miljoen. Ook in de jaren daarna verwachten we een beperkte financieringsbehoefte. Wel zien we dat projecten op het gebied van verduurzaming, infrastructuur en onderwijs extra financiële middelen zullen vragen. Als de huidige prijsstijgingen zich doorzetten, zal dit zich vertalen in een hoger investeringsniveau. In hoeverre dit leidt tot een extra financieringsvraag is afhankelijk van veel elementen, waaronder de gemeentefonds uitkering.

Uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar

Het betreft hier voor een groot deel het overtollige geld dat we hebben uitgezet bij de schatkist. Bij de omzetting van de geldleningen in het voorjaar van 2020 kon niet worden voorzien dat er veel kavels zouden worden verkocht en evenmin dat de uitvoering van investeringen achter zouden blijven door de coronacrisis. Het liquiditeitsoverschot dat we hebben moet worden geparkeerd in de zogenaamde schatkist van het Rijk, maar is altijd op te nemen. Bij het verwachte uitgavenpatroon voor de komende jaren kunnen we hier gebruik van maken zonder nieuwe leningen aan te hoeven trekken.

Overige balansposten

De overige balansposten (kortlopende vorderingen, liquide middelen en overige vlottende passiva) zijn sterk afhankelijk van incidentele, toevallige factoren, zoals het exacte moment waarop rekeningen worden betaald en inkomsten worden ontvangen. We zijn in onze meerjarenbalans uitgegaan van de gemiddelde standen over de jaarrekeningen van afgelopen jaren. De bedragen worden om deze reden ook op een constant niveau gepresenteerd.

Conclusie balanspositie

Door de grote investeringen die het afgelopen decennium zijn gedaan en de leningen die daarvoor moesten worden afgesloten, was onze solvabiliteit laag. Door het beperken van het investeringsniveau en het aanvullen van de algemene reserves hebben we de solvabiliteit inmiddels al verbeterd en de verwachting is dat deze de komende jaren verder zal verbeteren. De komende jaren verwachten we, op basis van de nu bekende informatie, nog geen extra middelen te hoeven aantrekken.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) voor ondernemersactiviteiten. De gemeentelijke grondexploitaties vallen hier in principe ook onder, indien ze winstgevend zijn. De Vpb is immers een winstbelasting.

Voor het onderdeel grondexploitatie is nu duidelijk dat we voor de jaren t/m 2021 niet fiscaal winstgevend zijn, gezien de vele verliezen die er op de destijds nog lopende grondexploitaties zijn genomen. Nu een deel van deze verliesgevende exploitaties is afgerond in 2021 (Aan de Tuinen) zullen we naar verwachting vanaf 2022 ook Vpb over de grondexploitaties moeten afdragen.

Momenteel kan/wil de belastingdienst nog niet aangeven welke uitgangspunten er gelden voor een fiscale openingsbalans in 2022 voor deze grondexploitaties. Het is op dit moment dus nog niet mogelijk een indicatie te geven van te betalen Vpb. Naar verwachting is dit beperkt. Omdat de winsten van de grondexploitaties consequent in de bufferreserve worden gestort, stellen wij u voor om de winstbelasting (Vpb) over het onderdeel grondexploitaties standaard ten laste van de bufferreserve te brengen.

De fiscus slaat de gemeenten aan voor de ontvangen middelen wegens reclame-inkomsten op lantaarnpalen, abri's en rotondes. Hiervoor hebben we in de begroting meerjarig een stelpost opgenomen van € 12.000,-, gebaseerd op een Vpb-percentage van 15% over de 'winst'.

Incidentele baten en lasten

Niet alle baten en lasten keren jaarlijks terug; een deel is van incidentele aard. Voor een goed beeld van de financiële positie is het daarom van belang dat we de begroting corrigeren voor dit soort incidentele zaken. Ook het toezicht vanuit de provincie Overijssel is gericht op het duurzaam financieel evenwicht van de begroting en bijbehorende meerjarenraming van gemeenten. Een van de toetspunten is het materieel evenwicht. Dit betekent dat de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. De structurele baten dienen dus gelijk of hoger te zijn dan de structurele lasten.

bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Incidentele lasten				
01 Werk, economie, recreatie en inkomen				
02 Jeugd en Wmo				
Integraal plan Sociaal domein en Maatschappelijk domein	- 150	- 75		
Projectplan doorbraakmethode	- 28	- 28		
Hervomingsagenda jeugd	- 125			
Projectbudget gezinswerker (project 2022/2023)	- 14			
Nationaal programma Onderwijs: diverse projecten (2022/2023)	- 112			
Sociaal Plein - integraal voorstel	- 15			
Integrale gezondheidsbevordering - integraal voorstel	- 20			
03 Cultuur, onderwijs en sport				
Nationaal Programma Onderwijs - diverse projecten (2022/2023)	- 135			
Sportakkoord	- 20			
04 Mobiliteit en bereikbaarheid				
Garantstellingen en bijdragen kruispunten N35	- 240	- 500		
05 Woon en leefomgeving				
Uitwerken Transitievisie Warmte in 2 wijkuitvoeringsplannen (WUP's)	- 41			
Speelplaatsen	- 20	- 20		
Overige klimaatacties				
Implementatie MyLex legacy	- 9			
Implementatie applicatie voor afvalcontainers (AfvalRIS)	- 10			
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening				
Invoering nieuwe omgevingswet	- 227	- 227		
99 Overhead				
Implementatie zwembad-automatisering	- 20			
Incidentele kosten Verbeterplan informatie- en archiefbeheer	- 110	- 150	- 45	
Onderzoekskosten digitale vaardigheid medewerkers				
Externe begeleiding herziening functiewaardering	- 50			
Totaal incidentele lasten	- 1.346	- 1.000	- 45	-
Incidentele baten				
03 Cultuur, onderwijs en sport				
Nationaal Programma Onderwijs - diverse projecten (2022/2023)	248			
Sportakkoord	20			
Totaal incidentele baten	268	-	-	-
Totaal	- 1.079	- 1.000	- 45	-

De posten groter dan € 100.000,-- lichten we hieronder toe waarom deze incidenteel aard zijn.

Integraal plan Sociaal domein en Maatschappelijk domein

Bij de begroting 2022 is budget opgenomen voor de jaren 2022 en 2023 voor een integraal voorstel voor maatschappelijk domein en sociaal domein, waarbij het ons doel is om de transformatie in het zorgdomein verder vorm te geven.

Hervomingsagenda jeugd

Vooruitlopend op besluitvorming van het nieuwe kabinet over het jeugdhulpbudget voor 2023 en verder, is in 2021 gestart met het nemen van maatregelen en het voorbereiden van een beter houdbaar jeugdstelsel op de lange termijn. In de begroting 2022 was al budget opgenomen en wel twee keer € 125.000,-- voor de jaren 2022 en 2023. Na 2023 hebben we geen projectmiddelen meer, dus de middelen zijn incidenteel.

Nationaal programma Onderwijs: diverse projecten (2022/2023)

Met het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) heeft het kabinet voor het tijdvak 1 juli 2021 tot 1 augustus 2023 geld beschikbaar gesteld voor het gehele onderwijs en voor gemeenten om de door corona veroorzaakte vertragingen bij leerlingen te herstellen. In totaal gaat het om € 564.000,-- waarvan € 316.000,-- betrekking heeft op projecten die we in 2022 willen uitvoeren en € 248.000,-- wordt bestemd voor projecten in 2023.

Bijdrage in veilige overstek N35 bij Haarle

In de reserve Co-financiering N35 is een bedrag gereserveerd van € 240.000,-- als bijdrage in de N35 bij Haarle. We verwachten dit bedrag in 2023 in te zetten.

Invoering nieuwe omgevingswet

Voor de implementatie van de nieuwe omgevingswet op 1 januari 2023 hebben we tot en met 2024 incidentele middelen beschikbaar gesteld.

Incidentele kosten Verbeterplan informatie- en archiefbeheer

Het verbeterplan voor het informatie- en archiefbeheer zorgt ervoor dat we voldoen aan wettelijke verplichtingen. De incidentele lasten betreffen kosten archiefrestauratie, trainingen office 365, inventarisatie onderdelen collectie fysiek archief en inhuurkosten in verband met opruimactie werkplekken en opschonen netwerkschijven.

Incidentele lasten mogen worden gedekt door incidentele baten, waaronder ook onttrekkingen aan de reserves, en door structurele baten. Uit onderstaand overzicht blijkt dat de gemeente Hellendoorn voor de begroting 2023 voldoet aan de norm van financieel evenwicht.

Structureel resultaat	bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 102.231	- 102.926	- 101.354	- 99.489
Baten	102.126	104.047	105.793	98.378
Saldo van baten en lasten	- 104	1.121	4.438	- 1.111
Af: incidentele baten en lasten				
Incidentele lasten	- 1.346	- 1.000	- 45	-
Incidentele baten	268	-	-	-
Af: incidentele baten en lasten	- 1.079	- 1.000	- 45	-
Bij: structurele toevoegingen en onttrekkingen				
Structurele toevoegingen / egalisatie	-	-	-	-
Structurele onttrekkingen	-	-	-	-
Bij: structurele toevoegingen en onttrekkingen	-	-	-	-
Totaal structureel resultaat	974	2.121	4.483	- 1.111

Te verwachten landelijke ontwikkelingen

In 2026 laten de inkomsten uit het gemeentefonds een daling zien, het zogenoemde 'ravijn'. Deze daling in de inkomsten komt omdat het huidige kabinet geen toezeggingen wil doen over de tijd na hun regeerperiode. We verwachten dat ook een nieuwe regering enkele toezeggingen doet richting de gemeenten. Wellicht komt de huidige regering ook al met nieuwe toezeggingen voor 2026 en de daaropvolgende jaren in de septembercirculaire 2022.

bedragen x € 1.000

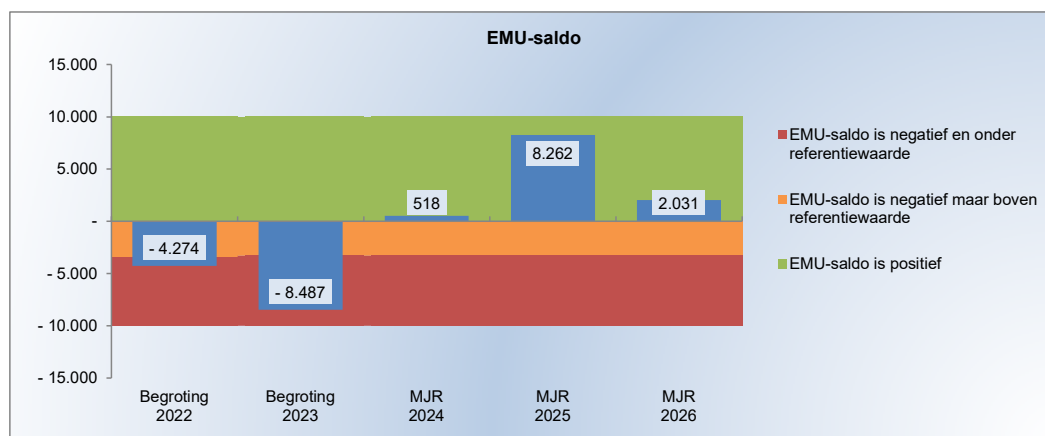
Meerjarenperspectief inclusief te verwachten gelden	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Bestaand beleid				
Meerjarenraming begroting 2022	1	854	3.317	- 2.173
Totaal bestaand beleid	1	854	3.317	- 2.173
Verwachte positieve ontwikkelingen				
Accres op niveau 2025 houden				1.500
Voorzetting bevroren opschalingskorting na 2025				1.247
	-	-	-	2.747
Totaal meerjarenperspectief	1	854	3.317	574

EMU-saldo

In de gemeentebegroting dient het EMU-saldo over de jaren t-1, tot en met t+3 te worden opgenomen. Dit overzicht dient ter monitoring en als informatiebron voor het EMU-saldo van de totale overheid in het kader van Europese afspraken. In onderstaande tabel is het EMU-saldo van onze gemeente voor de jaren 2022 t/m 2026 weergegeven. Uit deze tabel blijkt dat de gemeente Hellendoorn in 2022 en 2023 een tijdelijk negatief berekend EMU-saldo heeft, welke zal worden meegenomen in het totale EMU-saldo van het Rijk. Dit komt voornamelijk door (doorgeschoven) investeringen.

bedragen x € 1.000

Berekening EMU-saldo via exploitatie en balans (volgens EMU-enquête)	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
1. (+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	- 793	- 104	1.121	4.438	- 1.111
2. (-) Mutatie (im)materiële vaste activa	5.008	8.301	- 676	- 3.970	- 3.049
3. (+) Mutatie voorzieningen	492	22	- 38	- 18	94
4. (-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	- 1.511	104	1.241	129	-
5. (-) Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	476	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	- 4.274	- 8.487	518	8.262	2.031

EMU-saldo referentiewaarde

bedragen x € 1.000

EMU-saldo referentiewaarde	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
EMU-saldo volgens berekening	- 4.274	- 8.487	518	8.262	2.031
EMU-saldo referentiewaarde	- 3.302	- 4.036	- 4.036	- 4.036	- 4.036
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde			4.554	12.298	6.067
EMU-saldo overschrijdt referentiewaarde	- 972	- 4.451			

In de septembercirculaire 2022 zijn referentiewaarden voor 2023 gepubliceerd waar de EMU-saldi van individuele gemeenten aan worden gespiegeld. In 2022 en in 2023 komen we buiten de referentiewaarde. Dit is het gevolg van de verwachte en begrote inhaalslag voor investeringen in deze jaren. Een overschrijding op gemeentelijk niveau zegt nog niets over de uitkomst van het EMU-saldo op macroniveau. Op dit moment zijn op Rijksniveau nog geen sancties of nadere aanscherpingen bepaald.

Programma 1: Werk, economie en inkomen

Bestuurlijk verantwoordelijk:

Peter Lage Venterink, Egbert Nijenbanning

Inleiding

Economie

Economisch zijn het onzekere tijden. De inflatie is de afgelopen periode enorm toegenomen door alles wat er om ons heen gebeurt. Dit heeft consequenties voor bedrijven en inwoners. Kosten zijn fors hoger geworden en dat betekent dat veel mensen minder te besteden hebben. Een aantal bedrijven heeft het hierdoor ook lastig. Of dit leidt tot een economische recessie valt op dit moment nog lastig te voorspellen, maar alles lijkt erop dat de hoogconjunctuur op zijn minst afvlakt. Naast de hoge kosten hebben veel bedrijven te kampen met een krappe arbeidsmarkt. Veel vacatures zijn niet of lastig in te vullen. Daardoor kunnen sommige bedrijven niet leveren wat ze graag zouden willen. Daar komt nog bij dat de coronapandemie nog niet voorbij is. Het is onzeker hoe het virus zich het komende najaar en winter ontwikkelt. Mochten de gevolgen van corona bedrijven weer treffen, dan zullen wij die binnen onze mogelijkheden opnieuw zo goed mogelijk bijstaan en ondersteunen.

Toerisme

Samen met ondernemers en gebiedspartners bouwen we de toeristische kracht van Hellendoorn verder uit. We ondersteunen die met een fietsstructuurplan, bedoeld om de toeristische sector milieuvriendelijk te stimuleren. Ook het toerisme op het platteland ondersteunen we. Denk aan kamperen bij de boer en B&B's. We geven verder invulling aan het 'Ambitieplan Nationaal Park Sallandse Heuvelrug-Twents Reggedal'. We willen een toekomstbestendig park van topklasse realiseren en bestendigen. Dit doen we samen met ondernemers, inwoners, organisaties en bezoekers met aandacht voor ieders belang.

Werk voor iedereen

Al onze inwoners moeten mee kunnen doen aan de samenleving. Werk is een van de mogelijkheden daartoe: het biedt financiële zelfstandigheid, ontplooiing en sociale contacten. Werken moet daarbij wel lonen. Wij gaan ervan uit dat zoveel mogelijk mensen werken naar vermogen, bij voorkeur bij reguliere werkgevers, zo nodig met ondersteuning (zoals loonkostensubsidies). De huidige krapte op de arbeidsmarkt biedt extra mogelijkheden voor plaatsing van mensen uit die vallen onder de participatiewet. Hier spelen wij op in. Voor wie (nog) niet kan werken stimuleren we participatie in de samenleving, met een uitkering als vangnet en bieden we een helpende hand via onze inkomensondersteunende regelingen. Tegelijkertijd ondersteunen we onze inwoners in hun weg naar financiële zelfredzaamheid. Dit vraagt inspanningen van uitkeringsgerechtigden en werkgevers. We werken nauw samen met lokale werkgevers om mensen vanuit een uitkering te bemiddelen naar betaald werk. Verder bevorderen wij (in regionaal verband) samen met werkgevers en onderwijsinstellingen een goed aanbod van her-, om- en bijscholing, en stimuleren het lokale gebruik hiervan. Tenslotte werken we voor de inkomensondersteuning nauw samen met de bekende lokale instellingen, zoals het Hulpfonds en Stichting BOOM.

Bedrijventerreinen

De laatste kavel op bedrijventerrein Lochter III is uitgegeven. Op dit moment wordt hier nog volop gebouwd. De behoefte aan bedrijventerrein is echter zeker niet opgedroogd. We denken daarom na over nieuwe locaties voor bedrijven die op zowel de korte als langere termijn te realiseren zijn.

1.1 Economie

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
1.1.1	Hellendoorn als aantrekkelijke vestigingsplaats versterken door ondernemers te faciliteren.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Zorgen voor passende locaties om te ondernemen aan de hand van de behoefteraming bedrijventerreinen. Daarbij ook de mogelijkheden van uit/inbreiding van bedrijventerrein 't Lochter onderzoeken en beoordelen of kleinschalige ambachtelijke bedrijventerreinen in de kernen mogelijk zijn. ➔ We doen mee aan de Investeringsagenda Twente en zullen onze ondernemers en onderwijsinstellingen faciliteren bij de kansen die hieruit voortvloeien. ➔ Met ondernemers onderzoeken hoe we ruimte vrij kunnen spelen door revitalisering van bestaande bedrijventerreinen. ➔ Een verbetering van de indeling van onze website voor ondernemers, zodat ondernemers beter en sneller hun antwoorden op vragen kunnen vinden. 	2023 2023 2023 2023
1.1.2	Divers en gevarieerd winkelaanbod en versterken regiofunctie Nijverdal.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Het aantrekkelijker maken van het Nijverdalse centrum door te investeren in Willem Alexanderstraat, Keizerserf en Maximastraat. ➔ Stimuleren en faciliteren van verplaatsing van detailhandel van de aanloopgebieden naar het kernwinkelgebied. 	2023 Continu

1.2 Vrijtijdseconomie en toerisme

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
1.2.1	Toeristische kracht van Hellendoorn uitbouwen.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Opstellen fietsstructuurplan. ➔ Stimuleren van kamperen bij de boer en B&B's. ➔ Onderzoek naar geschikte locatie voor een hotelaccommodatie in Nijverdal. 	2023
1.2.2	We willen een toekomstbestendig Nationaal Park van topklasse realiseren en bestendigen.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Invulling geven aan het 'Ambitieplan Nationaal Park Sallandse Heuvelrug-Twents Reggedal' (NPSH&TR), door uitvoering te geven aan de position paper en diverse projecten die in dit kader worden uitgevoerd. 	Continu
1.2.3	Meer verbinding tussen de toeristische kernen, de Reggestreek, Sallandse Heuvelrug en het plattelandstoerisme.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Logische mee-koppel-kansen benutten vanuit het ambitieplan NPSH&TR. ➔ Dit laten we een onderdeel zijn van de te actualiseren gemeentelijke omgevingsvisie. 	Continu

1.3 Werk en inkomen

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
1.3.1	Al onze inwoners moeten mee kunnen doen aan de samenleving.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ In 2023 beschikken alle uitkeringsgerechtigden, die gericht zijn op betaald werk, over een competentieprofiel en een plan van aanpak. Waar nodig worden die deze in het voorjaar van 2023 geactualiseerd. Voor wie (nog) niet kan werken, stimuleren we het doen van vrijwilligerswerk, zo mogelijk als eerste opstap richting betaald werk. 	Continu
1.3.2	We werken aan een bredere inzet van de Stichting Noest in Hellendoorn voor de kwetsbare doelgroepen in onze gemeente.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Werken aan de bekendheid van Stichting Noest. Samen met Stichting Noest zorgen we voor een concreet actieplan voor het uitbreiden van de samenwerking met lokale werkgevers en het binnenhalen van opdrachten. ➔ Maximaal gebruik maken van de mogelijkheden voor invulling van beschutte werkplekken. Als kandidaten bij de gemeente worden aangesteld, wordt de nieuwe CAO Aan de slag toegepast. ➔ Voor kwetsbare jongeren (m.n. VSO/Pro-schoolverlaters) werken we nauw samen met onze lokale VSO/Pro-scholen (Reggesteyn en Elimschool). Conform de Twentse samenwerkingsafspraken met de VSO/Pro-scholen is er een plan van aanpak voor elke schoolverlater uit deze doelgroep. ➔ De wijzigingen in de landelijke regelingen (o.a. wetsvoorstel Breed Offensief) vertalen in een aangepaste re-integratieverordening en uitvoeringsbesluiten. 	Q1 Continu Continu Q2
1.3.3	We spelen in op mogelijkheden om de Participatiewet beter in balans te brengen.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Daar waar mogelijk maken we gebruik van de ruimte die het kabinet biedt in de beleidsbrief "Participatiewet in balans" (21-6-2022). Hiervoor wordt een uitvoeringsplan voorbereid. ➔ Waar mogelijk en gewenst passen we onze lokale verordeningen, beleidsregels en werkprocessen aan. Het tijdspad hiervoor is mede afhankelijk van het tempo van de hiervoor nodige wettelijke aanpassingen. ➔ Wij vereenvoudigen onze werkprocessen, waardoor wij gerichte en adequate begeleiding kunnen bieden. Hierbij staan de menselijke maat en vertrouwen centraal. 	Q1 Q2 2023

1.4 Armoedebeleid, schuldhulpverlening en statushouders

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
1.4.1	Armoedebeleid dat zowel uitkeringsgerechtigden als werkenden ondersteunt.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ In 2023 een nieuw beleidsplan voor armoedebeleid en schuldhulpverlening aanbieden, als kader voor de uitvoering van de wettelijke en autonome gemeentelijke taken op dit terrein. ➔ Uitvoering geven aan de rijksregelingen voor de energietoeslag voor minima (tot 120 % van het sociaal minimum), en het treffen van energiebesparende maatregelen faciliteren waarbij prioriteit wordt gegeven aan de minima. We monitoren de gemaakte aanvullende afspraken voor ondersteuning van de inwoners die buiten de wettelijke doelgroep van de energietoeslag vallen, en zetten zo nodig de hiervoor gereserveerde gemeentelijke middelen in. ➔ Evalueren en (door)ontwikkelen van bestaande regelingen (o.a. collectieve zorgverzekering) en lokale minima-regelingen, in overleg met de verschillende lokale hulporganisaties, zoals het Hulpfonds, Stichting BOOM en de Voedselbank. Daarbij houden we ook rekening met de landelijke ontwikkelingen met betrekking de hoogte van het minimumloon en de bijstandsnormen. ➔ Vereenvoudigen van de aanvraagprocedures en werkprocessen voor de minima-regelingen, gericht op een groter bereik. Hierbij houden wij rekening met de menselijke maat en gaan uit van vertrouwen. 	<p>Q1</p> <p>Q1</p> <p>Q3</p> <p>2023</p>
1.4.2	Zo optimaal mogelijke start voor kinderen in het leven.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Zorgen voor een goed kindpakket, zodat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen kunnen deelnemen aan activiteiten m.b.t. school, sport en cultuur. ➔ Een plan maken om het aantal kinderen dat gebruik maakt van het kindpakket te vergroten, o.a. door meer voorlichting hierover via scholen en andere intermediairs. ➔ De samenwerking met het Jeugdfonds Sport & Cultuur versterken zodat kinderen die opgroeien in armoede de kans krijgen om mee te doen. 	<p>Q3</p> <p>Q3 – Q4</p> <p>Continu</p>
1.4.3	Schuldhulpverlening is beschikbaar voor alle inwoners en ondernemers met schulden.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We geven in 2023 invulling aan de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Speerpunten hierbij zijn preventie (voorlichting), vroegsignalering, lokale intake en regie op de hulpverlening en gebruik van het gemeentelijk adviesrecht voor toewijzing van bewindvoering. ➔ We evalueren de bestaande samenwerkingsafspraken met de Stadsbank Oost Nederland, Stichting Avedan en Stichting BOOM en passen die waar nodig aan. ➔ Gelet op de vereiste specifieke kennis en het beperkte aantal aanvragen gaan we voor de uitvoering van de BBZ en de schuldhulpverlening aan ondernemers samenwerken met het ROZTwente. 	<p>Q2</p> <p>2023</p> <p>Q1</p>
1.4.4	Statushouders moeten mee kunnen doen in onze samenleving.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We ondersteunen statushouders bij het integreren en meedoen in onze samenleving, door uitvoering te geven aan de Wet inburgering 2021. Door de latere instroom van mensen die onder de nieuwe Wet inburgering vallen, komt de uitvoering hiervan pas in de tweede helft van 2022 op gang. ➔ De verschillende leerroutes (onderwijsroute, B1-route en Z-route) starten in de loop van 2022 en worden uitgevoerd door verschillende instanties, regionaal, subregionaal en lokaal. Streven is deze routes structureel budgetneutraal uit te voeren. ➔ Voor een goede inburgering is het leren van de taal in combinatie met werk essentieel. Daarom begeleiden we inburgeraars zo snel mogelijk naar (vrijwilligers)werk. ➔ We onderzoeken mogelijkheden om de Technische Taalklas verder uit te bereiden en in te zetten voor een bredere doelgroep (bijvoorbeeld horeca). ➔ Samen met Stadsbank Oost Nederland zorgen we ervoor dat inburgeraars financieel worden ontzorgd. In Q3 2023 wordt deze samenwerking geëvalueerd. ➔ Samen met de woningcorporatie zorgen we ervoor dat statushouders duurzaam worden gehuisvest. We voldoen aan de taakstelling die ons door de provincie wordt opgelegd voor het huisvesten van statushouders. 	<p>Q3</p> <p>2023</p> <p>2023</p> <p>Q2</p> <p>Q3</p> <p>2023</p>

Wat kost het

bedragen x € 1.000

01 Werk, Economie en Inkomen - Wat mag het kosten?	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
31000 Economische aangelegenheden	- 458	- 461	- 461	- 462
31010 Subsidies	- 0	- 0	- 0	- 0
33000 Markten	- 56	- 55	- 55	- 55
33010 Agrarische zaken	- 163	- 185	- 185	- 185
34000 Recreatie en Toerisme	- 393	- 393	- 392	- 391
34010 Toeristenbelasting	- 29	- 29	- 29	- 29
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	- 314	- 311	- 313	- 314
63000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	- 7.461	- 7.446	- 7.452	- 7.461
63010 Bijzondere bijstandsverlening	- 1.539	- 1.536	- 1.538	- 1.540
63020 Schuldhulpverlening	- 318	- 317	- 317	- 318
63030 Fraudebestrijding	- 91	- 91	- 86	- 86
63040 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	- 182	- 182	- 182	- 182
64000 Sociale werkvoorziening	- 4.338	- 4.178	- 3.886	- 3.475
65000 Participatie en reïntegratie	- 1.104	- 1.107	- 1.125	- 1.145
Totaal Lasten	- 16.447	- 16.292	- 16.022	- 15.645
Baten				
31000 Economische aangelegenheden	44	44	44	44
33000 Markten	24	24	24	24
33010 Agrarische zaken	-	-	-	-
34000 Recreatie en Toerisme	50	50	50	50
34010 Toeristenbelasting	569	569	569	569
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	-	-	-	-
63000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	6.362	6.362	6.362	6.362
63010 Bijzondere bijstandsverlening	43	43	43	43
63020 Schuldhulpverlening	-	-	-	-
64000 Sociale werkvoorziening	624	625	595	527
65000 Participatie en reïntegratie	25	25	25	25
Totaal Baten	7.740	7.742	7.712	7.644
Saldo van baten en lasten	- 8.706	- 8.550	- 8.310	- 8.001
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	-	-	-
Mutatie reserves	-	-	-	-
Resultaat	- 8.706	- 8.550	- 8.310	- 8.001

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

Voor de uitvoering van het ambitieplan NPSH&TR is een omvangrijke subsidie ontvangen. Daarover zal richting de provincie als subsidieverstrekker verantwoording moeten worden afgelegd.

Het aantal mensen met een verminderde loonwaarde stijgt. Dit komt onder meer door de nieuwe instroom van mensen met een arbeidsbeperking op grond van de Participatiewet in plaats van de Wet Sociale Werkvoorziening, waarin nieuwe instroom reeds een aantal jaren niet meer mogelijk is. In deze begroting is financieel gezien zowel rekening gehouden met een stijgend aantal

inwoners met een doelgroepverklaring als ook met een dalend aantal personen dat onder de WSW valt. Extra aandacht is er voor het thema schuldhulpverlening. In deze begroting is structureel € 75.000,-- opgenomen voor onder andere uitbreiding van de vroegsignalering, en een hogere bijdrage aan de Stadsbank voor intensievere lokale dienstverlening, in samenwerking met onze lokale partners.

Actuele thema's zoals bijvoorbeeld extra aandacht voor energiearmoede/koopkrachtverlies en opvang asielzoekers en ontheemde Oekraïners zijn niet in deze begroting opgenomen omdat er nog geen duidelijkheid is omtrent

het rijksbeleid. We gaan ervan uit dat het Rijk in 2023 hiervoor voldoende financiële middelen ter beschikking stelt zodat deze onderwerpen budgettair neutraal ter hand genomen kunnen worden.

Nieuw beleid

Beleidsmedewerker agrarische zaken

Vanaf 2021 hebben we tijdelijke formatie (28 uur per week tot 1 april 2023) gekregen voor het aantrekken van een beleidsmedewerker agrarische zaken. Omdat de uitdagingen waar we voor staan in het buitengebied alleen maar toenemen (denk aan stikstof, energie, circulaire landbouw, leefbaar platteland) is het noodzakelijk de ambtelijke capaciteit hiervoor structureel te maken. Tijdens de raadsvergadering van 16 november 2021 is toegezegd dat er in de begroting voor 2023 een voorstel komt voor de structurele inbedding van deze functie.

Toekomstgerichte-erven-coaches

Sinds 2019 vervullen twee erfcoaches een belangrijke rol als het gaat om ondersteuning op erven in ons buitengebied. Vanuit hun onafhankelijke positie helpen ze erfeigenaren bij de ontwikkeling van hun erf of bij sociaal emotionele problematiek. Daarmee draagt de inzet van de erfcoaches bij aan de gewenste transitie van de landbouw. Provincie Overijssel heeft de afgelopen jaren jaarlijks € 1,25 miljoen gefinancierd. In 2023 en verder

zal dit nog € 375.000,-- per jaar zijn, te weinig om het project overeind te houden zonder cofinanciering van de Overijsselse gemeenten. Wij hebben een bedrag van € 23.000,-- nodig voor deze cofinanciering; hiervoor kunnen we de ervencoaches 18 uur per week inzetten.

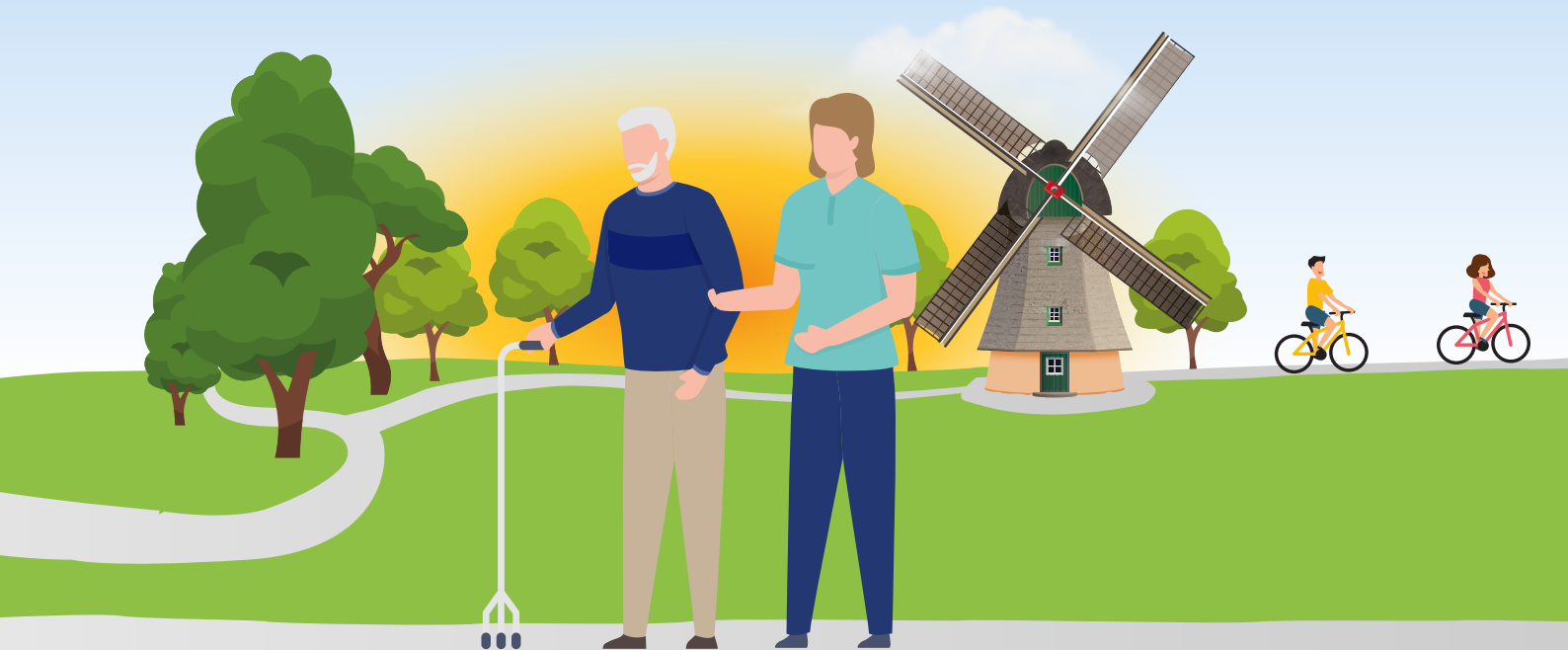
Cofinanciering van het LEADER programma

Per 1 januari 2023 start de nieuwe LEADER periode die duurt tot en met 2027. De kosten voor LEADER bestaan uit zogenaamde beheerskosten en projectkosten. Beheerskosten hebben betrekking op het functioneren en uitvoeren van het LEADER programma. Projectkosten betreffen cofinancieringsbudgetten voor projecten. Afgelopen jaren had Hellendoorn een budget beschikbaar van € 30.000,-- (€ 25.000,-- voor projecten en € 5.000,-- voor de beheerskosten). Hiervan kan één project dat bijdraagt aan brede plattelandsontwikkeling per jaar maximaal co-gefinancierd worden. In de nieuwe periode zal LEADER zich ook moeten inzetten op klimaat, water, milieu en biodiversiteit. Deze doelstelling wordt extra toegevoegd en daarmee wordt LEADER voor Hellendoorn nog interessanter. Het projectenbudget wordt hiermee met € 25.000,-- verhoogd. Voorgesteld wordt om in totaal € 55.000,-- per jaar beschikbaar te stellen.

Programma 2: Jeugd en Wmo

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Peter Lage Venterink en Annemarie Dubbink

Inleiding

Welzijn en zorg

Voorkomen is beter dan genezen. Daarom zetten we in op preventie en op het versterken van de sociale basis. Buurt- en dorpshuizen, sportverenigingen en andere maatschappelijke voorzieningen in de buurt zijn belangrijk voor sociale contacten en voor de gezondheid van onze inwoners. Deze voorzieningen waarderen we en ondersteunen we en we verwijzen zoveel mogelijk door naar dit soort maatschappelijke organisaties. We hebben aandacht voor de stijging van de gemiddelde levensverwachting van inwoners en de hiermee gepaard gaande gezondheidsproblemen zoals verminderde vitaliteit en geheugenproblemen. Ook het ouderenbeleid vervult een belangrijke rol in onze activiteiten op het gebied van welzijn en zorg.

Gezondheid

We stimuleren een gezonde leefstijl, omdat dit bijdraagt aan een vitale samenleving. Zowel op lokaal niveau, met het Lokaal Preventieakkoord, als op regionaal niveau, met de negen speerpunten uit de Bestuursagenda Publieke gezondheid, hebben wij een basis voor het uitvoeren van allerlei projecten en activiteiten die hieraan een bijdrage leveren. Wij hanteren daarbij een brede kijk op (positieve) gezondheid: 'het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren'. Daarnaast staan wij stil bij gezondheid gerelateerde thema's zoals eenzaamheid en voeren aan de hand van de vijf pijlers van de Nationale coalitie tegen eenzaamheid verschillende acties uit.

Iedere inwoner van de gemeente Hellendoorn heeft het recht om gelijk behandeld te worden en mee te kunnen doen. Als gemeente zetten we daarom in op het vergroten van de toegankelijkheid van onze voorzieningen, het bieden van passende zorg en ondersteuning en we voorzien in eenvoudige en begrijpelijke informatie.

Maatwerkvoorzieningen

Als inwoners een zorg- of ondersteuningsvraag niet langer vanuit hun eigen netwerk kunnen oplossen en professionele zorg nodig hebben, dan bieden we hulp in de vorm van een maatwerkvoorziening. We richten ons daarbij zoveel mogelijk op trainen en op 'zorgen dat' in plaats van 'zorgen voor', zodat mensen zo lang mogelijk zelfstandig en onafhankelijk kunnen leven. We zorgen ervoor dat deze maatwerkvoorzieningen tijdig zijn ingekocht en kwalitatief in orde zijn. Relatiebeheer met onze gecontracteerde aanbieders en het voorliggend veld zijn daarbij heel belangrijk. Hier zetten we sinds 2022 extra op in.

Jeugd

Hellendoorn is een gemeente waar kinderen veilig en prettig opgroeien en hun talenten kunnen ontwikkelen. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor het gezond en gelukkig opgroeien van hun kinderen. Waar dat moeilijk loopt, ondersteunen wij. We richten ons op preventie en voorlichting, bijvoorbeeld over het gebruik van alcohol en drugs. We geloven dat de combinatie van sport, onderwijs, werk, cultuur en welzijn en eventueel zorg, jeugdproblematiek helpt voorkomen. Wij geven hiermee uitvoering aan de landelijke maatregelen die zijn opgenomen in de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028. En wij volgen de landelijk trends en onderzoeken met betrekking tot de toenemende psychische problematiek onder jeugdigen; zo mogelijk nemen op grond daarvan maatregelen.

2.1 Welzijn en Zorg

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
2.1.1	Een vitale samenleving waarbij gezond gedrag centraal staat.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Stimuleren dat onze inwoners aandacht hebben voor preventie en een gezonde leefstijl. In 2023 doen we dit onder andere door cursussen, workshops, voorlichting, activiteiten en challenges te organiseren over gezondheidsthema's zoals benoemd in het lokaal preventieakkoord. ➔ Werken vanuit het gedachtegoed 'positieve gezondheid' en aanbieden van scholing aan professionals in onze gemeente hierin. We gaan met inwoners in gesprek aan de hand van positieve gezondheid. ➔ Actualiseren van de kadernota Publieke gezondheid. ➔ Uitvoering geven aan het plan van aanpak van JOGG Hellendoorn ten behoeve van een 'Gezonde jeugd – gezonde toekomst'. In 2023 besteden we specifieke aandacht aan thema's met betrekking tot mentale gezondheid, voldoende bewegen, gezonde voeding door de inzet van de programma's 'Gezonde Scholen' en 'Team:Fit'. ➔ Onderzoeken van de noodzaak om het vrijwilligersbeleid te actualiseren. 	<p>2023</p> <p>Q1 –Q2</p> <p>Q3- Q4</p> <p>Q2 – Q3</p> <p>Q1- Q2</p>
2.1.2	Goede, toegankelijke en betaalbare maatwerkvoorzieningen.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Meedoen aan de regionale aanbestedingen voor Wmo huishoudelijke ondersteuning, het doelgroepenvervoer en begeleiding/dagbesteding/verblijf. ➔ Onderzoek verrichten naar de mogelijkheid voor een lokale pilot 'Samen indiceren in de wijk' (samenwerking tussen Wmo en wijkverpleging) naar voorbeeld van de gemeente Enschede. ➔ In 2023 voeren we een eerste evaluatie uit van het in 2022 ingezette Innovatiefonds. Indien nodig stellen we het Innovatiefonds vervolgens bij. ➔ In 2023 onderzoeken of er meer laagdrempelige (inloop)voorzieningen ontwikkeld kunnen worden, bijvoorbeeld voor inwoners met NAH (niet aangeboren hersenletsel) of dementie. ➔ Onderzoeken van de positie, de bekendheid en de toegankelijkheid van de onafhankelijke cliëntondersteuning. 	<p>2023</p> <p>Q1</p> <p>Q3- Q4</p> <p>Q2 –Q3</p> <p>Q1</p>
2.1.3	Een samenhangend en toekomstbestendig aanbod van preventie, welzijn en zorg.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We formuleren in 2023 de belangrijkste uitgangspunten voor het maatschappelijk en sociaal domein. 	<p>Q1 –Q2</p>
2.1.4	Toekomstbestendige burgerparticipatie voor het sociaal domein	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We maken in samenspraak met de bestaande adviesorganen een plan van aanpak om te komen tot een toekomstbestendige manier van participatie in het sociaal en maatschappelijk domein. Hierbij wordt een koppeling gelegd met de participatieverordening die gemeentebreed in ontwikkeling is. Concrete acties worden in 2023 ten uitvoer gebracht. ➔ Wij hebben nadrukkelijk aandacht voor jongerenparticipatie. 	<p>Q1 – Q2</p> <p>Q1 – Q2</p>

2.2 Jeugd

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
2.2.1	Een sterke sociale en pedagogische basis.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Deelnemen aan het programma kansrijke start: het ondersteunen van kwetsbare ouders, zodat eventuele achterstanden in de eerste duizend dagen van een kind zo klein mogelijk zijn. ➔ Stapsgewijs implementeren van een lokale preventieve aanpak (complexe) echtscheidingen die eind 2023 gereed is. ➔ Evalueren van de pilot schoolzorgondersteuners. Naar aanleiding van de evaluatie kijken we of de pilot uitgebreid dan wel geborgd kan worden. ➔ Uitvoeren en evalueren van de pilot collectief arrangeren op de Elimschool, waarbij kinderen die meer ondersteuning nodig hebben tijdelijk een plek krijgen in een intensieve zorgklas. Dit om uitstroom en uitval te voorkomen. 	<p>Q3-Q4</p> <p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q3</p> <p>Q1-Q4</p>
2.2.3	Een toegang die integraal kijkt naar het gezin.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Uitvoeren en evalueren van de pilot gezinswerker. Hiermee geven wij lokaal uitvoering aan het aanpakken van de wachtlijsten. De evaluatie kan leiden tot borging en structureel maken van de pilot. ➔ Uitvoeren van de aanbevelingen uit de startnotitie 18-/18+ als onderdeel van de aanpak kwetsbare jongeren 16-27 (afhankelijk van personele mogelijkheden). ➔ Het continueren van de inzet van de doorbraakmethode in casuïstiek en bijstellen waar nodig naar aanleiding van de evaluatie eind 2022. ➔ Uitbouwen van de samenwerking met andere wettelijke verwijzers (inzet sociaal makelaar) Controle en toezicht op zowel externe als interne verwijzingen. 	<p>Q1 en Q2</p> <p>Q1 en Q2</p> <p>Q1 - Q4</p> <p>Q1- Q4</p>
2.2.4	Meer vrij toegankelijke collectieve voorzieningen voor jeugd.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Onderzoeken of we BSO plus1 voorliggend kunnen organiseren. ➔ Samen met het onderwijs onderzoeken hoe ondersteuning bij problemen op het gebied van hoogbegaafdheid op scholen adequaat ondersteund kan worden. ➔ Onderzoeken of er meer buurt- en wijkgerichte collectieve voorzieningen kunnen komen, zodat er gezamenlijk gewerkt kan worden aan problematieken van jeugdigen. 	<p>Q1 en Q2</p> <p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p>
2.2.5	Tijdig passende zorg voor de meest kwetsbare kinderen en jongeren in onze gemeente beschikbaar hebben.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Er is een bewezen tekort aan pleegouders en gezinsouders. Dit maakt dat continue aandacht voor het werven van pleegouders en gezinshuisouders essentieel is. In samenwerking met Trias en Jarabee wordt een wervingscampagne gestart inclusief informatiebijeenkomsten. ➔ Voorbereiden regionaal inkooptraject jeugdzorg 2025 ➔ Bijdragen aan de regionale aanpak wachtlijsten en tevens lokaal uitvoering geven aan het aanpakken van de wachtlijsten. 	<p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p>

Financieel overzicht sociaal domein

bedragen x € 1.000

Sociaal Domein (taakveld 6.1 - 6.82)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
I. Sociaal Domein Externe kosten						
1. Jeugdhulp						
1a. Jeugdhulp - specialistische zorg	- 7.908	- 6.952	- 6.952	- 6.761	- 6.661	- 6.661
1b. Geëscaleerde zorg 18-	- 1.248	- 1.326	- 1.461	- 1.469	- 1.422	- 1.422
1. Jeugdhulp	- 9.156	- 8.279	- 8.412	- 8.229	- 8.082	- 8.082
2. Wmo - Individuele voorzieningen						
2a. Begeleiding en dagbesteding	- 3.483	- 3.750	- 4.223	- 4.223	- 4.223	- 4.223
2b. Huishoudelijke ondersteuning	- 3.304	- 3.714	- 3.719	- 3.709	- 3.708	- 3.706
2c. Verstrekkingen	- 791	- 1.146	- 1.073	- 1.073	- 1.073	- 1.072
2d. Vervoer 18+	- 798	- 1.028	- 1.073	- 917	- 917	- 917
2e. Eigen bijdragen	295	250	250	250	422	427
2. Wmo - Individuele voorzieningen	- 8.081	- 9.388	- 9.838	- 9.671	- 9.499	- 9.490
3. Bijstand, participatiewet, WsW en statushouders						
3a. PW-uitkeringen	- 243	- 381	- 366	- 360	- 360	- 360
3b. Bijzondere bijstand	- 682	- 1.867	- 883	- 883	- 883	- 883
3c. Collectieve zorgverzekering	- 270	- 246	- 414	- 414	- 414	- 414
3d. Schulddienstverlening en fraudebestrijding	- 203	- 281	- 320	- 320	- 315	- 315
3e. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	- 215	- 206	- 182	- 182	- 182	- 182
3e. WsW	- 630	- 329	- 352	- 340	- 340	- 340
3f. Participatiebudget	- 240	- 362	- 390	- 403	- 415	- 428
3g. Statushouders	- 121	- 100	- 65	- 64	- 65	- 65
3. Bijstand, participatiewet, WsW en statushouders	- 2.603	- 3.773	- 2.973	- 2.967	- 2.974	- 2.987
4. Algemene voorzieningen						
4a. Gesubsidieerde instellingen	- 1.759	- 1.872	- 1.895	- 1.886	- 1.886	- 1.886
4b. Leefbaarheid en wijk- en buurtontwikkeling	- 376	- 493	- 522	- 493	- 490	- 489
4c. Wmo Geëscaleerde zorg	533	800	-	-	-	-
4d. Diverse kosten	- 415	- 704	- 590	- 377	- 274	- 273
4. Algemene voorzieningen	- 2.017	- 2.269	- 3.006	- 2.756	- 2.650	- 2.648
Opvang Oekraïne						
Opvang Oekraïne	-	1.554	-	-	-	-
Opvang Oekraïne	-	1.554	-	-	-	-
I. Sociaal Domein Externe kosten	- 21.857	- 22.155	- 24.229	- 23.623	- 23.205	- 23.207
II. Sociaal Domein Organisatie kosten						
5. Organisatiekosten						
5a. Jeugdhulp	- 1.415	- 1.558	- 1.334	- 1.276	- 1.288	- 1.306
5b. Wmo - Individuele voorzieningen	- 1.294	- 1.287	- 1.181	- 1.181	- 1.190	- 1.199
5c. Bijstand, participatiewet, WsW en statushouders	- 5.019	- 5.528	- 5.322	- 5.147	- 4.901	- 4.579
5d. Algemene voorzieningen	- 491	- 465	- 467	- 468	- 472	- 474
5d. Wmo Algemene voorzieningen	- 24	- 40	-	-	-	-
5e. Overhead Sociaal Domein	- 233	- 482	- 477	- 385	- 386	- 388
5. Organisatiekosten	- 8.477	- 9.361	- 8.782	- 8.456	- 8.237	- 7.945
Opvang Oekraïne						
Opvang Oekraïne	-	- 1.494	-	-	-	-
Opvang Oekraïne	-	- 1.494	-	-	-	-
II. Sociaal Domein Organisatie kosten	- 8.477	- 10.855	- 8.782	- 8.456	- 8.237	- 7.945
Totaal	- 30.334	- 33.011	- 33.011	- 32.079	- 31.442	- 31.153

Toelichting

Evenals voorgaande jaren geven wij een overzicht van de verschillende deelbudgetten in het sociaal domein. In bovenstaande tabel geven we de onderdelen weer die volgens de landelijke Informatie voor derden

systematiek behoren tot het sociaal domein (taakveld 6.1 t/m 6.82). In juni 2022 hebben we te horen gekregen dat de taakvelden nader gespecificeerd gaan worden. Dit heeft vooral effect op de weergaven van de jeugdkosten.

Goed om hierbij in acht te nemen is dat vanaf 2023 de taakvelden worden opgedeeld, waarbij 2023 een overgangsjaar is.

We maken onderscheid tussen externe kosten en organisatiekosten op de onderdelen Wmo – individuele voorzieningen, jeugdhulp, bijstand en participatie. De Wmo algemene voorzieningen zijn ook zichtbaar gemaakt, evenals de uitgaven voor gesubsidieerde instellingen. De organisatiekosten zijn loonkosten en ingeleend personeel.

Ten opzichte van vorig jaar is er dit jaar een extra kopje “overig” toegevoegd. Hier vallen incidentele kosten zoals uitkeringen Oekraïne en Opvang Oekraïners onder. Zodoende blijft de tabel vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Voor jeugd zien we een lichte stijging ten opzichte van de begroting 2022. Er is een doorrekening gemaakt op basis van de cijfers tot halverwege 2022. Het aantal cliënten binnen de Jeugdzorg blijft stabiel. We zien wel dat de duur van zorg langer is en de kosten daarmee ook stijgen. We houden de uitgaven binnen de jeugdhulp scherp in de gaten en zetten ons in op projecten om de hervormingsagenda jeugd nader vorm te geven. De Commissie van Wijzen heeft advies gegeven over de totstandkoming van de Hervormingsagenda Jeugd. De maatregelen uit die landelijke hervormingsagenda moeten gaan leiden tot verbetering van de kwaliteit van de jeugdzorg en beheersing van de kosten. De vraag is echter wel of we deze besparingen door de maatregelen in 2023 al kunnen terugzien. Zolang de landelijke maatregelen nog niet definitief bekend zijn, richten wij ons dit jaar vooral op de verbetertrajecten die lokaal al in gang zijn gezet.

We zien een stijging binnen de Wmo – individuele voorzieningen. Dit wordt veroorzaakt door een groei van cliënten binnen begeleiding en dagbesteding. Bij begeleiding zien we het gevolg van wachtlijsten in de GGZ terug. Er wordt vaker verzocht om individuele begeleiding ter stabilisatie, in afwachting van behandeling vanuit de zorgverzekeringswet. De hulpvragen die binnenkomen zijn complexer geworden. Bij dagbesteding verwachten we de komende jaren een stijging door de vergrijzing.

Verder is te zien dat bijzondere bijstand fors lager is begroot dan in 2022. Het verschil is te verklaren doordat er voor 2022 eenmalig de energietoeslag van iets meer dan € 1.000.000,-- is meegenomen. Voor 2023 is nog niet bekend hoe de overheid hiermee omgaat.

Wat kost het

bedragen x € 1.000

02 Jeugd en WMO - Wat mag het kosten?	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
61000 Sociaal en cultureel werk	- 1.968	- 1.960	- 1.963	- 1.965
61010 Buurt en clubhuizen	- 303	- 302	- 300	- 299
61020 Maatschappelijk werk/slachtofferhulp	- 427	- 427	- 427	- 427
61030 Jeugd en gezin	- 73	- 45	- 45	- 45
61040 Hygienebegeleiding Kinderopvang	- 130	- 130	- 130	- 130
62000 Preventie en clientondersteuning	- 535	- 460	- 357	- 357
62010 Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	- 1.577	- 1.380	- 1.392	- 1.409
66000 Verstrekking Hulpmiddelen	- 1.737	- 1.736	- 1.741	- 1.746
67100 Begeleiding en dagbesteding WMO (Ondersteuningsbehoeften 1 en 2)	- 4.511	- 4.511	- 4.513	- 4.515
67110 Verblijf en woonvoorziening	- 7	- 7	- 7	- 7
67120 Huishoudelijke ondersteuning	- 3.994	- 3.984	- 3.985	- 3.984
67130 Vervoer 18+	- 1.126	- 969	- 969	- 969
67200 Jeugdzorg - specialistische zorg	- 6.659	- 6.468	- 6.368	- 6.368
68100 Inloop GGZ, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang	-	-	-	-
68200 Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	- 1.753	- 1.761	- 1.714	- 1.714
71000 Volksgezondheid	- 1.668	- 1.647	- 1.648	- 1.648
Totaal Lasten	- 26.467	- 25.788	- 25.560	- 25.585
Baten				
61000 Sociaal en cultureel werk	2	2	2	2
61010 Buurt en clubhuizen	179	179	179	179
61040 Hygienebegeleiding Kinderopvang	25	25	25	25
62000 Preventie en clientondersteuning	-	-	-	-
62010 Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	-	-	-	-
66000 Verstrekking Hulpmiddelen	52	52	52	52
67100 Begeleiding en dagbesteding WMO (Ondersteuningsbehoeften 1 en 2)	250	250	422	427
67130 Vervoer 18+	52	52	52	52
71000 Volksgezondheid	-	-	-	-
Totaal Baten	560	560	731	737
Saldo van baten en lasten	- 25.907	- 25.228	- 24.829	- 24.848
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 50	- 50	- 50	- 50
Onttrekkingen	-	-	-	-
Mutatie reserves	- 50	- 50	- 50	- 50
Resultaat	- 25.957	- 25.278	- 24.879	- 24.898

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

De autonome ontwikkelingen en nieuw beleid staan vermeld in de bijlage autonome ontwikkelingen en nieuw beleid 2023 – 2026 en hieronder wordt een aantal in het oog springende voorstellen toegelicht. Daarnaast valt op dat er in 2023 nog lasten en baten zijn die vanuit voorgaande jaren zijn begroot. Het gaat dan om projectgelden vanuit de NPO-gelden, maar ook ontwikkel- en innovatiebudget voor het Sociaal Domein. Een ander voorbeeld is de doorbraakmethode. Daarvoor heeft U budget voor de periode 2022-2024 gevoteerd. Besluitvorming hierover heeft al voor 2023 plaatsgevonden, maar de uitvoering is jaaroverstijgend.

Een belangrijke financiële ontwikkeling is het Integraal Zorgakkoord, dat het Rijk voorbereidt met alle betrokken (zorg)partners, waaronder de gemeenten/VNG. Doel van dit akkoord is om de zorg toekomstbestendig te houden. De vraag naar zorg neemt toe, vooral door de vergrijzing. Tegelijkertijd zijn er grenzen aan de beschikbaarheid van zorg en ondersteuning, door de toenemende krapte op de arbeidsmarkt. Het Rijk zet in het Integraal Zorgakkoord in op meer (regionale) samenwerking, zodat de juiste zorg op de juiste plek geleverd wordt. We verwachten dat het Integraal Zorgakkoord vanaf 2023 ook bijdragen op lokaal en regionaal niveau gaat vragen van onze gemeente. Het Rijk gaat voor deze inzet naar verwachting 150 miljoen

euro per jaar structureel beschikbaar stellen aan de gemeenten. In de meicirculaire van 2023 wordt hierover meer bekend. Daarnaast komen er op regionaal niveau zogenoemde transformatiemiddelen beschikbaar via het ministerie van VWS en zorgverzekeraars. Deze middelen zijn onder andere bestemd voor plannen op het gebied van leefstijl en gezondheidsbevordering en voor de samenwerking vanuit het sociaal en maatschappelijk domein met huisartsen en geestelijke gezondheidszorg.

Er zijn extra middelen opgenomen voor OZJT. In structurele zin is een extra bedrag opgenomen om OZJT in staat te stellen de formatie structureel uit te breiden. Extra geld wordt ook ingezet om de regionale wachtlijsten aan te pakken; om het kennispunt Twente in staat te stellen een kwalitatieve slag te maken; om bij het ROCTwente de activiteiten van het multifunctionele team (GGZ en verslavingszorg) te borgen en om de reikwijdte van het contractmanagement en het contractbeheer te vergroten.

Stelposten

De stelpost groeivraag zorg (vergrijzing) valt voor het gedeelte 2023 structureel vrij. Bij de doorrekening van de budgetten wmo is er al rekening gehouden met een (beperkte) groei. Een deel van de stelpost is ingezet ter dekking van de extra uitgaven op volume- en prijspeil 2023. Meerjarig blijft de stelpost oplopend staan om de autonome groei door vergrijzing op te kunnen vangen. Vanaf 2024 komt er cumulatief € 200.000,- per jaar bij om de toename van het aantal ouderen te kunnen bekostigen.

Per 2022 hebben zorgmedewerkers een extra structurele loonsverhoging ontvangen van 1,13%. Deze kosten zijn in de Bestuursrapportage voor het jaar 2022 verwerkt. Bij de doorrekening van de budgetten voor wmo en jeugd is er rekening gehouden met de structurele loonsverhoging van 1,13%. De stelpost zorgindexatie kan voor het resterende bedrag vrij komen te vallen.

Nieuw beleid

Makelaar Sociaal domein

Sinds medio 2019 kennen wij de functie Makelaar Sociaal Domein binnen de Gemeente Hellendoorn. Deze makelaars houden regie op de ondersteuning en zorg die door externe verwijzers (zoals de gecertificeerde instellingen) wordt ingezet. Over 2022 is er vanuit de POK-gelden een extra makelaar (0,8 fte) ingezet. De makelaars SD (in totaal 1,58 fte) zetten gezamenlijk in op meer grip op externe verwijzers. In 2021 heeft dit geleid tot een vermindering van ruim € 200.000,- op de zorgkosten binnen Jeugd. In 2022 gaat dit tot 1 mei om een bedrag van € 45.000,-. Beide makelaarsfuncties zijn tijdelijk tot 1 januari 2023. Het nut van deze inzet heeft zich bewezen, daarom stellen we voor om ze structureel mee te nemen in de begroting.

Coördinator Sociaal domein

Bij het vaststellen van de programmabegroting 2021 is ervoor gekozen om de functie van coördinator sociaal domein/jeugd in eerste instantie voor twee jaar in te vullen. In de praktijk zien we een duidelijke toegevoegde waarde van de invulling van deze coördinatorrol. De dagelijkse sturing, het kunnen sparren over complexe problematiek, het sturen op mensen en middelen, het signaleren van vraagstukken en knelpunten, het coachen en begeleiden van medewerkers, dit zijn allemaal taken die door de coördinator worden opgepakt.

Voorgesteld wordt dan ook om hiermee structureel verder te gaan. We voorzien dat de goede structuur die nu is opgebouwd, de stappen die het team zet en het effect van de operationele sturing tenietgaan als we deze plek niet structureel invullen. Daarmee vergroten we het risico dat we geen goede grip meer hebben op het werk en de beheersing van de kosten.

Programma 3: Cultuur, onderwijs en sport

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Peter Lage Venterink

Inleiding

Een samenleving maak je samen! Het samenspel tussen professionele instanties en vrijwilligersorganisaties is essentieel om de samenleving te laten draaien. Het zorgt ervoor dat iedereen mee kan doen. En dat is cruciaal, want iedereen is van waarde en levert meerwaarde aan onze lokale samenleving. Verbinding en samenhang tussen onder andere onderwijs, sport en cultuur is van groot belang. Als gemeente hebben wij hierin een faciliterende rol, onder andere door het verstrekken van subsidies aan muziekverenigingen en culturele evenementen zoals het Zunnwendefestival en Heksendoorn. Daarbij hebben wij oog voor de preventieve werking van zowel culturele als sportieve activiteiten. Deze activiteiten zorgen voor sociale activering, het ontwikkelen van het talent, het zorgt voor plezier en draagt bij aan welbevinden.

Een breed palet aan voorzieningen is van belang, waarbij betaalbaarheid en ondersteuning door vrijwilligers noodzakelijk zijn om cultuur en sport ook in de toekomst te waarborgen. In 2022 en 2023 maken wij plannen om zowel het kwalitatieve als het kwantitatieve rendement van onze sportaccommodaties/-voorzieningen te vergroten en toekomstbestendig in te richten.

Wij zetten in op gelijke kansen en hechten grote waarde aan toegankelijk en kwalitatief goed onderwijs. Dat betekent toekomstbestendige schoolgebouwen met een gezond binnenklimaat en groene schoolpleinen.

3.1 Onderwijs

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
3.1.1	Inlopen van onderwijs-achterstanden.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Intensieve, financieel laagdrempelige, voorschoolse programma's mogelijk maken voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand. ➔ Bevorderen van taalontwikkeling, denkontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen, met accent op het vergroten van de woordenschat door middel van het programma voor- en voerschoolse educatie thuis. ➔ Extra inzetten op coaching van leerlingen die hun eigen land ontvlucht zijn. Wij doen dit in samenwerking met de voerschoolse voorzieningen zoals de kinderopvang en schoolbesturen. 	2022-2026
3.1.2	Toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen door Integraal Huisvestingsplan (IHP).	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Een strategische visie ontwikkelen op onderwijs voor de komende 25 jaar en deze vastleggen in een IHP inclusief een concreet uitvoeringsplan (2023-2027) voor de komende vier jaar. ➔ Starten met de uitvoering van het plan. 	Q1 – Q3 Q4
3.1.3	Nabijheid van voerschoolse- en onderwijsvoorzieningen.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Bij het ontwikkelen van het IHP bespreken we met onze netwerkpartners hoe wij nabijheid van en samenwerking met voerschoolse voorzieningen kunnen borgen. 	2023
3.1.4	Jongeren behalen een startkwalificatie.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ In 2022 is een nieuwe ambtsinstructie opgesteld om leerlingen te stimuleren hun startkwalificatie te behalen en (dreigende) schooluitval te voorkomen. In 2023 zal deze werkwijze nader geïmplementeerd worden. 	Q1 –Q2
3.1.5	Voorkomen en terugdringen van laaggeletterdheid.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We zetten in op preventie en bestrijding van laaggeletterdheid en het ontwikkelen van digitale basisvaardigheden. Dit gebeurt onder andere door de structurele samenwerking met bibliotheek, onderwijs en kinderopvang via BoekStart en de Bibliotheek op School en door de gezinsaanpak met interventies als de Voorleesexpress en Bureau Leesplezier. 	2022-2024
3.1.6	Toekomstbestendig leerlingenvervoer bieden.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Uitvoering geven aan de geactualiseerde verordening leerlingenvervoer (besluitvorming eind 2022). ➔ Evaluatie pilot "vervoersontwikkelingsplannen per leerling". 	2023

3.2 Cultuur

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
3.2.1	Toekomstbestendig ZINiN.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Breed aanbod van voorstellingen in het theater subsidiëren; ook inzetten op de maatschappelijke rol binnen de gehele gemeente (kernen) inclusief een verbinding met positieve gezondheid. ➔ Bibliotheekfunctie in alle kernen subsidiëren; afspraken maken over Breinreis en maakplaats en die structureel verankeren. ➔ Herijken prestatieafspraken. 	<p>2023</p> <p>Q1 – Q2</p> <p>Q4</p>
3.2.2	Voortzetten CultuurCaravaan.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Ondersteunen en faciliteren van (activiteiten van) de werkgroepen van het Cultuurteam. ➔ Stimuleren nieuwe activiteiten. ➔ Inzetten nieuwe Cultuurburgemeester. 	2023
3.2.3	Een breed palet aan voorzieningen betaalbaar houden en ondersteunen, zodat cultuur toekomstbestendig is en bereikbaar blijft voor iedereen, in alle kernen.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Historische Kring Hellendoorn Nijverdal subsidiëren voor de exploitatie van een locatie waar inwoners onderzoek kunnen doen en voor de samenwerking met het onderwijs (lesbrieven). In 2023 evalueren wij de huidige subsidierelatie. ➔ Lokale omroep HOI positioneren in het HvCB o.a. ten behoeve van de controlerende rol van de lokale democratie. ➔ Blijven samenwerken met de Cultuurregio, waardoor inwoners toegang hebben tot organisaties en activiteiten die lokaal niet kunnen worden aangeboden. 	<p>Q3 – Q4</p> <p>Q1</p> <p>2023</p>
3.2.4	Ondersteuning van amateurverenigingen.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Onderzoeken hoe de ondersteuning van amateurverenigingen (weer) vormgegeven kan worden. 	2023

3.3 Sport

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
3.3.1	Sociaal Sportcafé.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ De exploitatie van de horeca in het Ravijn richten wij op maatschappelijk verantwoorde manier in, door samen te werken met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In 2022 zal de planvorming afgerond worden, waarna in 2023 de plannen geïmplementeerd worden. 	2022-2023
3.3.2	Optimalisering van de bedrijfsvoering van het Ravijn.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Het tarievenstelsel vereenvoudigen en upgraden naar een transparant tarievenstelsel. ➔ Een strategisch personeelsbeleid gericht op duurzame inzetbaarheid en flexibiliteit, zodat afscheid genomen kan worden van de verschillende contractvormen die nu binnen het Ravijn en de binnensport worden gebruikt. ➔ Het Ravijn behaalt het keurmerk Veilig en Schoon en kan aantonen de belangrijkste zaken op het gebied van veiligheid en hygiëne op orde te hebben. ➔ We stellen een communicatie en marketingplan op, om heldere richtlijnen te krijgen m.b.t. interne en externe communicatie. ➔ Oriëntatie op het vernieuwen van de website van het Ravijn. 	Q1 – Q3 Q1 Q2 – Q3 Q4 Q4
3.3.3	Verduurzamen het Ravijn .	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Uitvoering geven aan de uitkomsten van het onderzoek m.b.t. vervanging van de warmteopwekking (o.a. houtketels) bij het Ravijn. 	2023
3.3.4	Stimuleren, continueren en optimaliseren van de sport- en beweegmogelijkheden voor alle inwoners van de gemeente Hellendoorn.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Buurtsportcoaches, combinatiefunctionarissen en cultuurcoaches maken onderdeel uit van de Brede Regeling Combinatiefuncties. Deze regeling zal in de periode 2023-2026 worden herzien. ➔ We bouwen voort op het Lokaal Sportakkoord en leggen een stevige verbinding met het Lokaal Preventie Akkoord. 	2023-2026 2023

Wat kost het

bedragen x € 1.000

03 Onderwijs Cultuur en sport - Wat mag het kosten?	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
42000 Onderwijshuisvesting	- 1.876	- 1.857	- 1.840	- 1.767
43000 Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	- 527	- 482	- 483	- 483
43010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	- 197	- 197	- 198	- 198
43020 Leerlingenvervoer	- 731	- 731	- 732	- 732
43030 Peuteropvang	- 460	- 370	- 370	- 370
51000 Algemeen sportbeleid	- 565	- 547	- 548	- 549
51010 Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch	- 1.156	- 1.162	- 1.172	- 1.177
52000 exploitatie sportaccommodaties	- 1.604	- 1.641	- 1.635	- 1.641
52010 Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accommodatie	- 1.544	- 1.659	- 1.591	- 1.307
52020 Onderhoud sport accommodaties	- 567	- 564	- 561	- 558
53000 Kunst en Cultuur	- 1.816	- 1.778	- 1.738	- 1.727
53020 Evenementen	- 16	- 16	- 16	- 16
54000 Musea / expositieruimten	- 6	- 6	- 6	- 6
55000 Monumentenzorg	- 8	- 8	- 8	- 8
55010 Beheer monumentaal vastgoed	- 24	- 23	- 23	- 23
56000 Bibliotheek	- 1.602	- 1.598	- 1.594	- 1.578
56010 Lokale omroep	- 36	- 36	- 36	- 36
Totaal Lasten	- 12.734	- 12.675	- 12.550	- 12.177
Baten				
42000 Onderwijshuisvesting	28	28	28	28
43000 Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	526	267	267	267
43010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	21	21	21	21
43020 Leerlingenvervoer	4	4	4	4
43030 Peuteropvang	-	-	-	-
51000 Algemeen sportbeleid	380	360	360	360
51010 Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch	1.026	1.026	1.026	1.026
52000 exploitatie sportaccommodaties	811	811	811	811
52010 Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accommodatie	53	53	55	55
52020 Onderhoud sport accommodaties	8	9	14	14
53000 Kunst en Cultuur	690	690	690	690
54000 Musea / expositieruimten	-	-	-	-
55010 Beheer monumentaal vastgoed	9	9	9	9
56000 Bibliotheek	521	521	521	521
56010 Lokale omroep	21	21	21	21
Totaal Baten	4.097	3.820	3.828	3.828
Saldo van baten en lasten	- 8.636	- 8.855	- 8.723	- 8.349
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	-	-	-
Mutatie reserves	-	-	-	-
Resultaat	- 8.636	- 8.855	- 8.723	- 8.349

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

Aan de beroepsmatig werkende gesubsidieerde instellingen hebben we gevraagd met welke cao-stijgingen we rekening moeten houden en die hebben we opgenomen in deze begroting.

Ook in dit programma geldt dat er een overloop is van jaaroverstijgende projecten in het kader van de NPO-gelden.

Sinds een aantal jaren werkt het Rijk met SPUK (specifieke uitkering)-regelingen of doeluitkeringen. De SPUK-regeling stimulering sport dient ter vervanging van het recht op btw-af trek. De regeling is bedoeld om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren als deze btw-plichtig zijn.

Daarnaast komen er steeds meer doeluitkeringen. Deze specifieke uitkeringen zijn bestemd voor een door het Rijk vooraf bepaald en voorgeschreven doel. Naar verwachting zullen de komende periode nog de nodige uitkeringen beschikbaar komen. Het Ministerie van VWS gaat een aantal uitkeringen, bedoeld voor het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis bundelen in één specifieke uitkering (SPUK). Voor een verdere uitwerking van deze bundeling en het oormerken van middelen verwijzen we naar een brief van VWS: <https://vng.nl/sites/default/files/2022-08/Brief-VWS-aan-gemeenten-in-zake-bundeling-en-oormerken-middelen.pdf>

Nieuw beleid

IHP

In 2022 en 2023 zal een Integraal huisverstingsplan (IHP) onderwijs opgesteld worden voor de gemeente Hellendoorn. Binnen dit programma is onder andere aandacht voor basisschool Prinses Beatrix. Dit in verband met het feit dat het leerlingenaantal van deze onderwijsvoorziening structureel toeneemt. Extra ruimte en geld is nodig voor de onderwijsleerpakketten. Het ruimtegebrek op de school kan niet opgelost worden door uit te wijken naar een andere locatie. Tijdens de werkzaamheden zal er vervangende huisvesting gezocht moeten worden. Dit is in de kostenraming meegenomen. Daarnaast heeft stichting Ieder Kind Telt een aanvraag ingediend voor vervangende nieuwbouw voor basisschool De Veenbrug in Daarlerveen. Binnen de begroting is er ruimte gereserveerd voor deze 'toekomstige' investeringen in de vorm van twee stelposten; de exacte raming is afhankelijk van de uitkomsten van het IHP.

Verduurzaming Ravijn

De gemeente Hellendoorn heeft een routekaart duurzaamheid opgesteld. Deze routekaart bevat een integraal beeld van hoe de gemeente naar 2050 toewerkt. Uit deze routekaart is gebleken dat Het Ravijn zich goed leent voor verduurzaming (vervangen afgeschreven hout- en gasgestookte ketels). Hierover is in 2022 een onderzoek uitgevoerd door een externe adviseur (Acutus). Gezien de staat van de houtketels is het advies om zo spoedig over te gaan tot vervanging van de houtketels en de in 2021 toegekende gelden naar voren te halen (van 2025 naar 2023). De eventuele effecten op de exploitatie zijn op dit moment niet goed te berekenen en nemen we mee in de bestuursrapportage 2023.

Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Egbert Nijenbanning en Annemarie Dubbink

Inleiding

Voor de vitaliteit van de regio en onze kernen is een goede bereikbaarheid van essentieel belang. Onze inwoners, ondernemers en bezoekers moeten op een goede, veilige manier hun plek van bestemming kunnen bereiken. De kwaliteit, veiligheid en beschikbaarheid van onze infrastructuur is daarbij van groot belang. We zetten in op verduurzaming en efficiëntie door 'werk met werk' te maken.

Verkeer

Achter cijfers over verkeersongevallen gaat een wereld van leed schuil. Voldoende reden om een stevige impuls aan verkeersveiligheid te geven. We richten ons daarbij op de risicogroepen zoals jonge automobilisten, schoolgaande kinderen en ouderen. Ook pakken we plekken aan waar veel ongelukken gebeuren of waar veel onveiligheid wordt ervaren. Iedereen moet veilig gebruik kunnen maken van de openbare ruimte.

Duurzame mobiliteit

We zetten niet alleen in op het verbeteren (vergroenen) van de fysieke leefomgeving, maar ook op het verbeteren van de luchtkwaliteit, op het terugdringen van geluidsoverlast en CO₂-uitstoot en op energiebesparing.

Gezond en schoon oppervlakte- en grondwater en het voorkomen van wateroverlast

We gaan verder met het ontkoppelen van vuil- en regenwater. Bij nieuwbouwplannen wordt alleen vuil water ingezameld. We gaan ook verder met het uitvoeringsprogramma uit het beleidsplan Samen Leven met Water. We onderzoeken hoe de hoeveelheid afvalwater kan worden ingedamd en hoe we hemelwater langer vast kunnen houden om verdroging tegen te gaan. Samen met het Waterschap gaan we onderzoeken of grondstoffen uit de waterketen kunnen worden hergebruikt. Verder verminderen we de hoeveelheid te zuiveren afvalwater en maken optimaal gebruik van afvalwater vanuit het perspectief van circulariteit: hergebruik van water, nutriënten en warmte. Ook onderzoeken we samen met waterschap Vechtstromen of en zo ja, op welke manier restwarmte uit de Regge of rioolwaterzuivering kan worden gebruikt.

Verduurzaming leefomgeving

We verduurzamen onze leefomgeving door extra aandacht te besteden aan vergroening, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Het beleidsplan 'Samen leven met water' geeft aan op welke manier we als gemeente werken aan het klimaatbestendig inrichten van de leefomgeving. Klimaatbestendig inrichten betekent zoveel mogelijk voorkomen van wateroverlast, droogteschade en hittestress. We stimuleren en faciliteren meer groen in tuinen, centra en woonwijken door 'Subsidie voor vergroening en vasthouden en verwerken hemelwater op particulier terrein en schoolpleinen'. Met het waterschap stellen we een samenwerkingsagenda op met diverse speerpunten zoals droogte in het landelijk gebied. Ook ontwikkelen we een nieuw groenbeleidsplan met heldere ambities en acties om de openbare ruimte binnen de bebouwde kom duurzaam beheren, te vergroenen en de biodiversiteit te stimuleren. Tot slot passen wij, waar mogelijk, óók binnen de bebouwde kom ecologisch maaien toe, zoals we dat al doen buiten de bebouwde kom.

Meerjaren Investeringsprogramma KlimaatAdaptatie (MIKA)

Ook in de toekomst is het in de gemeente Hellendoorn fijn wonen, werken en recreëren, waarbij we rekening houden met het veranderende klimaat. Door middel van subsidies stimuleren wij inwoners en bedrijven actief om waterstromen te scheiden, regenwater vast te houden en hun percelen te vergroenen. We werken de opgaven zowel binnen als buiten de bebouwde kom uit in het Meerjarig Investeringsprogramma KlimaatAdaptatie (MIKA). Hierin maken we inzichtelijk wat de meest kwetsbare locaties zijn (hitte, droogte en wateroverlast), werken oplossingsvoorstellen uit en passen de leefomgeving aan. Bij het herinrichten van de bestaande openbare ruimte streven we ernaar om minimaal 10% meer groen aan te brengen ten opzichte van de bestaande situatie. Nog belangrijker dan een percentage is het toepassen van duurzame en klimaatbestendige beplanting (de juiste beplanting op de juiste plek).

4.1 Mobiliteit

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
4.1.1	Onze wegen zijn veilig door iedereen te gebruiken.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Veiliger maken van de rotonde op de Helmkruidlaan en de oversteek Kruidenlaan-Klaproos. ➔ Routes in beeld brengen en wegen inrichten conform de eisen van duurzaam veilig. ➔ Het verwijderen van ongewenste obstakels en objecten en de aanleg van voldoende op- en afritjes in het trottoir krijgen meer aandacht. Ontwerpen worden in een vroeg stadium in het regulier overleg met de diverse betrokkenen besproken. 	<p>2023</p> <p>2023</p> <p>2023</p>
4.1.2	Er wordt 10% meer gefietst.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We gaan door met het uitvoeren van maatregelen uit de Fietsvisie 2019-2030. ➔ Die maatregelen richten zich op het completeren van het fietsnetwerk door de ontbrekende schakels aan te leggen. ➔ We onderzoeken een bewaakte en overdekte fietsenstalling binnen onze gemeente. ➔ We verbeteren de bewegwijzering. ➔ We richten de parallelweg van de Van der Muelenweg in als fietsstraat. ➔ We verzamelen fietsdata voor het monitoren van beleid en het aanbieden van fietslessen. 	<p>2023</p> <p>2023</p> <p>2023</p> <p>2023</p> <p>2023</p> <p>2033</p>
4.1.3	Openbaar vervoer wordt een volwaardiger alternatief voor autogebruik.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We zetten in op een intercityfrequentie van 2x per uur op het spoor in zowel de richting van Zwolle als Enschede. ➔ We nemen het initiatief om het aantal OV-fietsen uit te breiden en gaan hierover in overleg met de NS. ➔ We onderzoeken de mogelijkheid om de buurtbuslijn 597 door te trekken richting Ommen. ➔ We onderzoeken de haalbaarheid van integratie van doelgroepenvervoer in het regulier openbaar vervoer. 	<p>2023</p> <p>2023</p> <p>2023</p> <p>2023</p>
4.1.4	Parkeren kan snel en comfortabel	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We bereiden de aanbesteding voor garageapparatuur (betaalapparatuur, slagbomen, terminals) voor. Door deze aanbesteding willen we het aantal parkeerproducten (abonnementen, op rekening parkeren) in de parkeergarage uitbreiden en het parkeren hier bevorderen door nieuwe technieken te gebruiken. 	<p>2023</p>
4.1.5	Stimuleren van duurzame mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We stimuleren elektrisch rijden door meer laadpalen te plaatsen voor auto's en e-bikes. ➔ We zoeken naar locaties voor laadpalen voor de logistieke sector. ➔ We voeren een onderzoek uit naar bewaakte fietsenstallingen voor e-bikes. ➔ We breiden het aantal deelfietsen uit zodat gebruikers sneller voor het openbaar vervoer dan de auto kiezen. Daarvoor zullen we op een aantal plekken zogenaamde 'hubs' gaan realiseren. 	<p>2023</p> <p>2023</p> <p>2023</p>

4.2 Riolering

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
4.2.1	Vervangen riolering en realiseren van meer waterberging.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ De komende periode wordt op verschillende locatie de infrastructuur vernieuwd: ➔ Noetselerweg ➔ Van Corbachstraat ➔ Burgemeester H. Boersingel ➔ Wemekampstraat ➔ Bergleidingweg 	2023 Q1 Q2 Q2 Q3 Q4
4.2.2	Vernieuwing en renovatie van ons rioolstelsel.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Jaarlijks wordt een deel van ons rioolstelsel op verschillende locaties van binnenuit gerepareerd. ➔ Aanbesteding project rioolrenovatie 2023-2025. ➔ De technische besturing van 65 drukrioolgemalen wordt vernieuwd. 	2023 2023 2023

4.3 Bereikbaarheid

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
4.3.1	We verbeteren de bereikbaarheid van de gemeente.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We gaan werken aan de verbreding van de N35 naar 2x2 rijstroken en de aanleg van ongelijkvloerse kruisingen. ➔ We leggen tracédelen Hulsen en Hellendoorn in 2023/2024 aan en maken hiermee de Noordzuidverbinding af. ➔ Om de bereikbaarheid vanuit het westen te garanderen leveren we een bijdrage aan de opwaardering van de N35 tussen Wijthmen en Nijverdal door het Rijk. We realiseren een veilige routestructuur ter hoogte van Haarle en creëren hiermee een logische en veilige routestructuur voor (recreatief) verkeer. 	2023
4.3.2	Onze (ondergrondse) infrastructuur is veilig en zoveel mogelijk beschikbaar voor de gebruiker.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Meer planmatig onderhoud aan onze (asfalt)wegen. In 2023 wordt groot onderhoud uitgevoerd aan de Burgemeester H. Boersingel. ➔ De uitvoering van werkzaamheden aan de openbare ruimte worden waar mogelijk integraal op elkaar afgestemd (IBOR). 	2023 2023
4.3.3	Wegen die beschikbaar, schoon, heel en veilig zijn en bijdragen aan de doelstellingen in het coalitieakkoord.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We stellen het 'Beleidsplan wegen 2023 – 2028' vast en geven uitvoering aan een scenario dat aansluit bij de ambities van de gemeente Hellendoorn. ➔ In de komende jaren wordt de openbare verlichting verder verduurzaamd. Wijkgericht wordt de verlichting vervangen door energiezuinige led-systemen (inmiddels zitten we op ca. 60%). De komende jaren wordt in de Kruidenwijk, Groot Lochter, Noetsele en de Schilderswijk de verlichting vervangen. 	2023-2026
4.3.4	In de gemeente Hellendoorn is het fijn wonen, leven en werken waarbij de gemeente, haar inwoners en ondernemers zich met elkaar verantwoordelijk voelen voor onze mooie gemeente.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Samen met onze inwoners maken we een plan voor het onderhoud en beheer van de woonomgeving. In welke vorm wordt nog nader bepaald. ➔ Om het woon- en verblijfsklimaat op deze plek te verbeteren worden de Willem-Alexanderstraat en het Máximaplein opnieuw ingericht. Daarbij wordt door de aanleg van groen en wadi's de biodiversiteit verbeterd en hittestress tegengegaan. Tevens wordt door de aanplant van meerstammige bomen de windhinder verminderd. ➔ De speelruimtevisie wordt uitgewerkt tot een uitvoeringsplan. Bij gemeentelijke initiatieven zoals deze worden bewoners, ondernemers en andere partijen betrokken om een zo goed mogelijk en breed gedragen plan te creëren. Binnen deze visie is naast aandacht voor de speelelementen ook aandacht voor groene ontmoetingsplekken en bewegen en sporten op zoveel mogelijk plekken. 	2023-2026 2023-2024 2023
4.3.5	Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte voeren we uit binnen de bestuurlijk vastgestelde kaders.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij stellen beheerplannen voor de openbare ruimte op. Hiermee geven we antwoord op de vragen wat we beheren, wat de huidige kwaliteit is, wat we willen bereiken en wat we hiervoor nodig hebben. Concreet gaat het om beheerplannen voor bomen, openbare verlichting, spelen en sloten & bermen en riolering. 	2023

Wat kost het

bedragen x € 1.000

04 Mobiliteit en bereikbaarheid - Wat mag het kosten?	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
21000 Aanleg en reconstructie wegen	- 1.736	- 2.488	- 1.992	- 1.979
21010 Wegbeheer algemeen	- 1.076	- 1.092	- 1.101	- 1.110
21020 Onderhoud verhardingen	- 2.170	- 2.182	- 2.180	- 2.181
21030 Bermen en sloten	- 812	- 821	- 838	- 841
21040 Straatreiniging	- 701	- 665	- 664	- 598
21050 Gladheidsbestrijding	- 131	- 131	- 137	- 132
21060 Straatmeubilair	- 231	- 235	- 233	- 234
21070 Verkeer	- 287	- 317	- 318	- 334
21080 Verkeerseducatie	- 84	- 84	- 84	- 84
22000 Parkeren	- 741	- 739	- 762	- 756
25000 Openbaar vervoer	- 219	- 217	- 214	- 211
72000 Ontwikkeling GRP	- 1.829	- 2.028	- 2.087	- 2.094
72010 Aanleg, beheer en onderhoud riolering	- 1.205	- 1.218	- 1.238	- 1.237
72030 Inkomsten rioolheffing	- 8	- 8	- 8	- 8
Totaal Lasten	- 11.229	- 12.224	- 11.854	- 11.798
Baten				
21010 Wegbeheer algemeen	60	60	61	61
21020 Onderhoud verhardingen	-	-	-	-
21040 Straatreiniging	1	1	1	1
21060 Straatmeubilair	-	-	-	-
21080 Verkeerseducatie	37	37	37	37
22000 Parkeren	85	85	85	85
25000 Openbaar vervoer	37	37	37	37
72000 Ontwikkeling GRP	-	216	287	309
72010 Aanleg, beheer en onderhoud riolering	34	35	35	35
72030 Inkomsten rioolheffing	4.379	4.425	4.470	4.470
Totaal Baten	4.633	4.895	5.012	5.035
Saldo van baten en lasten	- 6.596	- 7.329	- 6.842	- 6.763
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 116	- 116	- 116	- 116
Onttrekkingen	240	501	-	-
Mutatie reserves	124	385	- 116	- 116
Resultaat	- 6.472	- 6.943	- 6.957	- 6.878

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

Jaarlijks worden de vervangingsinvesteringen voor het gemeentelijk rioleringsplan Samen leven met water 2021-2025 (GRP5) opgenomen voor in totaal € 1.733.000,--. Naast de jaarlijkse structurele vervangingsinvesteringen voor investeringsprogramma wegen (€ 340.000,--), uitvoering mobiliteitsvisie (€ 400.000,--), vervanging armaturen openbare verlichting (€ 125.000,--) en tractiemiddelen stellen we voor 2026 ook investeringsbedragen van respectievelijk € 215.000,-- en € 65.000,-- beschikbaar voor de vervanging van een veegmachine en een pick-up met veegvuilopbouw voor straatreiniging. Daarnaast stellen we voor in respectievelijk 2023 en 2024 investeringsbedragen van € 10.000,-- beschikbaar te stellen voor onderzoek vervanging verkeerslichten en regeling kruising De Joncheerelaan-Trompweg en kruising Smidsweg-Grotestraat.

Door de aanleg van de Noordzuidverbinding Hulsen in 2023 verhogen we onderhoudsbudget openbaar gebied in 2024 structureel met € 15.000,--.

Met name door de exorbitante stijging van de kosten voor asfalt hebben we de jaarlijkse storting in de voorziening onderhoud wegen verhoogd met € 400.000,--.

Nieuw beleid

Reconstructie Wierdensestraat en kruispunt Wierdensestraat met Boomcateweg

Het wegdek van de Wierdensestraat tussen de Reggebrug en Boomcateweg, het kruispunt Wierdensestraat-Boomcateweg en de verkeerslichteninstallatie verkeren in zeer slechte staat. Regulier onderhoud volstaat niet meer om de weg in voldoende conditie te brengen om weer jaren mee te kunnen. Grootschalig reconstructiewerk is noodzakelijk waarbij ook de verkeerssituatie wordt meegenomen. Er volgt nog een apart kredietvoorstel over de definitieve uitwerking. Op basis van de geraamde investering van € 1.800.000,-- in 2026 wordt alvast ruimte gereserveerd door een structurele stelpost voor de kapitaallasten van € 106.000,-- (ingande 2027) op te nemen.

Programma 5: Woon- en leef- omgeving

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Gea Oord en Annemarie Dubbink

Inleiding

Wonen

Wonen is een speerpunt van beleid. Dat betekent dat we de beschikbare capaciteit zo optimaal mogelijk inzetten om de realisatie van woningen te versnellen. Hiervoor zijn eenmalige extra middelen beschikbaar gesteld. Er is een analyse gemaakt van de gehele keten vanaf het moment dat een initiatief binnenkomt tot en met de oplevering. De extra middelen worden ingezet om de zwakkere schakels te versterken. Gelet op de krapte op de arbeidsmarkt blijft dat een uitdaging.

De woningmarkt staat nog steeds fors onder druk. Vraag en aanbod zijn op dit moment niet in balans. We hebben de ambitie de komende tien jaar minimaal 1.000 woningen te willen realiseren. We evalueren de implementatie van de woonvisie tot nu toe. In 2023 gaat dat leiden tot verdere uitwerking en implementatie van de maatregelen die zijn opgenomen in het doelgroepenbeleid.

We stimuleren initiatieven die passen binnen onze kaders. Er zijn diverse plannen in voorbereiding. Die variëren van flex- en starterswoningen tot grondgebonden woningen en appartementen. Ook willen we bijzondere woonvormen een kans geven. In 2023 gaan we in de verschillende kernen opnieuw kavels voor woningbouw aanbieden.

Doelgroepenbeleid

Wij willen de vergrijzing in de kernen zoveel mogelijk voorkomen. Daarom is er in de plannen ruime aandacht voor betaalbare huur- en koopwoningen voor starters en mensen met een middeninkomen. Om dit te borgen gaan we uitvoering geven aan het doelgroepenbeleid. Wij stimuleren doorstroming van goedkopere naar duurere woningen voor mensen die dat kunnen betalen. Ouderen en mensen met een zorgvraag stimuleren we om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. Ons beleid richt zich erop, dat er dus ook voor hen passende woonruimte beschikbaar is.

Omgevingswet

In het ruimtelijk domein zal uitvoering worden gegeven aan een belangrijke transitie. Per 1 januari 2023 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. Met deze wet wil de overheid de regels voor de fysieke leefomgeving vereenvoudigen en samenvoegen (van 26 wetten naar 1 één wet). Het Rijk hanteert daarbij ambities als sneller, beter, integraal en flexibel.

Vanaf 2023 zullen deze ambities waargemaakt moeten worden. We moeten aansluiten op het landelijke digitale stelsel Omgevingswet en ook onze eigen software zal hiervoor worden aangepast. Daarnaast gaan we alle bestemmingsplannen samenvoegen tot één omgevingsplan. Vanaf 1 januari 2023 worden alle bestemmingsplannen 'automatisch' omgevingsplannen. Gemeenten hebben tot 2029 de tijd om alle 'tijdelijke omgevingsplannen' om te zetten in het omgevingsplan nieuwe stijl. Verder gaan we de gemeentelijke Omgevingsvisie actualiseren. Volgens de Omgevingswet moet dat uiterlijk drie jaar na de inwerkingtreding van de wet gereed zijn. Ons streven is om in 2024 (dus ruim op tijd) de nieuwe visie vast te stellen. Bij al deze onderdelen speelt participatie een belangrijke rol. Wat de totale kosten van deze transitie zijn, is moeilijk te voorzien. Wij gaan er vooralsnog van uit dat de reserve, die de afgelopen jaren is gevormd, volstaat.

Leefbaar Platteland

We hebben continu aandacht voor de ontwikkelingen op het platteland. Voor agrarisch ondernemers is toekomstperspectief belangrijk. Als gemeente willen we agrariërs actief stimuleren en ondersteunen bij het vinden van ontwikkelkansen die bij hen passen. Dit doen we aan de hand van het agrarisch actieplan. Hierbij hebben we ook aandacht voor de leefbaarheid en de sociale structuren op het platteland.

Stikstofproblematiek

De Wet stikstofreductie en natuurverbetering (1 juli 2021) geeft opdracht om maatregelen te nemen om stikstofreductie te bereiken en natuur te herstellen. De wet regelt onder meer resultaatsverplichtingen voor stikstofreductie: in 2025 moet minimaal 40% van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben; in 2030 minimaal de helft en in 2035 minimaal 74%.

In juni 2022 is het programma van maatregelen meer concreet uitgewerkt en is dit onderdeel gemaakt van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Deze uitwerking heeft geleid tot uitgebreide demonstraties van boeren.

Het hoofddoel van het NPLG is het toekomstbestendig ontwikkelen van het landelijk gebied, hiervoor komt een transitiefonds landelijk gebied en natuur met daarin € 24,3 miljard om tot en met 2035 financieel bij te dragen aan de gewenste ontwikkelingen voor natuur, stikstof, landbouw, water, bodem en klimaat.

Het NPLG is naar de regio vertaald. De provincie Overijssel werkt nu aan een Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Er wordt daarbinnen een gebiedsagenda opgesteld per deel van de provincie. De gemeente Hellendoorn valt daarbij in het gebied West Twente met de gemeenten Hellendoorn, Twenterand, Wierden, Almelo en Rijssen-Holten.

Als gemeente zijn we ambtelijk en bestuurlijk betrokken bij het opstellen van de gebiedsagenda. De gebiedsagenda moet in de zomer 2023 gereed zijn. Op dat moment komen ook de geldmiddelen beschikbaar. Het geld is bedoeld voor beëindigingsregelingen, extensivering van landbouwgronden (minder bemesting, omzetten naar natuur), maatregelen binnen de bedrijfsvoering en voor innovaties binnen de agrarische sector. Netto zal dit leiden tot een kleiner aantal landbouwhuisdieren.

Ook de andere sectoren als industrie en verkeer hebben te maken met stikstofuitstoot en ook binnen die sectoren dient de stikstofuitstoot teruggebracht te worden. In september 2022 heeft de minister aangegeven dat elke sector naar rato van de uitstoot van stikstof moet bijdragen in het verlagen van die stikstofuitstoot. Begin 2023 volgt een nadere uitwerking, waarbij gebiedsgericht maatwerk mogelijk is om zo nabij gelegen Natura2000-gebieden minder te belasten met stikstof.

Het is nog niet in te schatten, maar zeker is wel dat dit de komende jaren veel inzet vraagt, ook van elke gemeente.

5.1 Openbare ruimte

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
5.1.1	Een schone en 'afvalloze' samenleving in 2030.	→ Uitvoering geven aan het vastgestelde 'Grondstoffenbeleidsplan 2022-2025'. Hierin is vastgelegd hoe wij in de toekomst het afval in de gemeente inzamelen.	2023-2024

5.2 Leefbaar platteland

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
5.2.1	Agrarische ondernemers ondersteunen en faciliteren zodat een vitaal platteland behouden blijft.	→ Uitvoering van het agrarisch actieplan en verdere ondersteuning en facilitering van onze Hellendoornse agrariërs.	Continu
5.2.2	Door het verstevigen van de samenwerking met de erfcoaches, en door bekendheid te geven aan hun diensten, kunnen we erfeigenaren beter ondersteunen in tal van hulpvragen rondom hun erf.	→ Met die financiële bijdrage continueren we het project Toekomstgerichte Erven, met inzet van erfcoaches die past bij de hulpvraag van agrariërs en erfeigenaren.	2023
5.2.3	Vraagstukken en (dreigende) knelpunten met betrekking tot het toekomstperspectief van de landbouw en een vitaal buitengebied helpen oplossen.	<p>→ Wanneer agrariërs, uit eigen beweging, een gebiedsproces willen starten, ondersteunen en faciliteren wij hen daarin. Een gebiedsproces houdt een integrale aanpak van diverse thema's in. De thema's zijn afhankelijk van de eigenschappen en kenmerken van het gebied. Te denken valt aan bijvoorbeeld water- en grondbeschikbaarheid, stikstof, sociale maatschappelijke thema's etc.</p> <p>→ Het beleid Nieuw Buitengebied zal zo nodig worden aangepast aan de actuele ontwikkelingen.</p>	2023 Q4
5.2.4	Een aantrekkelijk landschap voor mens en dier.	→ We stimuleren de biodiversiteit door de aanplant van akkerranden. De pilot 'Akkerranden Haarle' was een succes. In 2023 starten we met een pilot voor subsidie aan agrariërs in de gehele gemeente.	2023

5.3 Wonen

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
5.3.1	Passende huisvesting in alle kernen en het buitengebied.	→ Een actief grondbeleid in de kleine kernen. De potentiële uitbreidingslocaties voor woningbouw in de kleine kernen zijn bekend. In 2023 verwachten we de bestemmingsplannen hiervoor te kunnen vaststellen, waarna de uitgifte van kavels kan beginnen.	2023
5.3.2	Stimuleren van bouwprojecten voor die groepen waar de grootste behoefte bestaat.	→ Bij de planontwikkeling wordt actief gezocht naar kansen voor met name starters, sociale huur/koopwoningen, senioren en spoedzoekers.	2023
5.3.3	Participatieve projecten.	<ul style="list-style-type: none"> → We stimuleren relevante projecten voor collectief particulier opdrachtgeverschap. → Om op korte termijn woningen voor verschillende doelgroepen te realiseren zijn we bezig met de realisatie van (flex)woningen. Ook in 2023 besteden we hier volop aandacht aan. → We onderzoeken de mogelijkheden van conceptueel en modulair bouwen. 	2023 2023 2023
5.3.4	Voldoende huisvesting statushouders.	<ul style="list-style-type: none"> → Samen met de woningcorporatie zorgen we ervoor dat statushouders verspreid over de gemeente duurzaam worden gehuisvest. Toename van flexwoningen zorgt voor verruiming van het aanbod sociale huurwoningen. Dat draagt eraan bij dat spoedzoekers, daaronder begrepen statushouders, soepeler kunnen worden gehuisvest in onze gemeente. → We voldoen aan de taakstelling die ons door de provincie wordt opgelegd voor het huisvesten van statushouders. Hierbij streven we naar zo veel mogelijk duurzame huisvesting. 	2023 2023

5.4 Omgevingswet

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
5.4.1	Implementatie van de Omgevingswet.	<ul style="list-style-type: none"> → Actualiseren van de omgevingsvisie. → Opstellen eerste (onderdelen van het) omgevingsplan. → Het jaar 2023 zal vooral in het teken staan van het optimaliseren van werkprocessen/ICT, de dienstverlening en de overgang van het programma Omgevingswet naar reguliere uitvoering. 	2023-2024-2023-2029 2023-2029

Wat kost het

bedragen x € 1.000

05 Woon en leefomgeving - Wat mag het kosten?	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
32000 Bedrijventerreinen	- 559	- 672	- 312	- 47
57000 Openbaar groen	- 2.424	- 2.465	- 2.458	- 2.463
57010 Natuur en landschap	- 95	- 102	- 100	- 101
57020 Speelplaatsen	- 153	- 156	- 135	- 135
73000 Huishoudelijk afval	- 3.534	- 3.631	- 3.671	- 3.668
73010 Inkomsten afvalstoffenheffing	- 8	- 8	- 8	- 8
73020 Verwerking Bedrijfsafval	- 126	- 126	- 126	- 126
74000 Milieu algemeen	- 515	- 479	- 480	- 481
74010 Milieubeheer bedrijven	- 913	- 969	- 924	- 924
74020 Uitvoering Wet geluidhinder	- 24	- 24	- 24	- 24
74030 Dierplaagbestrijding	- 6	- 6	- 6	- 6
75000 Begraafplaatsen	- 412	- 409	- 412	- 418
81000 Structuurplannen	- 10	- 10	- 10	- 10
81010 Bestemmingsplannen	- 555	- 562	- 562	- 563
82000 Bouwgrondexploitatie	- 1.606	- 1.287	- 1.156	- 0
83000 Wonen	- 71	- 72	- 72	- 72
83010 Herinrichting woonomgeving	- 25	- 24	- 24	- 24
83020 Vergunningen volkshuisvesting	- 1.267	- 1.285	- 1.058	- 1.058
83030 Grondzaken	- 230	- 233	- 233	- 234
83050 Woonwagens	- 6	- 6	- 6	- 6
Totaal Lasten	- 12.540	- 12.524	- 11.774	- 10.368
Baten				
32000 Bedrijventerreinen	622	738	377	113
57000 Openbaar groen	55	56	56	56
57010 Natuur en landschap	-	-	-	-
73000 Huishoudelijk afval	934	866	870	873
73010 Inkomsten afvalstoffenheffing	4.116	4.198	4.198	4.198
73020 Verwerking Bedrijfsafval	83	83	83	83
74000 Milieu algemeen	10	10	10	10
74010 Milieubeheer bedrijven	-	-	-	-
74020 Uitvoering Wet geluidhinder	3	3	3	3
75000 Begraafplaatsen	448	448	448	448
81000 Structuurplannen	-	-	-	-
81010 Bestemmingsplannen	46	46	46	46
82000 Bouwgrondexploitatie	1.586	1.269	1.137	-
83000 Wonen	-	-	-	-
83020 Vergunningen volkshuisvesting	780	780	780	780
83030 Grondzaken	37	37	37	37
83050 Woonwagens	23	23	23	23
Totaal Baten	8.743	8.555	8.068	6.670
Saldo van baten en lasten	- 3.797	- 3.969	- 3.706	- 3.698
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 156	- 156	- 156	- 156
Onttrekkingen	148	107	105	104
Mutatie reserves	- 9	- 49	- 51	- 52
Resultaat	- 3.805	- 4.018	- 3.757	- 3.750

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

Voor de vertaling van het nieuwe speelplaatsenbeleid naar een beheer en uitvoeringsplan stellen we, voor zowel 2023 als 2024, een werkbudget beschikbaar van € 20.000,--. Voor de daadwerkelijke vervanging van speeltoestellen stellen we, voor zowel 2025 als 2026, een vervangingskrediet beschikbaar van € 163.000,--.

Vanaf 2023 wordt de gemeente het bevoegd gezag voor bodemtaken die voorheen bij de provincie Overijssel lagen. Om deze taak goed te kunnen uitvoeren is er een werkbudget nodig van structureel € 12.500,-- per jaar.

Door een toename van het aantal afvalstromen op het afvalbrennpunt is er een tekort aan beschikbare transport containers. Om dit op te lossen stellen we een investeringskrediet beschikbaar van € 100.000,--. Verder gaan we voor de afvalinzameling de komende jaren diverse containers vervangen. We stellen voor om hiervoor vervangingskredieten beschikbaar te stellen van respectievelijk € 124.000,-- (behuizing verzamelcocons hoogbouw), € 130.000,-- (onder- en bovengrondse glascontainers) en € 38.000,-- (ondergrondse textielcontainers).

Voor de renovatie openbare ruimte wijk De Höfte stellen we een vervangingskrediet beschikbaar van totaal € 200.000,-- voor de realisatie in de periode 2023/2024.

Nieuw beleid

Speelplaatsenbeleid

Het nieuwe speelplaatsenbeleid is in juni 2022 vastgesteld. Om dit beleidsplan te vertalen naar een beheer- en uitvoeringsplan is de komende twee jaar werkbudget nodig. Met dit werkbudget kunnen we extern advies inhuren, onder meer om een goede participatie- en aanbestedingsstrategie te ontwikkelen. Er wordt nu gewerkt aan een plan van aanpak om de visie uit te werken, maar de huidige capaciteit/kennis in ons team is daarvoor niet voldoende. Daarnaast is het wenselijk om iets meer ruimte te hebben in het reguliere onderhoudsbudget om in de tussentijd tot het uitvoeringsplan gereed is toestellen te vervangen als er onvoorzien speelelementen kapotgaan. Vanaf 2025 gaan we per buurt de speelplaatsen vervangen als dat nodig is. De jaarlijkse investeringen zijn een indicatie gebaseerd op de visie. De precieze kosten worden de komende jaren uitgewerkt en aan de raad voorgelegd.

Bodembeheer

Vanaf 2023 wordt de gemeente bevoegd gezag voor bodemtaken die voorheen bij de provincie Overijssel lagen. Er komt nauwelijks geld mee vanuit het Rijk om deze bodemtaken uit te (laten) voeren. De gemeente Hellen doornt werkt op dit gebied in regionaal verband samen met de andere Twentse gemeenten, waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel. In een overlegstructuur wordt kennis uitgewisseld en wordt gezamenlijk gewerkt aan projecten en onderzoeken, zoals het actueel houden van de Bodemkwaliteitskaart. Indien nodig wordt hiervoor een extern adviesbureau ingeschakeld. Om deel te blijven uitmaken van dit samenwerkingsverband, is aanvullend budget nodig.

Programma 6:

Bestuur, veiligheid en dienstverlening

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Jorrit Eijbersen, Annemarie Dubbink

Hellendoorn

Inleiding

Bestuur

De lokale democratie maken we samen; overheid en samenleving. Dat vraagt blijvende inzet van alle betrokkenen. Democratie is niet alleen opkomen voor je eigen belang, het is ook rekening houden met de ander. We werken aan het herstellen en versterken van vertrouwen in de overheid. We zetten in op een inclusieve democratie, met ruimte voor gezonde tegenspraak. Dat houdt ons scherp. Niet iedereen hoeft mee te doen, maar iedereen moet wel mee kunnen doen. We geloven in de kracht van onze dorpen, wijken en buurtschappen. Initiatieven en ideeën vanuit de samenleving geven we ruimte en ondersteunen we.

Veiligheid

Om mee te kunnen doen, is het leefbaar houden van onze kernen belangrijk. Veiligheid kan zowel positief als negatief veel invloed hebben op de leefbaarheid van onze wijken. Georganiseerde criminaliteit heeft schadelijke maatschappelijke effecten. De sociale en economische aantrekkingskracht van de criminele wereld ondermijnt overheidsbeleid, waardoor een effectieve aanpak van ondermijning zowel op preventie als op handhaving gericht zal moeten zijn en een verantwoordelijkheid is van alle gemeentelijke afdelingen en aandacht verdient bij alle bestuurlijke handelingen.

In de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) regelen we diverse lokale situaties, variërend van de kleine ergernissen (bijvoorbeeld wildplassen en parkeren) tot veiligheid (bijvoorbeeld in relatie tot evenementen). Om onnodige administratieve en organisatorische lasten te voorkomen regelen we niet meer dan noodzakelijk is. Daarom updaten we de APV in de tweede helft van elk jaar.

Dienstverlening

Goede dienstverlening is 'doen wat we zeggen en zeggen wat we doen'. In het coalitieakkoord is afgesproken: Vertrouwen is het uitgangspunt in ons contact met inwoners, bedrijven en organisaties. Regels dienen ter ondersteuning, niet als belemmering. Overbodige regels schaffen we af. Wij werken klantgericht en hebben oog voor de menselijke maat. Onze dienstverlening is adequaat, zoveel mogelijk digitaal en heeft als uitgangspunt: 'ja, tenzij'. Onze reactietijd en doorlooptijd zijn zo kort mogelijk. Wij willen dat de inwoners, ondernemers en organisaties in Hellendoorn zich nauw betrokken voelen bij de gang van zaken in onze gemeente. Ambtenaren en bestuurders van de gemeente Hellendoorn zijn uitnodigend en benaderen iedereen met een open en onderzoekende houding.

We hebben de afgelopen periode veel aandacht besteed aan het op orde brengen en houden van een goede dienstverlening. Het is belangrijk dit pad voort te zetten. Dit betekent bijvoorbeeld dat we blijven investeren in een goede informatievoorziening, een beter toegankelijke website (inclusie) en e-diensten bijvoorbeeld het digitaal aanvragen van rijbewijzen.

Om goede invulling te kunnen geven aan het coalitieakkoord en onze visie op de dienstverlening onderzoeken we in samenspraak met inwoners, bedrijven en organisaties welke regels vereenvoudigd of afgeschaft kunnen worden.

Goede communicatie levert een belangrijke bijdrage aan het bereiken van de doelen van de organisatie en aan de politieke ambities.

Het is een krachtig instrument om verbinding tot stand te brengen met inwoners, bedrijven, organisaties en verenigingen. Door middel van duidelijke taal en passend beeldmateriaal zorgen we voor een goede informatievoorziening, die toegankelijk is voor iedereen. Om te weten wat er leeft, halen we signalen, trends en ontwikkelingen uit de samenleving op.

Bij doorontwikkeling van de organisatie en de dienstverlening hoort ook het periodiek en structureel onderzoeken van onze klanttevredenheid. We zullen daarbij ook nadrukkelijker aandacht besteden aan servicenormen en transparante afspraken die we hierover maken met onze klanten.

6.1 Bestuurlijke vernieuwing

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
6.1.1	Participatie stimuleren	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Vaststellen handreiking participatie. ➔ Vaststellen participatieverordening. ➔ Uniforme werkwijze en procesbeschrijving maken a.d.h.v. de participatieverordening. ➔ Implementatie van de participatieverordening. 	Q1
6.1.2	Gedeeld beeld en acties bij invulling thema 'democratische vernieuwing'	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Aanscherpen van het HUP (Hellendoorns uitvoeringsprogramma) voor het thema 'democratische vernieuwing'. ➔ Benoemen concrete acties voor 2023 die bijdragen aan het thema. 	Q1 Q1
6.1.3	We versterken de samenwerking tussen inwoners en gemeente.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We stellen een uitvoeringsplan democratische vernieuwing op. 	Q2 – Q4

6.2 Dienstverlening

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
6.2.1	Verminderen regeldruk voor onze inwoners, bedrijven en organisaties.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We doen onderzoek naar de regeldruk. Daarbij richten we ons op lokale regelgeving waarop we invloed hebben. ➔ Daar waar mogelijk en gewenst schrappen dan wel vereenvoudigen we regels. ➔ Daar waar regels niet minder kunnen, gaan we kijken naar andere mogelijkheden zoals communicatie, leesbaarheid, menselijke maat etc. 	<p>Q1 en Q2</p> <p>Continu</p> <p>Continu</p>
6.2.2	Heldere afspraken met onze inwoners, bedrijven en organisaties.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Vastleggen servicenormen en communiceren via de website. 	Q2
6.2.3	Beter inzicht in de behoefte van onze klanten en waardering van onze diensten.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Beter structureren klanttevredenheidsonderzoeken en jaarlijks minimaal één organisatiebreed onderzoek. 	<p>Q1-Q4</p> <p>Continu</p>
6.2.4	Digitale dienstverlening continu verbeteren (inclusie).	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Digitale toegankelijkheid verbeteren en auditen. ➔ Investeren in een nieuw kassa-, reservering-, en verhuursysteem bij zwembad Het Ravijn. 	<p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p>
6.2.5	Digitaliseren en vereenvoudigen van werkprocessen.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Verbeteren dienstverlening door projectmatige aanpak en het vereenvoudigen van werkprocessen en de informatiearchitectuur van de Participatiewet. ➔ Procesinrichting omgevingswet vormgeven. 	<p>2023-2024</p> <p>Q1</p>
6.2.6	Voldoen aan wettelijke taken archivering en verbetering dienstverlening.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ In de periode 2023 – 2026 worden de volgende acties uitgevoerd. ➔ Actualiseren Archiefverordening, opstellen beleid en richtlijnen. ➔ Inhalen achterstanden (vernietiging/overbrenging) (digitale) archieven. ➔ Restauratie schade fysieke archiefcollectie. ➔ Inventarisatie overgebrachte archieven. ➔ Digitaliseren bouwvergunningen tot 2010. ➔ Business case regionale samenwerking informatie- en archiefbeheer. 	2023-2026
6.2.7	Professionalisering communicatie door relatie tussen gemeente inwoners en ondernemers te bevorderen.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Strategische communicatievisie ontwikkelen en implementeren ➔ Adequaat reageren op ontwikkelingen in de samenleving. Signalering via monitoring (tool aanschaffen) en via actieve communicatie bijsturen. ➔ Relevante informatie in duidelijke taal afgestemd op de doelgroep ➔ Meer gebruik van beeld (foto's, video's) en het aanleggen van een beeldbank met rechtenvrije foto's (tool aanschaffen). 	<p>Q1-Q2</p> <p>Q1</p> <p>Continu</p>
6.2.8	Verbeteren c.q. optimaliseren inzet medewerkers en efficiënt gebruik voorzieningen door plaats- en tijdsafhankelijk werken.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Herinrichting van het HvCB en faciliteren organisatie om het gebruik van het HvCB door onze klanten, gebruikers en medewerkers te optimaliseren. 	2023-2024

6.3 Veiligheid

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
6.3.1	Het terugdringen van ondermijning en de lokale weerbaarheid hiertegen vergroten	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij werken samen met partners om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken door preventie en handhaving; ➔ We zetten actief in op het buitengebied. Dit gebied is een aantrekkelijke omgeving voor criminelen. ➔ De weerbaarheid en integriteit van het lokale bestuur en ambtenarenapparaat versterken (leidraad hierin zijn de aanbevelingen vanuit de in 2022 uitgevoerde weerbaarheidsscan). 	Continu
6.3.2	We voldoen aan de taakstelling wet Verplaatsing bevolking, door het huisvesten van ontheemde Oekraïners en statushouders.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We huisvesten op een humane, veilige en efficiënte manier vluchtelingen en statushouders en voldoen hiermee aan onze taakstellingen. ➔ In het volkshuisvestingsbeleid wordt rekening gehouden met de lange termijneffecten van de opvang van ontheemde Oekraïners, statushouders en asielzoekers. 	Continu

6.4 Vergunningen toezicht en handhaving

Nr.	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
6.4.1	Optreden tegen permanente bewoning recreatiewoningen	➔ Toezicht en controles uitvoeren bij recreatiewoningen en waar nodig handhavingprocedures opstarten.	Q1-Q4
6.4.2	Optreden tegen illegale bouwwerken bij recreatiewoningen	➔ Toezicht en controles uitvoeren op illegale bouwwerken bij recreatiewoningen en waar nodig handhavingprocedures opstarten.	Q1-Q4
6.4.3	Actuele APV	➔ Updaten en Omgevingswet-proof maken van de APV.	Q4

Wat kost het

bedragen x € 1.000

06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening - Wat mag het kosten?	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
10100 Gemeenteraad	- 718	- 717	- 717	- 717
10110 College van B&W	- 969	- 969	- 969	- 969
10120 Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen	- 612	- 612	- 612	- 612
10130 Internationale contacten	- 3	- 9	- 9	- 9
10200 Verkiezingen	- 111	- 85	- 86	- 86
10210 Burgerlijke stand	- 221	- 222	- 223	- 223
10220 Rijbewijzen	- 161	- 164	- 164	- 168
10230 Reisdocumenten	- 135	- 340	- 346	- 364
10240 Overige burgerzaken	- 53	- 53	- 54	- 54
10300 Beheer overige gebouwen en gronden	- 239	- 238	- 237	- 236
10500 Treasury	25	289	357	350
10611 Uitvoering Wet WOZ	- 442	- 442	- 443	- 444
10620 Onroerende-zaakbelastingen	- 1	- 1	- 1	- 1
10640 Hondenbelasting	-	-	-	-
10800 Algemene baten en lasten	- 1.733	- 2.387	- 2.625	- 2.902
10810 Openbare orde	- 286	- 286	- 287	- 288
10820 Handhaving Openbare orde	- 611	- 606	- 606	- 608
10830 Ondersteuning veiligheidsketen	- 2.473	- 2.473	- 2.473	- 2.473
10840 Rampenbestrijding	- 49	- 50	- 50	- 50
10850 Brandkranen	- 22	- 22	- 22	- 22
Totaal Lasten	- 8.814	- 9.386	- 9.565	- 9.875
Baten				
10110 College van B&W	-	-	-	-
10130 Internationale contacten	-	-	-	-
10200 Verkiezingen	-	-	-	-
10210 Burgerlijke stand	96	96	96	96
10220 Rijbewijzen	140	146	141	153
10230 Reisdocumenten	61	413	418	470
10240 Overige burgerzaken	23	23	23	23
10300 Beheer overige gebouwen en gronden	286	287	287	287
10500 Treasury	569	566	562	559
10610 Onroerende-zaakbelastingen	5.820	5.820	5.820	5.820
10611 Uitvoering Wet WOZ	11	11	11	11
10620 Onroerende-zaakbelastingen	3.323	3.323	3.323	3.323
10640 Hondenbelasting	-	-	-	-
10700 Uitkering gemeentefonds	62.303	64.127	66.226	60.421
10710 Integratie-uitkering sociaal domein	3.410	3.323	3.193	2.961
10800 Algemene baten en lasten	100	100	100	100
10810 Openbare orde	-	-	-	-
10820 Handhaving Openbare orde	114	142	142	142
10830 Ondersteuning veiligheidsketen	-	-	-	-
10840 Rampenbestrijding	-	-	-	-
Totaal Baten	76.255	78.375	80.342	74.365
Saldo van baten en lasten	67.441	68.989	70.777	64.490
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 877	- 940	- 949	- 852
Onttrekkingen	916	386	45	8
Mutatie reserves	39	- 553	- 904	- 844
Resultaat	67.480	68.436	69.872	63.646

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

Algemene baten en lasten

Onder deze post staan de stelposten met uitgaven geraamd die nog niet gekoppeld zijn aan (nieuwe) beleidsterreinen. Hierin zit onder andere de post onvoorzien, die met ingang van 2023 verhoogd is van € 45.000,- naar € 75.000,- per jaar, conform het besluit bij de financiële verordening.

Ook zijn hier de stelposten voor ontvangen middelen uit het gemeentefonds geparkeerd waar nog geen specifiek beleid voor is vastgesteld.

Een ander onderdeel betreft de reservering van middelen die het gevolg zijn van de vergrijzing van onze gemeente. Deze twee zijn bijgesteld in eerdere rapportages.

De stelposten die opgenomen zijn voor excessieve prijsstijgingen in onderhoud vastgoed (€ 110.000,-) en overige prijsstijgingen (€ 90.000,-) zijn hier ook opgenomen.

Gemeentefondsuitkering

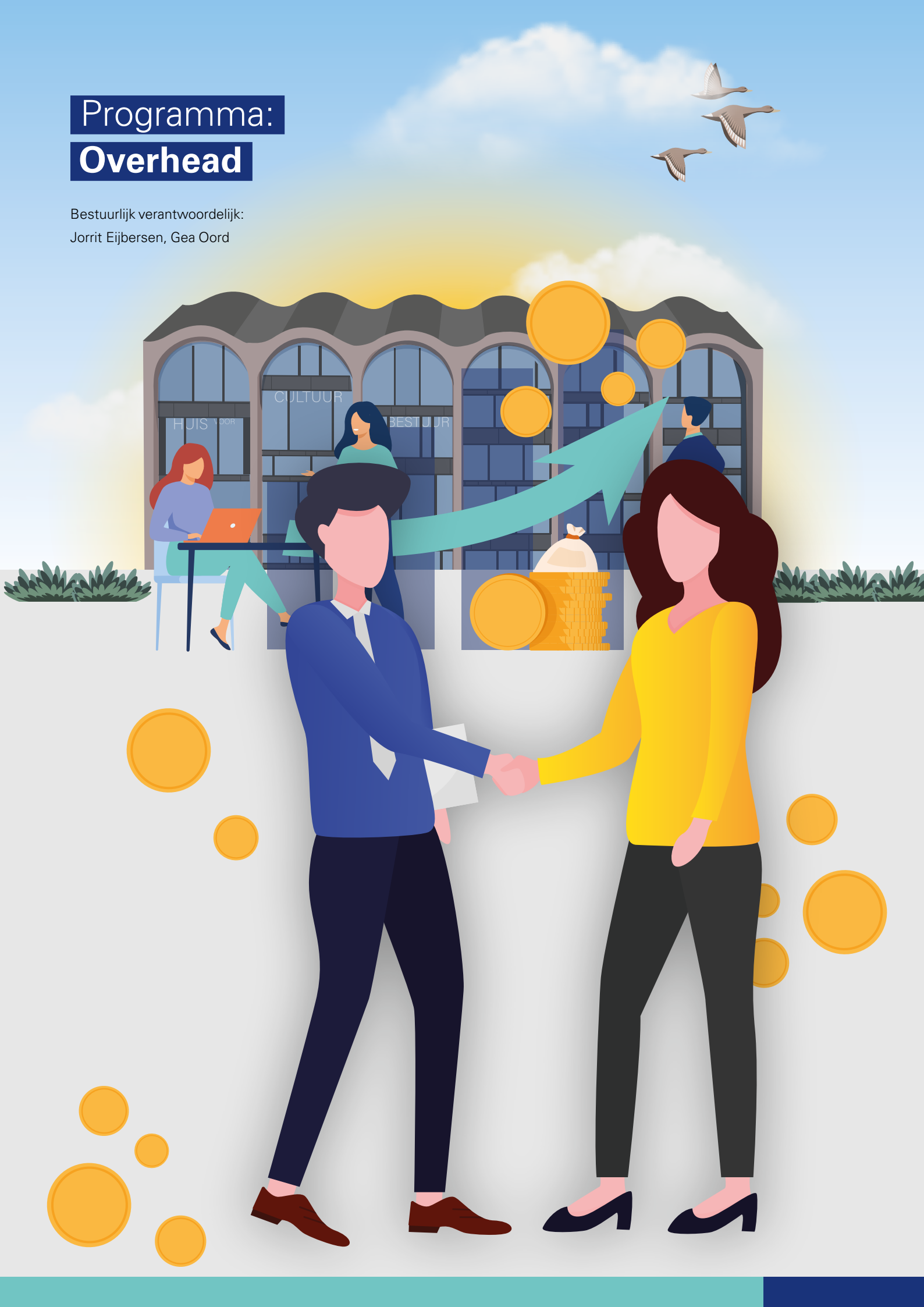
Voor de jaren 2023 t/m 2025 zien we een positieve ontwikkeling door de extra middelen uit de meicirculaire gemeentefonds 2022 door de hogere accessen en het opschorten van de opschalingskorting. Helaas geldt dit niet voor 2026 en volgende jaren. De kabinetsplannen reiken tot en met 2025. Hierdoor vallen de inkomsten uit het gemeentefonds flink terug. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we u naar de toelichting onder hoofdstuk 2.2 van het Meerjarenperspectief.

Onroerende zaak belasting

Bij de OZB-woningen hebben we de opbrengst voor 2023 verhoogd met 4,5% inflatiecorrectie. Voor de niet-woningen geldt dat Hellendoorn ten opzichte van de plattelandsgemeenten in Overijssel relatief duur is, vandaar dat we de inflatiecorrectie daar achterwege hebben gelaten. Daarnaast hebben we voor de niet-woningen het laatste deel van de ombuigingen uit 2019 van 2,5% teruggedraaid. Op 31 januari 2023 worden in de gemeenteraadsvergadering de nieuwe tarieven vastgesteld naar aanleiding van de taxatiewaarden per waardepeildatum 1-1-2022. Op dat moment gaan we ook kijken naar de mogelijkheden om tarieven verder aan te passen.

Programma: Overhead

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Jorrit Eijbersen, Gea Oord

Inleiding

In dit programma presenteren we de kosten ten aanzien van overhead. In programma 6 Bestuur, veiligheid en dienstverlening zijn de doelstellingen verwerkt. In de paragraaf bedrijfsvoering lichten we de activiteiten betreffende de overhead nader toe.

Wat kost het

bedragen x € 1.000

99 Overhead - Wat mag het kosten?	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
10400 Personeel	- 8.977	- 8.921	- 8.984	- 9.030
10410 Personeel en organisatie	- 735	- 701	- 698	- 694
10420 Organisatieaangelegenheden	- 59	- 59	- 58	- 58
10430 Financien en belastingen	- 338	- 338	- 338	- 338
10440 Huisvesting	- 1.097	- 1.085	- 1.070	- 1.052
10450 Automatisering	- 1.916	- 1.843	- 1.886	- 1.921
10460 Communicatie	- 99	- 99	- 99	- 99
10470 Juridische zaken	- 37	- 37	- 37	- 37
10480 Facilitaire zaken	- 612	- 612	- 611	- 611
10490 Overige ondersteuning	- 130	- 342	- 247	- 202
Totaal Lasten	- 14.001	- 14.037	- 14.029	- 14.043
Baten				
10400 Personeel	57	57	57	57
10410 Personeel en organisatie	-	-	-	-
10420 Organisatieaangelegenheden	-	-	-	-
10430 Financien en belastingen	2	2	2	2
10440 Huisvesting	- 0	1	2	2
10450 Automatisering	-	-	-	-
10460 Communicatie	29	29	29	29
10480 Facilitaire zaken	10	10	10	10
10490 Overige ondersteuning	-	-	-	-
Totaal Baten	98	99	100	100
Saldo van baten en lasten	- 13.903	- 13.938	- 13.929	- 13.943
Resultaat	- 13.903	- 13.938	- 13.929	- 13.943

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

De afgelopen jaren (met een piek in 2021) zijn de onderhoudskosten fors toegenomen door duurdere materialen en een stijging van de loonkosten. Dit komt onder meer door de stijging van de energieprijzen en de invloed daarvan op de materiaalkosten. Door krapte op de arbeidsmarkt zien we verder dat de loonkosten en de kosten voor externe inhuur op korte, maar ook op middellange termijn stijgen.

In 2020 is gestart met het op orde brengen van de financiën bij ICT. In 2021 lag de focus in eerste instantie op het exploitatiebudget. In 2022 hebben we de focus gelegd op het op orde brengen van de investerings-

budgetten van ICT voor de jaren 2023-2026. In 2022 is door de directie besloten om definitief over te gaan op hybride werken en daarmee ook over te gaan tot het werken met laptops. Hiervoor zijn investeringen nodig in 2023 en die komen terug in 2027. Door Corona is hier deels al, fors op ingezet, waardoor er in 2024, 2025 en 2026 ook vervangingsinvesteringen voor werkplekken nodig zijn. Daarnaast is in onze complete IT-omgeving hardwarematig vervangen en deze investering komt terug in 2024. De technische levensduur van de hardware is dan afgelopen.

Alle leveranciers brengen hun applicaties naar de cloud. Afnemers hebben geen andere keus dan hierin mee te

gaan omdat lokaal geïnstalleerde applicaties niet meer worden doorontwikkeld of verdwijnen. Hellendoorn heeft al veel cloud-applicaties in gebruik, maar een aantal (met name Centric) applicaties moet nog naar de cloud worden gemigreerd de komende jaren. Dit levert geen hogere licentiekosten op maar er is wel consultancy van de leveranciers nodig bij de migraties.

Nieuw beleid

Schrappen personele taakstelling

In de begroting van 2020 is, na de aanzienlijke om-
buigingsoperatie, een structurele taakstelling op het
personeel opgenomen die oploopt naar € 720.000,--.
De afgelopen jaren zien we dat de druk op het ambtelijk
apparaat is toegenomen. Deels doordat er verschillende
taken en ambities bij zijn gekomen, deels doordat van-
wege Corona dingen zijn vooruitgeschoven en er achter-
standen zijn ontstaan, deels doordat er steeds nieuwe
ontwikkelingen zijn. Dit hebben we vaak met de bestaan-
de formatie opgevangen. Naast de toegenomen druk,
merken we dat de mogelijkheden bij natuurlijk verloop
vaak bij dezelfde teams of functies zit. Daarbij hebben
we onderschat hoe moeilijk het is om taken zomaar te
verschuiven naar andere medewerkers of te schrappen
en tegelijkertijd de uitvoering van het beleid in stand
te houden. In de praktijk blijkt dat vacatures die ont-
staan toch weer grotendeels ingevuld moeten worden,
omdat er meer dan genoeg werk ligt. Grotendeels komt
dit werk voort uit wettelijke taken. Voorbeelden zijn het
aantal bouwaanvragen of de aanvraag voor een behan-
deltraject bij de jeugd. Dat is lastig in te schatten, maar
aanvragen moeten wel behandeld worden. Schrappen in
het aantal fte's is dan niet realistisch bij. In de organisa-
tie ervaren we steeds meer de worsteling tussen extern
en intern. Tussen wat inwoners en organisaties van ons
vragen en wat wij tegen welke kwaliteit kunnen leveren.
Tussen de nood in de samenleving en onze handen die
jeuken om hier iets aan te doen. Tussen de mooie am-
bities en zinvolle projecten en de vraag hoe we dat slim
en effectief kunnen uitvoeren. We ervaren dat de balans
mist en dat deze taakstelling knelt en deze onbalans
versterkt. Voorgesteld wordt daarom om het resterende
deel van de taakstelling te schrappen.

Verbeterplan informatie- en archiefbeheer

In de afgelopen 25 jaar hebben overheidsinstanties de
omslag gemaakt van papieren naar digitale archivering.
Deze omslag is bij Hellendoorn halverwege blijven
steken: de gemeente is digitaal gaan werken, maar niet

digitaal gaan archiveren. In de organisatie is in de laat-
ste 15 jaar onvoldoende aandacht geweest voor informa-
tie- en archiefbeheer. De budgetten zijn wegbezuinigd,
terwijl de taken juist toenamen. Naast fysieke archieven
zijn er digitale archieven gevormd, die deskundig be-
heerd moeten worden in daarvoor bestemde applicaties.

In 2021 is gestart met het in kaart brengen van het infor-
matie- en archiefbeheer bij de gemeente Hellendoorn.
Hierbij zijn in zowel de fysieke als in de digitale archie-
ven grote achterstanden en noodzakelijke verbeterpun-
ten geconstateerd. Op meerdere punten voldoet Hellen-
doorn niet aan de Archiefwet 1995. Naast het feit dat het
ongewenst is dat de gemeente niet voldoet aan de wet,
levert dit ook risico's op voor de bedrijfsvoering, voor pu-
blieke dienstverlening en in juridische procedures (o.a.
naleving AVG en Wet open overheid). Bovenstaande
constateringen zijn aanleiding om een verbeterplan op
te stellen.

Crawler (nieuwstool)

Doel is een toekomstbestendige profilering van de
gemeente Hellendoorn. Voor het up to date brengen van
onze communicatie is het nodig het nieuws goed te vol-
gen. Een crawler spit alle media door en brengt nieuws,
gekoppeld aan specifieke zoekwoorden met een gekozen
frequentie naar ons toe.

Video en fotograaf

Video's en foto's worden steeds belangrijker bij het
strategisch inzetten van communicatie. Bij video- en
fotoproducties wordt waar mogelijk gebruik gemaakt
van onze eigen middelen. Voor een deel van de video en
fotoproducties is echter externe professionele inzet/on-
dersteuning noodzakelijk.

Programma Samen Doen!

In 2020 zijn we gestart met het programma Samen
Doen!. Vanuit het programma wordt gewerkt aan de
cultuur (houding en gedrag) en verbeteringen van de on-
derlinge samenwerking en van dienstverlening aan onze
inwoners. In 2020 t/m 2022 is een incidenteel budget in-
gezet voor het programma Samen Doen!. Om vanuit het
programma te kunnen blijven werken aan het verbeteren
van de organisatie in een werkbudget van
€ 25.000,- noodzakelijk. Met dit werkbudget kunnen
activiteiten gefaciliteerd worden die een bijdrage leveren
aan het doel van het programma.

Herziening functiewaardering

Ons huidige functieboek stamt uit 1998. Sinds die tijd is er enorm veel veranderd qua taken en organisatie. Uiteraard zijn individuele functies daar regelmatig op aangepast maar na 25 jaar is het gewenst het totale functiegebouw tegen het licht te houden en passend te maken voor de organisatie waar we nu in werken. We schatten de éénmalige kosten voor externe begeleiding in op € 50.000,--. Daarnaast willen we het functieboek actueel houden en dat kosten jaarlijks € 10.000,-- inclusief automatiseringskosten.

Verduurzaming (+locatie) gemeentewerf Kerkstraat

Uit de routekaart duurzaamheid blijkt dat er fors geïnvesteerd moet worden in de huidige gemeentewerf om uiteindelijk in 2050 energieneutraal te zijn (ca. circa € 2,9 miljoen, prijspeil 2019 en excl. kosten invulling/huisvesting Soweco/NOEST). Echter, de huidige locatie is gelegen aan de rand van de bebouwing en lijkt daarmee een prima locatie voor woningbouw. De gemeentewerf zou dan kunnen worden verplaatst naar een nog nader te onderzoeken locatie op of nabij het industrieterrein. Daar kan dan een toekomstbestendige werf worden gerealiseerd. Het is van belang dat dit voortvarend wordt opgepakt om dat het huidige gebouw heel energie-onzuinig is. Is verplaatsing niet haalbaar dan dient geïnvesteerd te worden in het huidige kantoorpand.

Gasloos maken HvCB

Onlangs heeft het college besloten het gascontract met Gazprom te beëindigen. Gevolg is dat er een nieuw gascontract afgesloten is waarbij rekening moet worden gehouden met een forse prijsstijging. Door allerlei ontwikkelingen op landelijk niveau en in de wereld is het op dit moment lastig om te voorspellen wat dit precies gaat betekenen. Duidelijk is wel dat het (nog) interessanter wordt om zo snel mogelijk van het gas af te gaan. Het idee is als eerst de grootste gasverbruiker aan te pakken. Dat is het Huis voor Cultuur en Bestuur. Concreet betekent dat bij dit gebouw de gasvoorziening zal worden vervangen door warmtepomptechniek. De jaarlijkse gasbesparing bedraagt dan circa 100.000 m³. Daar staat dan wel een hoger elektraverbruik tegenover. Op basis van de gehanteerde energieprijzen in de begroting kan dit budgettair neutraal: de extra lasten worden volledig gecompenseerd door de lagere energielasten. Mogelijk komt deze aanpassing ook voor een duurzaamheidssubsidie in aanmerking: het businessmodel wordt dan nog gunstiger.

Paragraaf 1:

Lokale heffingen

In deze paragraaf wordt een uiteenzetting gegeven van het beleid voor 2023 ten aanzien van de gemeentelijke belastingen en tot welke belastingdruk dit voor de burgers leidt.

Inleiding

Het is gebruikelijk om in zijn algemeenheid de tarieven jaarlijks te verhogen met een inflatiecorrectie. Op basis van de laatste prognoses van het CPB gaan wij voor 2023 uit van een gewogen gemiddelde van 4,5%. Overwegingen om hiervan af te wijken zijn bijvoorbeeld wettelijk vastgestelde tarieven, omvang van de voorzieningen, de mate waarin een bepaald tarief kostendekkend is of de afronding van de tarieven.

Voor 2023 is er bij de OZB, afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing alleen sprake van een correctie met de inflatie van 4,5%. Voor de OZB niet-woningen is de inflatiecorrectie achterwege gebleven en wordt de in 2020 opgelegde verhoging van 2,5% teruggedraaid.

Belastingdruk woningen

Door de tariefmaatregelen stijgt de belastingdruk (het totaal aan OZB, afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing) voor een gemiddelde woningeigenaar (ook gebruiker) en de gemiddelde huurder met 4,5%. In bedragen betekent dit dat voor 2023 de woonlasten voor een gemiddelde woningeigenaar met € 3,17 per maand stijgen en voor een huurder met € 1,79 per maand.

Het voorgaande resulteert in de volgende voorlopige tarieven en gecombineerde aanslag voor een gemiddelde woning met een waarde van € 319.477,-, basisheffing afvalstoffenheffing met een 140 liter restafvalcontainer en een waterverbruik van 0-500 m3.

Woonlasten eigenaar en gebruiker	2022	2023	Lastenstijging (€)	Lastenstijging (%)
Eigenaar en gebruiker				
OZB eigenaar *1)	€ 371,55	€ 388,16	€ 16,61	4,5%
Afvalstoffenheffing *2)	€ 242,88	€ 253,80	€ 10,92	4,5%
Riool- en waterzorgheffing *3)	€ 233,88	€ 244,44	€ 10,56	4,5%
Woonlasten eigenaar en gebruiker	€ 848,31	€ 886,40	€ 38,09	4,5%
Gebruiker				
Afvalstoffenheffing *2)	€ 242,88	€ 253,80	€ 10,92	4,5%
Riool- en waterzorgheffing *3)	€ 233,88	€ 244,44	€ 10,56	4,5%
Woonlasten gebruiker	€ 476,76	€ 498,24	€ 21,48	4,5%

*1) Voor het eigendom van een gemiddelde woning met een woningwaarde van € 319.477

*2) Standaardcombinatie: basisheffing met een 140 liter restafval

*3) Uitgaande van 0-500 m3 waterverbruik

Belastingdruk bedrijven

Bij de bepaling van de belastingdruk voor bedrijven spelen slechts twee belastingsoorten een rol, te weten de OZB en de riool- en waterzorgheffing. De afvalstoffenheffing is namelijk alleen maar voor huishoudens. Hieronder ziet u de ontwikkeling in de belastingdruk voor een fictief bedrijf dat in 2010 een WOZ-waarde had van € 1,0 miljoen (sindsdien verhoogd met de jaarlijkse gemiddelde marktontwikkeling voor niet-woningen) en een jaarlijks waterverbruik van 1000 m3.

De WOZ-waarden voor 2023 zijn nog niet bekend, daarom gaan we uit van de WOZ-waarde in 2022. In 2021 was het bewuste bedrijf nog € 915.941,-- waard en dat is in 2022 met 0,4% gedaald naar € 912.278,--.

Belastingdruk bedrijven	2022	2023	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
OZB eigendom *1)	€ 2.787,92	€ 2.718,59	-€ 69,33	-2,5%
OZB gebruik *1)	€ 2.273,40	€ 2.216,84	-€ 56,56	-2,5%
Riool- en waterzorgheffing *2)	€ 323,64	€ 338,16	€ 14,52	4,5%
Woonlasten eigenaar en gebruiker	€ 5.384,96	€ 5.273,58	-€ 111,37	-2,1%

*1) Voor het eigendom van een fictief bedrijf dat in 2010 een WOZ-waarde had van € 1,0 miljoen.

*2) Uitgaande van 1.000 m3 waterverbruik

Voorlopige tarieven OZB, afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing

In de raadsvergadering van december 2022 zullen de belastingverordeningen worden vastgesteld. Evenals in voorgaande jaren zullen we dan voor de afvalstoffenheffing, OZB en riool- en waterzorgheffing fictief te hoge tarieven (+25%) vaststellen. In de raadsvergadering van 31 januari 2023 zullen de tarieven op hun definitieve (lagere) niveau worden vastgesteld met terugwerkende kracht per 1 januari 2023. Op deze manier kunnen de meest recente taxatiewaarden, de uitgezette afvalcontainers en informatie over het waterverbruik nog verwerkt worden in de tariefberekening. Op dat moment bezien we ook of er ruimte is binnen de gemeentebegroting om de tarieven verder te verlagen.

Tarieven

Afvalstoffenheffing

Bij de tariefberekening van de afvalstoffenheffing hebben we rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 4,5%. Dat resulteert in het volgende beeld:

Afvalstoffenheffing	2022	2023	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Basisheffing	€ 175,20	€ 183,12	€ 7,92	4,5%
140 liter restcontainer	€ 67,68	€ 70,68	€ 3,00	4,4%
240 liter restcontainer	€ 130,32	€ 136,20	€ 5,88	4,5%
opslag hoogbouwcomplex	€ 74,88	€ 78,24	€ 3,36	4,5%
opslag recreatiecomplex	€ 123,60	€ 129,12	€ 5,52	4,5%

Begrafenisrechten

De tarieven van de begrafenisrechten zijn met de inflatiecorrectie van 4,5% verhoogd.

Begrafenisrechten	2021	2022	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Aankoop eigen graf	€ 2.409,00	€ 2.517,00	€ 108,00	4,5%
Begraven volwassene	€ 773,00	€ 808,00	€ 35,00	4,5%
Totaal	€ 3.182,00	€ 3.325,00	€ 143,00	4,5%

Leges

De tarieven van de leges zijn alleen maar verhoogd met een inflatiecorrectie van 4,5%. Dit geldt uiteraard niet voor de tarieven die op grond van andere wet- en regelgeving zijn vastgesteld, zoals de tarieven voor reisdocumenten, of voor tarieven waarvan gebleken is dat zij niet kostendekkend zijn.

De Legesverordening kent dit jaar een andere opzet door de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Er zijn in de verordeningen twee trajecten ingebouwd; één voor als de Omgevingswet wel doorgaat, maar ook één voor als de wet onverhoopt niet of later wordt ingevoerd. Eén en ander wordt afhankelijk gemaakt van de formele datum van inwerkingtreding. Datzelfde geldt voor de invoering van de wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb).

Marktprecariobelasting

De tarieven van de marktprecariobelasting worden verhoogd met de inflatiecorrectie van 4,5%.

OZB

De opbrengst van de OZB is een algemeen dekkingsmiddel. De tarieven van de OZB worden uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Bij de OZB woningen rekenen we in deze begroting met een inflatiecorrectie van 4,5%.

Voor de niet-woningen geldt dat Hellendoorn van de plattelands-gemeenten relatief duur is. Dat is voor ons aanleiding geweest om de inflatiecorrectie van 4,5% achterwege te laten en ook het laatste deel van de ombuigingen uit 2019 van 2,5% terug te draaien. Overigens worden de nieuwe tarieven in de raadsvergadering van 31 januari 2023 definitief vastgesteld zodat ook de meest recente ontwikkelingen van de WOZ-waardes nog kunnen worden meegenomen.

Bovenstaande tariefstijgingen leiden tot de volgende voorlopige tarieven van de OZB voor 2023:

Onroerende zaak belasting	2022	2023	Tarief-ontwikkeling	Lastenstijging (%)
Eigendom				
Woning	0,1163%	0,1215%	0,0052%	4,5%
Niet-woning	0,3056%	0,2980%	-0,0076%	-2,5%
Gebruik				
Niet-woning	0,2492%	0,2430%	-0,0062%	-2,5%

Tarieven en WOZ-waarden

Op grond van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) moeten wij elk jaar alle onroerende zaken taxeren. Voor 2023 zullen alle onroerende zaken in de gemeente worden getaxeerd naar waardepeildatum 1 januari 2022. De resultaten daarvan komen eind 2022 beschikbaar. Zodra de nieuwe taxatiewaarden bekend zijn, zullen de OZB-tarieven definitief worden vastgesteld. Dat zal gebeuren in de raadsvergadering van 31 januari 2023. Op dat moment bekijken we of de financiële situatie van onze gemeentebegroting het toelaat om de tarieven verder te verlagen.

Reclamebelasting

De verordening is redactioneel gelijk gebleven. De tarieven zijn gecorrigeerd voor inflatie. Overigens hebben we in 2020, 2021 en 2022 geen aanslagen opgelegd vanwege de coronacrisis.

Riool- en waterzorgheffing

De riool- en waterzorgheffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing waarmee kosten kunnen worden verhaald om collectieve maatregelen te treffen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater.

Voor 2023 gaan we uit van een tariefstijging van 4,5%, zijnde de inflatiecorrectie.

Riool- en waterzorgheffing	2022	2023	Lastenstijging (€)	Lastenstijging (%)
Vastrecht 0 -500 m3	€ 233,88	€ 244,44	€ 10,56	4,5%
Vastrecht 501 -1000 m3	€ 323,64	€ 338,16	€ 14,52	4,5%
Vastrecht 1001 -1500 m3	€ 1.050,24	€ 1.097,52	€ 47,28	4,5%
Opslag voor elke hele of gedeelte van 500 m3 boven 1500 m3	€ 408,36	€ 426,72	€ 18,36	4,5%

Enmalig riolaansluitrecht

Sinds 2022 kennen we in onze gemeente een eenmalig riolaansluitrecht. Het tarief is gebaseerd op 100 procent kosten-dekking.

Toeristenbelasting

De tarieven voor 2023 zijn verhoogd volgens de tariefafpraak voor de periode 2019-2023, na een consultatieronde onder de recreatieondernemers die we hebben gehouden in het derde en vierde kwartaal van 2017 en die in april 2018 door de raad is vastgesteld. De tarieven zijn per persoon per nacht.

Toeristenbelasting	2022	2023	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Tarief A: Campings, groepsaccommodaties	€ 0,78	€ 0,80	€ 0,02	2,6%
Tarief B: Zomerhuisjes	€ 1,21	€ 1,24	€ 0,03	2,5%
Tarief C: Hotels, B&B	€ 1,87	€ 1,91	€ 0,04	2,1%
Tarief vaste plaats	€ 117,00	€ 120,00	€ 3,00	2,6%

Overigens willen we in 2023 de aangifte, heffing en inning van de toeristenbelasting verder digitaliseren en enkele uitvoeringsproblemen aanpakken. In het raadsvoorstel bij de vaststelling van de belastingverordening in december 2022 zal dit verder worden uitgewerkt.

Vermakelijkhedenretributie

Al jaren is er een convenant met de enige belastingplichtige, het Avonturenpark. Onlangs hebben we als gemeente weer een nieuw convenant afgesloten met als looptijd 2023-2027. Door deze overeenkomst af te sluiten wordt voorkomen dat de verordening vermakelijkhedenretributie in werking treedt. Het komt er daarbij op neer dat voor elke bezoeker het Avonturenpark anders een vast bedrag betaalt. In het convenant wordt dit 'afgekocht' voor een vast bedrag per jaar. Hierdoor wordt de administratieve last voor beide partijen beperkt.

Gecombineerde aanslag 2023

In 2023 zal het merendeel van de gecombineerde aanslagen (OZB, afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing) naar verwachting worden opgelegd met dagtekening 28 februari 2023.

Betaling van de aanslag 2023

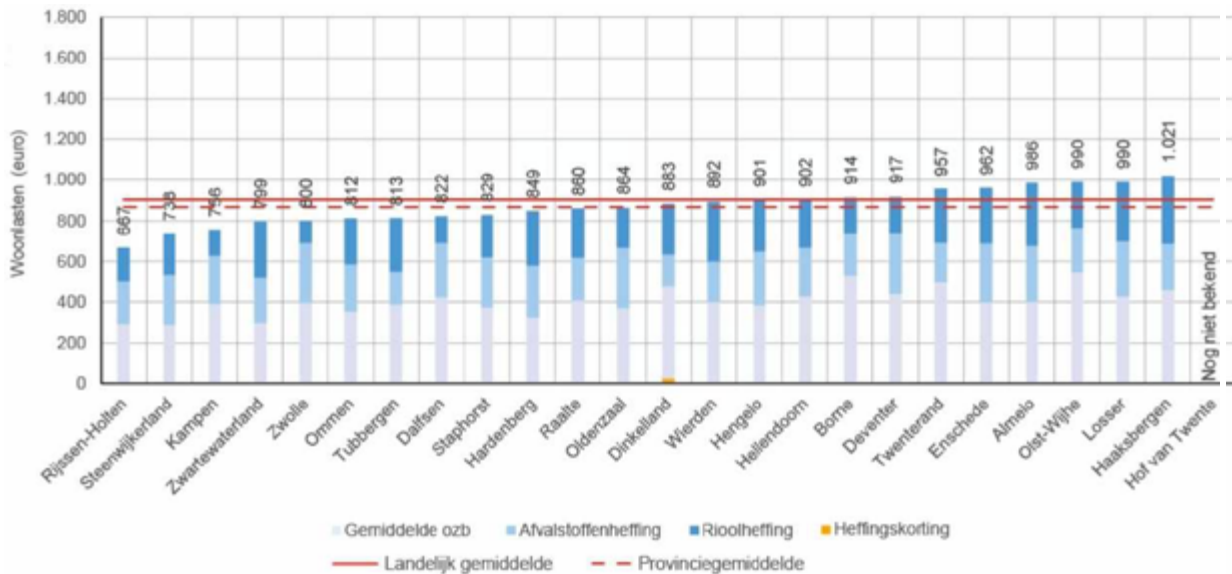
Omdat heel veel burgers een machtiging hebben afgegeven tot automatische incasso, hebben zij meestal tien termijnen om het verschuldigde bedrag te voldoen.

Kwijtschelding

Bij de afhandeling van de kwijtscheldingsverzoeken maakt de gemeente Hellendoorn maximaal gebruik van de haar geboden mogelijkheden, door 100% van de bijstandsnorm aan te merken als kosten van bestaan. Voor pensioenge-rechtigden hanteren we een ruimere norm. Ook de wettelijke mogelijkheid om rekening te houden met de kosten van kinderopvang, wordt door de gemeente Hellendoorn toegepast. Om de administratieve lasten voor de burger en de uitvoeringskosten te beperken, toetst de gemeente de jaren na een eerste toewijzing via het Inlichtingenbureau.

Hoe scoren we in vergelijking met andere gemeenten?

Sinds 2020 kennen we een benchmark gemeentelijke woonlasten. Door een vergelijking van de gemeentelijke woonlasten en de tariefontwikkeling met landelijke en provinciale gemiddelden, worden de onderlinge verschillen tussen gemeenten inzichtelijk. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) stelt de benchmark samen en neemt die op in de Atlas van de lokale heffingen. Hieronder ziet u de vergelijking in grafiekvorm uit de Atlas Lokale Lasten 2022.

De benchmark laat voor 2022 zien dat Hellendoorn in Overijssel voor de meerpersoonshuishoudens in een koopwoning op de 16de plek staat, waarbij op de eerste plek de gemeente met de laagste lokale lasten staat. Voor de meerpersoonshuishoudens in een huurwoning staat Hellendoorn op de 17de plek. Vergeleken met voorgaande jaren is de gemeente Hellendoorn een flink stuk opgeschoven naar de “middenmoot”

Hieronder hebben we de woonlasten voor een meerpersoonshuishoudens uitgesplitst naar een huurwoning en een koopwoning.

Huurwoning						Koopwoning							
		Bedrag ozb	Atvalstoffenheffing	Rioolheffing gebruikers woningen	Heffingskorting	Woonlasten meerpersoonshuishoudens			Gemiddeld betaalde ozb woningen	Atvalstoffenheffing	Rioolheffing (eigenaren + gebruikers)	Heffingskorting	Woonlasten meerpersoonshuishoudens
1	Tubbergen	0	163	75	0	237	1	Rijssen-Holten	290	213	164	0	667
2	Losser	0	275	0	0	275	2	Steenwijkerland	288	249	202	0	738
3	Zwolle	0	296	0	0	296	3	Kampen	389	239	127	0	756
4	Dalfsen	0	268	65	0	333	4	Zwartewaterland	297	226	277	0	799
5	Steenwijkerland	0	249	88	0	336	5	Zwolle	394	296	110	0	800
6	Kampen	0	239	127	0	367	6	Ommen	352	234	226	0	812
7	Rijssen-Holten	0	213	164	0	377	7	Tubbergen	386	163	264	0	813
8	Borne	0	207	176	0	383	8	Dalfsen	421	268	133	0	822
9	Oldenzaal	0	298	99	0	397	9	Staphorst	372	249	208	0	829
10	Dinkelland	0	174	266	25	415	10	Hardenberg	324	255	269	0	849
11	Olst-Wijhe	0	217	225	0	442	11	Raalte	406	213	241	0	860
12	Raalte	0	213	241	0	454	12	Oldenzaal	368	298	198	0	864
13	Staphorst	0	249	208	0	457	13	Dinkelland	469	174	266	25	883
14	Twenterand	0	192	265	0	458	14	Wierden	397	202	293	0	892
15	Ommen	0	234	226	0	460	15	Hengelo	381	268	253	0	901
16	Almelo	0	276	188	0	465	16	Hellendoorn	425	243	234	0	902
17	Hellendoorn	0	243	234	0	477	17	Borne	531	207	176	0	914
18	Deventer	0	303	175	0	478	18	Deventer	439	303	175	0	917
19	Wierden	0	202	293	0	495	19	Hof van Twente	427	238	288	0	953
20	Zwartewaterland	0	226	277	0	503	20	Twenterand	499	192	265	0	957
21	Hengelo	0	268	253	0	520	21	Enschede	396	292	274	0	962
22	Hardenberg	0	255	269	0	524	22	Almelo	400	276	309	0	986
23	Hof van Twente	0	238	288	0	526	23	Olst-Wijhe	548	217	225	0	990
24	Haaksbergen	0	225	334	0	559	24	Losser	424	275	292	0	990
25	Enschede	0	292	274	0	566	25	Haaksbergen	462	225	334	0	1021
Gemiddeld Overijssel						432	Gemiddeld Overijssel						875
Landelijk gemiddelde						424	Landelijk gemiddelde						904

Inzicht in kostendekkendheid

Vanaf het begrotingsjaar 2017 dient er in de paragraaf Lokale heffingen inzicht gegeven te worden in de mate waarin een heffing kostendekkend is waarbij de tarieven niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Het betreft de volgende heffingen: leges, afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing en begrafenisrechten. De nieuwe regels die in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn opgenomen vereisen inzicht in op welke manier bij de berekening van tarieven van heffingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn, is bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Verder moet informatie gegeven worden over de beleidsuitgangspunten en hoe die gehanteerd zijn bij de tariefstelling.

Voor de bepaling van de mate waarin de tarieven kostendekkend zijn hebben we gebruik gemaakt van externe deskundigheid, te weten kostendekkendheid.nl. Inmiddels maken 113 gemeenten (één op de drie) gebruik van dit bedrijf voor de paragraaf lokale heffingen. De tekst hieronder is integraal overgenomen uit de rapportage van kostendekkendheid.nl.

Rapportage kostendekkendheid

Voor u ligt een rapportage over de kostendekkendheid van leges van gemeente Hellendoorn. In deze rapportage vindt u de nadere uitwerking van het onderzoek naar de kostendekkendheid van leges.

Jaarlijks ontvangt u bij de vaststelling van de tarieven deze rapportage waarmee inzicht wordt gegeven in de mate van de kostendekkendheid van de leges. Daarnaast wordt deze rapportage gebruikt als bijlage bij de paragraaf lokale heffingen bij de programmabegroting. Door de wijziging van het BBV zijn vanaf de begroting 2017 nieuwe begrotingsregels van kracht. De nieuwe regels hebben invloed op de kostenonderbouwing van gemeentelijke heffingen. Zo is verplicht om in de paragraaf lokale heffingen van de begroting een uitsplitsing weer te geven tussen de directe kosten van het betreffende beleidsprogramma en de overhead.

In samenwerking met kostendekkendheid.nl en diverse deelnemende gemeenten wordt de komende jaren meer onderzoek verricht naar de kostendekkendheid van de leges. We doen dit met als doel een hogere kwaliteit van de legesproducten (snellere dienstverlening), meer transparantie en tegen lagere kosten.

Het doel van het onderzoek was:

- te controleren of de legesverordening aan de wettelijke eisen van maximaal 100% kostendekkendheid voldoet.
- Aanbevelingen te geven betreffende de bedrijfsvoering in het kader van de legesverordening.
- Inzicht te krijgen in de tijdbesteding van de diverse processen.
- Inzicht te krijgen in verschillen met andere gemeenten.

In dit rapport wordt ingegaan op de kostendekkendheid van de leges van de gemeente Hellendoorn. De aanbevelingen betreffende de bedrijfsvoering zijn bij de samenstelling van de legesverordening met de betreffende vakafdelingen besproken en waar mogelijk direct doorgevoerd.

1. Belang vaststellen kostendekkendheid

De toenemende vraag naar politieke en publieke verantwoording van tarieven is een belangrijke reden om over te gaan tot een beter systeem van kostprijsberekening. Dit betekent dat het tarief dat voor een product wordt gerekend op een inzichtelijke manier samengesteld moet worden uit de kosten en baten zoals opgenomen in de primitieve begroting en daarnaast uit de beleidsinhoudelijke keuzes die gemaakt worden. Kortom: het maakt de afwegingen over de hoogte van tarieven inzichtelijk en het maakt daarmee het besluitvormingsproces helder. Niet alleen voor de gemeente zelf maar ook voor de burger.

Pas wanneer gemeenten duidelijk maken hoe tarieven tot stand gekomen zijn, is een tariefvergelijking van diverse gemeenten mogelijk. Als niet duidelijk is hoe een tarief tot stand gekomen is en hoeveel van de toe te rekenen kosten

betaald worden uit de algemene middelen levert de onderlinge vergelijking van tarieven niet het gewenste inzicht op.

Zolang de maximale kostendekkendheid van 100% niet bereikt is, is er ruimte voor verhoging van tarieven. Daarbij mogen de in de tarieventabel voorkomende wettelijk voorgeschreven maximale tarieven niet verhoogd worden. Bij een keuze voor het verhogen van de tarieven is het niet noodzakelijk om alle tarieven te verhogen. Ook is het niet noodzakelijk om tarieven met hetzelfde percentage te verhogen. Zolang de maximale kostendekkendheid van het geheel (per titel) niet overschreden wordt, kan per tarief besloten worden of en met hoeveel procent het tarief verhoogd wordt. Het vaststellen van de tarieven in de Legesverordening is een bevoegdheid van de Raad.

Omdat de toe te rekenen kosten grotendeels gebaseerd zijn op jurisprudentie is een exact 100% kostendekkende legesverordening risicovol. Wanneer nieuwe jurisprudentie tot een wijziging in de toe te rekenen kosten leidt, kan de kostendekkendheid overschreden worden. Door iets onder het toegestane maximum te blijven wordt dit risico opgevangen.

1.1 Kostprijsberekening methode

Om de kostprijs van de diverse producten (zoals paspoorten, bouwvergunningen etc..) te berekenen worden veelal de onderstaande twee rekenmethodes gebruikt:

- ➔ Kostenplaatsmethode
- ➔ Activity Based Costing method (ABC methode)

Deze methoden worden ook beschreven in de handleiding kostentoerekening 2016 van de VNG.

Voor dit onderzoek is gekozen voor de ABC methode omdat in onze ogen dit de beste en meest transparante methode is. Bij deze methode worden alle handelingen om te komen tot een prestatie onderzocht en vervolgens vermenigvuldigd met een uurprijs van een behandelend ambtenaar. Hieronder een (fictief) voorbeeld:

Tarief voor het in behandeling nemen van een graafmelding	(klein werk < 25 m1 tracé)		
Handeling:	Uur	Uurtarief	Totaal:
Beoordelen van de (digitale) melding (volledigheid + technische haalbaarheid)	0,17	€ 92,00	€ 15,64
Inboeken en afhandelen van de aanvraag in MOOR	0,08	€ 92,00	€ 7,36
Goedkeuren melding en toestemming (digitaal) versturen	0,08	€ 92,00	€ 7,67
(Digitaal) opmaken en versturen factuur (clustering meerdere meldingen)	0,10	€ 92,00	€ 9,20
Bijdrage digitaal registratiesysteem (afschrijving + jaarlijks tarief)			€ 30,60
Totaal:	0,43	Totaal:	€ 70,46

Zodoende wordt van alle producten inzichtelijk gemaakt wat de gemiddelde tijdsbelasting is en hoeveel producten er verkocht worden. De komende jaren kan deze informatie regionaal gebruikt worden om processen met elkaar te vergelijken en om te komen tot verbetering ervan.

Voor de kostenplaatsmethode is niet gekozen, omdat bij deze methode wordt gewerkt met "totaal" toe te rekenen afdelingsuren. Dat is dus een veel globaler benadering en daardoor lastig te verdedigen bij een eventuele bezwaar- en beroepsprocedure.

Nog niet voor alle producten is deze wijze van kostprijsberekening toegepast, omdat dit een arbeidsintensief proces betreft. Er is gekozen om eerst de producten in kaart te brengen met de hoogste omzet. Inmiddels zijn 98 producten onderzocht waarmee 95% van de legesopbrengsten is berekend volgens de ABC methode. Bij de overige producten is de

benchmark met andere gemeenten het uitgangspunt geweest. Zoals gezegd zullen de komende jaren gebruikt worden om meer te benchmarken en de kostprijsberekeningen verder te optimaliseren.

1.2 *Kruissubsidiëring*

Wanneer er sprake is van veel verschillende tarieven in een verordening zoals bij leges, hoeft de maximale kostendekkendheid niet per tarief te gelden. Zolang het maximum van 100% voor het geheel niet overschreven wordt kan dit per tarief wel gelden. Door kruissubsidiëring is het mogelijk om de 'winst' van bepaalde producten te gebruiken om het 'verlies' op andere producten te dekken.

Uitzonderingen kruissubsidiëring:

Op het uitgangspunt van verordeningsbrede kruissubsidiëring bestaan enkele uitzonderingen:

1. De Europese Dienstenrichtlijn beperkt de mogelijkheden voor kruissubsidiëring bij leges die samenhangen met bedrijfsactiviteiten tot een cluster van samenhangende vergunningen.
2. De wetgeving over de omgevingsvergunning gaat ervan uit dat alleen binnen de omgevingsvergunning kruissubsidiëring kan worden toegepast en niet met dienstverlening erbuiten.

1.3 *Uitvoering onderzoek*

De primitieve begroting is de basis voor de berekening van het onderzoek kostendekkendheid leges. Ook is gebruik gemaakt is van de "Handreiking kostentoekening leges en tarieven" (opgesteld in opdracht van het ministerie van Binnenlandse zaken) en van het kostenmodel van de VNG. Er is geen wettelijk voorgeschreven lijst van toe te rekenen kosten en baten. Er zijn uitsluitend richtlijnen, waarvan een groot deel voortvloeit uit jurisprudentie.

1.4 *Toerekenbare kosten*

Er mogen alleen kosten worden toegerekend die direct met de dienstverlening samenhangen.

Tot de toe te rekenen kosten behoren onder andere:

- Directe loonkosten
- Overheadkosten*
- Directe materiaalkosten
- Perceptiekosten (kosten heffen en invorderen)
- Kosten bezwaar en beroep gericht tegen de belastingheffing of belastinginvordering
- Kosten oninbaarheid
- Kosten kwijtschelding
- BTW kosten
- Voorlichtingskosten, voor zover niet samenhangend met beleidsvoorbereiding en beleidsvaststelling.
- Kosten met betrekking tot handhaving, toezicht en controle mits het hier de eerste controle op het nakomen van vergunningsverlening betreft of de kosten specifiek samenhangen met de verleende dienst zoals de milieucontrole bij afvalstoffenheffing

* Definitie overheadkosten volgens de "notitie overhead van de commissie BBV": Overheadkosten zijn de kosten die verhaald mogen worden welke weliswaar niet rechtstreeks samenhangen met de verleende dienst, maar wel in enig verband hiermee staan.

1.5 *Niet-toerekenbare kosten*

De kosten die niet direct met de dienstverlening samenhangen mogen niet doorberekend worden. Het gaat hierbij om onder meer:

- Kosten voor beleidsvoorbereiding.
- Kosten met betrekking tot handhaving, toezicht en controle, tenzij het om de bij toerekenbare kosten genoemde uitzonderingen gaat.
- Kosten van inspraak- en bezwaarprocedures, met uitzondering van hetgeen bij toerekenbare kosten genoemd wordt.

2. Berekening kostendekkendheid

Titel 1 algemene dienstverlening

Titel 1 Algemene dienstverlening			Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
paragraaf	1	Burgerlijke stand	€ 220.596	€ 86.805	39,35%
paragraaf	2	Reisdocumenten	€ 69.146	€ 60.761	87,87%
paragraaf	3	Rijbewijzen	€ 182.292	€ 140.189	76,90%
paragraaf	4	Verstrekingen uit de Basisregistratie Personen	€ 4.364	€ 3.020	69,20%
paragraaf	5	Vervallen	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	6	Vervallen	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	7	Bestuursstukken	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	8	Vastgoed informatie	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	9	Overige publiekszaken	€ 34.227	€ 6.519	19,05%
paragraaf	10	Gemeentearchief	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	11	Huisvestingswet 2014	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	12	Leegstandwet	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	13	Gemeentegarantie	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	14	Vervallen	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	15	Vervallen	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	16	Kansspelen	€ 2.401	€ 1.629	67,85%
paragraaf	17	Kinderopvang	€ 88.509	€ 24.543	27,73%
paragraaf	18	Nutsvoorzieningen	€ 49.334	€ 42.870	86,90%
paragraaf	19	Verkeer en vervoer	€ 24.084	€ 8.774	36,43%
paragraaf	20	Verordening	€ 615	€ 221	35,93%
paragraaf	21	Overige vergunningen, ontheffingen en inschrijvingen	€ 246	€ 109	44,31%
paragraaf	22	Overige verstrekingen	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	23	Overige inlichtingen	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	24	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing, beschikking of verstreking	€ 246	€ 72	29,27%
paragraaf	25	Publicatie	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	26	Spoedafhandeling	€ 0	€ 0	0,00%
Kostendekking Titel 1			€ 676.060	€ 375.512	55,54%

Lasten

De lasten zoals in de begroting zijn opgenomen zijn niet altijd voor 100% toerekenbaar. Een deel van de kosten kan niet direct in verband gebracht worden met de uitgevoerde dienst. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten van handhaving of bezwaar en beroep betreffende de vergunning.

De volgende lasten (niet limitatief) zijn in de berekening meegenomen, waarbij uitgegaan is van het toerekenbare deel:

1. Apparaatskosten (bestaat uit directe loonkosten verhoogd met percentage overheadkosten);
2. Kosten voor Bijzonder ambtenaren van de burgerlijke stand (trouwen);
3. Trouwboekjes;
4. Afdrachten aan het rijk;
5. Kosten van druk- en bindwerk;

6. Aankoopkosten van gehandicapten parkeerkaarten en medische indicatie.

Toelichting:

Bij titel 1 is weinig ruimte om de tarieven te verhogen omdat de opbrengsten voornamelijk veroorzaakt worden door paspoorten en rijbewijzen. Deze tarieven zijn momenteel gelijk aan de maximaal toegestane hoogte.

Titel 2 dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Titel 2 Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning			Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
paragraaf	1	Begripsomschrijvingen	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	€ 51.345	€ 15.842	30,85%
paragraaf	3	Omgevingsvergunning	€ 760.228	€ 640.276	84,22%
paragraaf	4	Vermindering	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	5	Teruggaaf	€ 0	€ -1.935	0,00%
paragraaf	6	Intrekking omgevingsvergunning	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	8	Bestemmingsplannen	€ 124.514	€ 89.240	71,67%
paragraaf	9	Vervallen	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	10	Diversen	€ 42.300	€ 50.855	120,22%
paragraaf	11	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing, beschikking of verstrekking	€ 0	€ 0	0,00%
Kostendekking Titel 2			€ 978.387	€ 794.278	81,18%

Lasten

De lasten zoals in de begroting zijn opgenomen zijn niet altijd voor 100% toerekenbaar. Een deel van de kosten kan niet direct in verband gebracht worden met de uitgevoerde dienst. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten van handhaving of bezwaar en beroep.

De volgende lasten (niet limitatief) zijn in de berekening meegenomen, waarbij uitgegaan is van het toerekenbare deel:

1. Apparaatskosten (bestaat uit directe loonkosten verhoogd met percentage overheadkosten);
2. Kosten welstandscommissie;
3. Publicatie in de staatscourant.

Toelichting

De kostendekking van titel 2 is net onder de 100% kostendekkendheid en hoewel er getoetst wordt op de gehele verordening wordt u geadviseerd om onder deze grens te blijven. Het is namelijk goed mogelijk dat de jurisprudentie wijzigt m.b.t. kruissubsidiering met als gevolg een toename van bezwaar- en beroepsprocedures. De komende jaren wordt er onderzoek gedaan om te komen tot een snellere dienstverlening met als gevolg een lagere kostenpost wat een drukkend effect heeft op de kostendekkendheid.

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn

Titel 3 Europese dienstenrichtlijn			Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
paragraaf	1	Horeca	€ 64.838	€ 22.246	34,31%
paragraaf	2	Organiseren evenementen of markten	€ 11.737	€ 4.895	41,71%
paragraaf	3	Prostitutiebedrijven	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	4	Splitsingsvergunning woonruimte	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	5	Standplaatsen	€ 4.310	€ 619	14,36%
paragraaf	6	Winkeltijdenwet	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	7	Huisvestingswet	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	8	Toezicht op openbare inrichtingen	€ 1.847	€ 442	23,93%
paragraaf	9	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing, beschikking of verstrekking	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	10	Publicatie	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	11	Spoedafhandeling	€ 0	€ 0	0,00%
Kostendekking Titel 3			€ 82.732	€ 28.202	34,09%

Lasten

De lasten zoals in de begroting zijn opgenomen zijn niet altijd voor 100% toerekenbaar. Een deel van de kosten kan niet direct in verband gebracht worden met de uitgevoerde dienst. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten van handhaving of bezwaar en beroep.

De volgende lasten zijn in de berekening meegenomen, waarbij uitgegaan is van het toerekenbare deel (zie verder in de bijlage).

1. Apparaatskosten (bestaat uit directe loonkosten verhoogd met percentage overheadkosten)

Toelichting

Titel 3 is een klein onderdeel van de legesverordening wat voor een groot deel bestaat uit evenementenvergunningen. Vanwege de maatschappelijke betekenis ervan is dit bij veel gemeenten niet kostendekkend.

Conclusie

Recapitulatie Titel 1, 2 en 3	Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Kostendekking Titel 1	€ 676.060	€ 375.512	55,54%
Kostendekking Titel 2	€ 978.387	€ 794.278	81,18%
Kostendekking Titel 3	€ 82.732	€ 28.202	34,09%
Kostendekking totale tarieventabel	€ 1.737.179	€ 1.197.992	68,96%

De kostendekkendheid van de gemeente Hellendoorn voldoet aan de wettelijk gestelde eisen. Eventueel is er ruimte om de tarieven van titel 2 te verhogen, echter wordt u geadviseerd om hiervan af te zien i.v.m. een mogelijke toename van beroepsprocedures.

Afvalstoffenheffing

In zijn algemeenheid is de afvalstoffenheffing volledig bedoeld om de kosten van afvalinzameling en-verwerking te dekken. We gebruiken de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing om schokken in de tarieven op te vangen. De voorziening is de afgelopen jaren opgebouwd uit de ontvangen heffingen en daarom willen we deze teruggeven aan de burger. De voorziening wordt in 2023 aangesproken voor € 71.000,--. Dit leidt tot een kostendeckingspercentage van 98,0%.

Kosten		Bedrag
2.1	Verkeer en vervoer	€ 233.522
6.3	Inkomensregelingen (kwijtschelding)	€ 110.797
7.3	Afval	€ 2.673.783
	Reserves en voorzieningen	€ -71.170
	Overhead	€ 625.754
	BTW	€ 543.483
Totaal Kosten		€ 4.116.169

Opbrengsten		Bedrag
1.1	Afvalstoffenheffing	€ 4.116.169
Totaal Opbrengsten		€ 4.116.169

Totaaloverzicht		Bedrag
Totaal kosten		€ 4.116.169
Totaal opbrengsten		€ 4.116.169
Kostendeckendheidspercentage		100,00%

Riool- en waterzorgheffing

De riool- en waterzorgheffing willen we niet meer dan kostendekkend houden. Om geen grote fluctuaties in de tarieven voor de riool- en waterzorgheffing te krijgen hebben we de voorziening egalisatie riool- en waterzorgheffing in het leven geroepen. Een bedrag van € 26.557,-- wordt in 2023 toegevoegd aan de voorziening Egalisatie riool- en waterzorgheffing. Dit leidt tot een kostendeckingspercentage van 100,6%.

Kosten		Bedrag
2.1	Verkeer en vervoer	€ 233.522
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 60.914
6.3	Inkomensregelingen (kwijtschelding)	€ 103.197
7.2	Riolering	€ 3.003.629
7.2	Reserves en Voorzieningen	€ 26.557
	Overhead	€ 551.490
	BTW	€ 400.042
Totaal Kosten		€ 4.379.351

Opbrengsten		Bedrag
1.1	Belasting op producenten	€ 507.198
1.2	Belasting op huishoudens	€ 3.699.841
1.3	Grondwaterlozingen	€ 172.312
Totaal Opbrengsten		€ 4.379.351

Totaaloverzicht		Bedrag
Totaal kosten		€ 4.379.351
Totaal opbrengsten		€ 4.379.351
Kostendeckingspercentage		100,00%

Begrafenisrechten

Kosten		Bedrag
7.5	Overhead	€ 412.416
	Overhead	€ 115.641
	BTW	€ 15.000
Totaal Kosten		€ 543.057

Opbrengsten		Bedrag
1	Begraafplaatsen	€ 448.373
Totaal Opbrengsten		€ 448.373

Totaaloverzicht		Bedrag
Totaal kosten		€ 543.057
Totaal opbrengsten		€ 448.373
Kostendekkendheidspercentage		82,56%

Paragraaf 2:

Weerstandsvormogen en risicobeheersing

Inleiding

Risicomanagement is het proces waarbij de organisatie continu en systematisch doorlopen wordt op risico's, met als doel de gevolgen ervan te voorkomen of te bestrijden en de positieve effecten ervan te benutten of te versterken. Met andere woorden: risicomanagement is gericht op het voorkomen, vermijden of verkleinen van risico's. De twee meest gebruikte toepassingen van risicomanagement zijn sturen op risico's en beheersen van risico's.

In deze paragraaf brengen wij de risico's in beeld die van invloed zijn op onze bedrijfsvoering (organisatiebreed) en nemen wij waar nodig maatregelen om de risico's beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's zijn we in staat om op een verantwoorde manier besluiten te nemen, zodat de huidige risico's en de risico's die gerelateerd zijn aan toekomstige uitgaven en investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van onze organisatie, het zogenaamde weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen kunnen we bepalen door onderstaande stappen te doorlopen:

1. Het inventariseren van risico's (risicoprofiel)
2. Het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit
3. Het vaststellen van de beschikbare weerstandscapaciteit
4. Het vergelijken van benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Ook wordt in deze paragraaf ingegaan op de financiële kengetallen. Die geven een aanvullend inzicht in de weer- en wendbaarheid van de gemeente en hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken.

1. Risicoprofiel

Aan de hand van de risico-inventarisatie is een risicoprofiel opgesteld. Periodiek worden de risico's van de organisatie doorlopen en waar nodig opnieuw beoordeeld.

Momenteel zijn in totaal 185 risico's in het systeem ingebracht. In het onderstaand overzicht presenteren we de tien belangrijkste risico's. Risico's met de hoogste impact op de benodigde weerstandscapaciteit. De impact van de overige risico's nemen we mee in het totaal van de benodigde weerstandscapaciteit.

Belangrijkste financiële risico's						
Nr.	Risico gebeurtenis	Risico gevolg	Maatregelen	Netto financieel maximum	Netto Kans	Invloed (%)
R251	Beschikbaarheid en kosten van energie en van goederen en diensten die gerelateerd zijn aan fossiele energie	<p>Financieel - De sancties die door de EU opgelegd worden aan Rusland door de oorlog met Oekraïne leiden tot stijging van de prijs van gas en andere fossiele energie. De goedkope contracten met Gazprom moeten wellicht worden opgezegd en omgezet in dure nieuwe contracten in een oververhitte markt. De hoge energiekosten leiden ook bij leveranciers van goederen en diensten tot forse prijsstijgingen.</p> <p>Impact Continuïteit - De continuïteit van diverse gemeentelijke activiteiten kan onder druk komen te staan als de gasprijs te veel toeneemt. Ook diverse goederen worden schaars of zijn niet meer leverbaar.</p>		1.000	70%	8,7%
R54	Daling uitkering gemeentefonds	<p>Financieel - De uitkering van het gemeentefonds kan gedurende het begrotingsjaar wijzigen. Bij een daling heeft dit effect op de lopende begroting en zijn direct ombuigingen nodig. Ook heeft een daling impact op de volgende jaren. Ook dan zijn bezuinigingen nodig, maar daarvoor hebben we langer de tijd.</p> <p>Impact Continuïteit - Voorzieningenniveau wordt verlaagd.</p>	<p>Actief - Het opnemen van een voorzichtigheid in de raming van het gemeentefonds.</p> <p>Suggestie - Op de voet volgen van de ontwikkelingen, zodat je maximale reactietijd hebt om zelf de gevolgen te kunnen sturen.</p> <p>Suggestie - Lobby in samenwerking met andere gemeenten en VNG.</p>	1.000	70%	7,2%
R162	Toename van Jeugdzorg in aantal cliënten en onvoorspelbaarheid van de uitgaven via externe verwijzers	<p>Financieel - Door toename van het gebruik van jeugdhulp ontstaan tekorten op het budget. Een groot gedeelte van de instroom komt buiten de gemeentelijke organisatie vandaan. 60% van de instroom wordt bepaald door huisartsen, andere medische specialisten of trajecten die opgelegd worden vanuit Jeugdbescherming/Jeugdreclassering.</p> <p>Impact Continuïteit - Doordat niet te sturen is op volume en doordat met name trajecten gericht op 24-uursverblijf kostbaar zijn kan de (financiële) impact groot zijn. Als gevolg van corona zien we toenemende problematiek bij Jeugd, ook in lopende casuïstiek, en daarmee toenemende kosten.</p>	Actief - Aanstelling POH'ers jeugd in 2019 heeft geleid tot minder doorverwijzingen naar tweedelijnszorg. Na een positieve evaluatie zijn eind 2020 de POH'ers in dienst getreden van de gemeente.	800	70%	6,3%
R80	Infrastructuur kan technische ontwikkelingen van (motor)voertuigen niet bijhouden	<p>Financieel - Grote investeringen in wegen.</p> <p>Impact Continuïteit - Maatregelen gaan ten koste van andere werkzaamheden.</p> <p>Imago - Imagoschade door achterblijven van infrastructuur.</p>	In voorbereiding - Ontwikkelingen goed bijhouden en inspelen op veranderingen.	2.000	30%	5,4%
R67	Cyberaanval met uitval van ICT tot gevolg	<p>Financieel - ICT ligt plat waardoor informatie niet ontsloten is. Systemen werken mogelijk niet waardoor betalingen stil kunnen komen te liggen.</p> <p>Impact Continuïteit - Er kan niet gewerkt worden.</p> <p>Imago - Het vertrouwen in de overheid wordt aangetast.</p>	Actief - Firewalls, virusscanners, beheer servers, pen-testen en offline back-up.	1.000	50%	5,2%

R132	Groter beroep op open einde regelingen vanuit met name Jeugdzorg en Wmo	Financieel - Het beroep dat de burger kan doen op open einde regelingen zoals Wmo-verstrekingen, jeugdhulp, leerlingenvervoer en bijzondere bijstand is niet gelimiteerd. Dit kan resulteren in tegenvallers.	In voorbereiding - Er kunnen kwantitatieve maatregelen genomen worden waardoor de doelgroep van de betreffende regelingen kleiner wordt. Daarnaast is het eventueel mogelijk kwalitatieve maatregelen te nemen door de maximale bedragen waar beroep op gedaan kan worden bij te stellen.	500	70%	5,1%
R170	Bouw Reggesteyn	Financieel - Tijdens de bouw zijn er niet begrote tegenvallers en is de post onvoorzien te klein. Na de bouw kan er sprake zijn van constructiefouten die niet op de aannemer verhaald kunnen worden. Impact Continuïteit - Kan leiden tot vertraging. Imago - Imagoschade treft zowel het imago van Reggesteyn als van de gemeente.	Actief - Opnemen van een stelpost onvoorzien van 10%.	1.000	30%	2,6%
R95	Stijging van de uitgaven Wet maatschappelijke ondersteuning door veranderende regelgeving. Denk hierbij aan de AmvB reële tarieven waardoor indexaties hoger zijn dan verwacht en de invoering van het abonnementstarief waardoor een stijging te verwachten valt.	Financieel - Er ontstaan grote tekorten op de begroting waardoor zorg niet (voldoende) verleend kan worden. Impact Continuïteit - Bedrijfsvoering van de sociaal/culturele organisatie komt in gevaar en daarmee ook het voorzieningenniveau. Imago - Gemeente Hellendoorn doet onvoldoende voor haar inwoners.	Actief - Het ontwikkelen van kwalitatief goede en tijdige managementinformatie. Met de implementatie van een dashboard in 2019 is een grote stap gezet in de informatievoorziening op het gebied van jeugd en Wmo. Nadere doorontwikkeling volgt op onder meer participatie.	500	50%	2,6%
R103	Hoger beroep op de open einde regeling Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	Financieel - Kostenstijging uitkering. Toename uitkeringsbestand. Impact Continuïteit - Druk op de organisatie en de gemeentebegroting.	Geïmplementeerd - Extra inzet op de uitstroom. Instrumenten ontwikkelen en inzetten om mensen te laten uitstromen. Samenwerken met werkgevers.	450	50%	2,3%
R180	Effect pandemie (corona) op zorgverlening	Financieel - Door uitval van zorg door ofwel ziekte, ofwel Rijksmaatregelen moeten (zorg)kosten alsnog worden uitbetaald. Ook meerkosten indien het voorliggend veld ten gevolge van pandemie minder kan betekenen. Impact Continuïteit - Door ziekte van medewerker of cliënten of door Rijksmaatregelen kan zorg niet worden verleend. Hierdoor komt de continuïteit van zorg in het gedrang. Daarnaast kan grootschalige uitval van zorg leiden tot een lagere omzet voor aanbieders, waardoor voortbestaan van organisaties in het gedrang kan komen (faillissementen).		300	50%	2,3%

De invloed van een bepaald risico komt tot uitdrukking in het invloedspercentage in de laatste kolom. Dit is een resultante van de risicosimulatie, die de kans en het risicobedrag combineert tot een inschatting waarop het risico zich voor kan doen.

- Het maximale bedrag dat met deze tien grote risico's gemoeid is, is € 8.550.000,--.
- De overige risico's vertegenwoordigen een maximaal bedrag van € 13.176.500,--.
- In totaal hebben alle risico's samen een (financieel) gevolg van € 21.726.500,--.

Toelichting risico's

Hieronder worden de risico's in de top 10 toegelicht.

Schaarste energie

Als gevolg van de sancties die wereldwijd getroffen zijn tegen Rusland wegens de inval in Oekraïne, lopen de prijzen van gas en overige (fossiele) energie enorm op. Ook de Raad van Europa heeft sanctiemaatregelen getroffen waaronder de verplichting om lopende contracten met Russische leveranciers vóór 10 oktober 2022 te beëindigen. Ook de gemeente Hellendoorn heeft een contract met een Russische leverancier, te weten Gazprom. Indien we nieuwe contracten aan moeten gaan, zal dit een forse stijging van de energieprijzen betekenen. In de bestuursrapportage 2022 is al wel rekening gehouden met een structurele stijging van gasprijzen, maar dit lijkt ontoereikend te zijn. Afhankelijk van de besluiten door het Rijk kunnen we al dan niet ons contract voortzetten.

De hogere prijzen van energie en (fossiele) brandstoffen hebben ook hun effect op de kostprijzen van energiegerelateerde producten en diensten, zoals gebakken straatklinkers, asfalt, staal etcetera. Door de hoge energieprijzen hebben enkele bedrijven die veel energie verbruiken hun productieproces stopgezet. De toelevering van bepaalde producten wordt daarmee problematisch, wat ook effect kan hebben op de continuïteit van onze gemeentelijke bedrijfsvoering. Er zijn elders in het land gemeenten die besloten hebben het zwembad te sluiten. Er is vertraging bij de levering van materieel voor de aanleg van wegen, enz.

We hebben met een prijsstijging van 4,5% rekening gehouden in de begroting. Daarnaast is het budget voor onderhoud wegen nog eens extra verhoogd met € 400.000,-- structureel en is voor het jaar 2023 nog een extra stelpost prijsstijgingen begroot van € 200.000,--. Mogelijk komen er extra middelen ter beschikking via het accres in het gemeentefonds bij de septembercirculaire 2022. Het is echter de vraag of dit alles toereikend zal zijn om onze bedrijfsvoering op het huidige niveau te continueren.

Gemeentefonds

De gemeentefondsuitkering begroten we in 2023 op € 65,7 miljoen en vormt daarmee onze belangrijkste bron van inkomsten. Van deze inkomsten is de Algemene Uitkering met € 62,3 miljoen het grootste bestanddeel. De Uitkering Deelfonds Sociaal Domein bedraagt nog € 3,4 miljoen.

In de meicirculaire 2022 is de herijking van het gemeentefonds definitief bekend geworden. Het heeft voor de gemeente Hellendoorn voordelig uitgepakt: het voordeel dat bruto berekend is wordt echter gemaximeerd door een ingroeipad met een maximumbedrag (2023: € 270.000,--, 2024 € 808.000,-- vanaf 2025 € 1.347.000,--). Deze verdeling blijft in stand t/m het jaar 2025. De verdeling van het gemeentefonds onder de gemeenten blijft echter een bron van aandacht en nader onderzoek kan leiden tot bijstellingen in de jaren 2026 en volgende, die zowel positief als negatief uit kunnen vallen. De door het kabinet beschikbaar gestelde aanvullende middelen voor Jeugd zijn niet structureel van aard; ze worden slechts per jaarschijf beschikbaar gesteld. In een (voorlopige) meerjarige doorkijk zien we een aflopende reeks beschikbaar gestelde Jeugdmiddelen. Een groot deel zal via maatregelen in de jeugdzorg moeten leiden tot lagere kosten. Dit blijft een risico.

Standaard geldt bij de Algemene Uitkering altijd het risico van het rijksbeleid. Bezuinigingen dan wel achterblijvende uitgaven bij het Rijk werken door in de algemene uitkering. Dit is het zogenaamde 'trap-op-trap-af' principe. De huidige regering heeft voor de periode 2022-2025 het zogenaamde volume-accres vastgezet voor de gemeenten. We zijn voor deze periode zeker van onze inkomsten uit het gemeentefonds en worden alleen aanvullend gecompenseerd voor hogere loon- en prijsstijgingen (of dalingen in geval van lagere indexen). Voor de periode 2023-2025 ontvangen we een fors hogere Algemene Uitkering, echter voor 2026 en volgende jaren wil het Rijk geen toezeggingen doen omdat dit buiten de regeerperiode valt. We vallen daarom in 2026 in een 'financieel ravijn'. Het Rijk steekt in op een andere financiering van de decentrale overheden (gemeenten en provincies) vanaf 2026, waarbij deze meer eigen opbrengsten moeten genereren via belastingheffing. Enige richting wordt hieraan echter niet gegeven.

De omvang van het BTW-compensatiefonds is gerelateerd aan de omvang van de uitkering uit het gemeentefonds. Overschotten en overschrijdingen van het BTW-compensatiefonds worden verrekend met de gemeentefondsuitkering. We hebben geen stelpost opgenomen voor mogelijke overschotten, hoewel die voor 2023-2025 wel kunnen worden verwacht, wegens het hoge accres. Dit kan in 2026 omslaan in een tekort doordat ook het accres laag is en het waarschijnlijk is dat de uitgaven van de gemeente achter lopen bij die van het Rijk. Ook houden we een algemene veiligheidsmarge aan voor de gemeentefondsuitkering, zodat niet elke tegenvaller leidt tot bezuinigingsmaatregelen.

Sociaal domein

Gesignaleerde risico's WMO

Heel Nederland kampt momenteel met krapte op de arbeidsmarkt en personeelstekort. Ook de huishoudelijke ondersteuning binnen onze gemeente ondervindt hier hinder van. Omdat aanbieders moeite hebben met het vinden van personeel, wordt het steeds lastiger om de benodigde huishoudelijke ondersteuning aan inwoners te bieden. Het risico bestaat dat de schaarste verdeeld moet worden en inwoners dus minder uren hulp dan nodig kunnen krijgen. Tevens bestaat de kans dat de wachtlijsten voor huishoudelijke ondersteuning zullen oplopen. Door de vergrijzing blijft het aantal cliënten in de huishoudelijke ondersteuning licht stijgen.

Ook bij begeleiding en dagbesteding zien we een lichte stijging in het aantal cliënten. Bij begeleiding zien we het gevolg van wachtlijsten in de GGZ terug. Er wordt vaker verzocht om individuele begeleiding ter stabilisatie, in afwachting van behandeling vanuit de zorgverzekeringswet. De hulpvragen die binnenkomen zijn complexer geworden. Dit ervaren we als gemeente maar ook in het voorliggend veld wordt dit gesignaleerd. Bij dagbesteding is het de verwachting dat dit de komende jaren ook zal blijven stijgen door de vergrijzing.

Ook zien we dat oudere inwoners langer in de eigen woning blijven wonen. Dit sluit overigens aan bij het overheidsbeleid. De vroegere verzorgingshuizen bestaan niet meer en opname in een verpleeghuis is slechts aan de orde als er een ernstige langdurige zorgvraag is. De doorstroom van oudere inwoners vanuit een relatief grote woning naar een kleinere en beter passende woning stagneert door de krapte op de woningmarkt. Hierdoor kan het beroep op de gemeente toenemen voor wat betreft woningaanpassingen en andere hulpmiddelen.

Het streven is om ouderen zo lang mogelijk mobiel te laten zijn en dat zal zijn weerslag hebben op de aanvraag van vervoershulpmiddelen.

Gesignaleerde risico's Participatie

Bij participatie is een risico te duiden rondom een hoger beroep op open einde regelingen, onder andere ten gevolge van de hoge inflatie. In tijden van hoge inflatie is het normaliter te verwachten dat een recessie op de loer ligt met de daarbij behorende stijgende werkloosheid. Op dit moment is er echter sprake van een krapte op de arbeidsmarkt, een vrij unieke situatie. Mocht dit omslaan, dan zal het beroep op de Participatiewet toenemen. Ook door hogere taakstellingen op het vlak van huisvesting van statushouders kan het uitkeringenbestand toenemen en in het verlengde daarvan het beroep op bijzondere bijstand en minimabeleid.

Gesignaleerde risico's Jeugd

De budgetten binnen het Sociaal Domein zijn open einde regelingen en we kunnen noodzakelijke zorg niet weigeren. Hierdoor is overschrijding op budgetten een reëel risico. Door regelmatige prognoses, proberen we meer grip te krijgen op de uitgaven, waardoor tegenvallers eerder gesignaleerd worden en hierop bijgestuurd kan worden. Net zoals bij de WMO speelt krapte op de arbeidsmarkt ook een rol bij de jeugdzorgaanbieders. Doordat er niet genoeg personeel beschikbaar is, bestaat de kans dat zorg niet geleverd kan worden of dat er duurder personeel ingehuurd moet worden. Ook kunnen hierdoor de wachtlijsten oplopen waardoor er bijvoorbeeld overbruggingszorg nodig is. Een ander risico is de financiële positie van zorgaanbieders. Sommige Twentse jeugdhulpaanbieders bevinden zich financieel in zwaar weer door de stijgende personeels- en materiële kosten.

Zorgfraude

Zorgfraude is het afgelopen jaar meermaals in het nieuws geweest. Er is landelijk nauwelijks zicht op zorgfraude. Zorgfraude vindt plaats in minder zichtbare vormen, bijvoorbeeld door het declareren van zware zorg voor een cliënt die eigenlijk met lichte zorg geholpen zou zijn of het declareren van zorg terwijl de cliënt volgens de gemeente geen of minder zorg nodig heeft. Doordat er nauwelijks zicht is op zorgfraude is het aannemelijk dat dit ook binnen onze gemeente voorkomt. Wij zijn bezig om hier lokaal meer grip op te krijgen door het invoeren van het beleidsplan Toezicht en handhaving. Wij zetten in op een intensiever relatiebeheer met onze lokale aanbieders en blijven alert op signalen van mogelijke fraude. Samen met andere Twentse gemeenten worden er maatregelen ontwikkeld die de fraude met zorggeld nog steviger tegen gaan.

Infrastructurele risico's

Het sterk toenemend gebruik van elektrische fietsen, maar ook de ontwikkelingen op het gebied van elektrische auto's hebben ongetwijfeld een belangrijke invloed op de manier waarop we onze infrastructuur gebruiken en moeten inrichten. We volgen deze ontwikkelingen en nemen, waar nodig, passende maatregelen.

ICT

Onze bedrijfsvoering is in grote mate afhankelijk van onze informatievoorziening. Onze informatie en onze gegevens vertegenwoordigen veel waarde, immers zonder informatie en gegevens valt de bedrijfsvoering stil. (Cyber)criminelen weten dat ook en proberen om die reden onze gegevens en onze informatie te stelen of onbruikbaar te maken om vervolgens geld te vragen voor het weer beschikbaar krijgen van deze informatie. Deze bedreiging is de afgelopen jaren enorm toegenomen. Om de risico's te beperken is doorlopend aandacht nodig voor informatieveiligheid. Jaarlijks wordt een informatieveiligheidsplan opgesteld met organisatorische en technische maatregelen om de risico's op cyberaanvallen en de eventuele gevolgen daarvan zoveel mogelijk te beperken.

Bouw Reggesteyn

Het schoolbestuur is bouwheer van de nieuwbouw van Reggesteyn, waarbij het budget waar we van uitgaan gebaseerd is op normbedragen. Het risico van hogere bouwkosten voor de nieuwbouw van Reggesteyn kan zich voordoen en lijkt, gezien de huidige tijd van schaarste en explosief gestegen prijzen voor grondstoffen reëel. Het tweede risico is dat de bekostiging vanuit het Rijk voor onderwijshuisvesting onvoldoende meebeweegt met de ontwikkeling van die normbedragen. Dit wordt inzichtelijk bij na de aanbesteding en na afronding van de verschillende tussenfases. Dan kan blijken dat de garantstelling en het exploitatiebudget onvoldoende is.

Pandemie

De uitbraak van het coronavirus en de maatregelen die daarvoor zijn genomen, hebben wereldwijd veel impact (gehad). De eerder benoemde risico's op het gebied van economie en bedrijfsvoering zijn sterk verminderd door hier op te acteren.

Een groot risico blijven de gevolgen op de volksgezondheid, zowel fysiek en mentaal.

2. Benodigde weerstandscapaciteit

Risicokaart

In de onderstaande risicokaart zijn de risico's uitgezet naar financiële impact maal de kans dat het risico zich voordoet. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico in het oranje gebied vraagt om aandacht. Een risico met de risicoscore in het rode gebied vereist directe aandacht. Momenteel vallen drie financiële risico's in het rode risicogebied. Dit zijn:

- Beschikbaarheid en kosten van energie en van goederen en diensten die gerelateerd zijn aan fossiele energie (R251).
- Daling uitkering gemeentefonds (R54).
- Toename van Jeugdzorg in aantal cliënten en onvoorspelbaarheid van de uitgaven via externe verwijzers (R162).

<u>Financieel</u>	<u>Netto</u>				
	10%	30%	50%	70%	90%
$x > € 500.000$	2	3	1	3	
$€ 250.000 < x < € 500.000$	6	5	6	2	
$€ 100.000 < x < € 250.000$	3	2	20	5	1
$€ 25.000 < x < € 100.000$	4	5	15	6	5
$x < € 25.000$	3	3	7	2	2
<u>Geen financiële gevolgen</u>	66				
<u>Kans</u>	10%	30%	50%	70%	90%

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 21,7 miljoen) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Onderstaande grafiek en de bijbehorende tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie. Hieruit volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 6,1 miljoen (de benodigde weerstandscapaciteit).

bedragen x € 1.000

Benodigde weerstandscapaciteit	
<u>Zekerheidspercentage:</u>	
10%	3.631
25%	4.167
50%	4.799
75%	5.484
80%	5.654
90%	6.126
95%	6.531

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Hellendoorn bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

bedragen x € 1.000

Beschikbare weerstandscapaciteit	Verwachte stand ultimo 2022
Vrij aanwendbare Reserve	10.861
Financieringsreserve	7.320
Bufferreserve grondexploitatie	3.155
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	21.336

4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van de berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. De ratio geeft een indicatie of de gemeente voldoende in staat is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen.

De ratio ziet er volgt uit:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 21.336.000}}{\text{€ 6.126.000}} = 3,5$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

bedragen x € 1.000

Weerstandsnorm	Ratio	Betekenis
Waarderingscijfer		
A	groter dan 2.0	uitstekend
B	1.4 - 2.0	ruim voldoende
C	1.0 - 1.4	voldoende
D	0.8 - 1.0	matig
E	0.6 - 0.8	onvoldoende
F	kleiner dan 0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van gemeente Hellendoorn valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

5. Kengetallen

In deze paragraaf presenteren we enkele kengetallen om de weerstandscapaciteit te kunnen beoordelen. Daarnaast bevordert dit de onderlinge financiële vergelijkbaarheid van gemeenten.

In onderstaand overzicht worden de totalen van de kengetallen weergegeven inclusief de signaleringswaarden.

Kengetallen	Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote	77,6%	81,1%	99,7%	97,3%	87,8%	92,2%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	73,6%	77,0%	95,3%	93,0%	83,7%	87,9%
Solvabiliteitsratio	15,8%	15,3%	15,8%	17,0%	20,2%	20,3%
Grondexploitatie	0,0%	-1,3%	-1,3%	-0,1%	0,0%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	3,2%	0,4%	1,0%	2,0%	4,2%	-1,1%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	103,8%	104,6%	99,8%	99,8%	99,8%	99,8%

Toelichting signaleringswaarden

In overleg tussen de provincies en het ministerie van Binnenlandse zaken zijn afspraken gemaakt over signaleringswaarden voor de financiële kengetallen. Voor elk kengetal worden er drie categorieën onderscheiden: gezond (A), neutraal (B) en risicovol (C).

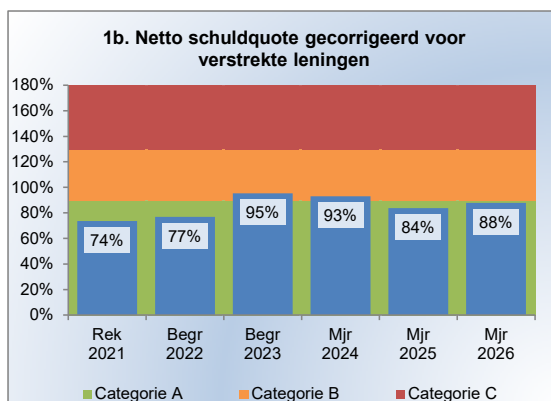
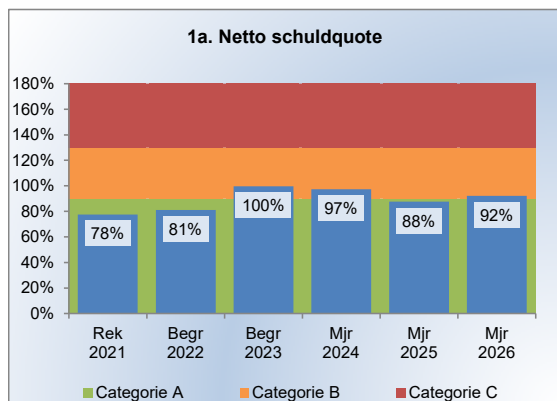
Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

Hieronder worden de kengetallen afzonderlijk toegelicht.

5.1 Netto schuldquote

bedragen x € 1.000

1. Netto schuldquote		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
A. Vaste schulden	+	119.997	114.444	108.891	103.338	97.785	92.231
B. Netto vlottende schuld	+	6.259	4.900	4.900	4.900	4.900	4.900
C. Overlopende passiva	+	7.347	5.200	5.200	5.200	5.200	5.200
D1. Financiële activa (excl. verstrekte leningen)	-	95	305	289	273	257	240
D2. Financiële activa (verstrekte leningen)	-	4.590	4.705	4.580	4.455	4.330	4.205
E. Uitzettingen < 1 jaar	-	40.671	25.862	11.963	7.069	9.919	6.538
F. Liquide middelen	-	296	475	475	475	475	475
G. Overlopende activa	-	4.512	4.400	4.400	4.400	4.400	4.400
H. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	113.428	115.250	102.126	104.047	105.793	98.378
Netto schuldquote		77,6%	81,1%	99,7%	97,3%	87,8%	92,2%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		73,6%	77,0%	95,3%	93,0%	83,7%	87,9%

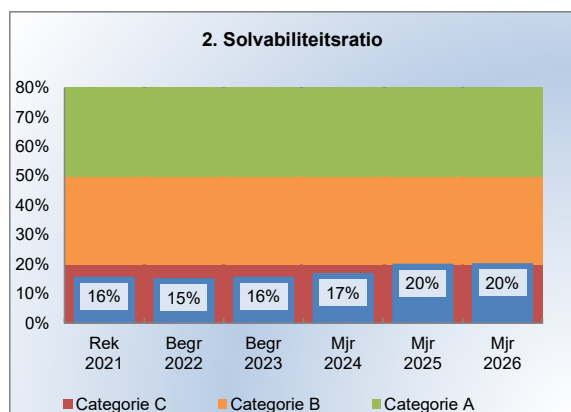
Toelichting

In de meerjarige ontwikkeling van de netto schuldquote zien we in 2022 en 2023 een stijging van het percentage ten opzichte van 2021. De extra stijging vanaf 2023 is voornamelijk het gevolg van daling van het totale saldo van baten. De langlopende schulden nemen – conform ingezet beleid – keurig af. De daling van het saldo van baten in 2023 ten opzichte van de jaren ervoor is het gevolg van de hausse in grondverkoop in de grondexploitaties: vanaf 2023 zullen deze beperkt zijn doordat er weinig grondvoorraden zijn. Vooral de vaste schulden laten een gestage daling zien. In het overzicht zien we ook een dalend bedrag op de uitzettingen korter dan 1 jaar. Het betreft hier het saldo dat uitstaat bij de schatkist. In de begroting gaan we er van uit dat er in 2022 en 2023 een inhaalslag wordt gemaakt in de uitvoering van (vervangings)investeringen, waardoor dit saldo terug loopt. De huidige doelstelling is om in de periode 2030-2032 uit te komen op een netto leningenportefeuille van 90% van het begrotingstotaal.

5.2 Solvabiliteitsratio

bedragen x € 1.000

2. Solvabiliteitsratio		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
A. Eigen vermogen	+	26.752	24.263	24.159	25.280	29.718	28.607
B. Totaal passiva	/	169.511	158.455	152.820	148.350	147.218	140.647
Solvabiliteit		15,8%	15,3%	15,8%	17,0%	20,2%	20,3%

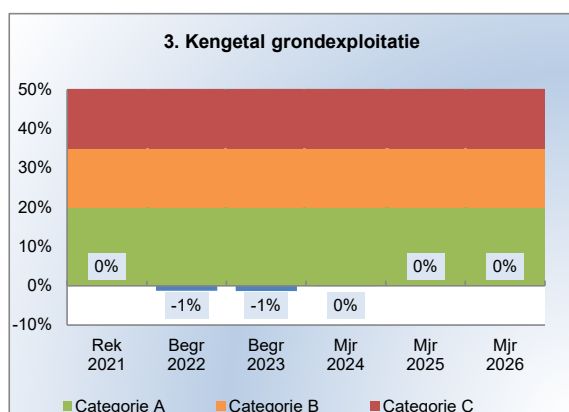
Toelichting

Het solvabiliteitsratio laat een stijgende lijn zien voor de komende jaren, al blijft deze nog steeds aan de lage kant. De stijgende lijn ontstaat enerzijds door de toevoegingen aan onze reserves en anderzijds de daling van de langlopende geldleningen.

5.3 Grondexploitatie

bedragen x € 1.000

3. Grondexploitatie		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
A. Bouwgronden in exploitatie	+	37	- 1.474	- 1.370	- 129	0	0
B. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	113.428	115.250	102.126	104.047	105.793	98.378
Grondexploitatie		0,0%	-1,3%	-1,3%	-0,1%	0,0%	0,0%

Toelichting

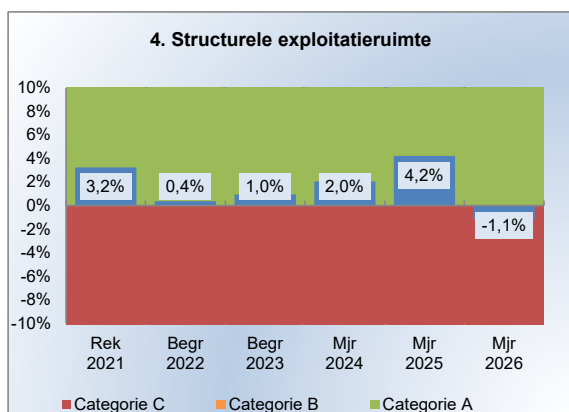
Bovenstaande tabel laat zien de impact die de grondexploitatie heeft op onze reguliere bedrijfsvoering verder afneemt tot onder 0. In de gemeenterekening 2015 was dit percentage nog 33,1%. De lopende grondexploitaties naderen hun afronding en er zijn nog niet veel nieuwe exploitaties opgestart. De negatieve waarde komt doordat de verkoopopbrengsten al ontvangen zijn, maar er nog kosten gemaakt moeten worden en ook winsten genomen kunnen worden.

Op het moment dat er besloten wordt te investeren in nieuwe grondexploitaties zullen de percentages weer gaan oplopen.

5.4 Structurele exploitatieruimte

bedragen x € 1.000

4. Structurele exploitatieruimte		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
A. Totale structurele lasten	-	99.920	114.280	100.885	101.926	101.309	99.489
B. Totale structurele baten	+	103.602	115.150	101.859	104.047	105.793	98.378
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	-	450	-	-	-	-
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	+	-	-	-	-	-	-
E. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	113.428	115.250	102.126	104.047	105.793	98.378
Structurele exploitatieruimte		3,2%	0,4%	1,0%	2,0%	4,2%	-1,1%

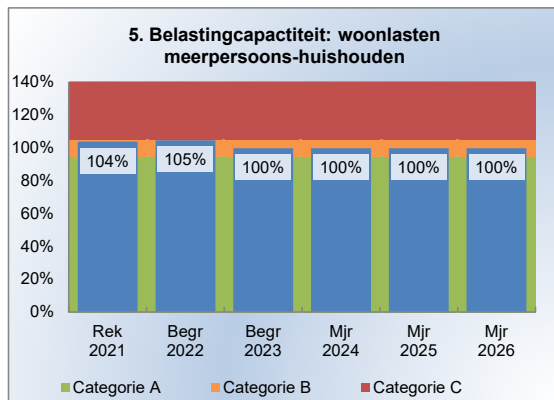

Toelichting

Door de middelen uit het gemeentefonds is er een stijgende lijn te zien in de structurele exploitatieruimte t/m 2025. In het jaar 2026 vallen de inkomsten gemeentefonds fors terug en ontstaat er een tekort de laatste jaarschijf van de meerjarenraming.

5.5 Gemeentelijke belastingcapaciteit

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
A.	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	+	403	372	388	388	388
B.	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	+	228	234	244	244	244
C.	Afvalstoffenheffing voor een gezin	+	240	243	254	254	254
D.	Eventuele heffingskorting voor een gezin	-			-	-	-
E. Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde			871	848	886	886	886
F.	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	/	839	811	888	888	888
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor			103,8%	104,6%	99,8%	99,8%	99,8%

Toelichting

De belastingdruk ligt iets lager dan het landelijk gemiddelde (zie voor verdere toelichting onder paragraaf 1 lokale heffingen).

Paragraaf 3:
Onderhoud
kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf geven wij inzicht in het onderhoud van de kapitaalgoederen van de gemeente Hellendoorn.

De kapitaalgoederen kunnen als volgt gerubriceerd worden:

- Infrastructuur (wegen, bruggen en riolering);
- Voorzieningen (openbaar groen, speelplaatsen, openbare verlichting);
- Gebouwen.

Het onderhoud van deze kapitaalgoederen is van groot belang voor het optimaal functioneren van de gemeente, onder meer op het gebied van veiligheid, vervoer en recreatie. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard ook voor de (jaarlijkse) lasten.

In Hellendoorn is sprake van de volgende kapitaalgoederen

- Woonruimten
- Bedrijfsgebouwen
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Onderverdeeld in:

- a. Wegen
- b. Openbare verlichting
- c. Bruggen en tunnels
- d. Speelplaatsen
- e. Riolering
- f. Openbaar groen
- g. Buitensportaccommodaties

Het onderhoudsbeleid is over het algemeen sober, dat wil zeggen dat alleen het noodzakelijk onderhoud wordt verricht om de functie van het object in stand te houden.

Kapitaalgoed	Beheer/onderhoudsplan	Vastgesteld	Onderhoudsniveau	Voorziening
Woonruimten en bedrijfsgebouwen	Meerjarenonderhoudsplan	1 x per 2 jaar	Score 3 NEN2767	Nee
Wegen	Onderhoudsprogramma wegen	Elke 3 jaar	CROW C	Ja
Openbare verlichting	Duurzaam beheer 2016-2020	2016	CROW B/C	Nee
Bruggen en tunnels	Uitvoeringsplan bruggen en tunnels	2021	Gemiddeld	Ja
Speelplaatsen	Speelruimte visie Hellendoorn 2021	2022	CROW B/C	Nee
Riolering	Samen leven met water 2021-2025	2020	Gemiddeld	Nee
Openbaar groen	Groenbeleidsplan 2015-2025	2015	CROW A/B/C	Nee
Buitensportaccommodaties	Cyclisch vervangen toplagen i.o.m. de Bloss	Jaarlijks	Sober en doelmatig	Nee

Hierna wordt ingegaan op de verschillende kapitaalgoederen en de nota's die over het onderhoud hiervan zijn geschreven.

De Kapitaalgoederen

Areaal	Aantal	Eenheid
Wegen		
• Asfalt en beton verharding	306	km.
• Asfalt en beton verharding	1.252.654	m2
• Klinkerverharding	123	km.
• Klinkerverharding	595.908	m2
• Onverhard en halfverharding	138	km.
• Wegen	567	km.
Openbare verlichting		
• Lichtpunten	7.556	stuks
Riolering		
• Vrijverval-riolering	235	km.
• Persleiding	220	km.
• Inspectieputten	7.857	stuks
• Rioolgemalen	27	stuks
• Bergbezinkbassins	7	stuks
• Tunnel- en Oppervlaktegemaal	10	stuks
• Pompunits	767	stuks
• Overstorten vuilwater	45	stuks
• Overstorten hemelwater	74	stuks
Openbaar Groen		
• Stedelijk groen (gazon, heesters, sier)	1.560.000	m2
• Landschappelijk groen (berm, bosplantsoen, riet)	1.829.566	m2
• Begraafplaatsen	100.226	m2
Speelplaatsen		
• Aantal speelplaatsen	83	
Kunstwerken		
• Verkeersbruggen	15	stuks
• Spoorbrug	6	stuks
• Spoortunnel	3	stuks
• Fietstunnel	3	stuks
• Fietsbrug	17	stuks
• Voetgangersbrug	1	stuks
Gebouwen		
• Gebouwen en objecten (eigendom)	31	
• Onderwijshuisvesting	26	
Buitensportaccommodaties		
• Kunstgrasvelden (voetbal, hockey, handbal)	15	
• Natuurgras wedstrijd velden (voetbal)	24	
• Natuurgras training velden (voetbal)	8	
• Evenementenweide/wielerbaan	1	
• Atletiekbaan	1	
• Fietscrosbaan	1	

Vastgoed

De vastgoedportefeuille van de gemeente Hellendoorn bevat 31 gebouwen in eigendom met een bruto vloeroppervlakte (BVO) van ca. 54.000 m². Vanuit BVO gezien zijn dit voornamelijk multifunctionele accommodaties. Daarnaast beheren we nog allerlei andere objecten zoals marktkasten, grenspalen, sportveldverlichting e.d.

Naast het reguliere advieswerk en de geplande onderhoudswerkzaamheden zijn voor 2023 de volgende speerpunten benoemd:

- Actualiseren van het vastgoedbeleid
- Proactieve advisering en continue afstemming met het corporate beleid
- Relatiebeheer met huurders
- Verduurzamen van de vastgoedportefeuille

Verder zal er actief worden gestuurd op de prestatie van de vastgoedportefeuille. Dient het vastgoed geen beleidsdoel (meer), dan zal het worden afgestoten.

In de programmabegroting 2023 bedraagt het reguliere onderhoudsbudget € 696.136,--.. Daarnaast is er ook een calamiteitenbudget van jaarlijks € 65.000,-- in de begroting opgenomen.

Onderwijshuisvesting

Wij zijn verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen, herstel van constructiefouten en het beschikbaar stellen van het eerste onderwijsleerpakket en meubilair als een onderwijsvoorziening wordt uitgebreid. Hiervoor is jaarlijks € 70.000,-- beschikbaar.

De schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor het binnen- en buitenonderhoud van school-gebouwen.

Voor de nieuwe onderwijsvoorziening voor CSG Reggesteyn is onderzocht hoe het schoolbestuur en de gemeente elkaar kunnen versterken binnen beider financiële draagkracht. De oplossing is gevonden door, afwijkend van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Hellendoorn 2015, een maatwerkconstructie aan te gaan en over te gaan tot doordecentralisatie. Hiervoor zijn wij een overeenkomst met het schoolbestuur aangegaan en hebben wij in de begroting jaarlijks een vast bedrag staan. De verantwoordelijkheid voor het bouwheerschap van de nieuwe school met sportzalen ligt bij het bestuur van CSG Reggesteyn.

In 2022 zijn de voorbereidingen getroffen voor het opstellen van een Hellendoorns Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP). In 2023 gaan we samen met de schoolbesturen het plan opstellen. In het IHP ligt onze lange termijn visie op de Hellendoornse onderwijsvoorziening vast. Het plan geeft handvatten om strategische keuzes te maken ten aanzien van de onderwijsvoorzieningen en om te bepalen hoe met investeringen om te gaan. Voor het opstellen van het plan is een bedrag van € 35.000,-- beschikbaar.

Wegen

Inspectie en kwaliteit van verhardingen

Eén keer in de drie jaar worden de verhardingen globaal visueel geïnspecteerd door een extern bureau waarbij de kwaliteit in beeld wordt gebracht conform de landelijke richtlijnen van het CROW. Voor het laatst is een inspectie uitgevoerd in 2021. De volgende staat gepland voor medio 2024.

Het regelmatig opnieuw inspecteren van de verhardingen is noodzakelijk om ook in de toekomst voldoende inzicht te houden in de kwaliteit van het areaal. Om gewogen keuzes te kunnen maken in onderhoudsmaatregelen voor wegen is het essentieel dat het areaal, de bestaande en gewenste kwaliteit en de beschikbare financiële middelen bekend zijn. Voor alle assets in de openbare ruimte worden de komende jaren beheerplannen opgesteld. Daarnaast wordt gekeken aan welke beleidsthema's wegen een bijdrage kunnen leveren. Verschillende scenario's worden in het beleidsplan wegen aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

Langjarig wegonderhoud en achterstand

De visuele wegininspectie van het totale wegenareaal vormt de basis voor het onderhoudsprogramma voor de komende jaren. Er is een meerjarenplanning en een financiële doorrekening gemaakt waarbij ook rekening wordt gehouden met het onderhoud aan de verhardingen vanuit projecten die uitgevoerd worden. Dat kunnen projecten zijn vanuit de vakgebieden Verkeer, Riolering en Groen waardoor ook maatregelen aan de verharding noodzakelijk zijn.

Voor het benodigde budget, op basis van het cyclisch onderhoud van het wegenareaal, werken we met een voorziening onderhoud wegen. In 2023 storten we een bedrag van € 1.832.673,- in deze voorziening. Het bedrag is verhoogd met € 400.000,- in verband met de exorbitante prijsstijgingen in 2022. Uitgangspunt bij cyclisch onderhoud is overigens dat er geen achterstallig onderhoud aanwezig is.

In de planning van het langjarig wegonderhoud zijn de wegvakonderdelen met asfalt- en elementenverharding opgenomen. De hoeveelheid achterstallig onderhoud is de laatste jaren sterk afgenomen. Echter, ieder jaar ontwikkelt zich ook nieuw onderhoud. We monitoren dit jaarlijks om het onderhoudsniveau B te handhaven.

Asfaltverharding

Het wegbeheer geeft vanuit de voorziening prioriteit aan het wegwerken van de achterstand in onderhoud wat tot kapitaalvernietiging leidt. (Kapitaalvernietiging wordt gedefinieerd als het verschil tussen de oorspronkelijke maatregel en de zwaardere maatregel, die als gevolg van uitstel noodzakelijk is.) Hier is gehoor aan gegeven door slim te plannen en afstemming te zoeken met diverse vakdisciplines. Daarnaast wordt prioriteit gegeven aan de thema's gezondheid (voetfietspaden) inclusieve openbare ruimte en klimaat. Het is van belang om een goede balans te vinden in het onderhoud aan slechte, onvoldoende en matige verhardingen. Wanneer het gehele budget wordt besteed aan de slechte verhardingen, dan zullen de onvoldoende en matige verhardingen verslechteren zodat hier vaker een zwaardere maatregel nodig zal zijn.

Elementverharding

Bij elementverhardingen verloopt het verouderingsproces veel trager, vandaar dat er prioritering is gegeven aan het onderdeel asfaltverharding. Op basis van de toestand en de kwaliteit van de materialen dient rekening te worden gehouden met een toename van de onderhoudskosten voor de elementenverhardingen voor de lange termijn. Gewerkt wordt aan een plan-ning om het onderhoud aan elementenverhardingen meer planmatig aan te pakken.

Riolering

Rioolstelsels zijn van oudsher primair aangelegd vanuit het maatschappelijk belang van de volksgezondheid. Afvalwater wordt via rioolstelsels op een hygiënische manier afgevoerd. Daarnaast draagt riolering bij aan een aantrekkelijke woon- en recreatieomgeving. In de loop der tijd zijn het beheersen van wateroverlast in woonkernen en het beheersen van emissies naar het milieu aan het beheer van rioolstelsels als maatschappelijke belangen toegevoegd. Het gemeentelijke beleid is er tevens op gericht om de hoeveelheid afvalwater terug te dringen.

Het beleid in de gemeente Hellendoorn is uitgewerkt in het beleidsplan Samen leven met water 2021 t/m 2025.

De gemeente heeft een aantal wettelijk verplichte watertaken:

- Het inzamelen en verwerken van afvalwater;
- Het verwerken van afstromend hemelwater;
- Het beperken van structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming.

Met het uitvoeren van deze watertaken wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de volksgezondheid en leefbaarheid in de gemeente Hellendoorn.

Speerpunten voor de komende jaren

Het zo lang mogelijk en bedrijfszeker instant houden van het rioolstelsel is onze kerntaak. Daarnaast zetten we de komende jaren vooral in op het klimaatadaptief inrichten van onze openbare ruimte. Dit betekent dat we met de inrichting van de openbare ruimte rekening proberen te houden met langdurige droogte/hitte en met extremere neerslag.

Bruggen

In 2021 is het strategisch beheerplan civiele kunstwerken 2021-2025 vastgesteld. In dit strategisch beheerplan zijn de uitgangspunten voor het onderhoud en de instandhouding van de kunstwerken vastgelegd. Op basis van dit beheerplan is er een voorziening onderhoud civiele kunstwerken ingesteld. In 2023 storten we hierin een bedrag van € 196.000,--. Inmiddels is het planmatig onderhoud aanbesteed en de uitvoering hiervan loopt. Voor de bruggen aan de Kerkstraat, de Mozartlaan en de Burgemeester H. Boersingel over de Regge zijn verdiepende onderzoeken uitgevoerd. Uit deze onderzoeken blijkt dat de landhoofden van de brug aan de Kerkstraat dusdanig zijn aangetast dat constructieve maatregelen als urgent opgepakt dienen te worden. De planvorming hiervoor is in 2022 opgestart.

Openbaar groen

Het groenbeleidsplan geeft voor een periode van tien jaar (2015-2025) richting aan de manier waarop het openbare groen wordt beheerd, onderhouden en (opnieuw) wordt ingericht. De gemeente streeft naar een duurzame vergroening van de woonkernen waarbij de huidige groene kwaliteit minstens wordt behouden en waar mogelijk wordt versterkt. Bij het plan behoort een kaart met de groenstructuren en de diverse onderhoudszones. In verband met andere maatschappelijke thema's, zoals biodiversiteit, verdroging, hittestress, water-overlast, eikenprocessierupsen, krijgt het groenbeleidsplan een update.

Door de invoering van het werken met beeldkwaliteit is het beeld bepalend voor het onderhoudsniveau. Het uitgangspunt is niet meer de onderhoudsfrequentie, maar hoe het openbaar groen eruit moet zien. Dit beeld wordt gegarandeerd door onderhoud te plegen op het moment dat het nodig is (afhankelijk van de groeiomstandigheden) en niet wanneer het 'weer aan de beurt' is.

Op basis van een globale inspectie is de kwaliteit van het groenareaal in kaart gebracht. Aan de hand daarvan wilden we het groen in de centra en op de begraafplaatsen op (CROW) A-niveau brengen en in de wijken op B/C-niveau. Gelet op de areaaluitbreidingen de afgelopen jaren en wat er nog de komende jaren bijkomt vanuit diverse projecten, afgezet tegen de beschikbare middelen, is onderhoudsniveau B in de wijken niet haalbaar. Wij faciliteren en ondersteunen burgerinitiatieven om het groen gezamenlijk te onderhouden. In Haarle voeren we het onderhoud bijvoorbeeld al samen uit met Plaatselijk Belang en bewoners.

Het onderhoud van het openbaar groen wordt deels door eigen mensen, deels door bedrijven, maar ook deels door medewerkers vanuit de uitvoering sociale werkvoorziening uitgevoerd. Voor 2023 is er voor het product openbaar groen € 1.067.626,-- aan materiële kosten beschikbaar.

Openbare verlichting

We streven naar een doelmatig en duurzaam beheer van de openbare verlichting voor de komende jaren. En gaan daarnaast kritisch om met het plaatsen en vervangen van verlichting onder het motto 'niet verlichten, tenzij'.

In 2023 gaan we verder met het vervangen van de verlichting in enkele wijken van Nijverdalen en Hellendoorn door energiezuinige verlichting (LED). Hiervoor is een investeringskrediet beschikbaar van € 125.000,--. Daarmee zijn we goed op weg om de energiedoelstellingen (en beperking van de CO₂-uitstoot) te halen.

Voor regulier onderhoud is voor 2023 een bedrag van € 65.198,-- beschikbaar.

Speelplaatsen

De gemeente heeft op dit moment 83 openbare speelplekken plus 30 sportvoorzieningen (trapvelden, asfaltplakken) in beheer en onderhoud. Als eigenaar is de gemeente verantwoordelijk voor de veiligheid op deze openbare speelplekken en zijn wij verplicht om van elk speeltoestel een nauwkeurig logboek bij te houden om een helder beeld te hebben van het beheer en de werkzaamheden en controles die zijn uitgevoerd. Op dit moment staat er voor ca. € 3 miljoen aan kapitaalgoederen binnen de gemeente aan speeltoestellen (incl. valondergronden). Het structurele onderhoudsbudget is € 59.042,--.

In 2022 is het nieuwe speelplaatsenbeleid vastgesteld. Om dit beleidsplan te vertalen naar een beheer- en uitvoeringsplan is er de komende twee jaar een werkbudget per jaar van € 20.000,-- beschikbaar. Met dit werkbudget kunnen we extern advies inhuren, onder meer om een goede participatie en aanbestedingsstrategie ontwikkelen. De werkzaamheden voor het plan van aanpak om de visie uit te werken zijn reeds in 2022 gestart.

Vanaf 2025 gaan we per buurt de speelplaatsen vervangen, indien noodzakelijk. De precieze kosten worden de komende jaren uitgewerkt en aan de raad voorgelegd.

Buitensportaccommodaties

We onderhouden onze buitensportaccommodaties op een sober en doelmatig niveau. De vervanging van de kunstgrasvelden is opgenomen in het meerjarig investeringsprogramma (MIP). De toplagen van de natuurgrasvelden worden gerenoveerd aan de hand van het door de BLOS vastgestelde schema op basis van economische afschrijvingstermijnen. Als de staat van de natuur- en kunstgrasvelden (sporttechnisch) nog goed is, dan worden de renovaties doorgeschoven in de tijd.

Voor 2023 staan in de planning:

- vervanging toplaag van kunstgras sport- en spelvoorziening De Plakke (Haarle);
- vervanging toplagen van twee kunstgras voetbalvelden op sportpark De Voordam (Hellendoorn);
- vervanging toplaag van zand ingestrooid hockeyveld op sportpark Gagelman (Nijverdal);
- renovatie natuurgrasveld op sportpark Smidserve (Nijverdal).

Paragraaf 4:
Financiering

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is u te informeren over het te voeren treasurybeleid en over de beheersing van financieringsrisico's.

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de verschillende programma's. Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoording afleggen over en het toezicht houden op de geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden.

Treasurybeleid

Het algemene beleidsuitgangspunt van het treasurybeheer binnen onze gemeente kan als volgt worden omschreven: de gemeente voert – gelet op haar publiekrechtelijke taak om maatschappelijk kapitaal te beheren – een risicomijdend treasurybeleid. Binnen dit risicomijdend beleid is ons doel een zo hoog mogelijk rendement op het belegd vermogen en/of zo laag mogelijke kosten voor leningen te realiseren. Dit alles binnen duidelijk geformuleerde randvoorwaarden om onze risico's te beperken. De uitgangspunten en bevoegdheden in het treasurybeheer zijn vastgelegd in het treasurystatuut. Het gaat daarbij om de beleidsmatige vaststelling van de uitgangspunten, de doelstellingen, de organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie.

De doelstellingen van het treasurybeleid zijn:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.
3. Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.
4. Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.
5. Het verankeren van de treasury-activiteiten in de administratieve organisatie.

Verbeteren financieringspositie

Een belangrijk uitgangspunt van het financieel beleid blijft de versterking van de financiële positie. Dit vergt een lange termijn visie en de nodige begrotingsdiscipline. Om dit te realiseren en te zorgen dat onze financieringspositie verbetert, zijn er maatregelen genomen, zoals het beperken van het investeringsvolume en het versterken van de reservepositie. Eind 2019 hebben we dit beleid geëvalueerd. In februari 2020 heeft de raad het investeringsvolume gemaximeerd op € 6,35 miljoen netto per jaar. Dit is inclusief de reeds lopende strategische projecten en overlopende investeringen van vóór 2015. De doelstelling van de financieringspositie is aangepast. We streven op termijn naar een langlopende netto schuldenlast van maximaal 90% van het begrotingstotaal. Doelstelling is om dit voor het eerst te behalen in de periode 2030-2034. Op basis van de huidige inzichten verwachten we die doelstelling te behalen.

De maatregelen die in februari 2020 zijn getroffen om de netto schuldenlast te beperken zijn:

- Een jaarlijkse storting in de financieringsreserve van € 600.000,--
- Het beperken van het netto investeringsvolume tot gemiddeld € 6,35 miljoen per jaar

Daarna zijn in 2020 langlopende geldleningen omgezet tegen een lagere rente (1,94%) en met een lange looptijd van 25 jaar.

Op dit moment is onze financieringspositie een geheel andere dan in 2020; de situatie is flink verbeterd. De oorzaken hiervan zijn onder meer gelegen in:

- de acceleratie in verkopen van woningkavels, bedrijfskavels en diverse niet meer in gebruik zijnde panden;
- het vervroegd aflossen van hypotheekleningen door medewerkers vanwege de lage marktrente;
- het achterblijven van de investeringen wegens gebrek aan onderdelen, materiaal en mankracht bij leveranciers tijdens de coronaperiode en door de oorlog in Oekraïne;
- het resultaat op de jaarrekening en de tussentijdse toevoegingen aan (algemene) reserves gedurende de laatste jaren.

Bovenstaande zaken hebben al tot een verbetering geleid van de netto langlopende schuldpositie van 101% van het begrotingstotaal ultimo 2023. Eind 2014 was dit nog 132%.

Bij het bestaand beleid zal de 90%-doelstelling zelfs eerder behaald worden dan verwacht (ultimo 2026).

We staan echter voor flinke uitdagingen die extra investeringen zullen vergen. Een belangrijk deel hiervan bestaat uit investeringen in de energiereducerende maatregelen op gemeentelijke eigendommen: investeringen die – in principe – niet zullen leiden tot lastenverhoging. Ook het investeren in nieuwe woningbouwlocaties en bedrijventerreinen zal de nodige financiering behoeven. Dit komt bovenop de inhaalslag die gemaakt moet worden voor de reguliere (vervangings)investeringen.

Bij het opstellen van het MIP (meerjaren investeringsplan) wordt eveneens bekeken of het netto investeringsvolume van gemiddeld € 6,35 miljoen per jaar nog realistisch is of dat de uitgangspunten moeten worden aangepast aan de huidige situatie.

Rentebeleid

Bij financiering is er de keus tussen projectfinanciering en integrale financiering. Bij projectfinanciering wordt de lening aangetrokken ten behoeve van een bepaalde investering of project. Bij deze methode ligt het voor de hand de rentelasten van de lening toe te rekenen aan de investering of het programma waarvoor de investering is aangetrokken. Bij integrale financiering wordt de totale financieringsbehoefte van de gemeente bekeken en daarvoor wordt financiering aangetrokken. Door middel van de omslagrente wordt de rente van investeringen toegerekend aan producten en maken deze lasten vervolgens deel uit van de betreffende programma's. De omslagrente heeft een stabiliserend effect op de begroting. Wij passen de methode van integrale financiering toe en maken gebruik van een renteomslag.

Op basis van de te betalen rente, leningen met vaste percentages en de huidige boekwaarde van investeringen berekenen we de omslagrente. De renteomslag bedraagt voor de periode 2023-2026 1,9%. De gemiddelde rente over de langlopende geldleningen bedraagt 2,0%.

Voor het toerekenen van rente aan grondexploitaties geldt een bij wet (BBV) vastgestelde werkwijze. Voor de momenteel lopende projecten is geen projectfinanciering, maar totaalfinanciering van toepassing. De rente-omslag voor grondexploitaties bedraagt in deze begroting 2023 1,61%.

bedragen x € 1.000

Renteschema		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	(+)	- 2.467	- 2.346	- 2.248
b. Externe rentebaten (idem)	(+)	96	81	85
Saldo rentelasten en rentebaten		- 2.371	- 2.265	- 2.163
c1. Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	(+)	742	227	- 7
c2. Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	-	-	-
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	-	-	-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		- 1.629	- 2.037	- 2.170
d1. Rente over eigen vermogen	(+)	-	-	-
d2. Rente over voorzieningen (contante waarde)	(+)	-	-	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		- 1.629	- 2.037	- 2.170
e. Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	(-)	1.648	2.086	2.285
f. Renteresultaat op het taakveld treasury		19	48	115

Gemeentefinanciering

De financieringsbehoefte wordt bepaald door ontwikkelingen in exploitatie en balans. De berekening van de financieringsbehoefte is in onderstaande tabel weergegeven.

bedragen x € 1.000

Financieringsbehoefte	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Kasstroom uit investerings- en financieringsactiviteiten				
Jaarlijkse aflossing vaste schuld	5.553	5.553	5.553	5.553
Netto investeringen	15.528	6.980	4.036	4.609
Voorfinanciering Reggesteyn	p.m.	-	-	-
Financiering derden (aflossing)	- 126	- 125	- 125	- 125
Investering in voorraden	125	459	- 47	-
Subtotaal investerings- en financieringsactiviteiten	21.080	12.868	9.418	10.037
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Ontwikkeling reserves en voorzieningen	19	1.085	3.480	- 854
Afschrijvingen	7.162	7.674	7.860	7.512
Subtotaal operationele activiteiten	7.181	8.759	11.339	6.657
Totale financieringsbehoefte	13.899	4.109	- 1.922	3.380
Reeds gefinancierd				
Geldleningen	-	-	-	-
Interen op schatkist	13.899	4.109	- 1.922	3.380
Financiering met kortlopende geldleningen	-	-	-	-
Resterende financieringsbehoefte	-	-	-	-

Kasgeldlimiet

Door het overschot aan liquide middelen is het aantrekken van kortlopende geldleningen nog niet noodzakelijk: de verwachting is dat ook gedurende 2023 een bedrag uitstaat bij de schatkist. In tegenstelling tot het parkeren van middelen bij een bank, rekent de schatkist geen boeterentes. Als er in de toekomst weer extra financieringsbehoefte is, zal die in eerste instantie zoveel mogelijk met kortlopende financiering worden ingevuld. De rente voor kortlopende leningen ligt namelijk substantieel lager dan de rente voor langlopende leningen. De maximale omvang van kortlopende financiering wordt daarbij bepaald door de kasgeldlimiet. Met dit maximum worden de korte termijn risico's van geldleningen begrensd. Dit houdt in dat de totale omvang van de vlottende schuld maximaal 8,5% van de lastenkant van de gemeentebegroting mag zijn. Het begrotingstotaal voor 2023 komt uit op een bedrag van € 103,4 miljoen. De kasgeldlimiet voor 2023 komt derhalve uit op ruim € 8,5 miljoen.

bedragen x € 1.000

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Netto vlottende schuld				
Omvang vlottende schulden	-	-	-	-
Omvang vlottende middelen	24.125	20.125	16.125	11.963
Netto vlottende schuld	- 24.125	- 20.125	- 16.125	- 11.963
Toegestane kasgeldlimiet				
Omvang begroting	103.430	103.430	103.430	103.430
Kasgeldlimiet (in % van de grondslag)	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet	8.792	8.792	8.792	8.792
Toets kasgeldlimiet				
Onderschrijding	32.916	28.916	24.916	20.755
Overschrijding				

Leningenportefeuille en schuldenpositie

Mede door het hoge investeringsvolume van de afgelopen decennia is onze totale schuldenpositie sterk toegenomen en staat onze solvabiliteit onder druk. De verbeterde financieringspositie in de afgelopen jaren heeft echter geleid tot een goede opgaande lijn die ook de komende jaren zal doorzetten. Per 1 januari 2023 staat aan vaste geldleningen een restant schuld van € 114 miljoen open. Voor deze cijfers verwijzen wij u naar de kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen.

De staat van opgenomen geldleningen ziet er voor 2023 als volgt uit:

bedragen x € 1.000

Opgenomen leningen	Oorspr. Bedrag	Rente %	Rente Bedrag	Begin looptijd	Einde looptijd	Boekwaarde 1-1-2023	Opname 2023	Aflossing 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Leningen Woningcorporaties n.v.t.	-					-	-	-	-
Leningen Woningcorporaties	-					-	-	-	-
Leningen overig									
Waterschapsbank	5.000	4,67%	126	2008	2028	3.000	-	- 500	2.500
BNG	10.000	1,80%	158	2020	2040	9.000	-	- 500	8.500
BNG	113.826	1,94%	1.940	2020	2045	102.444	-	- 4.553	97.891
Leningen overig	128.826		2.223			114.444	-	- 5.553	108.891
Totaal	128.826		2.223			114.444	-	- 5.553	108.891

Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 verwachten we dat de langlopende schulden na 2022 verder afnemen. Eind 2026 is het saldo van de langlopende schulden € 92,2 miljoen.

Risico's

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen voor gemeenten niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm benadrukt vooral het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en van de renterisico's. De norm is een benadering hiervoor. Door de omzetting van de geldleningen in 2020 zijn er in de periode 2023-2026 geen renterisico's te verwachten bij de opgenomen geldleningen.

bedragen x € 1.000

Renterisico	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Renterisico op vaste schulden				
Renteherziening o/g	-	-	-	-
Renteherziening u/g	-	-	-	-
Netto saldo herziening	-	-	-	-
Aflossingen	5.553	5.553	5.553	5.553
Renterisico vaste schulden (3+8)	5.553	5.553	5.553	5.553
Toegestane renterisiconorm				
Omvang begroting (= grondslag)	103.430	104.187	102.626	100.663
Renterisiconorm (in % van de grondslag)	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%
Minimumbedrag (wettelijk bepaald)	2.500	2.500	2.500	2.500
Toegestane renterisiconorm	20.686	20.837	20.525	20.133
Toets renterisiconorm				
Onderschrijding	15.133	15.284	14.972	14.580
Overschrijding				

Kredietrisico's

De financiering van en de garantstelling voor de Woningstichting loopt via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Daartoe heeft de gemeente met het WSW een achtervangovereenkomst gesloten. Deze achtervangovereenkomst is in 2021 geactualiseerd voor de nieuwe leningen die woningcorporaties afsluiten.

Voor hypothecaire woningleningen van particulieren staat de gemeente voor 50% garant voor leningen die zijn afgesloten met een Nationale Hypotheekgarantie en vóór 2011 zijn aangegaan. Vanaf 2011 staat het Rijk volledig in de achtervang garant,

Paragraaf 5:

Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op de bedrijfsvoeringsaspecten in onze organisatie en welke speerpunten we daarin hante- ren voor 2023. Bedrijfsvoering gaat over de manier waarop we dingen regelen en hoe we als medewerkers en bestuur- ders elkaar het best kunnen ondersteunen.

Programma Samen doen!

Het programma Samen doen! heeft de volgende ambitie: "professioneel en met plezier samenwerken aan een kwa- litatief goede dienstverlening". In 2023 zal de focus vanuit het programma vooral liggen op onderlinge verbinding en het vergroten van de professionaliteit. Zo wordt het in 2022 gestarte project "Jouw Baan, Mijn Baan" verder uitgerold, waarbij geïnteresseerde medewerkers met elkaar meedraaien in het dagelijks werk. Op deze manier krijgen medewer- kers meer inzicht in en begrip voor elkaar en elkaars werk, leren medewerkers elkaar beter kennen én vinden, waardoor samenwerking in de toekomst eenvoudiger op te zoeken is. Daarnaast komt er eind 2022 een nieuw intranet, waarna ook in 2023 inzet gepleegd wordt vanuit het programma op de adoptie en omarming hiervan, en het structureren van de verschillende communicatiekanalen. Uiteraard vindt dit plaats in nauwe samenwerking met het team Dienstverlening & Informatisering.

Middels het begeleiden van teamsessies is er aandacht voor professionalisering en verbinding. Deze sessies gaan onder meer over rolduidelijkheid, samenwerking en het gezamenlijk afspreken van team-/gedragsnormen. In 2023 wordt een introductietour gestart voor nieuwe medewerkers om hen een goed en warm welkom te geven én ze meteen onder te dompelen in de manier waarop het in Hellendoorn werkt. Ook laten we nieuwe medewerkers structureel een dag- deel meelopen bij het KCC of de frontoffice sociaal domein, om te leren welke vragen onze klanten aan ons stellen en waarom het zo belangrijk is goed bereikbaar te zijn. Verder wordt in 2023 aandacht besteed aan het verder uitbouwen en inbedden van de reeds gestarte Hellendoorn Academy, waarin met elkaar van elkaar geleerd wordt. We willen een lerende organisatie zijn. In 2023 maken we verder concreet welke stappen we daarin aanvullend kunnen zetten. In 2022 is het project kernwaarden gestart, waarbij een aantal kernwaarden geformuleerd worden die een leidraad vormen voor hoe we werken en hoe we ons gedragen. In 2023 implementeren we dit in de organisatie.

Werkprocessen

Werkprocessen worden centraal vastgelegd en zoveel mogelijk gedigitaliseerd en genormaliseerd. Het procesmanage- ment in 2023 richt zich op het ondersteunen van de functionele teams. Een aantal uitgangspunten is daarbij van belang.

Procesinformatie wordt op één plek bewaard.

Eén behandelaar is verantwoordelijk voor de behandeling van een zaak.

De processtappen, de voortgangsinformatie en de afronding van de zaak zijn per zaak aantoonbaar en beschikbaar.

Voor de klant is de voortgangsinformatie en de besluitvorming digitaal inzichtelijk.

Belangrijke projecten in 2023 zijn de vereenvoudiging van de werkprocessen van de participatiewet, de inrichting van de werkprocessen van de omgevingswet en het uitbouwen van het digitaal loket voor de burger.

Inkoop, aanbesteding en contractmanagement

De inkoopzaak en contractbeheerzaak zijn in ons zaakstelsel geïmplementeerd. Het werkproces en de bijbehorende ambtelijke advisering van de Tenderboardleden zijn vastgelegd in deze zaaktypen. Ook zijn deze zaaktypen gekoppeld aan de applicatie Qlik Sense. Hierdoor zijn wij eerder betrokken en beter in staat om nevendoeelstellingen te behalen bij inkoop. Ook hebben wij daardoor inzicht in de contracten en de looptijden hiervan en zijn wij beter in staat om te prioriteren in onze inkoop. Ook staan er diverse (Europese) aanbestedingen op de agenda die door onze eigen inkopers of door collega's uit andere gemeenten, in het kader van de samenwerking met de 14 Twentse gemeenten, begeleid worden.

Personeels- en organisatiebeleid

Uitgangspunt voor 2023 is dat een zo flexibel en wendbaar mogelijke inzet van de personele capaciteit en kwaliteit wordt nagestreefd. Via maatwerk geven wij op dit moment invulling aan instrumenten om de noodzakelijke flexibele inzetbaarheid en mobiliteit op gang te brengen. Hoewel de medewerker verantwoordelijk is voor zijn eigen loopbaan, is stimulering en begeleiding vanuit management en P&O ook van belang. Mede onder invloed van de coronacrisis is het werk er in korte tijd anders uit komen te zien. Ook relaties met collega's en leidinggevenden staan hierdoor in een ander licht. Hybride werken heeft een enorme vlucht genomen. Thuiswerken en digitaal vergaderen hebben een blijvend effect. Medewerkers en leidinggevenden moeten meer dan ooit hun werk-privébalans bewaken en zorgen voor een goede onderlinge afstemming. P&O biedt hierbij advies en ondersteuning.

Met de managers wordt nader ingezoomd op de strategische personeelsplanning voor de komende jaren. Het gaat hierbij om de instroom, doorstroom en uitstroom van personeel waardoor de juiste medewerker op de juiste plaats zit, op het juiste moment om zo de gewenste resultaten te kunnen behalen. De personele uitstroom voor de komende jaren is in beeld. Dit stelt ons in staat zo goed mogelijk in te spelen op toekomstige ontwikkelingen, personele uitstroom, nieuwe competenties, formatie en taakstelling en herbezetting en de situatie op de arbeidsmarkt. Op dit moment zien we steeds meer krapte op de arbeidsmarkt ontstaan. Hierdoor wordt het steeds moeilijker alle vacatures in te vullen. Het vinden en binden en blijven boeien van personeel is komend jaar dan ook een belangrijke uitdaging. Aandacht voor aantrekkelijk werkgeverschap en voor het welzijn van de medewerker is hierbij van groot belang. Uitgangspunten zijn aandacht voor opleidings- en ontwikkelmogelijkheden, goede balans tussen werk en privé en zo optimaal mogelijk gebruik maken van de aanwezige capaciteiten en talenten.

In 2023 wordt ook de voortgang van de nieuwe gesprekscyclus (spilgesprekken) gemonitord. In de (continue) dialoog tussen leidinggevende en medewerker staat de groei en de ontwikkeling van de medewerker centraal. De medewerker is de spil van de organisatie. De focus is toekomstgericht, met als insteek uitbouwen wat er al is in plaats van denken in problemen. De frequentie van de gesprekken wordt in overleg tussen leidinggevende en medewerker vastgesteld.

Vanuit het thema duurzame inzetbaarheid gaan we samen met het management bezig met de aanpak van ziekteverzuim, werkdruk, loopbaanbegeleiding en diverse verlofvormen (o.a. verlofsparen, verruiming ouderschapsverlof en vitaliteitsregeling) voor alle levensfasen. De uitkomsten van het medewerkersonderzoek 4e kwartaal 2022 worden meegenomen bij al deze onderwerpen. Het goede gesprek over vitaal en duurzaam aan het werk blijven is hierbij belangrijk en mede afhankelijk van de werknemer die regie neemt over zijn eigen loopbaan.

In de cao gemeenten 2021-2022 zijn veel grote vernieuwingen doorgevoerd waarvan de laatste, de harmonisering van verlof, op 1 januari 2023 ingaat. De komende cao moet organisaties en hun medewerkers de rust en de continuïteit bieden om die ontwikkelingen verder gestalte te geven. Streven is hierbij een loonontwikkeling die rekening houdt met de financiële ruimte en ook oog heeft voor de positie op de arbeidsmarkt.

De digitalisering van P&O-processen wordt in 2023 verder uitgebouwd en de informatie is (overal en altijd) via het web beschikbaar voor medewerker en manager. Dit moet zorgen voor een betere en snellere verwerking van personele wijzigingen, bijbehorende budgetten en actuele managementinformatie.

Het huidige functieboek stamt uit 1998. Sinds die tijd is er veel veranderd qua taken, organisatie, de kwaliteiten die medewerkers moeten hebben en de vaardigheden waarover medewerkers moeten beschikken. Na 25 jaar is het noodzakelijk het totale functiegebouw tegen het licht te houden en passend te maken voor de organisatie waar we in werken en de kwaliteiten en vaardigheden die we van onze medewerkers vragen.

bedragen x € 1.000

Personele sterkte	Toegestane formatie		Personeelslasten	
	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2022	Begroting 2023
Bestuur				
Bestuur	32,68	32,68	-1.178	-1.228
Raadsleden	25,00	25,00	-382	-403
Burgemeester en wethouders	4,90	4,90	-534	-561
Griffie	2,78	2,78	-262	-263
Totaal bestuur	32,68	32,68	- 1.178	- 1.228
Directie en Staf	9,44	9,44	-851	-917
Team Fysiek Domein	42,79	42,79	-3.703	-3.676
Team Openbare Ruimte	85,77	85,77	-5.646	-5.747
Team Maatschappelijk Domein	35,17	35,17	-2.477	-2.508
Team Sociaal Domein	56,43	59,42	-4.523	-4.637
Team Dienstverlening en Informatisering	48,34	48,34	-3.612	-3.842
Team Bedrijfsvoering	39,59	39,59	-3.146	-3.162
Sociale werkvoorziening	102,82	96,27	-3.600	-3.509
Overig	1,73	1,73	-137	-190
Marktmeester	0,33	0,33	-19	-19
Logopedie	1	1,40	-110	-112
Ambtenaren Burgerlijke Stand			-12	-12
Stagiaires			-15	-15
Vergoeding ambtsjubilea			-32	-33
Verhaalde salarissen en premies			51	
Taakstelling ambtelijk apparaat			468	
Totaal Huidig personeel	422,08	418,51	- 27.228	- 28.188
Voormalig personeel				
Burgemeester en wethouders			- 224	- 243
Totaal Voormalig personeel	0,00	0,00	- 224	- 243
Totaal personeel	454,75	451,19	- 28.630	- 29.659

Benchmark kosten en formatie

In Q1 en Q2 van 2021 hebben we de benchmark 'kosten en formatie gemeenten' van Berenschot uitgevoerd. Daarin zijn de formatie en kosten die bij ons worden ingezet om gemeentelijke taken uit te voeren, vergeleken met een referentiegroep van vergelijkbare gemeenten. We hebben de uitkomsten geanalyseerd aan de hand van de vragen: snappen we het? Willen we het? Zo nee, wat dan? Op alle onderdelen begrijpen we waar de opvallende verschillen door te verklaren zijn.

Daar waar we opvallend lager zitten, is op een aantal plekken inmiddels iets opgelost omdat we onze (wettelijke) taak niet meer goed konden uitvoeren. Op een aantal andere onderdelen kunnen we concluderen dat we het werk efficiënt uitvoeren.

Daar waar we opvallend hoog zitten, is de verklaring vaak te vinden in de omvang van de kapitaallasten (parkeergarage, zwembad, HvCB). Dit is een direct gevolg van keuzes die in het verleden gemaakt zijn. Soms hangt het samen met afspraken in de regio (GGD) of was er sprake van een overgangssituatie (inkoop). Op geen van de onderdelen is sprake van een opvallend grotere formatie in vergelijking tot de referentiegroep.

Informatisering

Vrijwel alles wat we als gemeente doen wordt ondersteund door digitale informatievoorziening. Het onderhoud van ICT-infrastructuur en applicatie-infrastructuur, het managen en beschermen van de informatie(stromen) en het voldoen aan wet- en regelgeving kost veel inspanning, maar is niet altijd rechtstreeks te koppelen aan ambities en opgaven uit het coalitieakkoord. Echter, bij alles hebben we de focus op het optimaal ondersteunen van de dienstverlening van de gemeente Hellendoorn en van haar medewerkers bij het realiseren van doelstellingen.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
Digitaal werkgeverschap.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ I-vaardigheden medewerkers vergroten. Nulmeting vaardigheden medewerkers gevolgd door gerichte actie (training) om alle medewerkers op een minimaal niveau te krijgen. ➔ Hybride (op kantoor en thuis) werken: medewerkers hiervoor faciliteren met de juiste (en meest economische) digitale werkplek. 	2023 e.v.
Datagedreven werken.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Management- en stuurinformatie faciliteren. ➔ Medewerkers data-bewust(er) maken (onderdeel I-vaardigheden). ➔ Betere interne informatieverstrekking (o.a. nieuw intranet). ➔ Bekendheid met informatiebronnen vergroten (waar vind je informatie). ➔ Bewustwording informatieveiligheid vergroten. 	
Zoveel mogelijk gebruik maken van cloud computing.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Cloudbeleid opstellen en uitvoeren. ➔ Applicaties verSaaS-en (roadmap opstellen voor de komende jaren). ➔ Alleen nog SaaS applicaties aanschaffen. 	2023 e.v.
Informatiebeheer op orde.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Oplossing voor duurzaam digitaal toegankelijk opslaan van (archief)informatie à E-depot. ➔ Digitalisering van archiefbescheiden (o.a. bouwdoossiers). ➔ Digitaal beschikbaar stellen (actief openbaar maken) van informatie op de daarvoor bestemde websites. 	2023 e.v.

Paragraaf 6:
**Verbonden
partijen**

Inleiding

Verbonden partijen zijn vennootschappen (NV's en BV's), stichtingen, verenigingen en gemeenschappelijke regelingen, waar de gemeente in deel neemt. Een partij geldt als verbonden partij als de gemeente in die partij een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente financiële verplichtingen is aangegaan met een verbonden partij.

Beleid

In de raadsvergadering van 31 januari 2017 is de kadernota 'verbonden partijen' vastgesteld. In de kadernota is uiteengezet hoe we als gemeente met verbonden partijen om willen gaan. Ook worden de rollen en bevoegdheden van gemeenteraad en college beschreven in deze kadernota.

Op basis van de kadernota vindt samenwerking met andere overheidslichamen alleen plaats als dit het geëigende middel is om beleidsdoelstellingen van de gemeente Hellendoorn te realiseren. De Wet gemeenschappelijke regelingen is hiervoor het meest aangewezen kader. Gemeenschappelijke regelingen worden pas getroffen na instemming van de gemeenteraad.

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen

Per 1 juli 2022 is de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) van kracht geworden, krijgen gemeenteraadsleden meer invloed op de besluitvorming van deze samenwerkingen en kunnen ze die beter controleren. De mogelijkheden van gemeenteraadsleden om de eigen controlerende en kaderstellende rol bij gemeenschappelijke regelingen te versterken worden aangepast en uitgebreid.

Dat gebeurt door meer ruimte te geven voor (eigen) keuzes voor de werking van een gemeenschappelijke regeling. Voorbeelden daarvan zijn:

- Het recht een zienswijze in te dienen, onder meer bij het treffen van een regeling en bij besluiten,
- Het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden,
- Afspraken hoe om te gaan met burgerparticipatie,
- Verplichte afspraken over evaluatie van de regeling, en
- De verplichting om afspraken te maken over (financiële) gevolgen van uittreding voor de uittredende deelnemers

De formele besluitbevoegdheid van een gemeenschappelijke regeling verandert overigens niet. De zienswijzetermijn voor de ontwerpbegroting wordt verruimd van acht naar twaalf weken.

Daarnaast komen er extra controlebevoegdheden, zoals de mogelijkheid om een gezamenlijke enquête uit te voeren naar het functioneren van de gemeenschappelijke regeling als geheel. Wel moeten alle betrokken raden in meerderheid met deze enquête instemmen.

Ook komt er een algemene informatieverplichting (actieve informatieplicht) voor het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Dat bestuur moet de raden van alle deelnemende gemeenten ongevraagd alle inlichtingen verstrekken die zij nodig hebben voor de uitoefening van hun taken. De informatieplicht is dus niet beperkt tot te nemen of genomen besluiten. In de gemeenschappelijke regeling moet worden vastgelegd op welke manier de inlichtingen worden verstrekt.

Het deel van de wet dat rechten geeft aan raadsleden is direct per 1 juli 2022 ingegaan. Voor het andere deel met de verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie, geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar.

Kaderstellende nota's

- Beleidskader verbonden partijen (2016/ 16INT00862)
- Begroting 2023 gemeenschappelijke regelingen (2022/ 2022-014813)
- Evaluatie relatie verbonden partijen (2017/ 17INT02041)

Publiekrechtelijke rechtspersonen

Publiekrechtelijke samenwerking vindt plaats op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Op deze wijze participeert de gemeente Hellendoorn in de onderstaande gemeenschappelijke regelingen/ bestuurlijke overleggen.

1. Veiligheidsregio Twente
2. SamenTwente
3. Bestuurlijk overleg sociaaleconomische structuurversterking (SES)
4. Stadsbank Oost-Nederland
5. Euregio
6. Omgevingsdienst Twente
7. Recreatieschap Twente
8. Twentse Kracht
9. IT-Platform Twente
10. Samenwerking mobiliteit
11. Samenwerking Milieu Duurzaamheid Afval (MDA), inclusief de Regionale energiestrategie (RES)
12. Samenwerking Twentse gemeenteraden (Twenteraad)

Gemeenschappelijke regeling / bestuurlijk overleg	Doelstelling / taken
Veiligheidsregio Twente Postbus 383 7500 AJ Enschede	Veiligheidsregio Twente (VRT) wil de veiligheid van iedereen die in Twente woont, werkt en verblijft vergroten door de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen efficiënt, effectief en professioneel te organiseren.
SamenTwente Nijverheidstraat 30 7511 JM Enschede	SamenTwente is de rechtsopvolger van Regio Twente, waarin gemeenschappelijke taken van de 14 Twentse gemeenten zijn ondergebracht op het gebied van GGD, OZJT en VTT met gastheerschappen voor Samen14 en Kennispunt Twente. Doelstelling is het bundelen van krachten op inhoudelijke thema's binnen het gezondheidsdomein.
Bestuurlijk overleg sociaal-economische structuurversterking Postbus 1400 7500 BK Enschede	Het bestuurlijk overleg is geformaliseerd door een bestuursovereenkomst tussen de 14 Twentse gemeenten. De bestuursovereenkomst ziet in eerste instantie op het overleg tussen leden van de 14 colleges over de overheidsinbreng in de Twente Board. Daarnaast biedt de overeenkomst de mogelijkheid om andere onderwerpen te bespreken op het terrein van sociaaleconomische ontwikkeling.
Stadsbank Oost Nederland Postbus 1393 7500 BJ Enschede	De Stadsbank richt zich samen met de deelnemende gemeenten op het versterken van de financiële weerbaarheid en de eigen kracht van vooral minder financieel draagkrachtigen. Daar waar mogelijk worden maatwerkgerichte oplossingen aangeboden voor financiële vraagstukken en schuldenproblematiek.

EUREGIO Enscheder Strasse 362 48599 Gronau	De EUREGIO maakt zich er sterk voor de samenwerking tussen Nederland en Duitsland te vereenvoudigen en te komen tot meerwaarde voor beide zijden. Daarbij staat voorop: <ul style="list-style-type: none"> • vergroting van de economische kracht en de kwaliteit van leven en • bevordering van de integratie van het gebied.
Omgevingsdienst Twente Haven Zuidzijde 30 7607 EW Almelo	De Omgevingsdienst Twente (ODT) zorgt ervoor dat de leefomgeving voor mens en dier veilig is en dat het milieu wordt beschermd. Zij is belast met de voorbereiding van te verlenen milieuvergunningen aan (risico)bedrijven en controleert of bedrijven zich aan de regels houden. De dienst voert die taken uit in opdracht van de gezamenlijke overheden (provincie en gemeenten) in de regio.
Recreatieschap Twente Postbus 1400 7500 BK Enschede	In de bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatieschap Twente is het beheer en onderhoud ondergebracht van de drie Twentse recreatieparken en de toeristische routes. Daarnaast verzorgt het recreatieschap Twente, met inbreng vanuit de Twente Board, de subsidiëring van de toeristische marketing en promotie van Twente.
Twentse Kracht Postbus 20 7500 AA Enschede	Twentse Kracht is een platform voor alle ambtenaren van inmiddels 22 aangesloten overheidsinstanties, waaronder de 14 Twentse gemeenten. De verschillende partijen werken samen op het gebied van professionele en persoonlijke ontwikkeling van de Twentse ambtenaren en op het gebied van arbeidsmobiliteit. De gemeente Enschede treedt op als gastheer voor deze coalitie.
IT Platform Twente Postbus 20 7500 AA Enschede	In het IT Platform zijn gezamenlijke producten, diensten en thema's op het vlak van informatisering & automatisering (I&A) ondergebracht. Het IT Platform Twente past in de doelstelling van samenwerking binnen Twente op het gebied van de bedrijfsvoering, om hoge kwaliteit van dienstverlening te kunnen blijven realiseren. De gemeente Enschede treedt op als gastheer voor deze coalitie.
Samenwerking mobiliteit Postbus 18 7550 AA Hengelo	De samenwerking mobiliteit betreft het bestuurlijk overleg van de regionale portefeuillehouders bereikbaarheid over samenwerking op gebied van verkeer en vervoer/ mobiliteit. De gemeente Hengelo treedt op als gastheer voor deze coalitie.
Samenwerking Milieu, Duurzaamheid en Afval(MDA) Postbus 18 7550 AA Hengelo	Binnen Twente wordt al geruime tijd samengewerkt op het gebied van milieu, duurzaamheid en afval. De regionale energiestrategie is daar de laatste jaren bij gekomen. Dat is een verplichte samenwerking tussen o.a. de gemeenten, provincie en waterschappen. De gemeente Hengelo treedt op als gastheer voor deze coalitie.
Samenwerking Twentse gemeenteraden Postbus 244 7460 AE Rijssen	De samenwerking Twentse gemeenteraden is een nieuwe bestuursovereenkomst per 1 februari 2022 als opvolger van de Twenteraad. De gemeente Rijssen-Holtent treedt op als gastheer voor deze coalitie. De samenwerking bestaat uit de Twenteraad, het presidium van de Twenteraad en het Twents griffiersoverleg. De Twenteraad draagt bij aan de bestuurlijke en politieke samenhang binnen Twente door het uitwisselen van kennis, elkaar te ontmoeten en met elkaar samen te werken.

Daarnaast participeert de gemeente nog in de gemeenschappelijke regeling SOWECO (in liquidatie). De planning van de afbouw van deze GR wordt in het eerste kwartaal van 2023 formeel afgesloten. Er is sprake van een positief saldo.

Zienswijzen

De uitgaven die voortvloeien uit deelname aan gemeenschappelijke regelingen zijn verplichte uitgaven die in de gemeentebegroting opgenomen dienen te worden. Op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen heeft uw raad de mogelijkheid opmerkingen c.q. zienswijzen over de ontwerp-begrotingen kenbaar te maken aan het algemene bestuur van de betreffende gemeenschappelijke regeling.

Tijdens de behandeling van de begrotingen 2023 van de verbonden partijen in juni 2022 heeft de raad van Hellendoorn twee zienswijzen ingediend, te weten:

1. **SamenTwente:** een verzoek om inzicht in de personele kosten, waarin wordt aangegeven in hoeverre op deze kosten is bespaard door een structurele personeelsinvulling en of het is gelukt om deze formatieplaatsen in te vullen zoals gewenst. Daarnaast wil de raad tussentijds actief worden geïnformeerd op de borging van de kerntaken van de Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT), de invoering van de "Regiovisie Jeugd"; het meerjarenperspectief OZJT en over de inkoopprocedure die o.a. moet leiden tot minder aanbieders.
2. **Stadsbank Oost-Nederland:** een verzoek om ervoor te zorgen dat de voorgenomen formatie-uitbreiding zal leiden tot een verlaging van de kosten van externe inhuur.

SamenTwente vermeldt in de gewijzigde begroting 2023 dat OZJT inzicht zal geven in de jaarstukken van SamenTwente en dat OZJT periodiek voor voortgangsberichten zal zorgen over het vervolg van de Regiovisie Jeugd.

Ontwikkelingen

Voor 2023 kunnen als belangrijke ontwikkelingen worden genoemd:

- **Veiligheidsregio Twente (VRT):** in 2023 zijn er enkele belangrijke veranderingen gepland zoals de overgang naar de nieuwe meldkamer in Apeldoorn, het in werking treden van de Omgevingswet op 1 januari 2023 en het verbeteren van samenwerking met aangrenzende veiligheidsregio's (inclusief Duitsland). Ook wordt in 2023 de nieuwe brandweerkazerne in Hellendoorn opgeleverd. Naar verwachting zal ook de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en de opvang van asielzoekers in 2023 blijvende aandacht en inzet vragen.
- **SamenTwente:** Ook in 2023 blijven COVID-19 en het finetunen van de nieuwe organisatiestructuur aandacht vragen. Daarnaast worden genoemd de werkzaamheden die als gevolg van de vluchtelingenstroom uit Oekraïne te verwachten zijn, zoals GGD- advieswerk, psychosociale hulpverlening en jeugdzorg. Ook het versterken van de pandemische paraatheid en versterking van de publieke gezondheidszorg en de jeugdbeschermingsketen zullen voortdurend aandacht blijven vragen. Verder is het plan om de formatie van OZJT op orde te brengen voor de uitvoering van kerntaken zoals genoemd in de regiovisie jeugdhulp.
- Voor de schulddienstverlening heeft **Stadsbank Oost Nederland (SON)** een strategische agenda voorbereid, aan de hand waarvan de gemeenten een eigen keuze kunnen maken voor de mate waar in gebruik gemaakt wordt van de dienstverlening van de SON. Voor onze gemeente streven wij naar uitbreiding van de lokale dienstverlening door de Stadsbank, in combinatie met de inmiddels wettelijk verplichte taak van vroegsignalering van schulden. We versterken hiermee de lokale intake en regie, en een nauwere samenwerking met onze lokale partners zoals Stichting BOOM, Avedan en het Hulpfonds. De benodigde extra middelen hiervoor zijn opgenomen in deze gemeentebegroting.
- De programmabegroting 2023 van de **Omgevingsdienst Twente (ODT)** noemt als belangrijke landelijke ontwikkelingen de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2023 en de in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat samengestelde onderzoeksrapporten over de kwaliteit van het Vergunningen Toezicht Handhaving (VTH)-beleid. Voor de regio Twente gaat het om de vernieuwing van het regionale VTH-beleid en het traject van output financiering. In de begroting 2023 wordt daarbij niet alleen gerekend met een jaarbijdrage van elke deelnemer, maar ook met een variabele component voor als de gevraagde jaarproductie hoger of lager uitvalt. Hier zullen wij als Hellendoorn rekening mee moeten houden. Kijkend naar de kosten voor het jaar 2021 is het aannemelijk dat voor Hellendoorn de kosten voor 2022 en 2023 hoger zullen uitvallen dan de begroting voor deze jaren.
- Het **Recreatieschap Twente** werkt de komende periode aan een visie voor de routenetwerken Twente, een visie voor de recreatieparken Hulsbeek, Rutbeek en Lageveld en de verdere ontwikkeling van mountainbike routes. Het Recreatieschap Twente brengt de financiële gevolgen van deze ontwikkelingen in het jaar 2022 in beeld. De extra kosten van de hiervoor geschetste ontwikkelingen zijn niet in de begroting 2023 opgenomen, indien nodig zal dat onderdeel zijn van de begroting 2024.

Privaatrechtelijke rechtspersonen

Privaatrechtelijke rechtspersonen zijn in het Burgerlijk Wetboek nader geregeld, en kunnen stichtingen, verenigingen,

coöperaties en vennootschappen zijn. In het laatste geval wordt de term deelneming geïntroduceerd.

De gemeente Hellendoorn participeert in de volgende privaatrechtelijke rechtspersonen:

1. NV Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG)
2. Twence BV
3. Enexis Holding NV
4. Wadinko NV
5. Stichting Noest
6. Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
7. CSV Amsterdam BV
8. Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
9. Stichting Rekenkamer West Twente

Deelnemingen	Doelstelling / taken
N.V. Bank Nederlandse gemeenten Postbus 30305 2500 GH Den Haag	Het voorzien in zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren. De BNG is daarmee de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Twence Holding B.V. Postbus 870 7550 AW Hengelo	Twence is in de eerste plaats een afvalverwerkingsbedrijf. Twence staat voor hoogwaardige inzet van afval als bron van herbruikbare grondstoffen. Door het verwerken van afval produceert Twence tegelijkertijd duurzame energie.
Enexis Holding N.V. Burg. Burgerslaan 40 5245 NH Rosmalen	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,5 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. Enexis draagt daarmee bij aan het realiseren van een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar regionaal energienetwerk.
Wadinko N.V. Postbus 445 8000 AK Zwolle	Wadinko is een regionaal opererende participatiemaatschappij met als doelstelling het stimuleren van bedrijvigheid en werkgelegenheid met risicodragend kapitaal, kennis en managementondersteuning. Momenteel (ultimo 2021) participeert Wadinko in 25 (regionale) bedrijven, waaronder één in onze gemeente.
Stichting Noest Van den Bergsweg 53 7442 CK Nijverdal	Stichting Noest zet zich in voor mensen voor wie een reguliere baan, om welke reden dan ook, niet direct voor de hand ligt. Dat gebeurt door het bieden van passend, plezierig en zinvol werk. Behalve begeleid werk worden ook mogelijkheden geboden om werknemersvaardigheden te ontwikkelen. Binnen Stichting Noest hebben ondernemers, gemeente en de re-integratie-experts van React Twente de krachten gebundeld.
Ondernemingen uit verkoop Essent: Publiek Belang Electriciteitsproductie BV en CSV Amsterdam BV Brabantlaan 1 5216 TV Den Bosch	In het kader van de verkoop van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Deze waren oorspronkelijk ondergebracht in een vijftal vennootschappen met een vooral administratieve functie. In 2020 zijn er daarvan drie opgeheven. De resterende vennootschappen Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV en CSV Amsterdam BV zullen later worden ontbonden.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) Postbus 30435 2500 GK Den Haag	Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, waaronder de provinciale overheden, de Tweede Kamer en het kabinet. Daarnaast advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen.
Stichting Rekenkamer West Twente Postbus 244 7460 AE Rijssen	Het faciliteren van de samenwerkende rekenkamerfuncties met het oog op het onderzoek van de doelmatigheid, doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door een gemeentebestuur gevoerde bestuur.

Financiële gegevens verbonden partijen

bedragen x € 1.000

Financiële gegevens verbonden partijen	Gemeentelijke bijdrage 2023	Eigen vermogen 31-12-2022	Eigen vermogen 31-12-2023	Vreemd vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 31-12-2023	Verwacht resultaat 2023
Gemeenschappelijke regelingen						
Veiligheidsregio Twente	2.423	915	176	64.838	67.660	-
SamenTwente	1.926	10.515	7.138	27.622	19.242	-
Stadsbank Oost-Nederland	194	1.088	892	14.829	14.591	-
Euregio*	10	2.305	2.305	23.389	12.189	-
Omgevingsdienst Twente	685	631	631	1.362	1.492	-
Recreatieschap Twente	169	740	740	3.698	3.527	-
Totaal gemeenschappelijke regelingen	5.407	16.194	11.882	135.738	118.701	-
Deelnemingen*						
Bank Nederlandse Gemeenten*	-	5.097.000	5.062.000	155.262.000	143.995.000	236.000
Twence holding BV	-	142.825	149.605	132.367	168.137	12.082
Enexis holding NV*	-	4.231.000	4.231.000	5.234.000	5.234.000	89.000
Wadinko NV*	-	65.496	74.147	5.454	6.922	8.651
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	-	-	-	-	-	- 50
CSV Amsterdam BV	-	-	-	-	-	- 100
Totaal deelnemingen	-	9.536.321	9.516.752	160.633.821	149.404.059	345.583
Totaal verbonden partijen	5.407	9.552.515	9.528.634	160.769.559	149.522.760	345.583

* Er is geen begrotingsinformatie beschikbaar, de stand uit de jaarrekening 2021 of de actuele stand 2022 is opgenomen.

Paragraaf 7:
Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid heeft een volgend en ondersteunend karakter voor doelstellingen op andere beleidsvelden. Via grondbeleid kan een nadere invulling worden gegeven aan het realiseren van ruimtelijke doelstellingen zoals de aanleg en reconstructie van wegen, het willen voorzien in behoefte aan bouwgrond voor woningbouw en bedrijventerreinen en overige commerciële en maatschappelijke functies.

Over de financiële gevolgen van het gevoerde beleid wordt jaarlijks gerapporteerd in de paragraaf grondbeleid van de jaarrekening. Tevens wordt nadere toelichting op de lopende grondexploitaties gegeven in het zogenoemde meerjarenperspectief grondexploitaties (MPG) dat, inclusief de onderliggende grondexploitatiebegrotingen, medio het jaar wordt vastgesteld door de Raad.

In de paragraaf grondbeleid van de programmabegroting wordt vooruit gekeken op ontwikkelingen, die mogelijk gevolgen hebben voor de vermogenspositie van de gemeente. Tevens wordt aangegeven hoe de grondexploitatiebegrotingen zijn verwerkt in de jaarbegroting(en) van de programmabegroting.

Beleid

Gemeenten kunnen ervoor kiezen om een actief grondbeleid te voeren (waarbij je zelf als gemeente de gronden koopt, bouwrijp maakt en de bouwgrond verkoopt) of een faciliterend grondbeleid (waarbij de bouwgrondproductie aan anderen wordt overgelaten).

Met faciliterend grondbeleid loopt de gemeente minder financiële risico's. Deze liggen dan bij marktpartijen. Daar staat tegenover dat de gemeente minder sturingsmogelijkheden heeft. Voorts kan de gemeente bij faciliterend grondbeleid geen winst maken, omdat ze alleen kosten kan verhalen.

Bij actief grondbeleid kunnen met de baten uit winstgevende grondexploitaties, tekorten op verlieslatende grondexploitaties worden bekostigd, waardoor er feitelijk financiële verevening tussen verschillende ruimtelijke ontwikkelingen plaats kan vinden.

De realisatie van de nu lopende grondexploitaties is al ver gevorderd.

Om te kunnen blijven voorzien in de behoefte aan bouwgrond voor woningen en bedrijven, zullen we de mogelijkheden naar nieuwe ontwikkelingen moeten onderzoeken. Daarbij zal per ontwikkeling moeten worden bepaald, of we als gemeente het project willen realiseren d.m.v. een actief dan wel een faciliterend grondbeleid. In 2023 zal de nota Grondbeleid, mede vanuit dat perspectief, opnieuw tegen het licht worden gehouden.

Ontwikkelingen lopende grondexploitaties

In Daarle West is de laatst beschikbare kavel verkocht, waarna het woonrijp maken kan worden afgerond. Inmiddels wordt gekeken naar een andere locatie om te kunnen blijven voorzien in de behoefte aan bouwgrond voor woningbouw.

In de grondexploitatie Hellendoorn Noord 1e fase worden de laatste 22 bouwkvelds naar verwachting in 2023 uitgegeven, waarna het woonrijp maken kan worden afgerond.

Grondexploitatie De Branderij zit in de afrondende fase. Alle bouwgrond is verkocht.

Naar verwachting zijn alle kvelds in de grondexploitatie Schoolstraat/Salomonsonstraat per 1 januari 2023 verkocht en dan resteert alleen het woonrijp maken nog.

In 2023 wordt in Hellendoorn een nieuwe brandweerkazerne gerealiseerd. De Veiligheidsregio Twente koopt van ons hiervoor het bouwkveld. Uw raad heeft in juli 2022 ingestemd met de grondexploitatie voor de locatie tussen de Koe-maste en de Haersingel in Hellendoorn, waar ook 'Cool Nature' is gevestigd. Deze locatie is het meest geschikt bevon-

den in verband met de benodigde aanrijtijden in geval van calamiteiten.

Bij de ontwikkeling van de plannen wordt rekening gehouden met de bestaande situatie en blijft 'Cool Nature' bestaan. De huidige brandweerkazerne wordt ons vanuit een eerste recht van koop aangeboden. Hierover moet nog een separaat besluit worden genomen.

Woningbouw nieuwe initiatieven

Er wordt nagedacht over de mogelijkheden van woningbouw op de locatie aan de Willem de Clerqstraat, omdat Reggesteyn beide schoollocaties aan de Noetselerbergweg kan betrekken. Binnenkort zal gestart worden met de stedenbouwkundige en ruimtelijke uitwerking van de locatie Willem de Clerqstraat. Naar verwachting kan het bestemmingsplan voor deze locatie in 2023 worden vastgesteld.

Momenteel worden de mogelijkheden onderzocht om aan de noordkant van Haarle een uitbreidingsplan te realiseren, om te voorzien in de behoefte aan bouwgrond voor in totaal circa 60 grondgebonden woningen, onder te verdelen in twee fasen en bestemd voor diverse doelgroepen waaronder starters en senioren. Het bouwplan zal daarom een mix zijn van rijenwoningen (huur en koop), twee onder één kap woningen en vrijstaande woningen.

De gemeente heeft hiervoor het initiatief genomen met het vestigen van een voorkeursrecht in het kader van de Wet voorkeursrecht gemeenten. Wij zijn voornemens de grond van de huidige eigenaren over te nemen, het plangebied bouwrijp (en later ook woonrijp) te maken en kavels uit te geven aan belangstellenden. Tot na de zomer van 2022 wordt gewerkt aan het verkavelingsplan, de toets op financiële haalbaarheid, -concept-bestemmingsplan etc. Dit in overleg met de werkgroep wonen in Haarle. De uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek zullen ter besluitvorming worden voorgelegd. Indien dat positief is, zal de procedure tot aanpassing van het bestemmingsplan worden gestart. De vaststelling wordt verwacht in 2023. Afhankelijk van eventuele bezwaar- en beroepsprocedures en overeenstemming met de grondeigenaren, kan opdracht worden gegeven voor het bouwrijp maken van de grond, waarna de uitgifte van de kavels kan plaatsvinden.

De gemeente is met woningcorporatie Reggewoon in gesprek over het realiseren van sociale woningbouw op de locatie van de voormalige Blenkeschool. De school is inmiddels gesloopt.

Zodra met Reggewoon overeenstemming is bereikt over het bouwplan, kan dit project in exploitatie worden genomen door het vaststellen van de grondexploitatie door de Raad.

De verwachting is dat de Hoi-locatie aan de Koninginnestraat in 2023 wordt vrijgespeeld voor woningbouw. Op dit moment worden de mogelijkheden voor deze locatie onderzocht. De ecologische onderzoeken zijn reeds in gang gezet.

Ook in Daarle en Daarlerveen wordt gekeken naar geschikte locaties voor uitbreiding.

Ter Steege Bouw Vastgoed uit Rijssen wil de komende jaren een nieuwe woonwijk op het voormalig terrein van KTC op de hoek Hoge Dijkje-Grotestraat bouwen. Bij de herontwikkeling van de locatie zal rekening moeten worden gehouden met de monumentale status van een deel van het gebouwencomplex. Het betreft ongeveer 4,5 hectare waarop zo'n 200 woningen en voorzieningen zijn gepland. Naar verwachting zal de herontwikkeling op zijn vroegst in 2025 kunnen starten.

Aan de west- en oostzijde van het marktplein in Nijverdal wordt het komende jaar opnieuw gekeken wat de mogelijkheden zijn voor woningbouw.

Bedrijventerrein

Op bedrijventerrein 't Lochter III in Nijverdal hebben wederom mooie transacties plaatsgevonden. De laatste kavels zijn inmiddels verkocht en geleverd.

Er is belangstelling voor de laatste paar kavels op de woon-/werklocatie 'Bloemeweide' in Haarle. Gesprekken hierover zijn gaande. Inmiddels is er één kavel in optie gegeven.

Om te kunnen blijven voorzien in de behoefte aan bouwgrond voor bedrijven, wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden op andere locaties een nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein te realiseren.

De geprognosticeerde stand van zaken per 1-1-2023

In het onderstaande overzicht wordt, m.b.t. de nu lopende grondexploitaties, de financiële stand van zaken per 1-1-2023 weergegeven, conform de laatst vastgestelde grondexploitaties (MPG2022), dit vanuit de fictie dat de voortgang financieel gezien in 2022 exact is verlopen, zoals is geraamd. (Als de voortgang sneller of langzamer verloopt, heeft dat overigens in beginsel nauwelijks effect op de geraamde eindresultaten.)

Daaraan is toegevoegd de grondexploitatie Brandweerkazerne, die medio 2022 is vastgesteld.

bedragen x € 1.000

Grex begrotingen	Grex boek-waarde *) 1-1-2023	Nog te maken		Eindjaar	Geraamd eindresultaat		
		kosten	opbrengsten		op eindwaard	op contante waarde	
IN EXPLOITATIE GENOMEN GRONDEN (IEGG)							
Bedrijventerreinen							
Haarle	241	143	645	2025	261	246	winst
't Lochter III	-1.691	441	-	2024	1.250	1.201	winst
Brandweerlocatie Hellendoorn	-81	119	-	2023	-38		-37 verlies
Totaal Bedrijventerreinen	-1.531	703	645		1.473	1.447	-37
Woningbouwgebieden							
Daarle West	-732	127	142	2024	747	718	winst
Hellendoorn Noord fase 1	723	1.860	1.639	2025	-944		-889 verlies
De Branderij	18	84	-	2023	-102		-100 verlies
Schoolstraat Salomonsonstraat	-509	125	-	2024	384	369	winst
Totaal Woningbouwgebieden	-500	2.196	1.781		85	1.087	-989
Totaal	-2.031	2.899	2.426		1.558	2.534	-1.026
Gesaldeerd		-473				1.508	

Deze geraamde financiële stand van zaken per 1-1-2023 is de basis en input voor de manier waarop de lopende grondexploitaties in de programmabegroting 2023 zijn verwerkt.

Financiële toelichting op de grondexploitaties.

- Op 1-1-2023 zijn er naar verwachting nog zeven lopende grondexploitaties. Vier winstgevende en drie verlieslatende.
- Het daarin geïnvesteerde vermogen bedraagt dan naar verwachting +/- € 2,03 miljoen.
- (Ofwel er zijn meer opbrengsten gerealiseerd, dan kosten gemaakt).
- Met ruim € 2,4 miljoen nog te realiseren opbrengsten en bijna € 2,9 miljoen nog te maken kosten, wordt bijna € 0,5 miljoen 'ingeteerd' op het geïnvesteerde vermogen, waardoor het begrote eindresultaat per saldo uit komt op € 1,5 miljoen winst.

Geprognosticeerde balanswaarde en nog te nemen winst per 1-1-2023

In het onderstaande overzicht wordt de financiële stand van zaken per 1-1-2023 weergegeven.

De tekorten op de verlieslatende grondexploitaties zijn, conform de BBV-voorschriften, geheel afgedekt met getroffen verliesvoorzieningen.

De winsgevendende grondexploitaties koersen op een te verwachten winst van ruim € 2,5 miljoen. Hiervan is per 1 januari 2023 bijna € 1,6 miljoen aan winst reeds genomen, waardoor de nog te nemen winst geprognosticeerd wordt op ruim € 0,9 miljoen. Deze nog te realiseren winst staat feitelijk als stille reserve onzichtbaar op de balans.

bedragen x € 1.000

Verwacht resultaat per plangebied	Grex boek-waarde *) 1-1-2023	Genomen verlies	Genomen winst	Balans-waarde 1-1- 2023	Stille reserve	Eindjaar
IN EXPLOITATIE GENOMEN GRONDEN (IEGG)						
Bedrijventerreinen						
Haarle	241	-	87	326	159	2025
't Lochter III	-1.691	-	961	-723	240	2024
Brandweerlocatie Hellendoorn	-81	37		-118	-	2023
Totaal Bedrijventerreinen	-1.531	37	1.048	-515	399	
Woningbouwgebieden						
Daarle West	-732	-	510	-222	208	2024
Hellendoorn Noord fase 1	723	889	-	-179	-	2025
De Branderij	18	100	-	-82	-	2023
Schoolstraat Salomonsonstraat	-509	-	33	-477	336	2024
Totaal Woningbouwgebieden	-500	989	543	-959	544	
Totaal verwacht gemeentelijk resultaat	-2.031	1.026	1.591	-1.474	943	

*) De grex-boekwaarde is niet gelijk aan de Balanswaarde (boekwaarde in de gemeentelijke begroting/rekening): in de grexboekwaarde is de eerder genomen winst nog niet als verhoging boekwaarde verhogend meegenomen, noch zijn de te verwachten verliezen in mindering gebracht.

Risico's en bufferreserve

Benodigde weerstandscapaciteit

Grondexploitatiebegrotingen zijn niet alleen een financieel kader, waarbinnen het project moet worden gerealiseerd. Ze fungeren ook als een 'voorspelling' van de te verwachten kosten en opbrengsten en het begrote financiële eindresultaat. De nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten kunnen mee- maar ook tegenvallen.

Ter dekking van per saldo tegenvallers is een bepaalde aanwezige weerstandscapaciteit benodigd. Deze is berekend op € 2,5 miljoen.

Daarnaast wil de gemeente een egalisatiebuffer hebben waarmee tegenvallers uit boekverliezen en hertaxaties van vastgoed kunnen worden opgevangen. De hiervoor benodigde buffer is berekend op € 0,5 miljoen.

Aanwezige weerstandscapaciteit

De bufferreserve bedraagt ruim € 3,1 miljoen.

Naast deze aanwezige weerstandscapaciteit is er binnen de lopende grondexploitaties een stille reserve aanwezig ten gevolge van begrote, maar nog niet genomen winsten. Deze nog te realiseren winsten (ruim € 0,9 miljoen) staan niet op de balans. Echter, ook dit is aanwezige weerstandscapaciteit waarmee in de komende jaren financiële tegenvallers kunnen worden gedekt. Hierdoor bedraagt de aanwezige weerstandscapaciteit ruim € 4,0 miljoen.

Weerstandsvermogen

Er is sprake van een financieel gezonde situatie, indien de aanwezige weerstandscapaciteit groter dan of gelijk is aan de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de aanwezige en de benodigde weerstandscapaciteit. Met een factor 1,34 is de weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties meer dan voldoende. De bufferreserve is een algemene reserve, waardoor deze reserve ook betrokken wordt in de bepaling van de totale gemeentelijke weerstandscapaciteit.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) voor ondernemersactiviteiten. De gemeentelijke grondexploitaties vallen hier in principe ook onder, indien ze winstgevend zijn. De Vpb is immers een winstbelasting.

Voor het onderdeel grondexploitatie is nu duidelijk dat we voor de jaren t/m 2021 niet fiscaal winstgevend zijn, gezien de vele verliezen die er op de destijds nog lopende grondexploitaties zijn genomen. Nu een deel van deze verliesgevende exploitaties is afgerond in 2021 (Aan de Tuinen) zullen we naar verwachting vanaf 2022 ook Vpb over de grondexploitaties moeten afdragen.

Momenteel kan/wil de belastingdienst nog niet aangeven welke uitgangspunten er gelden voor een fiscale openingsbalans in 2022 voor deze grondexploitaties. Het is op dit moment dus nog niet mogelijk een indicatie te geven van te betalen Vpb. Naar verwachting is dit beperkt. Omdat de winsten van de grondexploitaties consequent in de bufferreserve worden gestort, komen wij met een voorstel om de winstbelasting (Vpb) over het onderdeel grondexploitaties standaard ten laste van de bufferreserve te brengen.

Paragraaf 8:

Informatieveiligheid

en privacy

Inleiding

Informatie is één van de belangrijkste bedrijfsmiddelen van de gemeente Hellendoorn. Immers, gemeenten zijn in de kern een informatiehuishouding, beheren veel persoons- en privacygevoelige gegevens en behoren alleen daarom al veilig en zorgvuldig om te gaan met informatie en het uitwisselen daarvan. Burgers, bedrijven en (keten)partners kunnen ernstige schade ondervinden wanneer er sprake is van het verlies van gegevens, uitval van ICT of het door onbevoegden kennisnemen of manipuleren van informatie. Dit kan leiden tot ernstige gevolgen voor (de continuïteit van) de bedrijfsvoering en kan leiden tot grote financiële en imagoschade.

Gelet op het belang en alle risico's rondom informatieveiligheid en privacy hebben gemeenten in VNG-verband ingestemd met de resolutie 'Informatieveiligheid; een randvoorwaarde voor de professionele gemeente'. Deze resolutie beschrijft de uitgangspunten waar gemeenten aan moeten voldoen op het gebied van de informatieveiligheid en privacy.

Kaderstellende nota's

- Privacy beleid en privacy statement (2018 / 18INT01175)
- Beleidskader informatieveiligheid (2021 / 2021-001988)
- Aanvullende beveiligingsmaatregelen (2021 / 2021-004676)

Ontwikkelingen

Cyberincidenten kunnen onze maatschappij in het hart raken en gedurende korte of langere tijd verlammen. Nederland is sterk afhankelijk van digitale diensten, processen en systemen. Die raken steeds nauwer verweven met fysieke processen, activiteiten en apparaten én ze maken deel uit van een groter geheel, de mondiale digitale ruimte. Naast de vele kansen die de digitale ruimte biedt, maakt die ons ook kwetsbaar voor menselijk en technisch falen én voor kwaadwillenden. Wereldwijd misbruiken personen en organisaties de digitale ruimte ook steeds vaker voor cyberaanvallen. De oorlog in Oekraïne brengt nieuwe beveiligingsrisico's met zich mee, hackers maken misbruik van nieuwsberichten en proberen particulieren en bedrijven te verleiden om gegevens te verstrekken om deze vervolgens te misbruiken en daar financieel beter van te worden.

Aandacht voor informatieveiligheid en privacy is een continu proces, bedreigingen veranderen voortdurend. Daarom worden ontwikkelingen op de voet gevolgd en worden steeds nieuwe maatregelen getroffen om de risico's te beperken.

Aandachtspunten 2023

In het licht van het bovenstaande gelden voor 2023 de volgende actiepunten:

- In 2022 is een nieuw e-learning platform in gebruik genomen voor het vergroten van het i-bewustzijn en het trainen van de medewerkers op dat vlak. Met het e-learning platform worden i-bewustzijns campagnes opgezet, assessments uitgevoerd en phishing campagnes geïnitieerd (al dan niet samen met een externe partij). Vervolgens worden trainingen op maat aangeboden aan de medewerkers.
- De BIO en de AVG brengen met zich mee dat alle bestaande beleidskaders, interne procedures, protocollen e.d. op het gebied van informatieveiligheid en privacy voortdurend tegen het licht gehouden moeten worden en waar nodig moeten worden aangepast. De in 2021 en 2022 vernieuwde en geactualiseerde beleidskaders informatieveiligheid en privacy zijn daarbij het uitgangspunt.
- In 2023 wordt het bedrijfscontinuïteitsplan ICT aangevuld met nader te bepalen kritische bedrijfsprocessen en de te nemen maatregelen bij uitval daarvan. In 2022 is een start gemaakt met het beschrijven van drie kritische bedrijfsprocessen inclusief maatregelen bij uitval van die processen.
- Om privacy en informatieveiligheid nog nadrukkelijker binnen de organisatie te borgen zijn in 2022 per team privacy-ambassadeurs opgeleid. Dat zijn medewerkers met net iets meer kennis van zaken en affiniteit rondom de thema's privacy en informatieveiligheid. Voor medewerkers binnen het team is de privacy-ambassadeur een eerste aanspreekpunt bij eventuele vragen.

- Ook in 2023 blijven we investeren in kennis en bewustzijn van medewerkers. Nieuwe medewerkers wordt – overeenkomstig de BIO en de AVG – een introductieprogramma aangeboden, waarbij kennis wordt gemaakt met de huisregels op het gebied van informatieveiligheid en privacy. Ook voor zittende medewerkers worden herhalingstrainingen aangeboden.
- Afgesproken maatregelen en procedures worden jaarlijks getoetst op volledigheid, actualiteit en naleving. Dat loopt niet alleen via de ENSIA-zelfevaluatie, maar ook tussentijds worden aanvullende controles uitgevoerd zoals periodieke audits, phishing tests, penetratie- en vulnerabilityscans en de inzet van een mystery-guest. Daar is een integraal controleplan voor opgesteld. Per team wordt inzichtelijk gemaakt welke controles plaatsvinden.
- Een regelmatig terugkerend begrip in de BIO maar vooral ook de AVG is ‘accountability’, ofwel de verantwoordingsplicht. Organisaties moeten zelf kunnen aantonen dat ze voldoen aan de spelregels op het gebied van informatieveiligheid en privacy en dat de noodzakelijke technische en organisatorische maatregelen worden getroffen. Via kwartaalrapportages geven we inzicht in de genomen maatregelen.
- Ondanks alle interne maatregelen en controles zal jaarlijks door een onafhankelijke auditor getoetst moeten worden of de maatregelen afdoende zijn. Dit gebeurt door het uitvoeren van PEN testen. Hierbij gaat de auditor bewust proberen om in te breken op het netwerk om te testen of de getroffen beveiligingsmaatregelen afdoende zijn. Daarnaast wordt een aanvullende vulnerability test uitgevoerd om eventueel door ons niet opgemerkte kwetsbaarheden op te sporen en te verhelpen.
- In 2023 zetten we in op uitbreiding van monitoring en response dat betekent dat het in- en uitgaande netwerkverkeer 24/7 wordt gemonitord en dat bij verdachte situaties snel kan worden geacteerd en passende maatregelen kunnen worden getroffen.
- E-mail is een van de grootste risicofactoren voor aanvallen van buitenaf. Daarom worden aanvullende maatregelen getroffen om in- en uitgaande mail verder te beveiligen.

Paragraaf 9:

Duurzaamheid

Inleiding

Duurzaamheid is niet meer weg te denken uit de samenleving en heeft dwarsverbanden met praktisch alle andere beleidsvelden. Duurzaamheid gaat over ons doen en laten en de gevolgen daarvan voor elders en voor de toekomst.

Duurzaamheid is dan ook een centraal programma in ons beleid. Binnen het programma duurzaamheid wordt ingezet op de speerpunten Energie & Warmte, Klimaatadaptatie, Biodiversiteit, Mobiliteit, Circulariteit en een integrale benadering & verankering binnen de eigen organisatie (Duurzaam denken & doen).

De nadruk ligt daarbij op de transitie naar een toekomstbestendige, fossielvrije en klimaat neutrale energievoorziening. Het gaat daarbij om een energiezuiniger gebouwde omgeving (woongebieden en bedrijventerreinen), een aardgasvrije warmtevoorziening waarbij zoveel mogelijk lokale duurzame warmtebronnen worden benut en (grootschalige) opwek van duurzame energie.

Ontwikkelingen

Uit het recente IPCC rapport (2021) blijkt dat de klimaatverandering ongekend groot is én veroorzaakt is door menselijk handelen. Dit onderstreept de urgentie van het klimaatbeleid en de noodzaak om de hierin opgenomen doelen zo snel mogelijk te realiseren. Als we de klimaatverandering willen beperken, om daardoor de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius, is het op z'n minst nodig om netto nul CO₂ uit te stoten.

Speerpunten

Binnen het programma Duurzaamheid zijn de volgende speerpunten opgenomen:

- Energie & warmte
- Klimaatadaptatie
- Biodiversiteit
- Circulariteit
- Mobiliteit
- Duurzaam denken & doen

Energie & warmte

Via het 'Stappenplan RES Hellendoorn', deelname aan de RES-Twente en het 'Uitvoeringsprogramma Duurzame Energievisie Hellendoorn' wordt concrete invulling gegeven aan de door ons vastgestelde doelen en aan de landelijke doelstellingen ten aanzien van duurzame energieopwekking en energiebesparing. Samenwerking en participatie met onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke voorwaarden voor het behalen van onze doelstellingen.

Regionale Energie Strategie 2.0 (RES)

In de zomer van 2021 is de RES Twente 1.0 vastgesteld door de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van de waterschappen. Concreet vertaalt de RES Twente 1.0 de afspraken uit het Nationaal Klimaatakkoord in:

- een regionale aanpak om elektriciteit duurzaam op te wekken uit wind- en zonne-energie;
- de Regionale Structuur Warmte (afstemming van de Transitievisies Warmte op regionaal niveau).

De tijdshorizon van de RES richt zich op 2030.

In de RES 2.0 werken we vooral aan de uitvoering van de RES 1.0. We kijken wat er in 2030 gerealiseerd moet zijn en bepalen op basis daarvan wat er gereed moet zijn op 1 juli 2023. Dat is het moment waarop we de RES 2.0 indienen bij de NPRES. De RES 2.0 dient op hoofdlijnen twee doelen: monitoring van de voortgang van de ambities en anderzijds het verder uitwerken van vraagstukken en opgaven.

Warmtetransitie

In 2023 werken we voor twee wijken Wijk Uitvoering Plannen (WUP's) uit op basis van de criteria zoals beschreven in het in maart 2021 vastgestelde document 'Transitievisie warmte gemeente Hellendoorn 1.0'.

Maatschappelijk verantwoord inkopen

We geven verdere invulling geven aan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Dit doen we door een duidelijke MVI-ambitie op te stellen voor de komende 4 vier jaar en een MVI-Actieplan met concrete acties per jaar.

Verduurzamen werk-werk vervoer

Uit het onderzoek "Verduurzaming mobiliteit Gemeente Hellendoorn" is naar voren gekomen dat met het elektrificeren van de mobiliteit van de gemeente Hellendoorn CO₂ kan worden gereduceerd én dat deze aanpassingen financieel aantrekkelijk zijn. Op basis hiervan wordt het verduurzamen van de mobiliteit verder uitgewerkt, met als doel realisatie in 2023.

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

De gemeente heeft de ambitie om haar vastgoed te verduurzamen. In 2020 is hiervoor de Routekaart verduurzaming opgesteld. Gezien de recente ontwikkelingen wordt deze routekaart geactualiseerd, waarbij tevens wordt gezocht naar mogelijkheden om te versnellen.

Daarnaast willen het gemeentelijk (fossiele) energieverbruik reduceren voor de periode 2022-2026, hiervoor wordt een bestuursvoorstel uitgewerkt.

Duurzaam denken & doen

Via het project Duurzaam denken & doen willen we duurzaamheid verankeren binnen de organisatie. Dit doen we door middel van bijeenkomsten, communicatie (o.a. nieuwsbrieven) etc.

Collectieve inkoopactie

Gezien het succes van de collectieve inkoopactie voor verduurzaming van woningen in het voorjaar van 2022, willen we deze herhalen in 2023.

Klimaatadaptatie

Klimaatverandering is steeds meer zichtbaar in ons dagelijkse leven. De gemeente streeft naar een klimaatrobuuste inrichting van de openbare (en niet openbare) ruimte in 2050. Thema's hierin zijn vooral: extreme neerslag, hitte en droogte. Maar ook hieraan gekoppelde thema's als vergroening en biodiversiteit. Samen met inwoners, waterschappen, provincies en het Rijk werken we de komende jaren aan het klimaatadaptief inrichten van onze leefomgeving. We streven naar een zo duurzaam mogelijke en doelmatige inzameling en afvoer van hemelwater, waarbij hemelwater op een zo natuurlijk mogelijke manier wordt verwerkt, daar waar het valt. Waar mogelijk wordt water lokaal opgevangen en benut bij droogte. In 2023 gaan we aan de slag met het opstellen van een nieuw klimaatprogramma.

Daarnaast gaan we verder met het beschikbaar stellen van de vergroeningssubsidie. Inwoners, ondernemers en scholen worden gestimuleerd om hemelwater zoveel mogelijk op het eigen terrein vast te houden. Vergroenen in plaats van verharderen is het motto.

Biodiversiteit

Ons doel is biodiversiteit als standaardthema mee te nemen in beleid, projecten en werkwijzen. Om dit te bereiken wordt een plan van aanpak opgesteld waarin de verschillende mogelijkheden en kansen worden beschreven om biodiversiteit op te nemen binnen het gemeentelijk handelen. Naast de koppeling met groen wordt ook steeds meer ingezet op het vergroten van de biodiversiteit bij andere plannen of maatregelen zoals bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie, water en duurzaamheid maar ook bij bouwprojecten.

Een concrete verandering van het groenbeleid komend jaar is de aanpassing in maaibeheer binnen de bebouwde kom.

Het beheer wordt aangepast van regulier gazonbeheer naar ecologisch maaien binnen de bebouwde kom, ter bevordering van de biodiversiteit.

Ook wordt gekeken naar het opzetten van een vrijwilligersgroep 'biodiversiteit'. Deze groep kan de gemeente, maar ook de inwoners, ondersteunen en helpen om te komen tot een hogere biodiversiteit, zowel in de bebouwde kom als in het buitengebied. Hierbij is het uitdragen en zichtbaar maken van resultaten belangrijk om naast kennisoverdracht ook een positieve beeldvorming te creëren. Bewustwording en enthousiasmeren vormen de insteek, juist omdat bijna iedereen op kleine schaal kan bijdragen.

Circulariteit

Ons afval tast ecosystemen op grote schaal aan en grondstoffen zijn beperkt voorradig. We staan daarom voor de opgave om een circulaire economie te creëren. Een circulaire economie voorkomt afval, streeft naar optimaal hergebruik van producten en grondstoffen en wordt gevoed door duurzame energie. Om dit doel te bereiken streven we samen met andere Twentse gemeenten naar een afvalloze samenleving in 2030. We moeten afval steeds slimmer gaan inzamelen, zodat grondstoffen behouden blijven voor recycling. Via het grondstoffenbeleidsplan wordt in 2023 concrete invulling gegeven aan projecten die hieraan bijdragen.

Mobiliteit

We zetten niet alleen in op het verbeteren (vergroenen) van de fysieke leefomgeving maar ook op het verbeteren van de luchtkwaliteit, het terugdringen van geluidsoverlast en CO₂-uitstoot en energiebesparing. Elektrisch rijden stimuleren we door meer laadpalen te plaatsen voor elektrische auto's en e-bikes, door naar locaties voor laadpalen voor de logistieke sector en voor snelladers te zoeken en door bewaakte fietsenstallingen voor dure e-bikes te maken. Ook willen we het aantal deelfietsen uitbreiden zodat eerder het openbaar vervoer genomen wordt als vervanging voor de auto. Daarvoor zullen we op een aantal plekken zogenaamde 'hubs' gaan realiseren.

A large stack of cut logs and branches is the central focus of the image, arranged in a neat, vertical pile. The wood is light brown and shows signs of being recently cut. The background is a lush green forest with trees and foliage. In the distance, a person is walking on a path, and a car is visible on a road. The overall scene is outdoors and appears to be in a rural or wooded area.

Paragraaf 10:
Trends
en ontwikkelingen

Inleiding

In deze paragraaf geven we over een aantal onderwerpen een beeld van de belangrijkste trends en ontwikkelingen op de langere termijn die relevant zijn voor onze gemeente.

Demografie

Per 1 januari 2022 heeft de gemeente Hellendoorn 35.940 inwoners (bron: CBS); dit is een kleine groei van acht personen ten opzichte van 1 januari 2021. De prognose voor de jaren 2021 – 2035 is dat onze gemeente stabiel blijft. Dit houdt in dat de bevolking licht kan groeien of licht kan dalen en dat het percentage groei of krimp kleiner is dan 2,5 per duizend inwoners. Het percentage jongeren (0-25 jaar) is in 2022 27,7%. Het percentage ouderen (65 en ouder) is in 2022 23,0%. We zien dat we als gemeente steeds wat verder vergrijzen en ontgroenen.

Economie

De economische situatie is onzeker. Tijdens de lockdowns in 2020 en 2021 kwamen de samenleving en de economie voor een groot deel stil te liggen. Nu de samenleving weer open is, heeft de Nederlandse economie zich snel hersteld. Het afgelopen jaar zijn de gas- en elektriciteitsprijzen enorm gestegen, mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne. De inflatie stijgt enorm. De verwachting is dat dit een negatief effect heeft op de economische groei.

Arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is gespannen en deze spanning neemt verder toe. In het tweede kwartaal van 2022 waren er in Overijssel 160 vacatures voor 100 werklozen. De verklaring hiervoor is dat het aantal banen toeneemt. Het totaal aantal banen van werknemers en zelfstandigen kwam in het tweede kwartaal van 2022 landelijk uit op 11,4 miljoen. In het tweede kwartaal van 2022 hadden 9,5 miljoen (seizoengecorrigeerd) mensen betaald werk. Dat is 72,2 procent van de bevolking van 15 tot 75 jaar. Het aantal werkenden neemt toe; maar stijgt minder hard dan de groei van het aantal banen.

Wonen

Er is ook krapte voelbaar op de woningmarkt. Er bestaat behoefte aan betaalbare woningen. De urgentie om de woningnood aan te pakken is duidelijk. Nu moeten we aan de slag met de uitvoering. Dat vraagt snelle slagen om de eerste nood te ledigen. Flexconcepten winnen aan populariteit. De betaalbaarheid staat ook onder druk door de stijgende energieprijzen en mogelijk energiearmoede. Bovendien kan krapte op de arbeidsmarkt de realisatie van bouwambities remmen. Gedwongen door de druk op de woningmarkt maken woningzoekers nieuwe keuzes. Woning delen of splitsen, wooncollectieven, generaties die samen kopen en wonen. De creativiteit groeit, ook aan de kant van aanbieders.

Sociaal vertrouwen

Na een kleine opleving in sociaal vertrouwen aan het begin van de coronacrisis is het vertrouwen in anderen sinds medio 2020 stabiel en op een vergelijkbaar hoog niveau als eerder: 66% vindt in de winter van 2021/2022 de meeste mensen te vertrouwen. Desondanks maken veel mensen zich zorgen over de manier waarop we in Nederland samenleven, onder meer over een gebrek aan saamhorigheid, toenemende verharding en tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen, blijkt uit onderzoek van het SCP. De inflatie en energiearmoede leiden tot financiële zorgen bij een aanzienlijk deel van de inwoners in Nederland en dus ook bij de inwoners van in Hellendoorn.

Klimaat

Overal op de wereld hebben zich snelle klimaatveranderingen voltrokken, die zich manifesteren in een toename van weersextremen. Bij een verdere temperatuuroptocht neemt de frequentie en intensiteit van hittegolven, extreme neerslag en droogte toe. Elke paar jaar publiceert het IPCC een rapport over de laatste stand van het wetenschappelijk onderzoek. Volgens het IPCC worden de effecten van klimaatverandering steeds duidelijker. Zo is de temperatuur wereldwijd gestegen. Hoe groot de gevolgen zijn, verschilt per regio en ecosysteem. Ook in onze gemeente zijn deze gevolgen merkbaar.

Met het vaststellen van de Regionale Energiestrategie is er een regionale strategische koers uitgezet voor 2030, die zich richt op een haalbare en betaalbare energietransitie met oog voor de verschillende belangen en andere maatschappelijke opgaven. In Hellendoorn richten we ons op het realiseren van de plannen om elektriciteit duurzaam op te wekken, om beschikbare warmtebronnen optimaal te benutten en om energie te besparen.

Agrarische sector

In juni 2022 is door de minister van Natuur en Stikstof een plan gepresenteerd met een verdere uitwerking om te komen tot reductie van stikstof. Op sommige plekken dichtbij natuurgebieden moet de stikstofuitstoot tot 70% worden vermindert. Dit heeft een enorme impact op de agrarische sector in Nederland en dus ook in onze gemeente. Op basis van dit plan krijgen de provincies de opdracht om dit verder te concretiseren.

Politiek en bestuur

Over het algemeen zijn er meer mensen negatief dan positief over de richting die Nederland opgaat. Dat is ook in de winter van 2021/2022 het geval. 49% vindt het de verkeerde kant opgaan, 19% de goede kant en 32% neemt een tussenpositie in. Dit blijkt uit onderzoek van het SCP dat in september 2022 is gepubliceerd. Ook het vertrouwen in het kabinet en de Tweede Kamer is laag, net als 2021. Veel mensen ervaren een grote afstand tussen politiek en samenleving en voelen zich daardoor niet gezien en niet gehoord. Wel lijken de meeste mensen, ook de mensen die kritisch zijn, nog wel betrokken. De (landelijke) politiek staat het komend jaar voor een moeilijke opgave: ze moet laten zien dat ze bereid is te luisteren en verantwoording af te leggen over beslissingen (responsiviteit) en moet rechtvaardigheid en resultaat laten zien in een tijd met grote uitdagingen. De opeenstapeling van crises maakt het onwaarschijnlijk dat het vertrouwen op korte termijn stijgt en bemoeilijkt bovendien het vinden van draagvlak voor moeilijke politieke keuzes. Tegelijkertijd ligt daar een mooie uitdaging voor de lokale overheid om deze verbinding te leggen, transparant te zijn over de stappen en de besluiten die genomen worden.

Bijlage 1
Kerngegevens

Sociale structuur	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Raming
	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023
Aantal inwoners (in aantallen)					
• 0 - 17 jaar	7.352	7.234	7.106	7.009	6.889
• 18 - 64 jaar	20.668	20.569	20.687	20.654	20.423
• 65 jaar en ouder	7.776	8.005	8.123	8.269	8.489
Totaal aantal inwoners	35.796	35.808	35.916	35.932	35.801
Aantal inwoners (procentueel)					
• 0 - 17 jaar	24%	23%	20%	20%	19%
• 18 - 64 jaar	57%	57%	58%	57%	57%
• 65 jaar en ouder	19%	20%	23%	23%	24%
Totaal aantal inwoners	100%	100%	100%	100%	100%
Uitkeringen					
• Aantal uitkeringsgerechtigden jonger dan AOW-leeftijd	438	420	435	441	452
• Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge de IOAZ/IOAW	57	52	52	38	37
• Aantal medewerkers wet sociale werkvoorziening	156	147	139	132	122
Bedrijfsvestigingen					
• Aantal bedrijfsvestigingen	3.251	3.318	3.396	3.421	3.446

Fysieke structuur	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Raming
	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023
Oppervlakte gemeente (in hectare)					
• Binnenwater	108	108	106	106	106
• Land	13.791	13.791	13.793	13.793	13.793
Totaal oppervlakte gemeente	13.899	13.899	13.899	13.899	13.899
Aantal wooneenheden					
• Woningen (BAG)	14.645	14.712	14.889	14.971	14.964
Totaal aantal wooneenheden	14.645	14.712	14.889	14.971	14.964
Lengte wegen en watergangen (in kilometers)					
• Wegen	552	564	570	565	567
• Rioleringen	444	449	455	451	455
Oppervlakte groen (in m2)					
• Stedelijk groen	1.392.858	1.426.649	1.475.308	1.472.153	1.560.000
• Landschappelijk groen	638.984	639.303	639.303	773.948	779.035

Bijlage 2

Overzicht baten en lasten
per product

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
LASTEN						
Saldo van baten en lasten						
01 Werk, Economie en Inkomen						
31000 Economische aangelegenheden	- 406	- 605	- 458	- 461	- 461	- 462
31010 Subsidies	-	- 0	- 0	- 0	- 0	- 0
33000 Markten	- 44	- 54	- 56	- 55	- 55	- 55
33010 Agrarische zaken	- 70	- 84	- 163	- 185	- 185	- 185
34000 Recreatie en Toerisme	- 402	- 409	- 393	- 393	- 392	- 391
34010 Toeristenbelasting	- 31	- 35	- 29	- 29	- 29	- 29
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	- 258	- 6.035	- 314	- 311	- 313	- 314
63000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	- 7.911	- 7.902	- 7.461	- 7.446	- 7.452	- 7.461
63010 Bijzondere bijstandsverlening	- 1.168	- 2.382	- 1.539	- 1.536	- 1.538	- 1.540
63020 Schuldhulpverlening	- 300	- 359	- 318	- 317	- 317	- 318
63030 Fraudebestrijding	- 70	- 84	- 91	- 91	- 86	- 86
63040 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	- 215	- 206	- 182	- 182	- 182	- 182
64000 Sociale werkvoorziening	- 4.571	- 4.393	- 4.338	- 4.178	- 3.886	- 3.475
65000 Participatie en reïntegratie	- 946	- 1.108	- 1.104	- 1.107	- 1.125	- 1.145
Totaal 01 Werk, Economie en Inkomen	- 16.391	- 23.658	- 16.447	- 16.292	- 16.022	- 15.645
02 Jeugd en WMO						
61000 Sociaal en cultureel werk	- 1.939	- 1.966	- 1.968	- 1.960	- 1.963	- 1.965
61010 Buurt en clubhuizen	- 271	- 275	- 303	- 302	- 300	- 299
61020 Maatschappelijk werk/slachtofferhulp	- 395	- 414	- 427	- 427	- 427	- 427
61030 Jeugd en gezin	- 215	- 78	- 73	- 45	- 45	- 45
61040 Hygienebegeleiding Kinderopvang	- 113	- 135	- 130	- 130	- 130	- 130
62000 Preventie en clientondersteuning	- 351	- 581	- 535	- 460	- 357	- 357
62010 Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	- 1.484	- 1.899	- 1.577	- 1.380	- 1.392	- 1.409
66000 Verstrekking Hulpmiddelen	- 1.555	- 1.909	- 1.737	- 1.736	- 1.741	- 1.746
67100 Begeleiding en dagbesteding WMO (Ondersteuning	- 3.803	- 4.041	- 4.511	- 4.511	- 4.513	- 4.515
67110 Verblijf en woonvoorziening	- 7	- 6	- 7	- 7	- 7	- 7
67120 Huishoudelijke ondersteuning	- 3.553	- 3.941	- 3.994	- 3.984	- 3.985	- 3.984
67130 Vervoer 18+	- 843	- 1.127	- 1.126	- 969	- 969	- 969
67200 Jeugdzorg - specialistische zorg	- 7.660	- 6.673	- 6.659	- 6.468	- 6.368	- 6.368
68100 Inloop GGZ, maatschappelijke opvang en vrouweno	- 0	-	-	-	-	-
68200 Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	- 1.496	- 1.605	- 1.753	- 1.761	- 1.714	- 1.714
71000 Volksgezondheid	- 1.558	- 1.597	- 1.668	- 1.647	- 1.648	- 1.648
Totaal 02 Jeugd en WMO	- 25.244	- 26.249	- 26.467	- 25.788	- 25.560	- 25.585
03 Onderwijs Cultuur en sport						
42000 Onderwijshuisvesting	- 1.521	- 1.278	- 1.876	- 1.857	- 1.840	- 1.767
43000 Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	- 447	- 535	- 527	- 482	- 483	- 483
43010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	- 108	- 119	- 197	- 197	- 198	- 198
43020 Leerlingenvervoer	- 722	- 680	- 731	- 731	- 732	- 732
43030 Peuteropvang	- 301	- 448	- 460	- 370	- 370	- 370
51000 Algemeen sportbeleid	- 832	- 552	- 565	- 547	- 548	- 549
51010 Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch	- 1.088	- 1.158	- 1.156	- 1.162	- 1.172	- 1.177
52000 exploitatie sportaccommodaties	- 1.186	- 1.664	- 1.604	- 1.641	- 1.635	- 1.641
52010 Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accomm	- 1.442	- 1.532	- 1.544	- 1.659	- 1.591	- 1.307
52020 Onderhoud sport accommodaties	- 466	- 528	- 567	- 564	- 561	- 558
53000 Kunst en Cultuur	- 1.719	- 1.643	- 1.816	- 1.778	- 1.738	- 1.727
53020 Evenementen	- 15	- 15	- 16	- 16	- 16	- 16
54000 Musea / expositieruimten	- 10	- 6	- 6	- 6	- 6	- 6
55000 Monumentenzorg	- 22	- 19	- 8	- 8	- 8	- 8
55010 Beheer monumentaal vastgoed	- 37	- 25	- 24	- 23	- 23	- 23
56000 Bibliotheek	- 1.410	- 1.513	- 1.602	- 1.598	- 1.594	- 1.578
56010 Lokale omroep	- 31	- 31	- 36	- 36	- 36	- 36
Totaal 03 Onderwijs Cultuur en sport	- 11.356	- 11.746	- 12.734	- 12.675	- 12.550	- 12.177

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
B A T E N						
Saldo van baten en lasten						
01 Werk, Economie en Inkomen						
31000 Economische aangelegenheden	67	147	44	44	44	44
31010 Subsidies						
33000 Markten	20	22	24	24	24	24
33010 Agrarische zaken	0	-	-	-	-	-
34000 Recreatie en Toerisme	70	92	50	50	50	50
34010 Toeristenbelasting	606	533	569	569	569	569
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	2	5.995	-	-	-	-
63000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	6.924	6.469	6.362	6.362	6.362	6.362
63010 Bijzondere bijstandsverlening	70	41	43	43	43	43
63020 Schuldhulpverlening	45	-	-	-	-	-
63030 Fraudebestrijding						
63040 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen						
64000 Sociale werkvoorziening	722	700	624	625	595	527
65000 Participatie en reïntegratie	53	24	25	25	25	25
Totaal 01 Werk, Economie en Inkomen	8.578	14.023	7.740	7.742	7.712	7.644
02 Jeugd en WMO						
61000 Sociaal en cultureel werk	12	2	2	2	2	2
61010 Buurt en clubhuizen	224	191	179	179	179	179
61020 Maatschappelijk werk/slachtofferhulp						
61030 Jeugd en gezin						
61040 Hygienebegeleiding Kinderopvang	12	24	25	25	25	25
62000 Preventie en clientondersteuning	33	-	-	-	-	-
62010 Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	7	-	-	-	-	-
66000 Verstrekking Hulpmiddelen	64	50	52	52	52	52
67100 Begeleiding en dagbesteding WMO (Ondersteuning	828	1.050	250	250	422	427
67110 Verblijf en woonvoorziening						
67120 Huishoudelijke ondersteuning						
67130 Vervoer 18+	27	50	52	52	52	52
67200 Jeugdzorg - specialistische zorg						
68100 Inloop GGZ, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang						
68200 Jeugdbescherming en Jeugdreclassering						
71000 Volksgezondheid	31	-	-	-	-	-
Totaal 02 Jeugd en WMO	1.238	1.366	560	560	731	737
03 Onderwijs Cultuur en sport						
42000 Onderwijshuisvesting	284	27	28	28	28	28
43000 Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	249	572	526	267	267	267
43010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	22	20	21	21	21	21
43020 Leerlingenvervoer	3	4	4	4	4	4
43030 Peuteropvang	0	-	-	-	-	-
51000 Algemeen sportbeleid	699	384	380	360	360	360
51010 Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch	958	988	1.026	1.026	1.026	1.026
52000 exploitatie sportaccommodaties	696	784	811	811	811	811
52010 Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accomm	40	51	53	53	55	55
52020 Onderhoud sport accommodaties	18	8	8	9	14	14
53000 Kunst en Cultuur	702	660	690	690	690	690
53020 Evenementen						
54000 Musea / expositieruimten	2	-	-	-	-	-
55000 Monumentenzorg						
55010 Beheer monumentaal vastgoed	20	8	9	9	9	9
56000 Bibliotheek	490	499	521	521	521	521
56010 Lokale omroep	13	17	21	21	21	21
Totaal 03 Onderwijs Cultuur en sport	4.197	4.021	4.097	3.820	3.828	3.828

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
L A S T E N						
Saldo van baten en lasten						
04 Mobiliteit en bereikbaarheid						
21000 Aanleg en reconstructie wegen	- 1.345	- 1.416	- 1.736	- 2.488	- 1.992	- 1.979
21010 Wegbeheer algemeen	- 909	- 1.049	- 1.076	- 1.092	- 1.101	- 1.110
21020 Onderhoud verhardingen	- 1.713	- 1.925	- 2.170	- 2.182	- 2.180	- 2.181
21030 Bermen en sloten	- 673	- 750	- 812	- 821	- 838	- 841
21040 Straatreiniging	- 582	- 686	- 701	- 665	- 664	- 598
21050 Gladheidsbestrijding	- 188	- 133	- 131	- 131	- 137	- 132
21060 Straatmeubilair	- 186	- 228	- 231	- 235	- 233	- 234
21070 Verkeer	- 267	- 329	- 287	- 317	- 318	- 334
21080 Verkeerseducatie	- 32	- 49	- 84	- 84	- 84	- 84
22000 Parkeren	- 672	- 775	- 741	- 739	- 762	- 756
25000 Openbaar vervoer	- 211	- 224	- 219	- 217	- 214	- 211
72000 Ontwikkeling GRP	- 1.732	- 1.762	- 1.829	- 2.028	- 2.087	- 2.094
72010 Aanleg, beheer en onderhoud riolering	- 1.121	- 1.147	- 1.205	- 1.218	- 1.238	- 1.237
72030 Inkomsten rioolheffing	- 4	- 8	- 8	- 8	- 8	- 8
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 9.636	- 10.480	- 11.229	- 12.224	- 11.854	- 11.798
05 Woon en leefomgeving						
32000 Bedrijventerreinen	- 10.842	- 6.608	- 559	- 672	- 312	- 47
57000 Openbaar groen	- 2.392	- 2.525	- 2.424	- 2.465	- 2.458	- 2.463
57010 Natuur en landschap	- 98	- 99	- 95	- 102	- 100	- 101
57020 Speelplaatsen	- 153	- 138	- 153	- 156	- 135	- 135
73000 Huishoudelijk afval	- 3.783	- 3.333	- 3.534	- 3.631	- 3.671	- 3.668
73010 Inkomsten afvalstoffenheffing	- 4	- 8	- 8	- 8	- 8	- 8
73020 Verwerking Bedrijfsafval	- 130	- 122	- 126	- 126	- 126	- 126
74000 Milieu algemeen	- 675	- 1.288	- 515	- 479	- 480	- 481
74010 Milieubeheer bedrijven	- 875	- 950	- 913	- 969	- 924	- 924
74020 Uitvoering Wet geluidhinder	- 18	- 23	- 24	- 24	- 24	- 24
74030 Dierplaagbestrijding	- 5	- 5	- 6	- 6	- 6	- 6
75000 Begraafplaatsen	- 470	- 376	- 412	- 409	- 412	- 418
81000 Structuurplannen	- 25	- 10	- 10	- 10	- 10	- 10
81010 Bestemmingsplannen	- 475	- 1.246	- 555	- 562	- 562	- 563
82000 Bouwgrondexploitatie	- 1.259	- 2.646	- 1.606	- 1.287	- 1.156	- 0
83000 Wonen	- 82	- 68	- 71	- 72	- 72	- 72
83010 Herinrichting woonomgeving	- 27	- 26	- 25	- 24	- 24	- 24
83020 Vergunningen volkshuisvesting	- 1.319	- 1.216	- 1.267	- 1.285	- 1.058	- 1.058
83030 Grondzaken	- 297	- 227	- 230	- 233	- 233	- 234
83050 Woonwagens	- 4	- 6	- 6	- 6	- 6	- 6
Totaal 05 Woon en leefomgeving	- 22.932	- 20.922	- 12.540	- 12.524	- 11.774	- 10.368

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
B A T E N						
Saldo van baten en lasten						
04 Mobiliteit en bereikbaarheid						
21000 Aanleg en reconstructie wegen						
21010 Wegbeheer algemeen	32	59	60	60	61	61
21020 Onderhoud verhardingen	105	25	-	-	-	-
21030 Bermen en sloten						
21040 Straatreiniging	1	1	1	1	1	1
21050 Gladheidsbestrijding						
21060 Straatmeubilair	0	-	-	-	-	-
21070 Verkeer						
21080 Verkeerseducatie	24	37	37	37	37	37
22000 Parkeren	73	81	85	85	85	85
25000 Openbaar vervoer	35	33	37	37	37	37
72000 Ontwikkeling GRP	-	55	-	216	287	309
72010 Aanleg, beheer en onderhoud riolering	53	34	34	35	35	35
72030 Inkomsten rioolheffing	4.048	4.145	4.379	4.425	4.470	4.470
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	4.372	4.469	4.633	4.895	5.012	5.035
05 Woon en leefomgeving						
32000 Bedrijventerreinen	11.913	6.636	622	738	377	113
57000 Openbaar groen	46	54	55	56	56	56
57010 Natuur en landschap	7	-	-	-	-	-
57020 Speelplaatsen						
73000 Huishoudelijk afval	1.174	884	934	866	870	873
73010 Inkomsten afvalstoffenheffing	3.768	3.857	4.116	4.198	4.198	4.198
73020 Verwerking Bedrijfsafval	88	79	83	83	83	83
74000 Milieu algemeen	180	766	10	10	10	10
74010 Milieubeheer bedrijven	0	-	-	-	-	-
74020 Uitvoering Wet geluidhinder	2	3	3	3	3	3
74030 Dierplaagbestrijding						
75000 Begraafplaatsen	448	429	448	448	448	448
81000 Structuurplannen	8	-	-	-	-	-
81010 Bestemmingsplannen	122	44	46	46	46	46
82000 Bouwgrondexploitatie	2.042	2.624	1.586	1.269	1.137	-
83000 Wonen	0	-	-	-	-	-
83010 Herinrichting woonomgeving						
83020 Vergunningen volkshuisvesting	1.804	847	780	780	780	780
83030 Grondzaken	1.165	134	37	37	37	37
83050 Woonwagens	21	22	23	23	23	23
Totaal 05 Woon en leefomgeving	22.788	16.379	8.743	8.555	8.068	6.670

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
L A S T E N						
Saldo van baten en lasten						
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening						
10100 Gemeenteraad	- 741	- 718	- 718	- 717	- 717	- 717
10110 College van B&W	- 801	- 1.566	- 969	- 969	- 969	- 969
10120 Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen	- 457	- 534	- 612	- 612	- 612	- 612
10130 Internationale contacten	- 3	- 8	- 3	- 9	- 9	- 9
10200 Verkiezingen	- 116	- 180	- 111	- 85	- 86	- 86
10210 Burgerlijke stand	- 178	- 240	- 221	- 222	- 223	- 223
10220 Rijbewijzen	- 173	- 195	- 161	- 164	- 164	- 168
10230 Reisdocumenten	- 191	- 204	- 135	- 340	- 346	- 364
10240 Overige burgerzaken	- 65	- 79	- 53	- 53	- 54	- 54
10300 Beheer overige gebouwen en gronden	- 876	- 252	- 239	- 238	- 237	- 236
10500 Treasury	- 80	- 37	25	289	357	350
10610 Onroerende-zaakbelastingen						
10611 Uitvoering Wet WOZ	- 438	- 437	- 442	- 442	- 443	- 444
10620 Onroerende-zaakbelastingen	-	- 18	- 1	- 1	- 1	- 1
10640 Hondenbelasting	- 41	- 43	-	-	-	-
10700 Uitkering gemeentefonds						
10710 Integratie-uitkering sociaal domein						
10800 Algemene baten en lasten	153	- 1.311	- 1.733	- 2.387	- 2.625	- 2.902
10810 Openbare orde	- 399	- 523	- 286	- 286	- 287	- 288
10820 Handhaving Openbare orde	- 578	- 603	- 611	- 606	- 606	- 608
10830 Ondersteuning veiligheidsketen	- 2.281	- 2.287	- 2.473	- 2.473	- 2.473	- 2.473
10840 Rampenbestrijding	- 51	- 49	- 49	- 50	- 50	- 50
10850 Brandkranen	- 22	- 21	- 22	- 22	- 22	- 22
Totaal 06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	- 7.337	- 9.301	- 8.814	- 9.386	- 9.565	- 9.875
99 Overhead						
10400 Personeel	- 7.389	- 8.857	- 8.977	- 8.921	- 8.984	- 9.030
10410 Personeel en organisatie	- 600	- 761	- 735	- 701	- 698	- 694
10420 Organisatieaangelegenheden	- 10	- 70	- 59	- 59	- 58	- 58
10430 Financien en belastingen	- 746	- 329	- 338	- 338	- 338	- 338
10440 Huisvesting	- 978	- 984	- 1.097	- 1.085	- 1.070	- 1.052
10450 Automatisering	- 1.795	- 1.991	- 1.916	- 1.843	- 1.886	- 1.921
10460 Communicatie	- 35	- 65	- 99	- 99	- 99	- 99
10470 Juridische zaken	- 20	- 36	- 37	- 37	- 37	- 37
10480 Facilitaire zaken	- 604	- 585	- 612	- 612	- 611	- 611
10490 Overige ondersteuning	206	- 10	- 130	- 342	- 247	- 202
Totaal 99 Overhead	- 11.971	- 13.687	- 14.001	- 14.037	- 14.029	- 14.043
Saldo van baten en lasten	- 104.867	- 116.043	- 102.231	- 102.926	- 101.354	- 99.489
Mutatie reserves	- 11.283	- 9.867	- 1.199	- 1.262	- 1.271	- 1.174
Resultaat	- 116.151	- 125.910	- 103.430	- 104.187	- 102.626	- 100.663

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
B A T E N						
Saldo van baten en lasten						
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening						
10100 Gemeenteraad						
10110 College van B&W	554	-	-	-	-	-
10120 Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen						
10130 Internationale contacten	-	-	-	-	-	-
10200 Verkiezingen	0	-	-	-	-	-
10210 Burgerlijke stand	52	92	96	96	96	96
10220 Rijbewijzen	174	142	140	146	141	153
10230 Reisdocumenten	174	152	61	413	418	470
10240 Overige burgerzaken	31	22	23	23	23	23
10300 Beheer overige gebouwen en gronden	379	777	286	287	287	287
10500 Treasury	536	569	569	566	562	559
10610 Onroerende-zaakbelastingen	6.209	5.569	5.820	5.820	5.820	5.820
10611 Uitvoering Wet WOZ	8	10	11	11	11	11
10620 Onroerende-zaakbelastingen	3.561	3.398	3.323	3.323	3.323	3.323
10640 Hondenbelasting	175	-	-	-	-	-
10700 Uitkering gemeentefonds	54.162	59.482	62.303	64.127	66.226	60.421
10710 Integratie-uitkering sociaal domein	5.852	4.427	3.410	3.323	3.193	2.961
10800 Algemene baten en lasten	- 0	-	100	100	100	100
10810 Openbare orde	114	137	-	-	-	-
10820 Handhaving Openbare orde	25	82	114	142	142	142
10830 Ondersteuning veiligheidsketen	84	-	-	-	-	-
10840 Rampenbestrijding	1	-	-	-	-	-
10850 Brandkranen						
Totaal 06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	72.090	74.858	76.255	78.375	80.342	74.365
99 Overhead						
10400 Personeel	70	94	57	57	57	57
10410 Personeel en organisatie	38	-	-	-	-	-
10420 Organisatieaangelegenheden	4	-	-	-	-	-
10430 Financien en belastingen	1	2	2	2	2	2
10440 Huisvesting	3	0	- 0	1	2	2
10450 Automatisering	1	-	-	-	-	-
10460 Communicatie	26	28	29	29	29	29
10470 Juridische zaken						
10480 Facilitaire zaken	23	10	10	10	10	10
10490 Overige ondersteuning	-	-	-	-	-	-
Totaal 99 Overhead	166	134	98	99	100	100
Saldo van baten en lasten	113.428	115.250	102.126	104.047	105.793	98.378
Mutatie reserves	6.807	12.356	1.303	994	150	112
Resultaat	120.235	127.606	103.430	105.042	105.943	98.490

Bijlage 3

Autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en vervangingsinvesteringen

Autonome ontwikkelingen en nieuw beleid		Portefeuille- houder	Fte	Investering (nieuw)	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Autonome ontwikkelingen								
01 Werk, economie, recreatie en inkomen								
1.01	Uitvoering nieuwe Wet inburgering	Lage Venterink			- 11	- 15	- 20	- 22
1.02	Ontwikkeling begeleidingskosten doelgroepen	Lage Venterink			- 13	- 25	- 38	- 50
1.03	Loonkosten Wsw en bijbehorende opbrengsten	Lage Venterink			- 62	- 49	- 95	31
1.04	Schuldhelpverlening en diensten Stadsbank	Lage Venterink	0,40		- 75	- 75	- 75	- 75
02 Jeugd en Wmo								
2.01	Begeleiding en dagbesteding en huishoudelijke ondersteuning	Dubbink			BN	BN	BN	BN
2.02	OZJT: verhoging gemeentelijke bijdrage	Lage Venterink			- 28	- 28	- 28	- 28
2.03	OZJT: projectfinanciering	Lage Venterink			- 51	- 47		
2.04	Cao-stijging gesubsidieerde instellingen	Lage Venterink			- 91	- 61	- 61	- 61
2.05	Indexatie vrouwenopvang (Centrumgemeente Enschede)	Lage Venterink			- 11	- 23	- 23	- 23
03 Onderwijs, cultuur en sport								
3.01	STELPOST Onderwijsinvesting - Investerings de Veenbrug	Lage Venterink		pm		- 78	- 78	- 78
3.02	STELPOST Onderwijsinvesting - Voorzieningen Pr. Beatrix	Lage Venterink		pm		- 35	- 35	- 35
3.03	Vervanging bladblazers/rugmaaiers	Lage Venterink						- 8
3.04	Vervanging zitmaaier ligweide Het Ravijn	Lage Venterink			- 8			
04 Mobiliteit en bereikbaarheid								
4.01	Beheer en onderhoud Noordzuidverbinding Hulsen	Nijenbanning				- 15	- 15	- 15
Overhead								
99.01	Extra budget licenties en automatisering	Eijbersen			- 7	- 7	- 7	- 7
99.02	Informatieveiligheid e-mail beveiliging	Eijbersen			- 15	- 15	- 15	- 15
99.03	Informatieveiligheid uitbreiding SIEM-SOC	Eijbersen			- 30	- 30	- 30	- 30
99.04	Digitale toegankelijkheid	Eijbersen			- 15	- 15	- 15	- 15
99.05	Applicaties migreren naar cloud	Eijbersen			- 75	- 75	- 75	- 75
99.06	Vervanging zwembad-automatisering	Eijbersen			- 25	- 5	- 5	- 5
99.07	Implementatie MyLex legacy	Eijbersen			- 29	- 20	- 20	- 20
99.08	Prijsstijging Microsoft licenties	Eijbersen			- 20	- 20	- 20	- 20
99.09	Verhoging licentiekosten Topdesk	Eijbersen			- 8	- 20	- 20	- 20
99.10	Uitbreiding dataopslag InProces	Eijbersen			- 8	- 11	- 17	- 21
99.11	Vervanging applicatie voor afvalcontainers (AfvalRIS) (implementatie)	Eijbersen			- 15	- 5	- 5	- 5
Totaal autonome ontwikkelingen			0,40	-	- 597	- 674	- 696	- 597
Nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen								
01 Werk, economie, recreatie en inkomen								
1.05	Structurele formatie beleidsmedewerker agrarische zaken	Dubbink	0,78		- 52	- 73	- 73	- 73
1.06	Toekomstgerichte Erven-Erfcoaches	Dubbink			- 23	- 23	- 23	- 23
1.07	Cofinanciering LEADER programma	Dubbink			- 55	- 55	- 55	- 55
02 Jeugd en Wmo								
2.06	Verlengen inzet makelaars Sociaal domein	Lage Venterink	1,58		- 129	- 129	- 129	- 129
2.07	Coördinator Sociaal domein	Lage Venterink	1,00		- 95	- 95	- 95	- 95
03 Cultuur, onderwijs en sport								
3.05	Integraal huisvestingsplan / calamiteitenbudget - 2026	Lage Venterink		80	-	-	-	-
3.06	Koeling receptie en kantoren het Ravijn - 2023	Eijbersen		15	- 1	- 2	- 2	- 2
04 Mobiliteit en bereikbaarheid								
4.02	Onderzoek verkeerslichten en regeling De Joncheerlaan-Trompweg - 2024	Nijenbanning		10	-	- 2	- 2	- 2
4.03	Onderzoek verkeerslichten en regeling Smidsweg-Grotestraat - 2025	Nijenbanning		10	-	-	- 2	- 2
4.04	STELPOST Reconstr. Wierdensestraat en kr. Wierdensestraat met Boomcateweg	Nijenbanning		pm	-	-	-	-
05 Woon en leefomgeving								
5.01	Werkbudget invulling bodembeheer	Nijenbanning			- 13	- 13	- 13	- 13
5.02	Uitbreiding volumecontainers afvalbrengpunt	Nijenbanning		100	-	-	-	-
5.03	Speelplaatsenbeleid	Nijenbanning		326	- 20	- 20	-	- 11
Overhead								
99.12	Programma Samen Doen!	Eijbersen			- 25	- 25	- 25	- 25
99.13	RX.Launch, vergunningchecker en aanvraagvoorziening	Eijbersen			-	-	-	-
99.14	Cawler (nieuwstool)	Eijbersen			- 4	- 4	- 4	- 4
99.15	Video en fotograaf	Eijbersen			- 12	- 12	- 12	- 12
99.16	Verduurzaming (+locatie) gemeentewerf Kerkstraat - onderzoek 2023	Nijenbanning		50	-	- 11	- 11	- 11
99.17	Schrappen personele taakstelling	Eijbersen			- 448	- 438	- 437	- 437
99.18	Herziening functiewaardering	Eijbersen			- 50	- 10	- 10	- 10
99.19	Verbeterplan informatie- en archiefbeheer	Eijbersen		300	- 160	- 221	- 115	- 70
99.20	Investerings ICT 2023-2026	Eijbersen		798	-	- 75	- 156	- 114
99.21	Gasloos maken Huis Voor Cultuur en Bestuur - 2024 (budgetneutraal)	Dubbink		1.000	-	-	-	-
Totaal nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen			3,36	2.689	- 1.086	- 1.207	- 1.164	- 1.087

Vervangingsinvesteringen en belastingmaatregelen		Portefeuille- houder	Investering (nieuw)	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Vervangingsinvesteringen							
03 Onderwijs, cultuur en sport							
3.07	Renovatie natuurgras voetbalveld - 2026	Lage Venterink	40	-	-	-	-
3.08	Vervanging beluchting schudfrees - 2026	Lage Venterink	50	-	-	-	-
3.09	Vervanging veeg/verticuteermachine - 2026	Lage Venterink	35	-	-	-	-
3.10	Vervanging inventaris binnensport - 2026	Lage Venterink	30	-	-	-	-
3.11	Verduurzamen Het Ravijn - Zwem Sport Zorg- van 2025 naar 2023	Eijbersen	-	-	-129	-127	-
04 Mobiliteit en bereikbaarheid							
4.05	Uitvoering Mobiliteits- en fietsvisie 2026	Nijenbanning	400	-	-	-	-
4.06	Klimaatadaptieve maatregelen - 2026	Dubbink	486	-	-	-	-
4.07	Rioolrenovatie - 2026	Nijenbanning	245	-	-	-	-
4.08	Vervanging gemalen - 2026	Nijenbanning	150	-	-	-	-
4.09	Vervanging riolering - 2026	Nijenbanning	852	-	-	-	-
4.10	Vervanging wegen - 2026	Nijenbanning	340	-	-	-	-
4.11	Vervanging openbare verlichting - 2026	Nijenbanning	125	-	-	-	-
4.12	Vervanging veegmachine Ravo (straatreiniging) - 2026	Nijenbanning	215	-	-	-	-
4.13	Vervanging Pick-Up met veegvuilopbouw (straatreiniging) 2026	Nijenbanning	65	-	-	-	-
05 Woon en leefomgeving							
5.04	Vervanging behuizing verzamelcocons hoogbouw 2024	Nijenbanning	124	-	-	-7	-7
5.05	Vervanging ondergrondse glascontainers 2023, 2024 en 2025	Nijenbanning	90	-	-3	-5	-8
5.06	Vervanging bovengrondse glascontainers - 2024	Nijenbanning	50	-	-	-4	-4
5.07	Vervanging ondergrondse textielcontainers - 2023, 2024 en 2025	Nijenbanning	38	-	-1	-3	-3
5.08	Renovatie groen openbare ruimte wijk De Hófte - 2023-2024	Nijenbanning	200	-	-5	-10	-10
Overhead							
99.22	Vervanging tractiemiddelen 2026	Eijbersen	375	-	-	-	-
99.23	Calamiteitenbudget gemeentelijke accommodaties 2026	Eijbersen	65	-	-	-	-
99.24	Renovatie en verduurzaming dienstgebouw Vrugteveen	Eijbersen	100	-	-	-	-
Totaal vervangingsinvesteringen			4.075	-	-138	-156	-33
Belastingmaatregelen, heffingen en leges							
04 Mobiliteit en bereikbaarheid							
	Dekking riolmaatregelen uit riolheffing		-	-	-	-	-
05 Woon en leefomgeving							
5.07	Dekking afvalstoffenheffing		-	-	4	19	23
Totaal belastingmaatregelen, heffingen en leges			-	-	4	19	23
Totaal autonome ontwikkelingen, nieuw beleid, vervangingsinvesteringen en belastingmaatregelen			3,76	6.764	-1.683	-2.014	-1.997
							-1.694

Niet gehonoreerde voorstellen nieuw beleid - gerelateerd aan het Hellendoorns Uitvoeringsprogramma (HUP)	Portefeuillehouder	Fte	Investering (nieuw)	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Nieuw beleid							
01 Werk, economie, recreatie en inkomen							
Co-financiering leader	Dubbink			- 55	- 55	- 55	- 55
02 Jeugd en Wmo							
Extra inzet JOGG-regisseur	Dubbink			- 38	- 38	- 38	- 38
Preventie drugs	Dubbink			- 10	- 10	- 10	- 10
Integraal strategisch beleidsmedewerker Inclusie	Lage Venterink	1,00		- 91	- 91	- 91	- 91
Jongerenparticipatie	Dubbink			- 15	- 10	- 5	- 5
Flexibele schil Sociaal domein	Lage Venterink			- 100	- 100	- 100	- 100
Uitbreiding formatie Contractmanager	Lage Venterink	0,44		- 31	- 31	- 31	- 31
05 Woon en leefomgeving							
Inhuur ecooloog	Nijenbanning			- 30			
Actief grondbeleid (p.m.)	Oord			pm	pm	pm	pm
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening							
Handhaving illegale bouw bij recreatiewoningen	Eijbersen			- 10	- 10	- 10	- 10
Toezicht op permanente bewoning recreatiewoningen	Eijbersen			- 10	- 10	- 10	- 10
Overhead							
Uitbreiding formatie Bestuurssecretariaat	Eijbersen	0,44		- 25	- 25	- 25	- 25
Strategisch adviseur	Eijbersen	1,00		- 95	- 95	- 95	- 95
Totaal nieuw beleid		2,88	-	- 510	- 475	- 470	- 470
Vervangings- en uitbreidingsinvesteringen							
01 Werk, economie, recreatie en inkomen							
Multifunctionele accommodatie (MFA) Daarle	Lage Venterink		1.000	-	-	-	-
05 Woon en leefomgeving							
Uitbreiding skatepark park de Blokken (investering)	Nijenbanning		163	- 2	- 13	- 13	- 12
Overhead							
Extra budget verduurzaming wagenpark	Eijbersen		400	-	- 12	- 24	- 35
Totaal vervangings- en uitbreidingsinvesteringen			1.563	- 2	- 25	- 36	- 47
Totaal reservelijst		2,88	1.563	- 512	- 500	- 506	- 517

Bijlage 4

Overzicht baten en lasten
per taakveld

Overzicht baten en lasten per taakveld	Begroting 2023		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
0. Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	- 2.303	-	- 2.303
0.2 Burgerzaken	- 705	320	- 386
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 254	307	53
0.4 Overhead	- 14.001	98	- 13.903
0.5 Treasury	25	569	594
0.61 OZB woningen	- 442	5.830	5.389
0.62 OZB niet-woningen	- 1	3.323	3.322
0.64 Belastingen overig	- 9	100	91
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		65.713	65.713
0.8 Overige baten en lasten	- 1.712		- 1.712
0.9 Venootschapsbelasting (VpB)	- 12		- 12
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning	- 19.413	76.259	56.847
1. Veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 2.544		- 2.544
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 873	114	- 759
Totaal 1. Veiligheid	- 3.417	114	- 3.303
2. Verkeer, vervoer en waterstaat			
2.1 Verkeer en vervoer	- 7.690	141	- 7.548
2.2 Parkeren	- 741	85	- 656
2.5 Openbaar vervoer	- 219	37	- 181
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	- 8.649	263	- 8.386
3. Economie			
3.1 Economische ontwikkeling	- 618		- 618
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- 559	622	63
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 58	24	- 35
3.4 Economische promotie	- 422	619	198
Totaal 3. Economie	- 1.657	1.265	- 392
4. Onderwijs			
4.2 Onderwijshuisvesting	- 1.876	28	- 1.848
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	- 1.915	551	- 1.364
Totaal 4. Onderwijs	- 3.791	579	- 3.211
5. Sport, cultuur en recreatie			
5.1 Sportbeleid en activering	- 565	380	- 185
5.2 Sportaccommodaties	- 4.870	1.898	- 2.972
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 1.832	690	- 1.142
5.4 Musea	- 6		- 6
5.5 Cultureel erfgoed	- 32	9	- 23
5.6 Media	- 1.623	521	- 1.102
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 2.212	55	- 2.156
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie	- 11.140	3.553	- 7.587
6. Sociaal domein			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 3.215	205	- 3.009
6.2 Wijkteams	- 2.112		- 2.112
6.3 Inkomensregelingen	- 9.592	6.405	- 3.187
6.4 Begeleide participatie	- 4.338	624	- 3.715
6.5 Arbeidsparticipatie	- 1.104	25	- 1.079
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	- 2.862	105	- 2.758
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	- 8.512	250	- 8.262
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 6.952		- 6.952
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	- 1.461		- 1.461
Totaal 6. Sociaal domein	- 40.147	7.613	- 32.534

Overzicht baten en lasten per taakveld	Begroting 2023		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
7. Volksgezondheid en milieu			
7.1 Volksgezondheid	- 1.668		- 1.668
7.2 Riolering	- 3.041	4.414	1.372
7.3 Afval	- 3.668	5.133	1.465
7.4 Milieubeheer	- 1.458	13	- 1.445
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 412	448	36
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu	- 10.247	10.007	- 239
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
8.1 Ruimte en leefomgeving	- 565	46	- 519
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	- 1.606	1.586	- 20
8.3 Wonen en bouwen	- 1.599	840	- 759
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	- 3.770	2.472	- 1.298
Saldo van baten en lasten	- 102.231	102.126	- 104
Mutatie reserves	- 1.199	1.303	104
Resultaat	- 103.430	103.430	- 0

Bijlage 5

Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	Eenheid	Periode		Hellen- doorn	Neder- land	
0. Bestuur en ondersteuning						
0.01	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2021		11,7	nbn
0.02	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2021		11,6	nbn
0.03	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2022		955,3	nbn
0.04	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2022		5,5	nbn
0.05	Overhead	% van totale lasten	2022		13,7	nbn
1. Veiligheid						
1.01	Verwijzingen Halt	per 1.000 inw. 12-17 jr.	2021	●	2	8
1.02	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	2021	●	0,4	1,8
1.03	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2021	●	1,8	4,3
1.04	Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2021	●	0,8	1,3
1.05	Vernieling en beschadiging	aantal per 1.000 inwoners	2021	●	3,6	6,1
2. Economie						
2.01	Funciemenging	%	2021	●	49,6	53,3
2.02	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	2021	●	139,4	165,1
3. Onderwijs						
3.01	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2021	●	0	2,5
3.02	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2020	●	1	18
3.03	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2021	●	0,9	1,9
4. Sport, cultuur en recreatie						
4.01	Niet-sporters	%	2020	●	48,7	49,3
5. Sociaal domein						
5.01	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2021	●	664,7	805,5
5.02	Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18jr eo	2021	●	208,1	431,7
5.03	Aantal re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-65jr	2020	●	112,9	202,2
5.04	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	2020	●	710	700
5.05	Netto arbeidsparticipatie	%	2020	●	70,6	68,4
5.06	% kinderen in uitkeringsgezin	% tot 18 jr.	2020	●	3	6
5.07	% werkloze jongeren	% 16-22 jr.	2020	●	1	2
5.08	Jongeren met jeugdhulp	% tot 18 jr.	2021	●	11	12,9
5.09	Jongeren met jeugdbescherming	% tot 18 jr.	2021	●	0,9	1,2
5.10	Jongeren met delict voor rechter	% 12-21 jr.	2020	●	0	1
5.11	Jongeren met jeugdreclassering	%	2021	●	0,2	0,3
6. Volksgezondheid en milieu						
6.01	Omvang huishoudelijk afval	kg per inwoner	2020	●	120	170
6.02	Hernieuwbare elektriciteit	%	2020	●	11,3	26,8
7. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing						
7.01	WOZ-waarde woningen	dzd euro	2021	●	283	290
7.02	Nieuwgebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2021	●	5,4	8,9
7.03	Demografische druk	%	2022	●	82,1	70,3
7.04	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2021	●	876	733
7.05	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2021	●	938	810

Bijlage 6

Reserves en voorzieningen

bedragen x € 1.000

Reserves	Realisatie Ultimo 2021	Begroting Ultimo 2022	Begroting Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024	MJR Ultimo 2025	MJR Ultimo 2026
Rekeningsaldo						
Rekeningsaldo te bestemmen	4.085	0	0	854	4.171	1.998
Totaal Rekeningsaldo	4.085	0	0	854	4.171	1.998
Algemene Reserve						
Vrij aanwendbare Reserve	9.624	10.861	10.238	10.207	10.527	10.786
Financieringsreserve	3.886	7.320	7.920	8.520	9.120	9.720
Bufferreserve grondexploitatie	6.085	3.155	3.155	3.155	3.155	3.155
Totaal Algemene Reserve	19.594	21.336	21.312	21.882	22.802	23.661
Bestemmingsreserves						
Reserve Salomonsonhuis / zorgpunt	164	164	164	164	164	164
Reserve bijzondere bijstand	286	286	286	286	286	286
Reserve WWB	0	0	0	0	0	0
Reserve groenrenovaties	7	7	7	7	7	7
Reserve 1/3-regeling accommodatiebeleid	112	162	212	262	312	362
Reserve kunst	-	41	41	41	41	41
Reserve rood-voor-rood	80	80	80	80	80	80
Reserve reconstructie plattelandsvernieuwing	136	136	136	136	136	136
Reserve wachtgelden huidige wethouders	463	45	145	245	345	445
Reserve duurzame energiemaatregelen	367	366	375	424	474	527
Reserve Co-financieringsfonds N35	679	741	501	-	-	-
Reserve invoeringkosten omgevingswet	779	779	779	779	779	779
Reserve revolverend fonds energiewerkgroepen	-	120	120	120	120	120
Totaal Bestemmingsreserves	3.074	2.928	2.846	2.545	2.745	2.947
Totaal	26.752	24.263	24.159	25.280	29.718	28.607

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Realisatie Ultimo 2021	Begroting Ultimo 2022	Begroting Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024	MJR Ultimo 2025	MJR Ultimo 2026
Onderhoudsvoorzieningen						
Voorziening onderhoud wegen	495	562	632	701	771	841
Voorziening onderhoud civiele kunstwerken	177	234	294	354	414	474
Totaal Onderhoudsvoorzieningen	672	796	926	1.055	1.185	1.314
Voorzieningen van derden verkregen middelen						
Voorziening ISV	15	15	15	15	15	15
Voorziening parkeerbeleid	35	35	35	35	35	35
Voorziening egalisatie afvalstoffenheffing	1.017	1.007	943	1.055	1.164	1.301
Voorziening egalisatie rioolheffing	1.569	1.522	1.556	1.347	1.068	766
Totaal Voorzieningen van derden verkregen middelen	2.637	2.579	2.549	2.452	2.282	2.117
Voorzieningen personeel						
Voorziening APPA	1.641	1.770	1.899	2.028	2.157	2.286
Voorziening wachtgeldten oud-wethouders	-	512	306	106	-	-
Voorziening wachtgeldten voormalig personeel	-	-	-	-	-	-
Voorziening Appa ingegane pensioenen	3.536	3.536	3.536	3.536	3.536	3.536
Totaal Voorzieningen personeel	5.177	5.819	5.741	5.670	5.693	5.822
Overige voorzieningen						
Voorziening privatisering was- en kleedruimten	670	455	455	455	455	455
Totaal Overige voorzieningen	670	455	455	455	455	455
Totaal	9.156	9.648	9.671	9.632	9.615	9.708

bedragen x € 1.000

Geactiveerde voorzieningen	Realisatie Ultimo 2021	Begroting Ultimo 2022	Begroting Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024	MJR Ultimo 2025	MJR Ultimo 2026
Geactiveerde voorzieningen						
Voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie	1.071	1.026	907	925	1	1
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	402	401	385	369	352	336
Voorziening dubieuze debiteuren WWB	730	730	730	730	730	730
Voorziening dubieuze debiteuren BBZ	1	1	1	1	1	1
Totaal Geactiveerde voorzieningen	2.204	2.158	2.022	2.024	1.084	1.067
Totaal	2.204	2.158	2.022	2.024	1.084	1.067

Bijlage 7

Lijst specifieke subsidies 2023

De meeste subsidies worden verstrekt op basis van de Algemene subsidieverordening gemeente Hellendoorn 2022. De raad stelt de kaders en het budget hiervoor vast middels de programmabegroting en kadernota's. Het college kan nadere regels stellen, een voorbeeld hiervan zijn de Nadere regels maatschappelijke ontwikkeling gemeente Hellendoorn 2021. Deze nadere regels zijn openbaar.

Sommige subsidies worden verstrekt op basis van een specifieke subsidieverordening, zoals bijvoorbeeld de subsidieverordening Hellendoorns Energiefonds maatschappelijke organisaties 2020.

Naast bovenstaande subsidies worden er een aantal subsidies verstrekt op basis van een lijst van specifieke subsidies die door de raad zijn aangewezen. Reden hiervoor is de diversiteit van deze subsidies en dat deze subsidies niet onder een gemeenschappelijk kader gebracht kunnen worden. Voor deze subsidies geldt dat de grondslag artikel 4:23, derde lid 3 onder c van de Algemene wet bestuursrecht is en niet een gemeentelijke verordening. Het proces rondom verstrekking en vaststelling van deze subsidies valt wel onder de regels van de Algemene subsidieverordening gemeente Hellendoorn 2022.

Bijgaande lijst is een overzicht van de specifieke subsidies. Verder zal in het eerste kwartaal van ieder jaar een totaallijst van subsidies aan rechtspersonen wordt gepubliceerd

bedragen x € 1

Subsidies duurzame woon- en leefomgeving	2022	2023
Een van de speerpunten uit het hoofdlijnenakkoord is een duurzame woon- en leefomgeving. Om dit te realiseren worden lokale initiatieven, coöperaties en stichtingen die bijdragen aan het verduurzamen van de samenleving ondersteund. Onder andere de volgende organisaties spelen een rol om het speerpunt te verwezenlijken.		
IVN	€ 1.400	€ 1.463
Het IVN is onze gesprekspartner en vervult een educatieve functie. De leden van het IVN zetten zich vrijwillig in ter begeleiding van natuur- en milieueducatieve activiteiten, steeds vaker ook voor bezoekers van onze gemeente. De activiteiten van het IVN vielen van oudsher onder het vormingswerk, omdat in het toenmalige beleidsprogramma werd uitgesproken dat de gemeente de natuur- en milieueducatie bevorderde. In 1993 heeft het college besloten om dat beleid te continueren en dat het IVN vanaf dat moment een eigen vast budget ontvangt voor haar gehele aanbod van activiteiten. Het IVN is gevestigd in de Parse Poort. Doel van de subsidie is het instandhouden van de activiteiten van IVN op het gebied van Natuur- en milieueducatie		
Centrum voor Natuur- en Milieueducatie	€ 9.000	€ 9.405
Van oudsher hadden gemeentes een taak in de uitvoering van natuur- en milieueducatie. Deze taak is destijds overgenomen door het CNME. Zij ontvangt subsidie voor de educatieve taken aan de basisscholen die van de gemeente zijn overgenomen. Het CNME is gevestigd in de Parse Poort.		
Stichting platform Duurzaam Hellendoorn	€ 1.500	€ 1.500
Het platform Duurzaam Hellendoorn krijgt jaarlijks € 1.500 voor de organisatiekosten. Doel is dat het platform het college en gemeenteraad gevraagd en ongevraagd van advies voorziet op het gebied van duurzaamheid. Tevens verbindt, stimuleert, ondersteunt en initieert het platform richting samenleving en gemeente rondom het thema duurzaamheid.		
Stichting Fairtrade Gemeente Hellendoorn	€ 7.100	€ 1.500
De stichting Fairtrade Gemeente Hellendoorn ontvangt jaarlijks € 1.500 ten behoeve van uitvoeringskosten. Daarnaast wordt in de even jaren een subsidie beschikbaar gesteld van € 5.600,-- voor projecten. Het doel van de projectensubsidie is: het verbeteren van leefomstandigheden in ontwikkelingslanden. De projecten die Fairtrade wil uitvoeren zijn gericht op scholen. De gedachte daarachter is dat op deze manier veel inwoners in aanraking komen met het doel en zo niet alleen hulp wordt geboden in ontwikkelingslanden. Met de projecten die de gemeente subsidieert worden de thema's duurzaamheid, bewustwording, jeugd en ontwikkelingssamenwerking verbonden.		

Subsidies stimuleren activiteiten aanbod voor inwoners met een beperking	2022	2023
<p>Maatschappelijke participatie is van belang, niet alleen voor inwoners met een beperking, maar ook voor hun omgeving en de betrokken vrijwilligers. Een aantal organisaties in onze gemeente organiseert specifieke activiteiten voor mensen met een beperking. Met deze activiteiten dragen zij bij aan het realiseren van maatschappelijke participatie. Dit zijn de volgende organisaties:</p>		
De Instuif	€ 6.000	€ 6.270
Subsidie met als doel om voor mensen vanaf 16 jaar met een verstandelijke beperking activiteiten te organiseren. Er zijn wekelijks verschillende groepsactiviteiten, zoals dansen, koken, soosactiviteiten. Ook wordt er jaarlijks een 'dagje uit' aangeboden.		
Speel-o-theek 't Duikelaartje	€ 5.215	€ 5.450
Doel van de subsidie is om een speciaal aanbod te ontwikkelen voor mensen met een beperking. Daarnaast leent de stichting en leent speelgoed uit. Ook voorziet zij woonvormen van speelgoed en biedt groepsactiviteiten voor een aantal bewoners van de Twentse Zorgcentra. De speel-o-theek draagt bij aan een positief opvoedklimaat in onze gemeente. Ook biedt de stichting speelgoed aan aan kinderen van nul tot zes jaar. Deze kinderen en hun ouders worden vaak doorverwezen door het consultatiebureau of school om verscheidene redenen.		
Sien Regionale Commissie Ommen e/o	€ 516	€ 539
Subsidie met als doel om activiteiten te organiseren voor mensen met een verstandelijke beperking zodat zij gelukkig kunnen zijn en het beste uit zichzelf kunnen halen.		
De Zonnebloem	€ 500	€ 523
Subsidie met als doel om betekenisvolle ontmoetingen te organiseren tussen mensen met een beperking en vrijwilligers. Centraal staan gezelschap, contact en ontmoeting.		
Avondschool Ommen	€ 335	€ 350
Doel van de subsidie is om oud -leerlingen van de Maat , de Johan Seckel en de Boslust die uit onze gemeente komen te helpen bij diverse dagelijkse bezigheden. De Stichting voor Christelijke, sociale en pedagogische zorg in het Raon Ommen-Hardenberg helpt en begeleidt de deelnemers op het gebied van zelfredzaamheid door ze te helpen bij invullen van allerlei formulieren op het terrein van financiële en sociale zaken. Daarnaast verzorgen zij onderwijs op allerlei uiteenlopende gebieden, afhankelijk van de vraag van de deelnemers. De stichting behandelt en bespreekt allerlei actuele en maatschappelijke zaken om de deelnemers het benodigde inzicht te verschaffen teneinde evenwichtig op te groeien, zodanig dat zij op een zo adequaat mogelijke wijze kunnen deelnemen aan de ingewikkelde maatschappij. Subsidieëring vindt plaats als een bedrag per deelnemer.		
De Klup (Almelo)	€ 1.443	€ 1.508
De Klup verzorgt activiteiten voor mensen met een beperking. Uitgangspunt is dat alleen activiteiten worden gesubsidieerd die door inwoners uit onze gemeente worden afgenomen en die in onze gemeente niet worden aangeboden. De subsidie bedraagt maximaal € 1400,-- bij 14 deelnemers. Bij minder deelnemers is de subsidie € 100,-- per persoon, prijspeil 2021 en daarna opgehoogd met de inflatie. Meer deelnemers dan 14 wordt niet gesubsidieerd, omdat op 23 oktober 2018 is afgesproken dat nieuwe deelnemers uit de gemeente Hellendoorn worden verwezen naar stichting de Welle die een overzicht heeft van het lokale aanbod. Daarnaast is afgesproken dat de doelgroep zelf voor vervoer zorgt of dat de Klup het vervoer verzorgd.		

bedragen x € 1

Subsidies Ondersteuning van inwoners (regionaal)			2022	2023
De raad heeft besloten om een tweetal regionale afspraken te maken, ter ondersteuning van de inwoners van de gemeente Hellendoorn.				
Slachtofferhulp			€ 9.819	€ 10.261
Doel van de subsidie is om slachtoffers van misdrijven, verkeersongelukken, rampen en calamiteiten adequaat op te vangen en te begeleiden ten einde de schade op materieel en immaterieel gebied zoveel mogelijk te beperken; Daarnaast is het doel om de belangen van slachtoffers van misdrijven, verkeersongelukken en calamiteiten op dusdanige wijze te behartigen dat de positie van deze slachtoffers de vereiste politieke en maatschappelijke aandacht krijgt en mogelijke knelpunten met betrekking tot deze positie worden opgelost.				
Halt			€ 8.455	€ 8.835
Doel van de subsidie is om preventie activiteiten in de gemeente uit te voeren op het gebied van jeugdcriminaliteit en jeugdoverlast. Daarbij kan Halt vanuit haar specifieke expertise een adviserende rol voor haar rekening nemen en antwoord bieden op diverse vraagstukken over jeugd en veiligheid door middel van voorlichtingen en interventies bij grensoverschrijdend gedrag.				

bedragen x € 1

Subsidies Zelforganisaties			2022	2023
Zelforganisaties die door de raad zijn aangewezen, komen in aanmerking voor subsidie voor het organiseren van activiteiten die de integratie met de Nederlandse samenleving bevorderen. Deze organisaties zijn voor het gemeentebestuur een eerste aanspreekpunt voor het bereiken van deze gemeenschap.				
Stichting BungaTandjung			€ 14.228	€ 14.868
De subsidie wordt verleend om de stichting in de gelegenheid te stellen activiteiten te organiseren voor de Molukse gemeenschap en voor activiteiten die gericht zijn op integratie met de Nederlandse samenleving. De vereniging is gevestigd in Nijverdal. Een gedeelte van de subsidie, te weten is € 7.267,-, wordt gebruikt voor de rente en aflossing van een hypothecaire lening.				

Subsidies Ondersteuning minima	2022	2023
Het ondersteunen van kwetsbare inwoners met een laag inkomen of schulden om te kunnen participeren in de samenleving en maatschappelijke uitsluiting te voorkomen is één van de doelen uit het hoofdlijnenakkoord. In dat kader worden de volgende organisaties ondersteund.		
LETS Hellendoorn	€ 500	€ 523
De Vereniging Wevers Transactie Systeem (WTS) werd opgericht in 1996. Begin 2017 is de naam gewijzigd in LETS, Lokaal Economisch transactie Systeem. De leden van LETS ruilen onderling diensten en betalen elkaar niet met geld maar via een onderling afgesproken waardesysteem. In de gemeente Hellendoorn zijn dat de zogenaamde 'wevertjes'. De doelstellingen van de vereniging zijn het opbouwen van een sociaal netwerk (sociale activering), het delen en inzetten van vaardigheden, kennis, kunde en levenservaring (via ruilhandel), het bevorderen van milieubewust consumeren en produceren (waaronder hergebruik van goederen) en het verbeteren van de koopkracht van de deelnemers. De activiteiten passen ook binnen het kader van duurzaamheid.		
Stichting BOOM	€ 20.000	€ 20.900
De stichting begeleidt inwoners met het op orde maken en houden van het budget. Stichting BOOM zet vrijwilligers in voor deze schulddienstverlening in de gemeente Hellendoorn. De stichting werkt uitsluitend met goed opgeleide en gecertificeerde vrijwilligers. Om er voor te zorgen dat de vrijwilligers voldoende deskundig blijven, wordt jaarlijks bijscholing verzorgd. De bijscholing is ook een voorwaarde om gecertificeerd te blijven. Verder worden nieuwe vrijwilligers opgeleid om het aantal actieve vrijwilligers op peil te houden. De stichting BOOM levert een actieve bijdrage aan de vroegsignalering bij schulden en kortdurende trajecten van schuldhulpverlening.		
Stichting Hulpfonds	€ 230.000	€ 240.350
Het Hulpfonds biedt inwoners met een laag inkomen financiële steun die geen gebruik (meer) kunnen maken van voorliggende voorzieningen. In de raad van 15 november 2005 is besloten het Hulpfonds hiervoor jaarlijks subsidie van € 1,- per inwoner te verstrekken voor individuele hulpverlening. Voor deze algemene hulpverlening zijn door het college géén nadere beleidsregels opgesteld. Daarnaast voert het Hulpfonds de regeling duurzame gebruiksgoederen uit en geeft het Hulpfonds uitvoering aan het Kindpakket. Het Kindpakket is speciaal bedoeld voor kinderen die opgroeien in een situatie waarin sprake is van een laag inkomen. Deze kinderen worden door middel van de mogelijkheden die het Kindpakket biedt in staat gesteld mee te doen in de maatschappij. Voor de regeling duurzame gebruiksgoederen en het kindpakket zijn door het college - in overleg met het Hulpfonds - wel nadere beleidsregels vastgesteld. Voor deze beide regelingen wordt de subsidie na afloop van het boekjaar definitief vastgesteld op basis van de werkelijke uitgaven.		
Cliëntenplatform Werk en Inkomen	€ 1.500	€ 1.568
Het Cliëntenplatform Werk en Inkomen is gebaseerd op de Verordening cliëntenparticipatie WWB gemeente Hellendoorn uit 2009. Zij adviseert het college over het gemeentelijk beleid op het terrein van de Participatiewet, de Wsw, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de Wet Inburgering nieuwkomers. Het platform bestaat uit vertegenwoordigers uit het Netwerk sociale zekerheid Hellendoorn, het samenwerkingsverband van diaconiën en caritasinstellingen in Hellendoorn en individuele cliënten die een uitkering van de gemeente ontvangen. Het secretariaat van het platform wordt verzorgd door Stichting De Welle. Voor de onkosten wordt jaarlijks (via een rekening van De Welle) een subsidie aan het platform beschikbaar gesteld.		
Stichting Trefpunt Minima Hellendoorn	€ 0	€ 1.000
De stichting Trefpunt Minima is de rechtsopvolger van het Steunpunt minima, dat t/m 2017 door de gemeente financieel werd ondersteund. In oktober 2017 is het Steunpunt gestopt, waarna de subsidie van de gemeente is stopgezet. Op initiatief van het Netwerk sociale zekerheid zijn enkele activiteiten voortgezet door de werkgroep Trefpunt minima, gebruikmakend van het batig saldo van het Steunpunt. De doelstelling van het Trefpunt minima is het organiseren van inloopochtenden (1 x per maand) voor mensen met een beperkt inkomen, en het bieden van een luisterend oor voor vragen waar de doelgroep mee worstelt. Daarnaast wordt 2 x per jaar een naslagwerk voor de doelgroep uitgebracht (Het Minimaatje) en wordt meegewerkt aan de uitvoering verschillende acties voor minima (o.a. kerstpakkettenactie). Hiervoor wordt vanaf 2022 een gemeentelijke subsidie van € 1.000,- gevraagd.		
Stichting de Huiskamer	€ 5.000	€ 5.225
De gemeenteraad heeft besloten om stichting de Huiskamer een jaarlijkse subsidie te verlenen. De stichting zet zich in tegen eenzaamheid en exploiteert een inloopvoorziening in het centrum van Nijverdal. De subsidie stelt de stichting in de gelegenheid om activiteiten te organiseren die volgens de statuten van de stichting als grondslag hebben 'gezelligheidsbevordering' en het faciliteren van ontmoeting.		

Subsidies Media	2022	2023
Gemeenten hebben op basis van de Mediawet een zorgplicht voor de bekostiging van de lokale omroep.		
Stichting HOi / RTV Reggestreek	€ 20.000	€ 20.900
De voorgenomen fusie van Hoi met de lokale omroepen van Wierden, Rijssen-Holten en Hof van Twente is niet doorgedaan. Hoi heeft aangegeven dat de lokale omroep als stand alone doorgaat. Ons uitgangspunt is dat de subsidie niet hoger is dan de wettelijke zorgplicht. Dat betekent een 'doorbetaling' van het bedrag dat de gemeente via het gemeentefonds ontvangt.		

Subsidies Overig	2022	2023
We ondersteunen een aantal organisaties voor specifieke taken die ze uitvoeren, op basis van het principe van overheidsparticipatie. De specifieke taken zijn de verantwoordelijkheid van de samenleving; als gemeente faciliteren we deze.		
Vereniging Buurtbus Hellendoorn	€ 4.500	€ 4.500
De buurtbus is een kleine bus voor 8 personen die volgens een vaste dienstregeling een vaste route rijdt. De buurtbus is onderdeel van het openbaar vervoernet en rijdt vooral in de landelijke gebieden. De lijnen worden lokaal uitgevoerd door vrijwilligers die lid zijn van de buurtbusvereniging Hellendoorn. De buurtbusvereniging Hellendoorn is verantwoordelijk voor de uitvoering van drie buslijnen. De jaarlijkse subsidie is een bijdrage in de kosten voor de rijvaardigheidstraining, EHBO-cursus, kerstattentie en reiskosten. We geven een subsidie van € 1.500,- per buslijn.		
Stichting Oale Karkhof	€ 920	€ 961
De vrijwilligers van deze stichting onderhouden het Oale Karkhof in Hellendoorn. De subsidie is een bijdrage in de onkosten van het beheer.		
Stichting Promotie Nijverdal	€ 55.000	€ 55.000
Subsidie voor de uitvoering van activiteiten die gericht zijn op de versterking en verbetering van het ondernemersklimaat in het centrumgebied, Nijverdal in al zijn hoedanigheden te profileren en ondernemers te stimuleren en hen ondersteuning en advies te bieden. Hoogte subsidie is maximaal gelijk aan de te verwachten opbrengsten uit reclamebelasting verminderd met de uitvoeringskosten ad € 5.000.		
Vereniging de Sprengenberg	€ 6.492	€ 6.492
De subsidie wordt verleend voor het onderhouden van het monument de Sprengenberg, dat geen gemeentelijk monument is, maar een rijksmonument. Het bedrag dat de gemeente subsidieert is € 6.492,- per jaar gedurende de jaren 2019 tot en met 2024.		
Stichting Sportverkiezingen	€ 2.000	€ 2.000
De stichting Sportverkiezingen ontvangt jaarlijks subsidie voor het organiseren van de jaarlijkse sportverkiezing.		
Stichting Vizier	€ 10.000	€ 10.000
Doel van de subsidie is dat stichting Vizier de inwoners van de gemeente Hellendoorn toegang biedt tot de antidiscriminatievoorziening. Daarbij subsidiëren we twee wettelijke taken, te weten (1) onafhankelijke bijstand verlenen aan personen bij de afwikkeling van hun discriminatieklachten en 2 registratie van klachten. Voor de wettelijke taken is een bedrag benodigd van € 10.000,-.		
Stichting Plattelandscultuur Overijssel	€ 5.000	€ 5.000
Subsidie wordt verleend voor de voorbereiding en uitvoering van het Zundewendefestival. Het Zundewendefestival is een voor publiek toegankelijke, speciaal georganiseerde gebeurtenis, die van culturele aard is en van een bovengemeentelijke betekenis zonder winstoogmerk. Het evenement wordt ook onder de aandacht gebracht op plaatsen buiten de gemeentegrenzen.		

Heksendorp	€ 5.000	€ 5.000
Subsidie wordt verleend voor de voorbereiding en uitvoering van Heksendorp. Het evenement is een voor publiek toegankelijke, speciaal georganiseerde gebeurtenis, die van culturele aard is en van een bovengemeentelijke betekenis zonder winstoogmerk. Het evenement wordt ook onder de aandacht gebracht op plaatsen buiten de gemeentegrenzen.		
Stichting Sportevenementen gemeente Hellendoorn	€ 5.000	€ 5.000
Subsidie wordt verleend voor de voorbereiding en uitvoering van één nationaal sportevenementen. Het sportevenement is een voor publiek toegankelijke, speciaal georganiseerde gebeurtenis, die van sportieve aard is en van een bovengemeentelijke betekenis zonder winstoogmerk. Het evenement wordt ook onder de aandacht gebracht op plaatsen buiten de gemeentegrenzen.		
Platformcultuureducatie Hellendoorn	€ 33.000	€ 33.000
Met deze subsidie wordt beoogd dat Meer Muziek in de klas over acht jaar op basisscholen geborgd is, waarbij kinderen wekelijks in aanraking komen met muziek en met een muziekprofessional. Het Platform hanteert een fonds waarin de middelen worden beheerd. Twee belangrijke uitgangspunten van dit fonds zijn: 1. De verbinding met zowel de muziekverenigingen als de professionele muziekaanbieders uit de eigen culturele omgeving en 2. Uitgaan van de vraag van de school.		
Stichting Evenmens	€ 40.000	€ 41.800
Het door de raad vastgestelde mantelzorgcompliment ad € 50,- wordt door Evenmens uitbetaald aan aanvragers. Hierdoor is het voor de medewerkers van Evenmens mogelijk om de ondersteuningsbehoefte en het beschikbare aanbod onder de aandacht te brengen van mantelzorgers en hun naasten.		
Verloskundigenpraktijk Gemmare	€ 3.740	€ 3.908
Op grond van de Wet publieke gezondheid is de gemeente Hellendoorn verantwoordelijk voor het geven van prenatale voorlichting aan haar inwoners. Vanaf het moment dat gemeenten wettelijk verantwoordelijk werden voor het geven van prenatale voorlichting, krijgt verloskundigepraktijk Gemmare subsidie om voorlichtingsbijeenkomsten en mamacafés aan te bieden. (Aanstaande) ouders kunnen in groepsverband binnen de eigen vertrouwde kring terecht voor informatie en advies m.b.t. pre- en postnatale voorlichting. Bijkomend positief effect is dat zij elkaar ontmoeten, wat hun sociale netwerk ten goede komt. Het doel is om de pre- en postnatale voorlichting op een laagdrempelige manier te verstrekken aan alle aanstaande Hellendoornse ouders en vroegtijdig problemen te signaleren zodat zo snel mogelijk kan worden geïnterveneerd.		
Verloskundigencentrum Zwanger & Zo	€ 4.494	€ 4.696
Op grond van de Wet publieke gezondheid is de gemeente Hellendoorn verantwoordelijk voor het geven van prenatale voorlichting aan haar inwoners. Vanaf het moment dat gemeenten wettelijk verantwoordelijk werden voor het geven van prenatale voorlichting, krijgt verloskundigepraktijk Zwanger & Zo subsidie om voorlichtingsbijeenkomsten en mamacafés aan te bieden. (Aanstaande) ouders kunnen in groepsverband binnen de eigen vertrouwde kring terecht voor informatie en advies m.b.t. pre- en postnatale voorlichting. Bijkomend positief effect is dat zij elkaar ontmoeten, wat hun sociale netwerk ten goede komt. Het doel is om de pre- en postnatale voorlichting op een laagdrempelige manier te verstrekken aan alle aanstaande Hellendoornse ouders en vroegtijdig problemen te signaleren zodat zo snel mogelijk kan worden geïnterveneerd.		
Historische Kring Hellendoorn Nijverdal	€ 25.000	€ 25.000
De Historische Kring ontvangt een jaarlijkse subsidie voor de exploitatie van een informatiepunt in de pastorie van de RK kerk in Nijverdal, waar ook inwoners onderzoek kunnen doen, de samenwerking met scholen (lesbrieven) en samenwerking met andere organisaties.		

